

Ministerie van Buitenlandse Zaken

ONGERUBRICEERD / GEEN MERKING

Algemeen Ambtsbericht Libië

Datum	juli 2025
Status	Definitief

Colofon

Versienummer	1.1
Opmerking 1.1	Rubricering en merking aangepast
Plaats	Den Haag
Opgesteld door	Afdeling Ambtsberichten (DAF/AB)
Rubricering	Ongerubriceerd

Inhoud

1	ALGEMENE GEGEVENS	7
1.1.1	Noordwesten	9
1.1.2	Oosten.....	9
1.1.3	Zuiden	9
2	POLITIEKE ONTWIKKELINGEN.....	11
2.1	POLITIEKE ONTWIKKELINGEN	11
2.1.1	Recente politieke en bestuurlijke ontwikkelingen.....	11
2.1.2	Impasse voor nationale verkiezingen.....	13
2.1.3	Toenemende spanningen in de zomer 2024	14
2.1.4	Nieuwe spanningen in april en mei 2025.....	15
2.1.5	Politisering van gewapende groepen	17
2.1.6	Gemeentelijke verkiezingen	18
3	VEILIGHEIDSSITUATIE	20
3.1	GEWAPENDE ACTOREN	22
3.1.1	Binnenlandse gewapende actoren.....	22
3.1.2	Buitenlandse gewapende actoren	29
3.1.3	Internationale terroristische organisaties	33
3.2	GEDWONGEN REKRUTERING EN RONSELING	35
3.3	VEILIGHEIDSSITUATIE PER REGIO.....	35
3.3.1	Noordwesten	36
3.3.2	Oosten.....	42
3.3.3	Zuiden	45
3.4	VEILIGHEIDSSITUATIE VOOR BURGERS.....	48
3.4.1	Beschikbare data omtrent aantallen incidenten en burgerslachtoffers	48
3.4.2	Landmijnen en andere explosieve oorlogsresten.....	49
3.4.3	Veiligheid van burgers in het dagelijkse leven	50
3.4.4	Perceptie van burgers ten aanzien van gewapende groepen in Misrata, Zawiya en Zintan	51
3.4.5	Politiek gemotiveerde aanslagen.....	52
3.5	BEWEGINGSVRIJHEID	53
3.5.1	Algemeen beeld ten aanzien van de bewegingsvrijheid	53
3.5.2	Luchthavens en vliegverbindingen.....	54
3.5.3	Internationale reizen over land.....	55
3.5.4	Maritieme verbindingen	56
3.5.5	Reistoestemming	57
3.5.6	Terugkeer naar het oosten	57
3.5.7	Reisbeperkingen voor vrouwen.....	58
3.5.8	Controleposten	58
3.5.9	Databases	58
3.6	LEEFOMSTANDIGHEDEN	59
4	DOCUMENTEN	62
4.1	IDENTIFICATIEPLICHT EN IDENTIFICERENDE DOCUMENTEN.....	62
4.2	NATIONALITEIT	64
5	MENSENRECHTEN	67
5.1	INTERNATIONAAL TOEZICHT EN RECHTSBESCHERMING	68

5.1.1	Wetgeving.....	69
5.1.2	Aangiftes en rechtsgang.....	71
5.1.3	Gewoonterecht en betrokkenheid van stammen in het rechtssysteem.....	72
5.1.4	Arrestaties, bewaring en detenties.....	74
5.1.5	Detentieomstandigheden.....	76
5.1.6	Doodstraf.....	80
5.1.7	Mishandeling en foltering.....	80
5.1.8	Verdwijningen en ontvoeringen.....	82
5.1.9	Buitengerechtelijke executies.....	84
5.2	NALEVING EN SCHENDING.....	85
5.2.1	Vrijheid van meningsuiting.....	85
5.2.2	Vrijheid van vereniging en vergadering.....	86
5.2.3	Vrijheid van godsdienst en levensovertuiging.....	87
5.3	POSITIE SPECIFIEKE GROEPEN.....	89
5.3.1	Journalisten, mensenrechtenverdedigers, advocaten, ngo-medewerkers en oppositieleiden.....	89
5.3.2	Leden van het justitieel apparaat.....	96
5.3.3	Religieuze minderheden.....	97
5.3.4	LHBTIQA+’ers.....	100
5.3.5	Vrouwen.....	103
5.3.6	(Alleenstaande) minderjarigen.....	109
5.3.7	(Vermeende) Qadhafi-loyalisten.....	110
5.3.8	Toeboe, Toeareg en inwoners uit Tawergha.....	111
5.3.9	Staatloze Libiërs.....	115
5.3.10	Palestijnen.....	115
6	ONTHEEMDEN, MIGRANTEN EN VLUCHTELINGEN	117
6.1	ONTHEEMDEN.....	117
6.1.1	Terugkeer van ontheemden.....	120
6.2	VLUCHTELINGEN EN MIGRANTEN.....	121
6.2.1	Wet- en regelgeving.....	122
6.2.2	Beschikbare data.....	123
6.2.3	Opvang en bescherming.....	124
6.2.4	Onderschepping op zee.....	125
6.2.5	Massa-arrestaties en uitzettingen.....	125
6.2.6	Mensenhandel en mensensmokkel.....	127
6.2.7	Migratieroutes.....	128
7	TERUGKEER.....	131
7.1	PROBLEMEN BIJ TERUGKEER.....	131
8	BIJLAGEN	133
8.1	GERAADPLEEGDE BRONNEN	133
8.1.1	Rapporten.....	133
8.1.2	Nieuwsberichten.....	138
8.1.3	Websites.....	139
8.2	KAART VAN LIBIË	140
8.3	LIJST MET AFKORTINGEN.....	141

Inleiding

Dit ambtsbericht is opgesteld aan de hand van de in de *Terms of Reference* (ToR) gestelde vragen en genoemde aandachtspunten. Deze ToR is opgesteld door het ministerie van Justitie en Veiligheid (thans Asiel en Migratie) en vastgesteld op 18 juli 2024. In dit algemeen ambtsbericht wordt de situatie in Libië beschreven voor zover deze van belang is voor de beoordeling van asielverzoeken van personen die afkomstig zijn uit Libië en voor besluitvorming over de terugkeer van afgewezen Libische asielzoekers. Dit ambtsbericht is een actualisering van het algemeen ambtsbericht van februari 2023.¹ Dit ambtsbericht beslaat de periode van februari 2023 tot en met juni 2025.

Dit ambtsbericht betreft een feitelijke, neutrale en objectieve weergave van de bevindingen gedurende de onderzochte periode. Het is geen beleidsdocument en geeft niet de visie van de regering of het beleid jegens Libië weer en biedt geen beleidsaanbevelingen. Het bevat geen conclusies ten aanzien van het vreemdelingenbeleid.

Het ambtsbericht pretendeert niet volledig te zijn wat betreft afzonderlijke veiligheidsincidenten en mensenrechtenschendingen; de specifiek genoemde incidenten zijn aangehaald ter onderbouwing van een meer algemeen beeld. De situatie in Libië kan echter van plaats tot plaats verschillen en snel veranderen. Het ambtsbericht is opgesteld aan de hand van openbare en vertrouwelijke bronnen, waarbij gebruikgemaakt is van zorgvuldig geselecteerde, geanalyseerde en gecontroleerde informatie. Bij de opstelling is informatie gebruikt van verschillende organisaties van de Verenigde Naties, niet-gouvernementele organisaties (ngo's), rapporten van Europese *Country of Origin Information* (COI) organisaties, vakliteratuur en berichtgeving in de media. De passages in dit ambtsbericht berusten op meerdere bronnen, tenzij het gaat om algemeen onbetwiste feiten of anderszins staat aangegeven. De tekst is een synthese van de bronnen. Waar kwalificaties gegeven worden, zijn deze te herleiden tot de bronnen.

In dit ambtsbericht is ook gebruikgemaakt van interviews met relevante en deskundige bronnen. Deze zijn deels in persoon – met name tijdens een dienstreis naar Tunesië en Libië – en deels online gehouden tijdens het onderzoek voor dit ambtsbericht. Daarnaast is bepaalde informatie afkomstig van de diplomatieke vertegenwoordiging(en) van Nederland in het buitenland. Deze informatie is voornamelijk gebruikt om passages die op openbare informatie gebaseerd zijn, te ondersteunen en aan te vullen. Deze bronnen zijn in de voetnoten aangemerkt als 'vertrouwelijke bron' en voorzien van een datum. Waar informatie op basis van één vertrouwelijke bron is opgenomen, wordt dit expliciet vermeld. Het betreft meldenswaardige informatie die niet kon worden bevestigd door andere bronnen.

¹ Het algemeen ambtsbericht Libië van februari 2023 is te raadplegen via rijksoverheid.nl.

1 Algemene gegevens

Beknopte geschiedenis

Gedurende meer dan veertig jaar was dictator Muammar Qadhafi² in Libië aan de macht. Tijdens de Arabische Lente in 2011 werd Qadhafi omgebracht. De periode die daarop volgde, werd gekenmerkt door instabiliteit en machtsstrijd. Oud-generaal Khalifa Haftar – opperbevelhebber van het Libische leger van Qadhafi in de jaren tachtig - keerde in 2014 uit ballingschap terug naar Libië en verjoeg met succes islamistische en terroristische groepen uit het oosten van het land. Enkele jaren later had Haftar ongeveer twee derde van het land in het oosten en het zuiden in handen. In 2019 lanceerde Haftar een offensief om Tripoli in te nemen. Dit offensief duurde ruim een jaar, waarna de strijdende partijen in 2020 een staakt-het-vuren overeenkwamen. Sindsdien was het land opgedeeld in twee grote machtsblokken. In het noordwesten was de *Government of National Unity* (Regering van Nationale Eenheid, GNU), de door de VN erkende regering in Tripoli, aan de macht. In het oosten zetelde de rivaliserende *Government of National Stability* (Regering van Nationale Stabiliteit, GNS), die de GNU niet erkent, en gecontroleerd werd door Haftar en zijn *Libyan Arab Armed Forces* (LAAF, ook bekend onder de naam Libyan National Army, LNA).³⁴ Grote delen van het zuidelijk grensgebied van Libië werden gecontroleerd door lokale gewapende groepen.

De jaren na 2020 stonden in het teken van het door de VN-geleide politieke vredesproces, dat uiteindelijk tot verkiezingen en een eenheidsregering voor heel Libië moest leiden.⁵ Tot deze verkiezingen kwam het echter niet (zie hoofdstuk 2). In Tripoli en de regio die onder controle stond van de GNU werd het veiligheidslandschap met name bepaald door gewapende groepen en hun banden met politieke spelers. Dit leidde regelmatig tot verhoogde spanningen, die soms escaleerden in hevige gewapende gevechten in de hoofdstad (zie hoofdstuk 3).

De onderstaande kaart van de BBC die dateert van september 2023 geeft grofweg een beeld van wie welk gebied controleerde in Libië. Deze situatie veranderde in de verslagperiode niet wezenlijk.⁶

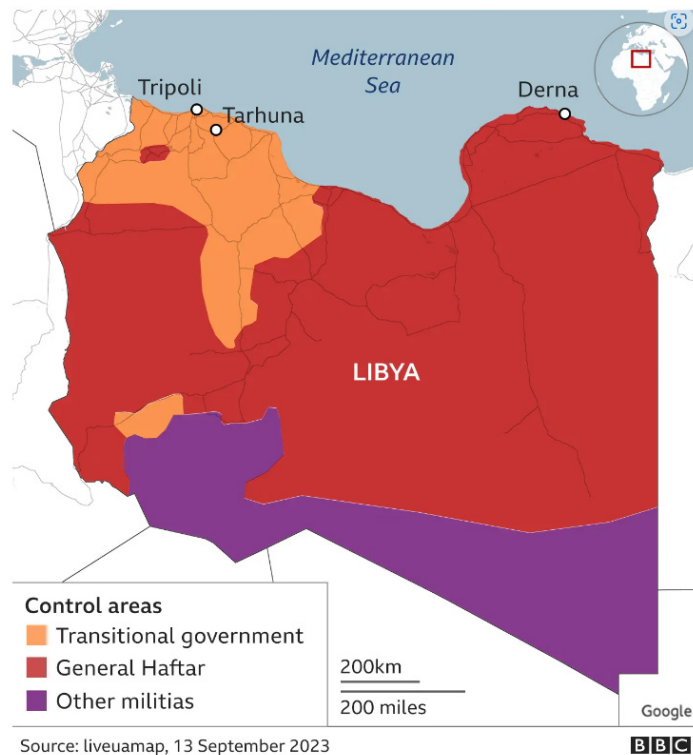
² De naam Qadhafi wordt op verschillende wijze geschreven zoals Gadaffi en Kadhafi.

³ UNSC, *Letter dated 6 December 2024 from the Panel of Experts on Libya established pursuant to resolution 1973 (2011) addressed to the President of the Security Council*, 6 december 2024, p. 2-3.

⁴ Reuters, *Libyan parliament replaces its appointed PM, spokesperson says*, 16 mei 2023. UNSC, *Letter dated 6 December 2024 from the Panel of Experts on Libya established pursuant to resolution 1973 (2011) addressed to the President of the Security Council*, p. 2-3; NOS, *Politieke verdeeldheid vormt een grote uitdaging voor noodhulp in Libië*, 23 september 2023; NOS, *De machtsstrijd in Libië gaat verder: wordt Haftar een nieuwe Kadhafi?*, 28 april 2019; NOS, *Eerste Turkse militairen op weg naar Libië om premier te helpen*, 5 januari 2020; NOS, *Libische krijgshoofd Haftar stelt zich kandidaat voor presidentschap*, 16 november 2021.

⁵ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, februari 2023.

⁶ BBC, *Libya government says militias to leave Tripoli after deal struck*, 22 februari 2024.

Inleiding in de bevolking

De Libische samenleving bestaat met name uit Arabieren en Amazigh. De drie grootste (niet-Arabische) minderheidsgemeenschappen in Libië zijn de Toeboe, de Toeareg en de Amazigh. De Amazigh, die met name in het Nafusa-gebergte rond de kustplaats Zuwara wonen, trouwden door de eeuwen heen met Arabische bevolkingsgroepen in de Maghreb (het gebied dat Mauritanië, Marokko, Tunesië, Algerije en het westelijk deel van Libië beslaat). De Toeboe en Toeareg - die nauwe banden delen met Tsjaad, Niger en in mindere mate Sudan - zijn van oorsprong nomadische of semi-nomadische bevolkingsgroepen uit de Sahara en Sahel. In Libië zijn de Toeboe en de Toeareg met name woonachtig respectievelijk in Kufra, Rabian en Buzaima in het zuidoosten en in Sabha, Murzuq en Al-Qatrun in het zuidwesten.⁷

In de Libische samenleving en politiek spelen stamverbanden een belangrijke rol. Er zijn meer dan honderd stammen in Libië. Stammen zijn invloedrijk en in sommige gebieden machtiger dan formele actoren.⁸ Dit wordt versterkt door het gebrek aan een functionerende centrale overheid. Voor meer informatie over tribale rechtspraak, zie subparagraaf 5.1.3.

Geografische kenmerken

Libië kent historisch gezien drie geografische regio's, namelijk Tripolitanië, Cyrenaica en Fezzan. Deze regio's zijn na de Libische onafhankelijkheid administratief onderverdeeld in districten (*shabiya*): in de noordwestelijke regio ligt de hoofdstad Tripoli; in de oostelijke regio zijn onder meer Benghazi en Tobroek belangrijke steden; en in het zuidwesten is Sabha de belangrijkste stad. Het overgrote deel van de circa zeven miljoen inwoners woont in steden aan de Middellandse Zeekust, in het noorden. Ongeveer twintig procent van de bevolking

⁷ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, februari 2023.

⁸ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, februari 2023.

woont in rurale gebieden. Meer dan negentig procent van het land bestaat uit woestijn of halfwoestijn waar zich verschillende oases bevinden.⁹ Libië grenst in het oosten aan Egypte, in het zuiden aan Sudan, Tsjaad en Niger en het westen aan Algerije en Tunesië.

In onderstaande alinea's wordt nader ingegaan op enkele geografische, politieke en sociale kenmerken van de drie regio's.

1.1.1 Noordwesten

De noordwestelijke regio ligt aan de Middellandse Zee en grenst in het westen aan Tunesië en Algerije. De regio heeft volgens OCHA een oppervlakte van circa 265.699 km². Het inwonertal wordt geschat op circa vier miljoen, waarvan circa 1,3 miljoen in Tripoli. De bevolking van de regio bestaat voornamelijk uit Arabieren en Amazigh. De Amazigh woonden over het algemeen in het Nafusa-gebergte rond de kustplaats Zuwara.

In deze regio liggen de strategische havensteden Zawiya (47 km ten westen van Tripoli) en Misrata (208km ten oosten van de hoofdstad). Verder naar het oosten ligt de stad Sirte (463km van Tripoli), halverwege tussen Tripoli en Benghazi (1022km van Tripoli). Zawiya is bekend geworden als het centrum van smokkel – inclusief lucratieve brandstofsomokkel – en mensenhandel aan de noordwestelijke kust. Misrata is de derde stad van Libië, na Tripoli en Benghazi, en een belangrijk economisch centrum. In het noordwesten van Libië zijn, in tegenstelling tot het oosten en het zuiden, geen belangrijke olievelden aanwezig.

Vrijwel de gehele regio stond in de verslagperiode onder het de facto bestuur van de GNU en gelieerde of rivaliserende gewapende groepen (zie subparagraaf 3.1.1.1).¹⁰ Onder de gewapende groepen in Tripoli, Misrata en Zawiya bevonden zich ook groepen die banden hadden met de GNS of LAAF. Sirte stond onder controle van aan de GNS gelieerde groepen.¹¹

1.1.2 Oosten

De oostelijke regio ligt in het noorden aan de Middellandse Zee en grenst in het oosten aan Egypte en in het zuiden aan Sudan en Tsjaad. De regio strekt tot aan de stad Sirte. De regio is rijk aan olie en staat volledig onder controle van generaal Khalifa Haftar en de LAAF. De LAAF is direct verbonden aan de *House of Representatives* (Huis van Afgevaardigden, parlement, HoR) en controleert grote delen van oost- en centraal-Libië.¹² Het inwoneraantal wordt geschat op 1.850.000, ongeveer 28% van de totale Libische bevolking. Ongeveer 83% van de Libiërs in het oosten woont in stedelijke gebieden. De regio kent de belangrijke havensteden Benghazi en Tobroek. De stad Sirte dient als scheidslijn tussen het oosten en het westen.¹³

1.1.3 Zuiden

De zuidwestelijke regio in Libië bestaat grotendeels uit woestijngebied en enkele kleine gebieden waar landbouw bedreven wordt.¹⁴ De regio is een politiek en economisch gemarginaliseerd gebied ten opzichte van het noordwesten en

⁹ UN-Habitat, *Urban Issues – Libya*, <https://unhabitat.org/urban-issues-libya>; IFAD, *The State of Libya, Country strategy note 2023 – 2024*, 15 december 2022.

¹⁰ HRW, *World Report 2025, Libya, Events of 2024*, ongedateerd.

¹¹ Wilson Center, *A Network of Insecurity and Violence – the Issue of Militias Operating in Libya* | Wilson Center, 13 juli 2023; Chatham House, *Security actors in Misrata, Zawiya and Zintan since 2011*, December 2023;

¹² Insecurity Insight, *Eastern Libya Situation Report*, November 2023.

¹³ Insecurity Insight, *Eastern Libya Situation Report*, November 2023.

¹⁴ ICG, *How Libya's Fezzan Became Europe's New Border*, 31 juli 2017.

noordoosten van Libië, waar de politieke aandacht op is gevestigd.¹⁵ Hoewel het een van de gebieden met de ernstigste armoede van het land is, herbergt de regio ook het grootste olieveld van het land, wat het van cruciaal belang maakt voor de op olie gebaseerde economie van Libië.¹⁶ In het zuidwesten wonen ongeveer vijfhonderdduizend mensen, minder dan tien procent van de Libische bevolking. Onder de bevolking is een diversiteit aan etniciteit te vinden met zowel Arabische stammen als de Awlad Suleiman, Qadhadhfa en Hodairi als niet-Arabische minderheden als de Toeboe, Toeareg en Fezzana. De politieke allianties van de verschillende stammen zijn gefragmenteerd.¹⁷ Sabha is de historische hoofdstad van de regio en het belangrijkste knooppunt voor zowel legale handel, als smokkel en illegale handel in het zuiden. De stad kent ongeveer tweehonderdduizend inwoners. De rest van de bevolking woont veelal in oasesteden.¹⁸

De grenzen met de buurlanden Sudan, Tsjaad, Niger, Algerije en Egypte zijn poreus.¹⁹ Vanwege de geografische locatie in uitgestrekte woestijngebieden en lange grenzen met een verscheidenheid aan landen is het bewaken van de Libische grenzen een uitdaging. Instituten voor grensbewaking zijn zwak en niet alle grenzen worden bewaakt. Grensgebieden staan voornamelijk onder controle van lokale netwerken en niet-statelijke actoren.²⁰

¹⁵ Vertrouwelijke bron, maart 2023.

¹⁶ USIP, *Young and Angry in Fezzan: Achieving Stability in Southern Libya through Greater Economic Opportunity*, 22 november 2021, p.2.

¹⁷ ICG, *How Libya's Fezzan Became Europe's New Border*, 31 juli 2017.

¹⁸ ICG, *How Libya's Fezzan Became Europe's New Border*, 31 juli 2017; BBCM, *Explainer Why is Libya's southern region so important*, 19 februari 2024

¹⁹ UNSC, *Final Report of the Panel of Experts Established Pursuant to Resolution 1973 (2011) concerning Libya*, S/2023/673, 15 september 2023, p.2.

²⁰ Global Initiative Against Transnational Organized Crime, *Global Organized Crime Index: Libya*, ongedateerd, p.6.

2 Politieke ontwikkelingen

2.1 Politieke ontwikkelingen

Evenals in de vorige verslagperiode was geen sprake van grootschalige militaire confrontaties tussen het oosten en westen, wel van gewelddadige botsingen tussen gewapende groepen waarbij in sommige gevallen doden vielen onder de burgerbevolking. Gedurende 2024 en 2025 nam het geweld in het noordwesten van het land toe, hetgeen wordt behandeld in paragraaf 3.3.1. In grote lijnen was er in de verslagperiode sprake van een voortzetting van de fragiele status quo in Libië sinds het einde van de burgeroorlog van 2019-2020, met als belangrijkste kenmerken een voortdurende politieke impasse en rivaliteit.²¹

Aan het einde van de verslagperiode verstoorde een hoogoplopend conflict in de hoofdstad Tripoli het machtsevenwicht. Nadat spanningen wekenlang waren opgelopen, braken in Tripoli in mei 2025 de hevigste gevechten in jaren uit.²² Voor nadere details, zie paragraaf 2.1.4.

2.1.1 Recente politieke en bestuurlijke ontwikkelingen

In het voorgaande algemeen ambtsbericht Libië is ingegaan op de politieke ontwikkelingen die ertoe hebben geleid dat Libië in 2021 twee elkaar beconcurrerende regeringen kreeg: de *Government of National Unity* (GNU), de door de VN en internationaal erkende regering in Tripoli onder leiding van premier Abdelhamid Dbeibah, en de in het oosten gevestigde *Government of National Stability* (GNS).²³ In 2014, drie jaar na de val van het bewind van Qadhafi, raakte het land voor het eerst verdeeld tussen westelijke facties/autoriteiten in Tripoli en oostelijke facties in Benghazi, met rivaliserende regeringen in beide regio's. Dezelfde politieke contouren, met daaronder een veelvoud aan crises en conflicterende belangen van de betrokken partijen (in wisselende allianties) en parallelle instituties in verschillende gedaantes, kenmerken Libië nu een decennium.²⁴

Tijdens de verslagperiode waren er geen politieke ontwikkelingen die de status quo, zoals beschreven in het vorige ambtsbericht, op noemenswaardige wijze hebben doen wijzigen. De politieke en bestuurlijke verdeeldheid tussen het westen en het oosten van Libië, met parallelle politieke instituties, werd door de belangrijkste politieke actoren in stand gehouden.²⁵ Wel was in de verslagperiode sprake van verdere consolidering van machtsposities van gewapende groepen. Zie hiervoor paragraaf 2.1.5. Ook was er sprake van verschuivingen in de machtsposities van de gewapende groepen in Tripoli. Zie hiervoor paragraaf 2.1.4.

De GNU, in het westen, werd in 2021 geïnstalleerd via een door de VN gesteund proces dat erop gericht was om dat jaar verkiezingen te houden. Aan het einde van

²¹ ECFR, *At the precipice: Averting a civil war in Libya*, 20 augustus 2024; Oxford Analytica, *The situation in Libya's Tripoli could grow precarious*, 3 januari 2025; CFR, *Civil Conflict in Libya*, 15 juli 2024.

²² Vertrouwelijke bron, 16 mei 2025.

²³ Reuters, *Libyan parliament replaces its appointed PM, spokesperson says*, 16 mei 2023.

²⁴ Voor een beschrijving van gebeurtenissen sinds de val van het bewind van Mouammar Qadhafi - waaronder de politieke verdeeldheid en de voortgaande gewapende confrontaties - tot en met het officiële staakt-het-vuren van 23 oktober 2020, wordt verwezen naar het Algemeen ambtsbericht Libië van respectievelijk september 2021, juni 2020, april 2019, mei 2016 en december 2014. Zie ook: ISPI, *Libya's Protracted Crisis, Ten years of Electoral Deadlock*, 30 juli 2024.

²⁵ Reuters, *Libyan parliament replaces its appointed PM, spokesperson says*, 16 mei 2023.

deze verslagperiode hadden echter nog geen verkiezingen plaatsgevonden vanwege onenigheid over de regels. De *High Council of State* (Hoge Raad van State, de senaat van Libië, HCS) in Tripoli was verdeeld tussen aanhangers van de regering Dbeibah en anderen die opriepen tot vervanging van de premier. De GNU en de daaraan verbonden *Presidential Council* (Presidentiële Raad, triumviraat waarin de drie regio's van Libië²⁶ vertegenwoordigd zijn) in Tripoli werden gesteund door een coalitie van diverse gewapende groepen.²⁷ Voor een beschrijving van de gewapende groepen, zie paragraaf 3.1.1.

De GNS, in het oosten, stond sinds mei 2023 officieel onder leiding van premier Osama Hamad. De GNS werd in 2022 opgezet door het parlement in Tobroek²⁸, het *House of Representatives* (Huis van Afgevaardigden, HoR). De HoR besloot hiertoe nadat de verkiezingen niet hadden plaatsgevonden binnen de veertien maanden van het oorspronkelijke mandaat van de GNU. Volgens de HoR had de GNU daardoor geen regeringsmandaat meer. Met steun van Haftar gaf de HoR Fathi Bashaga in 2022 de opdracht een nieuwe regering te vormen. De GNS werd niet erkend door de VN. De GNS erkende de door Dbeibah geleide regering niet. Op haar beurt erkende de HCS in Tripoli de GNS-regering van Hamad niet. De GNS en HoR werden gesteund door de zogenoemde *Libyan Arab Armed Forces* (Libische Arabische Strijdkrachten, LAAF) van Khalifa Haftar.²⁹

De internationale ngo *International Crisis Group* (ICG) beschreef in oktober 2024 de politieke realiteit van de parallelle instituties: de HoR in het oosten fungeerde zelden als een echt representatief politiek orgaan voor het hele land, maar stemde in plaats daarvan in met wat de voorzitter van de HoR, Aguila Saleh, en Haftar's entourage eisten. De HSC in het westen was niet langer de tegenhanger van de HoR, zoals het was toen het in 2015 werd opgericht. De HSC was nu verdeeld tussen twee facties die het oneens waren over de vraag of ze met de autoriteiten in het oosten moesten onderhandelen. De Presidentiële Raad was op zijn beurt niet langer de verenigende interim-autoriteit die het had moeten zijn toen het in 2021 werd opgericht, maar was nauw verbonden met de regering van Dbeibah.³⁰

In de verslagperiode was sprake van onverminderde verdeeldheid en competitie tussen de parallelle politieke autoriteiten.³¹ VN-vertegenwoordigers stelden dat de status-quo onhoudbaar was. Zo stelde Stephanie Koury in augustus 2024 dat de voortdurende verdeeldheid tot grotere instabiliteit leidde op het gebied van politiek, financiën en veiligheid.³² In april 2025 stelde de speciaal vertegenwoordiger van de secretaris-generaal van de Verenigde Naties voor Libië (SRSG), Hannah Tetteh, dat de politieke crisis aanhield als gevolg van concurrentie om economische middelen, met name inkomsten uit olie. Gefragmenteerde instellingen, eenzijdige acties van rivaliserende partijen die de verdeeldheid vergrootten, en het ontbreken van een uniforme begroting verergerden de situatie en veroorzaakten macro-economische instabiliteit.³³

²⁶ Libië kent historisch drie regio's, namelijk Tripolitanië, Cyrenaica en Fezzan. Voor een beknopte beschrijving zie hoofdstuk 1.

²⁷ ICG, *Getting Past Libya's Central Bank Standoff*, 1 oktober 2024; Reuters, *Factbox - The legitimacy crisis in Libya's political institutions*, 10 september 2024.

²⁸ Het HoR was wegens het geweld na de verkiezingen van 2014 uitgeweken naar het oostelijk gelegen Tobroek.

²⁹ Reuters, *Factbox - The legitimacy crisis in Libya's political institutions*, 10 september 2024; International Crisis Group, *Getting Past Libya's Central Bank Standoff*, 1 oktober 2024; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, februari 2023, p. 8.

³⁰ International Crisis Group, *Getting Past Libya's Central Bank Standoff*, 1 oktober 2024. Zie ook: Atlantic Council, *The end of Libya's false stability period*, 20 september 2024.

³¹ HRW, *World Report 2024: Events of 2023*, 11 januari 2024; UNSMIL, *DRSG Koury's remarks to the UN Security Council*, 20 augustus 2024; International Crisis Group, *Getting Past Libya's Central Bank Standoff*, 1 oktober 2024.

³² UNSMIL, *SRSG Hanna S. Tetteh In-person remarks to the Security Council on the situation in Libya as delivered*, 17 april 2025.

³³ UNSMIL, *DRSG Koury's remarks to the UN Security Council*, 20 augustus 2024.

2.1.2 *Impasse voor nationale verkiezingen*

De verkiezingen, die oorspronkelijk gepland stonden voor december 2021, vonden ook tijdens deze verslagperiode niet plaats. De VN-missie in Libië, de *United Nations Support Mission in Libya* (Ondersteuningsmissie van de Verenigde Naties in Libië, UNSMIL) zette haar inspanningen voort om met Libische en internationale actoren consensus te vinden over hoe het politieke proces vooruit kon worden geholpen en inclusieve presidents- en parlementsverkiezingen konden worden gehouden. Er kwam echter geen beweging in dit proces.³⁴

De rivaliserende autoriteiten kwamen niet tot een nieuwe grondwettelijke basis voor verkiezingen, noch tot een kieswet voor parlementaire en presidentiële verkiezingen. De partijen bleven het onder meer oneens over een verplichte tweede ronde voor de presidentsverkiezingen, de koppeling van parlementaire verkiezingen aan succesvolle presidentsverkiezingen, de vorming van een nieuwe (interim) eenheidsregering die het land tot verkiezingen zou kunnen leiden en het garanderen van een inclusief verkiezingsproces.³⁵ Verschillende bronnen stelden dat verscheidene partijen in Libië profiteerden van de politieke impasse – met name door olie-inkomsten – en erin slaagden verkiezingen voortdurend uit te stellen.³⁶

Bathily (sinds september 2022) diende in april 2024 zijn ontslag in als speciaal vertegenwoordiger van de secretaris-generaal van de Verenigde Naties (SGVN) voor Libië. Volgens hem waren zijn bemiddelingspogingen op “hardnekkige weerstand, onredelijke verwachtingen en onverschilligheid voor de belangen van het Libische volk” gestuit.³⁷ In december 2024 presenteerde Bathily’s plaatsvervanger, Stephanie Koury, een plan om het politieke proces nieuw leven in te blazen. Onderdeel van dit proces was de oprichting van een inclusieve adviescommissie met als doel om bestaande uitdagingen op weg naar de nationale verkiezingen te identificeren en hiertoe oplossingen aan te dragen.³⁸ Begin 2025 trad Hannah Tetteh aan als nieuwe speciaal vertegenwoordiger van de secretaris-generaal van de Verenigde Naties voor Libië (SRSG).³⁹ In mei 2025 bracht het adviescommissie een eerste rapport uit waarin benadrukt werd dat de overgang naar verkiezingen, naast het opstellen van uitvoerbare wetten, de inzet van alle partijen vereiste.⁴⁰

Op het gebied van veiligheid bleef UNSMIL de *5+5 Joint Military Commission* (JMC) steunen.⁴¹ Deze commissie bestaat uit hoge militaire vertegenwoordigers van de rivaliserende kampen in Libië met als taak toezicht te houden op de implementatie van het staakt-het-vuren van 2020, inclusief de ontwapening en demobilisatie. Aan het begin van de verslagperiode kondigde de JMC de instelling van gezamenlijke

³⁴ UNSMIL, *Report of the Secretary-General, S/2024/598*, 8 augustus 2024, p. 1; UN News, *Security Council: Continued Libya impasse threatens country's future*, 15 februari 2024.

³⁵ UN News, *Libyan leaders must put national interests above their own, top envoy tells Security Council*, 16 april 2024; Vertrouwelijke bron, 10 mei 2023; Reuters, *Libyan parliament replaces its appointed PM, spokesperson says*, 16 mei 2023; UNSMIL, *Report of the Secretary-General, S/2024/598*, 8 augustus 2024; UNSMIL, *Report of the Secretary-General, S/2024/301*, 9 april 2024; UNSMIL, *Report of the Secretary-General, S/2023/967*, 7 december 2023; UNSMIL, *Report of the Secretary-General, S/2023/589*, 8 augustus 2023; UNSMIL, *Report of the Secretary-General, S/2023/248*, 5 april 2023.

³⁶ Vertrouwelijke bron, 10 mei 2023; Lawyers for Justice in Libya, *New plan, same mistakes? Four priorities for UNSMIL's Advisory Committee to advance elections*, 24 februari 2025; TRT, *Libya's Unfinished Revolution: Between Hope and Stalemate*, 12 maart 2025; Arab Center Washington DC, *Libya's Deep Divisions Show No Sign of Abating*, 27 maart 2025.

³⁷ UNSC, *Remarks by SRSG Abdoulaye Bathily to the Security Council*, 16 April 2024.

³⁸ UN News, *UN announces plan to address political impasse, overdue elections in Libya*, 16 december 2024; Vertrouwelijke bron, 17 december 2024.

³⁹ UN, *Ms. Hanna Serwaa Tetteh of Ghana - Special Representative for Libya and Head of the United Nations Support Mission in Libya*, 24 januari 2025.

⁴⁰ UNSMIL, *Executive Summary, The Work of the Advisory Committee, Options for moving forward to hold elections and end the transitional period*, 5 mei 2025.

⁴¹ UNSMIL, *Report of the Secretary-General, S/2024/598*, 8 augustus 2024, p. 1.

strijdkrachten aan, de *Joint Military Force* (JMF). Deze JMF zijn echter nog niet in de praktijk gebracht.⁴²

2.1.3 Toenemende spanningen in de zomer 2024

Vanwege een gebrek aan bereidheid tot het sluiten van compromissen om tot een doorbraak te komen in het politieke proces, namen verschillende partijen unilaterale stappen. In de zomer van 2024 liepen de spanningen hoog op. Zo werden in augustus in het oosten troepen van de LAAF gemobiliseerd, hetgeen zorgen opriep over het risico van terugkeer naar grootschalig gewapend conflict. In het westen ontstond in dezelfde maand een crisis rond de Centrale Bank van Libië (CBL). Dit leidde tot een verhoogde druk op de relatieve politieke stabiliteit, economische problemen en zorgen over mogelijke escalatie naar geweld (zie ook paragraaf 3.3.1. van dit ambtsbericht).⁴³ Ook duurde de verdeeldheid binnen de in Tripoli zetelende HCS over het al dan niet steunen van Dbeibah en de GNU voort en werd het leiderschap van het instituut betwist na een omstreden verkiezing begin augustus 2024.⁴⁴ In 2025 duurde deze verdeeldheid binnen de HCS voort.⁴⁵

Halverwege augustus 2024 kwam de machtscompetitie tussen rivaliserende autoriteiten scherp tot uiting in een politieke crisis rondom het bestuur van de Centrale Bank van Libië (CBL).⁴⁶

De CBL is een cruciaal instituut in Libië omdat de bank de toegang tot de fondsen (inclusief de reserves in buitenlandse valuta) beheert, en bepalend is in de uitbetaling van budgetten aan overheidsinstanties en van staatssalarissen (ruim 60% van de Libische beroepsbevolking krijgt een overheidssalaris). Sinds 2014 is de CBL door het politieke conflict in tweeën gesplitst, hetgeen tot competitie om toegang tot de fondsen leidde. Er is tevens een link met de *National Oil Corporation* (NOC), de nationale oliemaatschappij die de facto bijna alle staatsinkomsten binnenbrengt: 97% van de staatsinkomsten in Libië zijn afkomstig uit de inkomsten uit olie- en gaswinning. Op grond van de Libische wet kon olie alleen door de NOC verkocht worden waarbij de inkomsten direct naar de CBL werden overgemaakt.⁴⁷ Dit maakt de CBL en de NOC essentieel in het bredere conflict over macht en middelen, waarbij de politieke spelers in Libië een zekere mate van toegang tot de fondsen nodig hebben om de milities die hen helpen in het zadel te houden te kunnen betalen.⁴⁸

Op 13 augustus 2024 besloot de HoR om de erkenning van de GNU en de Presidentiële Raad in te trekken. Enkele dagen later besloot de Presidentiële Raad eenzijdig tot het ontslag van Sadiq al-Kabir, de gouverneur van de CBL die in functie was sinds de val van het bewind van Qadhafi in 2011. De Presidentiële Raad rechtvaardigde zijn besluit als een stap richting beter bestuur en financiële transparantie. Een volgens ICG meer waarschijnlijke verklaring, was dat de regering

⁴² UN Security Council, *Letter dated 6 december 2024 from the Panel of Experts on Libya established pursuant to resolution 1973 (2011) addressed to the President of the Security Council, S/2024/914*, 13 december 2024.

⁴³ UNSMIL, *DRSG Koury's remarks to the UN Security Council*, 20 augustus 2024; UNSMIL, *Remarks by Officer-in-Charge /Deputy Special Representative of the Secretary-General Stephanie Koury to the Security Council*, 9 oktober 2024.

⁴⁴ UNSMIL, *Remarks by Officer-in-Charge /Deputy Special Representative of the Secretary-General Stephanie Koury to the Security Council*, 9 Oktober 2024.

⁴⁵ Asharq Al-Awsat, *Libyan National Gathering of Political Parties Seeks to End HCS Division*, 3 januari 2025; UN, *Ongoing Military Build-Up, Economic Crisis in Libya Reignite Concern over Potential Eruption of Violence in Capital, Special Representative Tells Security Council, SC/16045*, 17 april 2025.

⁴⁶ Dit was de meest recente crisis in een jarenlange strijd tussen rivaliserende facties om controle over de Centrale Bank en verovering van de enorme financiële middelen van de CBL. Daaronder vallen olie- en gasopbrengsten van zo'n 20-25 miljard Amerikaanse dollar per jaar en 80 miljard dollar aan reserves op rekeningen van de CBL bij buitenlandse financiële instellingen. International Crisis Group, *Getting Past Libya's Central Bank Standoff*, 1 oktober 2024.

⁴⁷ Arab Center Washington DC, *Libya's Deep Divisions Show No Sign of Abating*, 27 maart 2025; Reuters, *Libya central bank showdown risks spiralling into wider crisis*, 2 september 2024; Vertrouwelijke bron, 29 augustus 2024; Vertrouwelijke bron, 2 juni 2025.

⁴⁸ Vertrouwelijke bron, 29 augustus 2024.

in Tripoli toegang wilde tot meer fondsen om haar politieke en economische positie te versterken.⁴⁹ Westelijke facties zouden geen vertrouwen meer hebben in hoe Al-Kabir inkomsten verdeelde tussen het westen en het oosten.⁵⁰ De autoriteiten in het oosten steunden Al-Kabir.⁵¹

De patstelling die volgde, dreigde Libië in een grotere crisis te storten. Er was een dreiging van gewelddadige confrontatie in Tripoli die uiteindelijk door bemiddeling uitbleef, maar ter vergelding voor het ontslag van Al-Kabir legden de autoriteiten in het oosten vanaf eind augustus 2024 ongeveer de helft van de olieproductie stil in hun controlegebieden, alsmede de export daarvan, met verlies van olie-inkomsten en waardeverlies van de Libische dinar ten gevolg. Met beperkte toegang tot buitenlandse reserves zou de CBL mogelijk geen regeringsuitgaven kunnen betalen, of over buitenlandse valuta beschikken voor de import van goederen. Het uitblijven van een oplossing bracht de dreiging van ernstige voedseltekorten, prijsstijgingen voor basale goederen en een snelle verslechtering van levensomstandigheden met zich mee, met sociale onrust of zelfs geweld als mogelijke gevolgen.⁵²

Eind september 2024 kwam het machtsgechil rondom het bestuur van de CBL tot een voorlopig einde met de ondertekening van een door UNSMIL bemiddelde overeenkomst tussen de HoR en de HCS. Het mandaat van de interim-bestuurders was zes maanden, waardoor het akkoord als een tijdelijke oplossing werd gezien.⁵³ Als onderdeel van het akkoord beloofden de autoriteiten in het oosten de olievelden te heropenen. De olieproductie was gedaald van 1,2 miljoen vaten per dag naar ongeveer 350.000.⁵⁴ In oktober 2024 bekrachtigden de HoR en HCS de overeenkomst.⁵⁵ Volgens waarnemend Speciaal Vertegenwoordiger Koury had de crisis rondom de Centrale Bank "de fragiele aard van de stabiliteit blootgelegd die soms gezien wordt als gevolg van de politieke patstelling".⁵⁶

Te midden van bovengenoemde tekenen dat de post-2020 status quo aan het afbrokkelen was vreesden burgers in de zomer van 2024 dat Libië aan de vooravond stond van hernieuwd, grootschalig gewapend conflict.⁵⁷

2.1.4 Nieuwe spanningen in april en mei 2025

Begin april 2025 liepen de spanningen in Tripoli opnieuw op. Verschillende bronnen meldden een grote mobilisatie van troepen met zwaar geschut naar en in de hoofdstad.⁵⁸ De oorzaken van de mobilisatie waren complex. Er was sprake van politieke meningsverschillen, onder andere over de benoeming van een nieuw hoofd van de presidentiële garde. Tegelijkertijd leek de mobilisatie ook gedreven door angst voor ineenstorting van de economie en instituties, en door strijd om toegang tot de financiële inkomstenbronnen. Dit laatste stond in verband met een besluit van de CBL

⁴⁹ International Crisis Group, *Getting Past Libya's Central Bank Standoff*, 1 oktober 2024.

⁵⁰ UN, *Amid Rapidly Deteriorating Political, Economic Situation, Ordinary People in Libya Fear Re-emergence of War*, Top UN Official Warns Security Council, 20 augustus 2024.

⁵¹ International Crisis Group, *Getting Past Libya's Central Bank Standoff*, 1 oktober 2024.

⁵² International Crisis Group, *Getting Past Libya's Central Bank Standoff*, 1 oktober 2024; Atlantic Council, *The end of Libya's false stability period*, 20 september 2024.

⁵³ Vertrouwelijke bron, 26 september 2024; International Crisis Group, *Getting Past Libya's Central Bank Standoff*, 1 oktober 2024;

⁵⁴ The Guardian, *Libya central bank deal could resolve 'all political issues', says head of state*, 27 september 2024.

⁵⁵ UNSMIL, *UNSMIL welcomes the appointment of the Central Bank of Libya Board of Directors*, 22 oktober 2024.

⁵⁶ UNSMIL, *Remarks by Officer-in-Charge /Deputy Special Representative of the Secretary-General Stephanie Koury to the Security Council*, 9 oktober 2024.

⁵⁷ ECFR, *At the precipice: Averting a civil war in Libya*, 20 augustus 2024; Atlantic Council, *The end of Libya's false stability period*, 20 september 2024; UN, *Amid Rapidly Deteriorating Political, Economic Situation, Ordinary People in Libya Fear Re-emergence of War*, Top UN Official Warns Security Council, 20 augustus 2024.

⁵⁸ Agenzia Nova, *Libya: Tensions in Tripoli, Presidential Council warns against unilateral military actions*, 4 april 2025; Asharq Al-Awsat, *Tensions Rise between Militias in Western Libya*, 7 april 2025.; Libya Review, *Libyan Military Tanks Arrive in Al-Khums from Misrata*, 5 april 2025.; United Nations, *Libya's fragile transition plagued by deepening economic and political divides*, 17 april 2025; Libya – The Vision of Omar Mukhtar, *Tensions Escalate in Libyan Capital as Armed Forces Mobilize capital and around*, 10 april 2025; Vertrouwelijke bron, 7 april 2025.

tot devaluatie van de dinar, de onthulling dat in 2024 grote bedragen waren uitgegeven zonder dat daar verantwoording voor was afgelegd (zowel het oosten als het westen deden ongecontroleerde uitgaven) en een waarschuwing van de CBL ten aanzien van de staatsschuld. Wanneer de machthebbers in het westen de milities die hen aan de macht hielden niet meer zouden kunnen betalen, zou hun macht snel afbrokkelen.⁵⁹

De mobilisatie bestond met name uit troepen en zwaar materieel van de *Joint Operational Forces* (JOF) uit Misrata die zich verplaatsten naar en in de richting van Tripoli. In de hoofdstad maakten gewapende groepen zich klaar voor de verdediging. Zo plaatsten zij mobiele communicatiepalen en werden veldhospitals ingericht.⁶⁰ Er waren geruchten dat de GNU opdracht zou hebben gegeven tot de mobilisatie uit Misrata, met als doel om Radaa, een van de grootste milities van Tripoli, die de luchthaven in Tripoli en een berucht gevangeniscomplex controleerde, uit de stad te verdrijven.⁶¹ De reden hiervoor zou zijn dat gewapende groepen in Tripoli, in het bijzonder Radaa, teveel macht hadden gekregen.⁶² Zie ook paragraaf 2.1.5.

Half april 2025 stelde Hanna Tetteh, de nieuwe speciaal vertegenwoordiger van de secretaris-generaal van de Verenigde Naties (SGVN) dat er in Libië hernieuwde angst was voor een mogelijke uitbraak van geweld in de hoofdstad, hoewel het bestand van 2020 in Libië standhield. Oorzaken van deze angst waren de aanhoudende militaire opbouw, de felle concurrentie om territoriale controle tussen gewapende groepen in het westen van het land, de troepenopbouw in en rond Tripoli, dit alles in combinatie met een verlamme economische crisis.⁶³

Deze spanningen sluimerden voort en escaleerden in mei 2025 opnieuw. Nadat al-Kikli (alias Ghneiwa), de beruchte militieleider van het *Stability Support Apparatus* (SSA) werd gedood op 12 mei 2025 (zie ook paragraaf 3.1.1.1) braken diezelfde avond gevechten uit in de wijk Abu Salim in Tripoli. Aan premier Dbeibah gelieerde gewapende groepen (de 444 Brigade en de 111 Brigade) namen vervolgens het territorium van de SSA over. De operatie werd de volgende dag door premier Dbeibah gepresenteerd als een "succesvolle operatie van het Ministerie van Defensie om een einde te maken aan de aanwezigheid van milities in de hoofdstad en ten behoeve van de rechtsstaat". Dbeibah stelde een ultimatum aan de grootste overgebleven militie in Tripoli die hem niet steunde, Radaa. Binnen 48 uur moest Radaa vertrekken, of accepteren onder het gezag van de GNU te vallen. Dit leidde dezelfde nacht tot de hevigste gevechten in jaren in Tripoli (zie ook paragraaf 3.3.1). De zorg was dat het conflict zou ontaarden in een grootschalige gewapende confrontatie van gewapende actoren uit heel Libië, zoals in 2019 en 2020 plaatsvond met het offensief van Haftar tegen Tripoli. In de loop van de dag van 14 mei 2025 werd een wapenstilstand overeengekomen. Volgens analisten moest de wapenstilstand gezien worden als een periode van verminderde spanningen met name tussen de 444 Brigade en Radaa. Radaa verliet haar posities in Tripoli niet. Aan het einde van de verslagperiode hield deze wapenstilstand stand. De situatie bleef echter zeer gespannen, met risico op

⁵⁹ Vertrouwelijke bron, 7 april 2025.

⁶⁰ Libya – The Vision of Omar Mukhtar, *Tensions Escalate in Libyan Capital as Armed Forces Mobilize capital and around*, 10 april 2025.

⁶¹ Asharq Al-Awsat, *Tensions Rise between Militias in Western Libya*, 7 april 2025.; Libya – The Vision of Omar Mukhtar, *Tensions Escalate in Libyan Capital as Armed Forces Mobilize capital and around*, 10 april 2025; Vertrouwelijke bron, 7 april 2025.

⁶² Libya – The Vision of Omar Mukhtar, *Tensions Escalate in Libyan Capital as Armed Forces Mobilize capital and around*, 10 april 2025.

⁶³ UN, *Ongoing Military Build-Up, Economic Crisis in Libya Reignite Concern over Potential Eruption of Violence in Capital, Special Representative Tells Security Council*, *SC/16045*, 17 april 2025.

hernieuwde escalatie.⁶⁴ Begin juli 2025 liepen de spanningen opnieuw op en was opnieuw sprake van mobilisatie in de hoofdstad.⁶⁵

2.1.5 Politisering van gewapende groepen

De pogingen van Fathi Bashagha, de voormalige premier van de GNS, om de macht in Tripoli over te nemen in 2022⁶⁶ hadden de machtsverhoudingen tussen gewapende groepen en politieke actoren veranderd.⁶⁷ Voorheen hadden milities een beperkte politieke agenda. Zo zaten zij bijvoorbeeld niet aan de onderhandeltafel voor de wapenstilstand van de burgeroorlog van 2019-2020.⁶⁸ Na de gebeurtenissen van augustus 2022 begonnen zij zich echter in toenemende mate te institutionaliseren.⁶⁹

Libische gewapende groepen oefenden tijdens de verslagperiode een ongekennde invloed uit op de Libische staatsinstellingen. Gewapende groepen in het westen en de LAAF in het oosten opereerden ongecontroleerd, waardoor overheidsinstanties niet buiten de belangen van deze gewapende groeperingen konden opereren. Dit werd onder andere zichtbaar in het misbruik van het justitieel systeem in Tripoli door gewapende groepen. Zo stelde onafhankelijke experts van de VN dat Radaa een quasi-justitieel systeem had opgezet om gevangenen buiten de bescherming van het Libische justitieel systeem te houden. Het Mitiga gevangenis complex in Tripoli dat in handen was van Radaa en waar gevangenen gemarteld werden was een belangrijk onderdeel van dit systeem. De experts documenteerden gevallen van georganiseerde arrestaties zonder rechtsgrond of rechtsbescherming gericht op personen die in hun contacten met anderen de autoriteit van Radaa in twijfel trokken. Bij de selectie van te arresteren personen hield Radaa, volgens de VN-experts, rekening met de eigen belangen in relatie tot andere gewapende groepen, evenals de impact van de arrestatie op de gemeenschap. Ook de *Internal Security Agency* (ISA) ontwikkelde een quasi-justitieel systeem waarbij personen werden ontvoerd en overgebracht naar detentiecentra onder controle van ISA. ISA legitimeerde arrestaties door opzettelijke foutieve interpretatie van Libische wetgeving met betrekking tot gronden voor detentie, aldus de onafhankelijke experts van de VN.⁷⁰ De gewapende groepen waren enkel nominaal aan de GNU verbonden en handelden in de praktijk als private strijdkrachten.⁷¹

De machtspositie van gewapende groepen in Libië werd versterkt doordat zij via corrupte politici verzekerd waren van inkomsten, doordat ze soms op invloedrijke posities in Libische ministeries en instituties waren benoemd en doordat zij hun invloed op politici gebruikten om hun eigen belangen te waarborgen. Gewapende groepen en de parallelle economie raakten in het afgelopen decennium steeds verder verweven met de formele instituties en financieel-economische structuur van Libië. Doordat instituties gesplitst waren en politici en gewapende groepen in zekere zin

⁶⁴ Vertrouwelijke bron, 16 mei 2025; New Lines Magazine, *A Power Grab Backfires in Tripoli*, 28 mei 2025; Human Rights Watch, *Libya: Civilians Caught in Militia Clashes*, 20 mei 2025; Vertrouwelijke bron, 26 mei 2025.

⁶⁵ UN News, *Libya: UN urges restraint as military buildup threatens renewed violence in Tripoli*, 9 juli 2025.

⁶⁶ In augustus 2022 probeerde Bashagha de macht in Tripoli over te nemen. Volgens de GNS was het mandaat van de GNU immers verlopen na het uitblijven van presidentsverkiezingen in 2021. Voor de machtsovername rekende Bashagha op steun van twee grote milities in Tripoli met wie hij in het verleden had samengewerkt. Deze bleven echter trouw aan de GNU. Cairo Institute for Human Rights Studies, *Fourteen Years After Libya's Revolution: Lawlessness, religious rhetoric and entrenched repression*, 19 februari 2025; The Washington Institute for Near East Policy, *Libya's Armed Group Catch-22*, 15 februari 2024. Voor meer informatie zie het voorgaande ambtsbericht Libië van februari 2023.

⁶⁷ Stiftung Wissenschaft und Politik (SWP), *Libya's Militias Have Become the State*, 31 juli 2023; UN Security Council, *Letter dated 6 december 2024 from the Panel of Experts on Libya established pursuant to resolution 1973 (2011) addressed to the President of the Security Council, S/2024/914*, 13 december 2024, p. 6.

⁶⁸ SWP, *Libya's Militias Have Become the State*, 31 juli 2023.

⁶⁹ SWP, *Libya's Militias Have Become the State*, 31 juli 2023; UNSC, *Letter dated 6 December 2024 from the Panel of Experts on Libya established pursuant to resolution 1973 (2011) addressed to the President of the Security Council*, p. 2-3.

⁷⁰ UN Security Council, *Letter dated 6 december 2024 from the Panel of Experts on Libya established pursuant to resolution 1973 (2011) addressed to the President of the Security Council, S/2024/914*, 13 december 2024, p. 6.

⁷¹ SWP, *Libya's Militias Have Become the State*, 31 juli 2023.

wederzijds afhankelijk waren van elkaar, werden de economische drijfveren van het conflict verder versterkt.⁷²

Gewapende groepen waren daarnaast in steeds grotere mate vertegenwoordigd op hoge ambtelijke functies. Een voorbeeld hiervan was de GNU-minister van Binnenlandse Zaken, welke functie werd vervuld door Trabelsi, een oud-militieleider.⁷³ Hierdoor kregen gewapende groepen de overheid in steeds grotere mate in hun greep. Daarbij oefenden milities steeds grotere druk uit op parlementariërs, waardoor stemmingen en onderhandelingen werden beïnvloed.⁷⁴

Een kleine groep militieleiders uit het westen voerde gesprekken met vertegenwoordigers uit het oosten: bijvoorbeeld over de verdeling van posten, en het eventueel samenvoegen van instellingen met als lange-termijn doel het samenvoegen van de twee regeringen in de toekomst.⁷⁵ Zo was de benoeming van de nieuwe gouverneur van de Centrale Bank een compromis tussen gewapende groepen uit Tripoli en de LAAF. Volgens een rapport van het *Panel of Experts* van de VN inzake Libië had de benoeming niet tot stand kunnen komen zonder goedkeuring van deze partijen. Het nieuwe bestuur van de CBL bestaat uit vertegenwoordigers van gewapende groepen, waaronder de LAAF. Gewapende groepen waren daarnaast ook vertegenwoordigd bij de nationale oliemaatschappij en zij bestendigden hiermee hun controle over het beheer van olie-inkomsten.⁷⁶ Gewapende groepen werden hiermee steeds meer een invloedrijke factor in het politieke proces, die met hun financiële macht en politieke invloed het politieke proces konden ondermijnen.⁷⁷

2.1.6

Gemeentelijke verkiezingen

Op 16 november 2024 vond de eerste fase van de gemeentelijke verkiezingen plaats in 58 gemeenten verspreid over de drie regio's van Libië. De opkomst was 74% van de 210.000 geregistreerde kiesgerechtigden. Deze eerste ronde van de gemeentelijke verkiezingen verliep rustig.⁷⁸ De uitkomst van de verkiezingen werd op 22 december 2024 bekendgemaakt, met uitzondering van twee gemeenten waar onregelmatigheden waren geconstateerd. Voor het eerst werd een vrouw tot burgemeester verkozen in Libië, in de stad Zlitan in het noordwesten. Op 16 januari 2025 beval de HoR de gemeenteraad van Harawah (ten oosten van Sirte) hun werkzaamheden te staken en over te dragen aan de personen die als tweede waren geëindigd bij de verkiezingen. Volgens het bevel was de aanwezigheid van de gemeenteraad bij de beëdigingsceremonie georganiseerd door de GNU, in strijd met een resolutie van de HoR om het vertrouwen in de GNU op te zeggen.⁷⁹ De tweede fase van de verkiezingen stond gepland voor januari 2025, maar werd herhaaldelijk uitgesteld. Een nieuwe datum werd niet bekendgemaakt.⁸⁰ In deze tweede fase zouden verkiezingen gehouden worden in 62 gemeenten, waaronder in de grote steden zoals Tripoli, Benghazi, Derna en Zawiya. Op 10 maart 2025 hadden 295.000 kiezers zich geregistreerd voor de tweede fase. In de aanloop naar de verkiezingen

⁷² Vertrouwelijke bron, 19 december 2024.

⁷³ Libya Review, *Who is Libya's new Interior Minister?*, 7 november 2022; SWP, *Libya's Militias Have Become the State*, 31 juli 2023; UN Security Council, *Letter dated 6 december 2024 from the Panel of Experts on Libya established pursuant to resolution 1973 (2011) addressed to the President of the Security Council, S/2024/914*, 13 december 2024, p. 6.

⁷⁴ SWP, *Libya's Militias Have Become the State*, 31 juli 2023.

⁷⁵ SWP, *Libya's Militias Have Become the State*, 31 juli 2023.

⁷⁶ UN Security Council, *Letter dated 6 december 2024 from the Panel of Experts on Libya established pursuant to resolution 1973 (2011) addressed to the President of the Security Council, S/2024/914*, 13 december 2024, p. 6.

⁷⁷ Vertrouwelijke bron, 2 juni 2025.

⁷⁸ Libya Review, *Libya Registers 185 Candidates for Upcoming Municipal Elections*, 31 januari 2025; UNSC, *UNSMIL, Report of the Secretary-General, S/2024/895*, 10 december 2024; Middle East Monitor, *Libya's municipal elections expose the hypocrisy of the rotten political elite*, 21 november 2024.

⁷⁹ UNSC, *Report of the Secretary-General, S/2025/223*, 11 april 2025, p. 7.

⁸⁰ Middle East Monitor, *Libya's municipal elections expose the hypocrisy of the rotten political elite*, 21 november 2024; GIS, *Libya is caught in an ever-deepening vicious circle*, 24 maart 2025; MENA Research Center, *Second Phase of Elections in Libya*, 19 maart 2025.

waren er enkele berichten van arrestatie, detentie of ontvoering van personen die zich kandidaat hadden gesteld.⁸¹

⁸¹ LCW, *Report: Human Rights Violations In Libya During March 2025*, 5 april 2025; LCW, *Report: Human Rights Violations In Libya During February 2025*, 5 maart 2025; Libya Review, *Libyan Deputy Mayor Abducted in Tripoli After Announcing Election Bid*, 29 maart 2025; UNSC, *Report of the Secretary-General, S/2025/223*, 11 april 2025, p. 7.

3 Veiligheidssituatie

Voor een achtergrondschets en beschrijving van de veiligheidssituatie in Libië tot aan februari 2023 wordt verwezen naar de vorige algemene ambtsberichten.⁸²

Alhoewel in de verslagperiode geen sprake was van grootschalig gewapend conflict, kenmerkte de situatie in heel Libië zich door voortgaande onveiligheid. Er waren meermaals gewapende confrontaties tussen milities in Tripoli en andere steden. De confrontaties in Tripoli in augustus 2023 en mei 2025 waren de hevigste gevechten tussen milities in de verslagperiode, waarbij zware wapens werden ingezet in dichtbevolkte gebieden en burgerslachtoffers vielen (zie subparagraaf 3.3.1).⁸³

Libië kende gedurende de verslagperiode geen officieel nationaal leger. De rollen van politie en leger werden in de praktijk vervuld door een aantal milities die zich nominaal aan de GNU of aan de GNS hadden verbonden.⁸⁴ De belangrijkste partijen in het conflict hadden belang bij het behouden van de status-quo, in plaats van een hervatting van de burgeroorlog (april 2019 tot juni 2020) enerzijds of juist het bereiken van compromissen richting een democratische politieke oplossing en nationaal eenheidsbestuur anderzijds.⁸⁵ Het officiële staakt-het-vuren van oktober 2020 bleef grotendeels standhouden en de territoriale verdeling tussen west en oost veranderde niet wezenlijk.⁸⁶ Hoewel er regelmatig gewapende conflicten waren tussen lokale gewapende groepen, bleven ze over het algemeen beperkt tot lokale kortdurende botsingen die niet escaleerden tot aanhoudende, geografisch bredere confrontaties.⁸⁷

Er bleef echter sprake van voortdurende strijd om legitimiteit en – op lokaal niveau – grondgebied tussen rivaliserende politieke elites en talloze *de facto*-autoriteiten.⁸⁸ Gewapende groepen oefenden in meer of mindere mate controle uit over delen van het grondgebied, infrastructuur, financiële stromen en veiligheidsinstituten.⁸⁹ De relatie tussen de leidende gewapende actoren in het westen en oosten werd sinds mid-2022 gekenmerkt door pragmatische afspraken: een fragiele basis die nog steeds een aanzienlijk potentieel voor conflict bevatte.⁹⁰ Terwijl ze bepaalde economische samenwerkingen aangingen, bleven beide partijen hun militaire macht opbouwen.⁹¹ Daarnaast waren in de verslagperiode – vier jaar na het staakt-het-vuren van oktober 2020 – Turkse en Russische strijdkrachten, buitenlandse private

⁸² Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, februari 2023, september 2021, juni 2020 en april 2019.

⁸³ New Lines Magazine, *A Power Grab Backfires in Tripoli*, 28 mei 2025; Insecurity Insight, *Western Libya Situation Report*, December 2023; Vertrouwelijke bron, 16 mei 2025.

⁸⁴ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, april 2019, p. 7.

⁸⁵ War on the Rocks. Harchaoui, Jalel, *Libya's fragile deadlock*, 6 maart 2023; DW, *Libya: UN envoy's resignation diminishes hopes for democracy*, 19 april 2024; Middle East Eye, 'Crumbling': *Libya's warring factions dig in for fight over oil profits*, 29 augustus 2024; Carnegie. Wehrey, Frederic, *A mixed balance sheet: Russia's uneven influence in the Maghreb*, 3 oktober 2024; UNOCHR, *Peace and stability in Libya go hand in hand with human rights*, "says High Commissioner", 9 juli 2024.

⁸⁶ Brookings, *Déjà vu: The trajectory of Libyan armed groups in 2024*, 16 januari 2024.

⁸⁷ SAS, *A Political Economy of Zawiyah, Armed Groups and Society in a Western Libyan City*, maart 2024, p. 9; The Washington Institute for Near East Policy, *Libya's Armed Group Catch-22*, 15 februari 2024, p. 4; InstituDE, *Rough Peace in Libya – Interview with Dr. Jalel Harchaoui*, 6 maart 2024.

⁸⁸ HRW, *World Report 2024: Events of 2023*, 11 januari 2024; UK Home Office, *Country Policy and Information Note Libya: Security situation*, April 2025, p. 9.

⁸⁹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, februari 2023, p. 16; Chatham House, *Security actors in Misrata, Zawiyah and Zintan*, 10 december 2023.

⁹⁰ SWP, *Libya's Militias Have Become the State*, 31 juli 2023, p. 1; ISS, *In Libya, everything comes down to military muscle*, 2 augustus 2024.

⁹¹ ISS, *In Libya, everything comes down to military muscle*, 2 augustus 2024.

militaire bedrijven en buitenlandse strijders uit onder meer Tsjaad en Sudan nog steeds aanwezig op Libisch grondgebied.⁹²

In de context van een blijvend fragiele veiligheidssituatie, wijdverbreide schendingen van de mensenrechten en machtsmisbruik door de gewapende groepen en alomtegenwoordige straffeloosheid bleven burgers kwetsbaar voor (de gevolgen van) geweld (zie ook paragraaf 3.4 en hoofdstuk 3).⁹³ Politieke spanningen en conflicten over de verdeling van middelen en machts(posities) konden snel leiden tot mobilisatie en gewapende botsingen.⁹⁴ Met name in het noordwesten vonden geweldsuitbarstingen plaats met explosieve wapens⁹⁵ in dichtbevolkte gebieden, waaronder in de hoofdstad Tripoli (zie subparagraaf 3.3.1).⁹⁶ Bij hevige confrontaties tussen gewapende groepen werden willekeurige beschietingen op bewoonde gebieden uitgevoerd, vielen burgerslachtoffers en werd civiele infrastructuur en privé-eigendom verwoest.⁹⁷ Burgers in Libië konden met veiligheidsrisico's te maken krijgen als zij zich op het verkeerde moment op de verkeerde plek bevonden.⁹⁸ In het oosten en zuiden vonden relatief minder gewapende confrontaties tussen Libische actoren plaats (subparagraaf 3.3.2 en subparagraaf 3.3.3). De veiligheidssituatie in het zuiden van Libië bleef mede instabiel vanwege de conflicten in naburig Sudan en de Sahel regio.⁹⁹

In heel Libië was veelvuldig sprake van mensenrechtenschendingen door milities en andere gewapende groepen, waaronder arbitraire arrestaties en detenties, verdwijningen/ontvoeringen, marteling van gevangenen, buitengerechterlijke executies.¹⁰⁰ Zie voor meer informatie de subparagrafen 5.1.4 tot en met 5.1.9. Gewapende groepen waren betrokken bij criminele activiteiten, waaronder afpersing en andere vormen van roofzucht jegens de burgerbevolking.¹⁰¹ Volgens de Speciale vertegenwoordiger van de VN, Abdoulaye Bathily, begon Libië steeds meer een soort "maffia-staat" te worden, die gedomineerd werd door een aantal groepen die betrokken waren bij de handel in olie, migranten, metalen en drugs.¹⁰² Extremistische organisaties (zie ook subparagraaf 3.1.3.) behielden een aanwezigheid in het zuiden van Libië, door gebruik te maken van hun connecties met de lokale en transnationale georganiseerde misdaad.¹⁰³

Controlegebieden

De GNU controleerde het noordwesten, maar was hiervoor afhankelijk van gewapende groepen.¹⁰⁴ Hoewel het gebied onder controle van de GNU qua oppervlakte beperkt was, woonde hier zeventig procent van de Libische

⁹² HRW, *World Report 2024: Events of 2023*, 11 januari 2024; UNSC, *Final Report of the Panel of Experts Established Pursuant to Resolution 1973 (2011) concerning Libya*, S/2023/673, 15 september 2023, p. 2 en 13.

⁹³ VN, *UN Libya Results Report 2023*, 2024, p. 6; Amnesty, *The State of the World's Human Rights*, april 2024, p. 240; Freedom House, *Freedom in the World 2024 Country Report: Libya*, 2024, F3; USDoS, *2023 Country Report on Human Rights Practices: Libya*, april 2024, p. 8.

⁹⁴ Vertrouwelijke bron, 13 augustus 2024.

⁹⁵ Onder de algemene definitie van explosieve wapens vallen onder meer bommen, granaten, artilleriegranaten, raketten, landmijnen en geïmproviseerde explosieven. Zie UN Office for Disarmament Affairs, *Explosive weapons in populated areas*, geraadpleegd op 2 mei 2025.

⁹⁶ War on the Rocks. Harchaoui, Jalel, *Libya's fragile deadlock*, 6 maart 2023; Insecurity Insight, *Western Libya Situation Report*, December 2023; Insecurity Insight, *Eastern Libya Situation Report*, November 2023.

⁹⁷ Amnesty, *The State of the World's Human Rights*, april 2024, p. 240, 242; Freedom House, *Freedom in the World 2024 Country Report: Libya*, 2024, F3; Libya Crimes Watch, *Annual Report 2023, Libya: Unending Violations and Rampant Impunity*, april 2024, p.12.

⁹⁸ Vertrouwelijke bron, 2 juni 2025.

⁹⁹ UN News, *UN envoy decries continued political stalemate in Libya*, 14 mei 2024.

¹⁰⁰ USDoS, *2023 Country Report on Human Rights Practices: Libya*, april 2024, p. 3; UNHRC, *Report of the Independent Fact-Finding Mission on Libya*, A/HRC/52/83, 20 maart 2023, p. 2; UNSMIL, *DSRSG Koury's remarks to the UN Security Council*, 20 augustus 2024.

¹⁰¹ Freedom House, *Freedom in the World 2024 Country Report: Libya*, 2024, F3.

¹⁰² UN News, *UN envoy decries continued political stalemate in Libya*, 14 mei 2024; zie ook The Washington Institute for Near East Policy, *Libya's Armed Group Catch-22*, 15 februari 2024.

¹⁰³ UNSMIL, *DSRSG Koury's remarks to the UN Security Council*, 20 augustus 2024.

¹⁰⁴ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, februari 2023, p.16-17; USDoS, *Libya, 2023 International Religious Freedom report*, onbekende publicatiedatum, p. 1.

bevolking.¹⁰⁵ Zoals vermeld in het voorgaande ambtsbericht had de GNU beperkt greep op haar veiligheidskrachten.¹⁰⁶ De meeste gewapende groepen in het noordwesten waren formeel gelieerd aan de Libische staat, maar opereerden in de praktijk met aanzienlijke autonomie.¹⁰⁷ Vanwege hun semi-reguliere status werden deze groepen ook wel beschreven als hybride gewapende groepen.¹⁰⁸ De GNU had feitelijk nauwelijks controle over de strijdkrachten en territoria en was voor zijn eigen veiligheid afhankelijk van gewapende groepen.¹⁰⁹ Een analist vergeleek de gewapende groepen met “privélegers”.¹¹⁰

De LAAF controleerde oostelijk Libië en het grootste deel van de zuidelijke regio.¹¹¹ In het oostelijk deel van het land was sprake van parallelle overheidsinstituties, zoals uitgelegd in subparagraaf 2.1.1. Haftar oefende een grote mate van controle uit over de parallelle regering in het oosten, welke de regering in het westen niet erkende. Desondanks intensiveerden de relaties tussen Haftar en de GNU door middel van toenemende informele afspraken tussen de parallelle instituties in het oosten en westen. Zo werden er aanzienlijke maandelijkse bedragen overgemaakt vanuit Tripoli en kon Haftar vertegenwoordigers benoemen op sleutelposities, waaronder het hoofd van de *National Oil Corporation* (NOC). Alle ambtenaren en militairen in het oosten kregen hun salaris overgemaakt vanuit Tripoli.¹¹²

Hieronder wordt eerst dieper ingegaan op de gewapende actoren die actief zijn in Libië. Vervolgens wordt de veiligheidssituatie per regio beschreven.

3.1 Gewapende actoren

In deze paragraaf wordt onderscheid gemaakt tussen binnenlandse en buitenlandse actoren. Separaat wordt ingegaan op de aanwezigheid van internationale terroristische organisaties.

3.1.1 Binnenlandse gewapende actoren

Libië werd gecontroleerd door vele tientallen gewapende groepen, ieder met hun eigen controlegebied, die de machtsstructuur van rivaliserende politieke elites in stand hielden.¹¹³ In het noordwesten werden de rollen van politie en krijgsmacht in de praktijk vervuld door een aantal milities die nominaal aan de GNU waren verbonden. Een aantal van deze groepen heeft in de afgelopen jaren hun controle over bepaald grondgebied geconsolideerd en een proces van institutionalisering ondergaan.¹¹⁴ Gewapende groepen breidden tijdens de verslagperiode hun politieke invloed verder uit. Vertegenwoordigers van gewapende groepen maakten deel uit van de top van het leger, het veiligheidsapparaat en de civiele regering. Ze oefenden grote invloed uit op belangrijke benoemingen en de verdeling van staatsmiddelen. Dit betekende niet dat de groepen onder staatscontrole stonden. In de praktijk verdedigden de gewapende groepen voornamelijk de belangen van hun leiders, leden of sociale netwerken, terwijl ze grotendeels aan staatscontrole en

¹⁰⁵ Washington Institute, *A Libyan Solution to a Libyan Challenge*, 14 maart 2024.

¹⁰⁶ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, februari 2023, p.16-17

¹⁰⁷ Chatham House, *Security actors in Misrata, Zawiya and Zintan since 2011*, december 2023, p. 4; SWP, *Libya's Militias Have Become the State*, 31 juli 2023.

¹⁰⁸ Brookings, *Déjà vu: The trajectory of Libyan armed groups in 2024*, 16 januari 2024.

¹⁰⁹ SWP, *Libya's Militias Have Become the State*, 31 juli 2023, p.1; USDoS, *2023 Country Report on Human Rights Practices: Libya*, april 2024, p. 11.

¹¹⁰ SWP, *Libya's Militias Have Become the State*, 31 juli 2023.

¹¹¹ HRW, *World Report 2024: Libya*, januari 2024, p.201.

¹¹² SWP, *Libya's Militias Have Become the State*, 31 juli 2023, p.2; Vertrouwelijke bron, 7 juni 2025.

¹¹³ New Lines Magazine. Lacher, Wolfram, *Libya's struggles empower a clan*, 16 augustus 2024; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, februari 2023, p. 18; Vertrouwelijke bron, 27 augustus 2023.

¹¹⁴ Small Arms Survey, *A political economy of Tripoli's Abu Salim. The rise of the Stability Support Apparatus as Hegemon*, april 2024, p.3; SWP, *Libya's Militias Have Become the State*, 31 juli 2023, p.1.

toezicht ontkwamen.¹¹⁵ Ook zou de regering in Tripoli geen mogelijkheid hebben om de commandanten van gewapende groepen te vervangen.¹¹⁶

In Libië waren gewapende groepen en de staat (zowel semi-formeel als informeel) nauw aan elkaar verbonden. Gewapende groepen vervulden een publieke functie op het gebied van ordehandhaving.¹¹⁷ In Tripoli waren gewapende groepen erop uit om controle te verkrijgen over staatsinstituten. Middels opeenvolgende presidentiële besluiten hadden zij de autoriteit verkregen om arrestaties, monitoring en detenties uit te voeren.¹¹⁸ Sommige gewapende groepen probeerden zich in toenemende mate voor te doen als professionele veiligheidsactoren.¹¹⁹

3.1.1.1 Noordwesten

Buiten Tripoli was het palet aan gewapende groepen in het noordwesten gevarieerd en gebonden aan de lokale omstandigheden. In veel gevallen haalden deze groepen zowel inkomsten uit overheidsbronnen door middel van salarissen, als uit illegale activiteiten, waaronder mensensmokkel en smokkel van brandstof.¹²⁰ Uit een rapport van *Chatham House* bleek dat er in Zawiya ten minste zeven verschillende groepen verbonden waren aan het ministerie van Defensie danwel het ministerie van Binnenlandse Zaken van de GNU. Ook waren er negen gewapende groepen met oorsprong uit Misrata verbonden aan de voornoemde ministeries en de presidentiële raad. In Zintan, waar minister van Binnenlandse Zaken Trabelsi vandaan komt, waren minstens vier gewapende groepen actief gedurende de verslagperiode.¹²¹

Tripoli

In de hoofdstad waren Radaa (ook bekend als de *Special Deterrence Force* (SDF) en de *Deterrence Apparatus for Combatting Organized Crime and Terrorism*, DACOT), de *Stability Support Apparatus* (SSA) en de 444 Brigade de belangrijkste gewapende actoren gedurende de verslagperiode.¹²² In onderstaande alinea's worden deze drie gewapende groepen nader uitgelicht.

In onderstaande kaart van de *Small Arms Survey*¹²³ zijn de invloedsgebieden van gewapende groepen die actief waren in Tripoli in november 2023 weergegeven.¹²⁴ De situatie zoals geschetst in deze kaart gold gedurende de verslagperiode tot en met half mei 2025. Op 12 mei 2025 namen de 111 Brigade en 444 Brigade, na de dood van SSA-leider al-Kikli, het gebied van de SSA in Tripoli over.¹²⁵ In onderstaande kaart ging dat om het rode gebied, met name de wijk Abu Salim.

¹¹⁵ SWP, *Libya's Militias Have Become the State*, 31 juli 2023, p.1, 3; UNSC, *Final Report of the Panel of Experts Established Pursuant to Resolution 1973 (2011) concerning Libya*, S/2023/673, 15 september 2023, p.2.

¹¹⁶ SWP, *Libya's Militias Have Become the State*, 31 juli 2023.

¹¹⁷ Vertrouwelijke bron, 7 juni 2023; SWP, *Libya's Militias Have Become the State*, 31 juli 2023; New Lines Magazine, *A Power Grab Backfires in Tripoli*, 28 mei 2025.

¹¹⁸ Brookings, *Déjà vu: The trajectory of Libyan armed groups in 2024*, 16 januari 2024

¹¹⁹ International Crisis Group, *Hold Your Fire! Podcast, Episode 30: Libya: Political gridlock, regional politics and Sudan's war*, mei 2023; SWP, *Libya's Militias Have Become the State*, 31 juli 2023, p. 3; Deutsche Welle, *Libya's power struggle: Who's fighting in Tripoli?*, 16 augustus 2023; New Lines Magazine, *A Power Grab Backfires in Tripoli*, 28 mei 2025.

¹²⁰ Brookings, *Déjà vu: The trajectory of Libyan armed groups in 2024*, 16 januari 2024; UN Security Council, *Letter dated 6 december 2024 from the Panel of Experts on Libya established pursuant to resolution 1973 (2011) addressed to the President of the Security Council*, S/2024/914, 13 december 2024, p. 34.

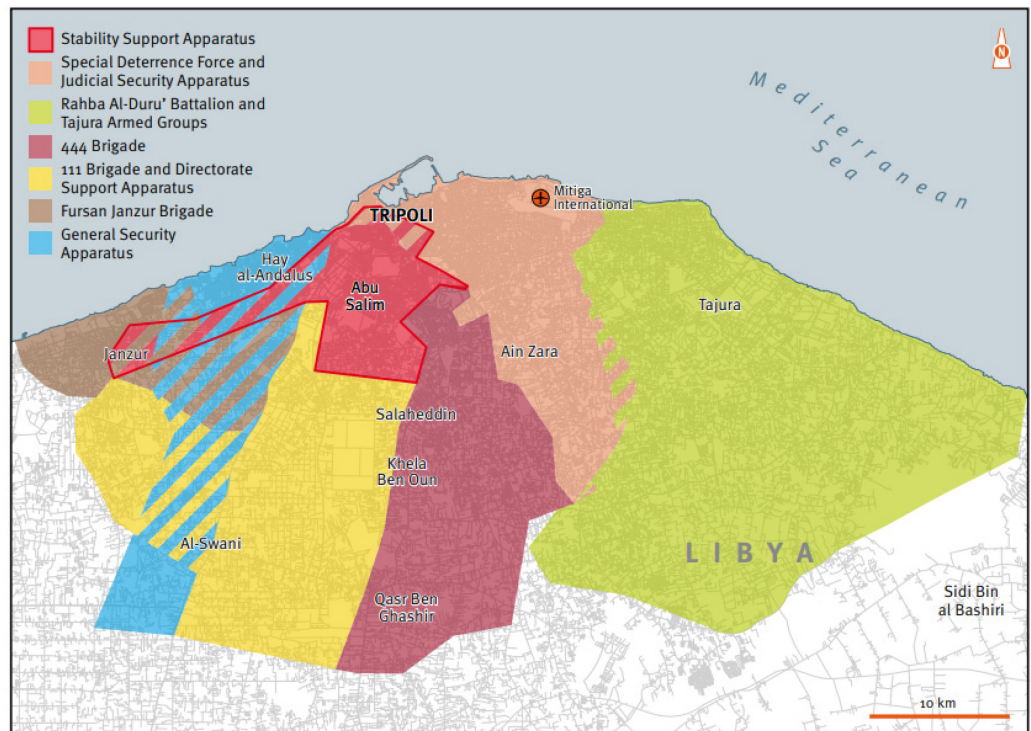
¹²¹ Chatham House, *Security Actors in Misrata, Zawiya and Zintan since 2011*, december 2023.

¹²² Brookings, *Déjà vu: The trajectory of Libyan armed groups in 2024*, 16 januari 2024; SWP, *Libya's Militias Have Become the State, Dimensions and Consequences of a Consolidation Process*, juli 2023, p.2; UNSC, *Final Report of the Panel of Experts Established Pursuant to Resolution 1973 (2011) concerning Libya*, S/2023/673, 15 september 2023, p. 8 en 71; Insecurity Insight, *Western Libya Situation Report*, december 2023

¹²³ De Small Arms survey is een organisatie die onderzoek doet en expertise beschikbaar stelt op het gebied van handvuurwapens en gewapend geweld.

¹²⁴ Small Arms Survey, *A political economy of Tripoli's Abu Salim, The rise of the Stability Support Apparatus as Hegemon*, april 2024, p. 9.

¹²⁵ Atlantic Council, *The killing of Abdul Ghani al-Kikli may be a turning point for Libya*, 16 mei 2025; New Lines Magazine, *A Power Grab Backfires in Tripoli*, 28 mei 2025; *DragonFly Intelligence* publiceerde op het platform X een aangepaste kaart waarin de invloedsgebieden te zien zijn vanaf 21 mei 2025. Zie [link](#). DragonFly Intelligence

Kaart 1. Invloedsgebieden van gewapende groepen in Tripoli in november 2023.¹²⁶

Volgens onafhankelijk experts van de VN hadden gewapende groepen in Tripoli controle over de veiligheidsactoren in hun controlegebieden. Daarnaast controleerden zij de lokale instituties die vermoedelijk van belang zullen zijn bij de organisatie van toekomstige verkiezingen. Gewapende groepen in Tripoli trachtten te voorkomen dat zij gezien werden als destabiliserende factor en hielden zich vooral bezig met het behoud van hun controlegebieden.¹²⁷

In het voorgaande ambtsbericht kwam aan bod dat de Nawasi-brigade van haar posities in Tripoli was verdreven.¹²⁸ Leden van deze brigade werden vervolgens geïntegreerd in andere veiligheidstroepen die de GNU steunden, met name in het SSA en Radaa. Onafhankelijke experts van de VN merkten op dat met name de controlegebieden van het SSA en Radaa in omvang toenamen waardoor deze groepen belangrijke spelers werden voor het politieke proces.¹²⁹ Die invloed werd in de verslagperiode verder bestendigd doordat milities met financieel gewin en persoonlijke banden met politici hun positie konden versterken. Zie ook subparagraaf 2.1.5.

In februari 2024 kondigde Imad Trabelsi, de Libische minister van Binnenlandse Zaken, aan dat de vijf belangrijkste milities in Tripoli ermee hadden ingestemd per 9 april 2024 terug te keren naar hun bases zodat reguliere politie-eenheden de

biedt diensten voor wat betreft geopolitieke en veiligheidsinlichtingen. Voor meer informatie, raadpleeg de website: [About Us](#) | [Dragonfly Intelligence](#).

¹²⁶ Small Arms Survey, *A political economy of Tripoli's Abu Salim, The rise of the Stability Support Apparatus as Hegemon*, april 2024, p. 9.

¹²⁷ UNSC, *Final Report of the Panel of Experts Established Pursuant to Resolution 1973 (2011) concerning Libya, S/2023/673*, 15 september 2023, p.71.

¹²⁸ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, februari 2023, p. 27.

¹²⁹ U UNSC, *Final Report of the Panel of Experts Established Pursuant to Resolution 1973 (2011) concerning Libya, S/2023/673*, 15 september 2023, p.71. Zie ook Small Arms Survey, *A political economy of Tripoli's Abu Salim, The rise of the Stability Support Apparatus as Hegemon*, april 2024, p. 8 en 9.

veiligheid in Tripoli weer op zich konden nemen.¹³⁰ Volgens de BBC zouden de volgende groepen zich terugtrekken: de *General Security Force*, Radaa, de gerechtelijke politie, het SSA, de 444 Brigade, de 111 brigade en de *Directorates Support Force*. Minister Trabelsi herhaalde in april 2024 tijdens een speech tegenover duizenden leden veiligheidstroepen dat de gewapende groepen zich zouden terugtrekken uit openbare plekken in de hoofdstad en dat zij hun verantwoordelijkheden zouden overdragen aan de reguliere politie.¹³¹ In augustus 2024 stelde Trabelsi opnieuw dat de veiligheid in Tripoli, waaronder ook de (lucht) havens, enkel gehandhaafd zou worden door het ministerie zelf en haar aangesloten organisaties waaronder Radaa, het SSA, het Public Security Agency, de 444 Brigade en de 111 Brigade.¹³² Aan het einde van de verslagperiode had de terugtrekking nog niet plaatsgevonden.¹³³

Radaa

Radaa, ook bekend onder de namen Special Deterrence Force (SDF) en Deterrence Apparatus for Combatting Organized Crime and Terrorism (DACOT), stond onder leiding van Abdulraouf Kara. Radaa wordt beschreven als een salafistische, radicaal-islamistische militie of politie-eenheid. De groep zou bestaan uit ongeveer 1.500 leden waarvan 90% politieagenten. Een groot deel daarvan zou vóór 2011 al voor de politie gewerkt hebben en werd later geïntegreerd in Radaa.¹³⁴ Onder Radaa-leden waren veel Madkhali-salafisten, een ultraconservatieve stroming binnen de islam.¹³⁵ De groep legde hun ideologie op in sommige delen van Tripoli.¹³⁶

Radaa was tijdens de verslagperiode grotendeels formeel ondergebracht onder het ministerie van Binnenlandse Zaken (GNU) maar opereerde in de praktijk op onafhankelijke wijze.¹³⁷ In mei 2025 vaardigde Dbeibah een serie decreten uit waarin hij stelde dat milities, waaronder Radaa onder regeringscontrole moesten komen of dienden te vertrekken. Radaa weigerde zich over te geven en kreeg hierbij steun van onder andere brigades uit Zawiya. Hierop volgden hevige gevechten in het centrum van Tripoli.¹³⁸

De groep werd oorspronkelijk ingezet in de strijd tegen verschillende criminele activiteiten. Radaa richtte zich formeel met name op het tegengaan van ontvoeringen, moord, drugs- en alcohol gerelateerde activiteiten, mensen- en wapensmokkel en terroristische activiteiten. De GNU gaf Radaa vergaande rechten voor arrestatie en onderzoek.¹³⁹ Bij het vliegveld Mitiga beheerde Radaa een gevangenis voor langgestraften, waaronder ook IS- en Al-Qaida-strijders.¹⁴⁰

¹³⁰ International Crisis Group, *CrisisWatch: Libya: February 2024*; BBCM, *Briefing: Armed groups to 'completely' withdraw from Libya capital*, 22 februari 2024.

¹³¹ UNSC, *UNSMIL Report of the Secretary-General, S/2024/598*, 8 augustus 2024, paragraaf 18.

¹³² Libya Security Monitor, *MOI reaches security agreement with key groups over control of the CBL*, 23 augustus 2024.

¹³³ Vertrouwelijke bron, 2 juni 2025.

¹³⁴ Deutsche Welle, *Libya's power struggle: Who's fighting in Tripoli?*, 16 augustus 2023; USDoS, *Libya, 2023 International Religious Freedom report*, onbekende publicatiedatum, p. 8; Insecurity Insight, *Western Libya Situation Report*, December 2023.

¹³⁵ Konrad Adenauer Stiftung, *Inside Libya*, november 2022, nummer 27, p.16; USDoS, *Libya, 2023 International Religious Freedom report*, onbekende publicatiedatum, p. 8.

¹³⁶ USDoS, *Libya, 2023 International Religious Freedom report*, onbekende publicatiedatum, p. 8; Atlantic Council, *The Killing of Abdul Ghani al-Kikli may be a turning point for Libya*, 16 mei 2025.

¹³⁷ Deutsche Welle, *Libya's power struggle: Who's fighting in Tripoli?*, 16 augustus 2023; USDoS, *Libya, 2023 International Religious Freedom report*, onbekende publicatiedatum, p. 8; Insecurity Insight, *Western Libya Situation Report*, December 2023.

¹³⁸ Vertrouwelijke bron, 16 mei 2025; New Lines Magazine, *A Power Grab Backfires in Tripoli*, 28 mei 2025; HRW, *Libya: Civilians caught in Militia Clashes*, 20 mei 2025.

¹³⁹ Libya Tribune, *An introduction to Tripoli's Armed Factions*, 27 maart 2024; Insecurity Insight, *Western Libya Situation Report*, December 2023.

¹⁴⁰ Vertrouwelijke bron, 7 juni 2025.

Radaa opereerde met name in Souq Al Jouma en Ain Zara in Tripoli. De groep zou volgens Insecurity Insight ook buiten Tripoli opereren, in Sabratha, Zawiya, Benghazi, Sirte, Derna, Zuwara, Tarhuna, Beni Walid, Zlitan en Al-Khoms.¹⁴¹ Dit kon niet geverifieerd worden.

Radaa controleerde verschillende openbare diensten in Tripoli en oefende hiermee invloed uit op de GNU. Het hoofdkantoor van Radaa was gevestigd op het internationale vliegveld Mitiga, dat eveneens in handen van deze groep was en waarmee de groep ook controle uitoefende over de in- en uitreis van en naar Libië.¹⁴² Er waren tevens berichten over ontvoeringen en arrestaties van zowel ambtenaren als burgers door Radaa die via Mitiga reisden, en detenties in de gevangenis op Mitiga. Zie ook subparagraaf 3.5.1. Radaa wordt door VN-bronnen, activisten en waarnemers in verband gebracht met mensenrechtenschendingen, met name in relatie tot detentie (zie ook hoofdstuk 5).¹⁴³

Radaa werkte nauw samen met de *Judicial Security Apparatus*, onder leiding van oud-Radaa lid Osama Njeem. Njeem werd door het Internationaal Strafhof verdacht van oorlogsmisdaden. Njeem werd bij bovengenoemde decreten uit mei 2025 uit zijn functie verheven. De *Judicial Security Apparatus* werd ontbonden.¹⁴⁴ Voor meer informatie over Osama Njeem, zie paragraaf 5.1.

Stability Support Apparatus (SSA)

Het SSA werd in januari 2021 ingesteld door de toenmalig premier Serraj en groeide uit tot een cruciale speler in de machtsdynamiek van Libië.¹⁴⁵ Het SSA stond formeel onder directe controle van de premier.¹⁴⁶ De groep werd door de GNU ingezet om de veiligheid te handhaven in Tripoli. Daarnaast was het SSA betrokken bij het onderscheppen van vluchtelingen en migranten op zee, detentie van deze personen of hun overdracht aan andere detentiecentra.¹⁴⁷

Het SSA ontstond oorspronkelijk uit een coalitie van groepen die gelegerd waren in Tripoli, Zawiya en Warshafanah. Hieronder vielen met name de Abu Salim Security Unit¹⁴⁸ - onder leiding van Abdel Ghani Al-Kikli (ook bekend als 'Ghneiwa'¹⁴⁹) in Tripoli - en de Abu Hamyra-axis uit Zawiya. In 2022 ontstond een breuk tussen verschillende groepen in de coalitie waarbij Al-Kikli de GNU bleef steunen terwijl Abu Zariba, die de SSA-onderdelen ten westen van Tripoli leidde, zich aan de kant van de GNS opstelde. Beide kanten opereerden tijdens de verslagperiode echter nog steeds onder de naam SSA.¹⁵⁰

¹⁴¹ Insecurity Insight, *Western Libya Situation Report*, December 2023; Libya Tribune, *An introduction to Tripoli's Armed Factions*, 27 maart 2024.

¹⁴² The Washington Institute for Near East Policy, *Libya's Armed Group Catch-22*, 15 februari 2024; Insecurity Insight, *Western Libya Situation Report*, December 2023.

¹⁴³ Deutsche Welle, *Libya's power struggle: Who's fighting in Tripoli?*, 16 augustus 2023; USDoS, *Libya, 2023 International Religious Freedom report*, onbekende publicatiedatum, p. 8; Libya Tribune, *An introduction to Tripoli's Armed Factions*, 27 maart 2024; UNHRC, *Report of the Independent Fact-Finding Mission on Libya, A/HRC/52/83*, 20 maart 2023.

¹⁴⁴ New Lines Magazine, *A Power Grab Backfires in Tripoli*, 28 mei 2025; HRW, *Libya: Civilians caught in Militia Clashes*, 20 mei 2025.

¹⁴⁵ Small Arms Survey, *A political economy of Tripoli's Abu Salim, The rise of the Stability Support Apparatus as Hegemon*, april 2024, p.3; Chatham House, *Security actors in Misrata, Zawiya and Zintan since 2011*, december 2023; Insecurity Insight, *Western Libya Situation report*, december 2023; Libya Tribune, *An introduction to Tripoli's Armed factions*, 27 maart 2024.

¹⁴⁶ Insecurity Insight, *Western Libya Situation report*, December 2023.

¹⁴⁷ Insecurity Insight, *Western Libya Situation report*, December 2023; Libya Tribune, *An introduction to Tripoli's Armed factions*, 27 maart 2024.

¹⁴⁸ Deze groep die in 2012 ontstond werd ook wel de Abu Salim Brigade genoemd. Al-Kikli (geen militaire achtergrond) stond aan de leiding sinds de oprichting. Libya Tribune, *An introduction to Tripoli's Armed factions*, 27 maart 2024.

¹⁴⁹ Ook wel gespeld als 'Ghaniwa'.

¹⁵⁰ Small Arms Survey, *A political economy of Tripoli's Abu Salim, The rise of the Stability Support Apparatus as Hegemon*, april 2024, p.3; Chatham House, *Security actors in Misrata, Zawiya and Zintan since 2011*, December 2023; Insecurity Insight, *Western Libya Situation report*, December 2023; Libya Tribune, *An introduction to Tripoli's Armed factions*, 27 maart 2024.

In Tripoli controleerde het SSA van Al-Kikli gebied in de wijk Abu Salim.¹⁵¹ Het SSA onderscheidde zich van andere gewapende groepen in Tripoli door de vergevorderde en langdurige controle over één wijk. Volgens een rapport van de Small Arms Survey speelde dit een positieve rol in de stabilisatie van de wijk Abu Salim, maar werd de wijk ook gemilitariseerd.¹⁵²

De SSA werd in verband gebracht met mensenrechtenschendingen, met name gepleegd tegen migranten en vluchtelingen.¹⁵³ Een onafhankelijk onderzoeksteam van de VN stelde vast dat de SSA een bijzonder significante rol speelde in misdrijven tegen de menselijkheid. Dit kwam onder meer door hun samenwerking met de Libische kustwacht in Zawiya bij de behandeling van migranten en de controle die zij hadden over detentiecentra in Abu Salim en Ayn Zarah.¹⁵⁴

Tijdens de verslagperiode was sprake van luchtaanvallen op doelen die in verband werden gebracht met de SSA-facties ten westen van Tripoli. Raadpleeg subparagraaf 3.3.1 voor meer informatie hieromtrent.

Het netwerk van Abdel-Ghani al-Kikli controleerde ook het *Internal Security Agency* (ISA).¹⁵⁵ In openbare bronnen werd regelmatig gerapporteerd over ISA, een militie die formeel onder het kantoor van de Presidentiële Raad viel maar nauw verbonden was aan het kantoor van premier Dbeibah. De groep, onder leiding van Lotfi Al-Harari, werd door verschillende internationale organisaties in verband gebracht met mensenrechtenschendingen, waaronder arrestaties en detenties zonder rechtsgrond of rechtswaARBorgen, martelingen, gedwongen bekentenissen, gedwongen verdwijningen en ontvoeringen, en overlijdens gedurende detentie.¹⁵⁶ Voor meer informatie over mensenrechtenschendingen door ISA zie hoofdstuk 5. Voor informatie over ISA in het oosten, zie paragraaf 3.1.1.2.

444 Brigade

De 444 Brigade, onder leiding van commandant Mahmud Hamza, was verbonden aan het ministerie van Defensie en had een relatief goede naam. Veel burgers zouden een voorkeur hebben voor de 444 Brigade ten opzichte van andere milities vanwege professioneler gedrag.¹⁵⁷ De groep controleerde een gebied ten zuiden van Tripoli (zie kaart hierboven) maar was ook actief in omliggende gebieden.¹⁵⁸ De 444 Brigade wordt door de GNU ingezet in de strijd tegen smokkel en georganiseerde misdaad.¹⁵⁹ De 444 Brigade werkte nauw samen met Turkije, waarbij Turkije onder andere voorzag in trainingen van de 444 Brigade.¹⁶⁰

¹⁵¹ Abu Salim is de belangrijkste zuidelijke toegangspoort tot Tripoli vanaf het zuiden.

¹⁵² Small Arms Survey, *A political economy of Tripoli's Abu Salim, The rise of the Stability Support Apparatus as Hegemon*, april 2024, p.3; Insecurity Insight, *Western Libya Situation report*, December 2023; UNHRC, *Report of the Independent Fact-Finding Mission on Libya*, A/HRC/52/83, 3 maart 2023, p. 8.

¹⁵³ Insecurity Insight, *Western Libya Situation report*, December 2023.

¹⁵⁴ UNHRC, *Report of the Independent Fact-Finding Mission on Libya*, A/HRC/52/83, 20 maart 2023, p. 8.

¹⁵⁵ SWP, *Libya's Militias Have Become the State, Dimensions and Consequences of a Consolidation Process*, juli 2023, p. 1.

¹⁵⁶ Vertrouwelijke bron, 7 juni 2023; USDoS, *Libya, 2023 International Religious Freedom report*, onbekende publicatiedatum; Amnesty, *Libya: Internal Security Agency must end abuses in name of 'guarding virtue'*, 14 februari 2024; UNSC, *UNSMIL, Report of the Secretary-General*, S/2024/895, 10 december 2024.

¹⁵⁷ Deutsche Welle, *Libya's power struggle: Who's fighting in Tripoli?*, 16 augustus 2023; SWP, *Libya's Militias Have Become the State*, 31 juli 2023; Al Jazeera, *Why did clashes break out in Libya's Tripoli?*, 17 augustus 2023.

¹⁵⁸ Insecurity Insight, *Western Libya Situation report*, December 2023.

¹⁵⁹ Agenzia Nova, *Libya: the 444 Brigade deals an unprecedented blow to fuel and migrant traffickers*, 22 januari 2024.

¹⁶⁰ Brookings, *Déjà vu: The trajectory of Libyan armed groups in 2024*, 16 januari 2024; Atlantic Council, *The killing of Abdul Ghani al-Kikli may be a turning point for Libya*, 16 mei 2025; Libya Update, *444 Brigade says it made "unprecedented" blow to fuel and migrant smugglers*, 22 januari 2024.

Op 12 mei 2025 werd SSA-leider al-Kikli gedood door de 444 Brigade. De brigade nam vervolgens, samen met de 111 Brigade, de bases van de SSA over in de wijk Abu Salim.¹⁶¹

3.1.1.2 Oosten

In het Oosten was het landschap aan binnenlandse gewapende actoren minder gefragmenteerd dan in het westen. In Sirte en oostelijk Libië en het grootste deel van de zuidelijke regio waren de *Libyan Arab Armed Forces* (LAAF), ook wel bekend als het *Libyan National Army* (LNA) de belangrijkste actor. De LAAF, gevormd in 2014 door Khalifa Haftar, was een samensmelting van milities.¹⁶² Veel van de oorspronkelijke LAAF groepen waren geïntegreerd in eenheden onder het bevel van Haftar's zonen en familieleden.¹⁶³

Naar schatting bestond de LAAF uit 25.000 strijders waarvan 7.000 onder directe controle van generaal Khalifa Haftar. De overige strijdkrachten bestonden uit tribale milities en huurlingen waaronder Sudanese en Tsjadische huurlingen. Doelen van de LAAF waren de bestrijding van de moslimbroederschap en aanverwanten en de verkrijging van gezag over de verschillende milities in het land door middel van uitschakeling, demobilisatie of integratie in de LAAF. De LAAF steunde op traditionele zakenfamilies en officieren uit de tijd dat Qadhafi aan de macht was. Gevechten tussen facties van de LAAF vinden met enige regelmaat plaats en hebben veelal betrekking op smokkelwaar, eigendommen of de arrestatie of moord van een lid van een rivaliserende militie. De LAAF is direct verbonden aan de HoR en controleerde grote delen van oosten en centraal-Libië.¹⁶⁴

Prominente groepen onder de LAAF waren onder andere de Tariq Bin Ziyad Brigade (TBZ), de 128ste Brigade, de 106de Brigade en het 166ste Bataljon. De Tariq Bin Ziyad Brigade stond onder leiding van Saddam Haftar, de zoon van Khalifa Haftar.¹⁶⁵ In het zuiden zouden Haftar's zonen de positie van loyale commandanten hebben versterkt, ten koste van meer opportunistische actoren, waardoor hun directe controle over de uitgestrekte regio werd geconsolideerd.¹⁶⁶

ISA oosten

Net als het westen kende het oosten van het land ook een gewapende groep onder de naam *Internal Security Agency* (ISA East), of *Jihaz Al-Amn al-Dakhli*. De groep was verbonden aan de LAAF en stond onder leiding van Ousama Al-Dressi. Volgens een rapport van Amnesty International bestond de groep uit een samenstelling van gewapende milities in de verschillende delen van het oosten en zuiden.¹⁶⁷ In hun gelederen zouden verschillende leden van het ISA uit te tijd van Qadhafi werkzaam zijn. Evenals het ISA in het westen werd het ISA in het oosten in verband gebracht met mensenrechtenschendingen waaronder overlijdensgevallen gedurende detentie,

¹⁶¹ Atlantic Council, *The killing of Abdul Ghani al-Kikli may be a turning point for Libya*, 16 mei 2025; Vertrouwelijke bron, 16 mei 2025.

¹⁶² Brookings, *Déjà vu: The trajectory of Libyan armed groups in 2024*, 16 januari 2024; ECFR, Emadeddin Badi, *Libyan Arab Armed Forces (Libya)*, geraadpleegd op 27 juni 2025.

¹⁶³ SWP, *Libya's Militias Have Become the State*, 31 juli 2023, p.2.

¹⁶⁴ Insecurity Insight, *Eastern Libya Situation Report*, November 2023.

¹⁶⁵ Menas Associates, *The growing power of Khalifa Haftar's sons*, 15 maart 2024; Grey Dynamics, *Armed Groups in Benghazi: Unraveling the Complex Tapestry*, 22 mei 2024.

¹⁶⁶ SWP, *Libya's Militias Have Become the State*, 31 juli 2023.

¹⁶⁷ Volgens het betreffende bericht van Amnesty International werd de groep bekend als ISA in het oosten van Libië actief nadat de LAAF in 2014 de controle nam in het zuiden en oosten van het land. De groep opereerde formeel onder de naam *General Investigations Agency* (GIA) maar werd in de volksmond aangeduid als *ihaz Al-Amn al-Dakhli* (Internal Security Agency). In 2017 werd GIA, door middel van een decreet van de HoR, formeel onder bevel van het LAAF gebracht. In juni 2018 werd de naam formeel aangepast naar ISA. Amnesty International verzamelde informatie waaruit bleek dat ISA samenwerkte met andere groepen die verbonden zijn aan de LAAF, bijvoorbeeld door middel van uitwisseling van gevangenen aan de 128ste Brigade en de TBZ Brigade. Volgens het bericht van Amnesty hadden ISA-groepen ieder hun eigen commandant en legden zij allen verantwoording af aan één commandant, Oussama Al-Dressi. Al-Dressi werd in november 2022 aangesteld. Zie Amnesty, *Urgent Action. Release activist detained over social media posts*, 3 september 2024.

gedwongen verdwijningen en detenties zonder rechtsgrond.¹⁶⁸ Voor meer informatie hierover, zie paragraaf 5.1.

3.1.1.3 Zuiden

Net als in de rest van het land werd de context in het zuiden gekenmerkt door een veelheid aan etnische groepen en milities waarvan de grenzen en allianties moeilijk vast te stellen waren. De LAAF is aanwezig in de zuidelijke regio tot Sabha. De LAAF kreeg deze gebieden in het zuiden in 2019 in handen door middel van een serie onderhandelingen en akkoorden met lokale stammen en gewapende groepen. De gebieden zijn niet gewapenderhand veroverd en de controle van de LAAF in het zuiden wordt om die reden het best beschreven als nominaal. In de gebieden ten zuiden van Sabha is de lokale veiligheid in handen van lokale clans of milities, waaronder de Toeboe, Toeareg, Awlad Suleiman en Tsjadische huurlingen die richting de grens zijn verdreven.¹⁶⁹ De GNU is niet of nauwelijks aanwezig in Fezzan, aldus een vertrouwelijke bron.¹⁷⁰

Sinds 2019 was met name de activiteit van de TBZ in het zuiden van belang geweest, gedeeltelijk door de ambities van de leider Saddam Haftar, zoon van Khalifa Haftar. De groep controleerde grenzen in het woestijngebied van Algerije tot Sudan. De TBZ was ook betrokken bij de handel in migranten richting de noordoostelijke steden Benghazi en Tobroek. Andere activiteiten van de TBZ waren onder andere de (illegale) verkoop van goud, auto's en elektrische onderdelen, vaak over de grens met Tsjaad. De TBZ heeft in de grote steden in de zuidelijke regio, zoals in Ghat en Sabha militaire posten opgezet. Dit had mogelijk meer te maken met de verkrijging van controle over (illegale) activiteiten dan met uitbreiding van politieke controle over het gebied. Naast de TBZ-brigade is ook de Zintan-brigade, eveneens onder invloed van de LAAF, actief in het zuiden.¹⁷¹

Ten aanzien van de grens met Tsjaad stelde een bron dat de bevolking in het noorden van Tsjaad afhankelijk was van gesmokkelde goederen uit Libië, waaronder voedingsmiddelen. Ook was er veel wapensmokkel van Libië naar Tsjaad. Deze smokkel was in handen van lokale Toeboe-groepen of milities. De Tsjadische autoriteiten beschuldigden de lokale Toeboe-leiders ervan Tsjadische rebellen in Libië te financieren. Op de grens met Tsjaad zijn verschillende groepen ook actief rond goudwinning.¹⁷²

Naast Libische actoren waren er ook buitenlandse actoren actief in het zuidelijke Fezzan. Zie paragraaf 3.1.2, voor meer informatie over deze actoren.

3.1.2 Buitenlandse gewapende actoren

In de verslagperiode bleven – vier jaar na het staakt-het-vuren van oktober 2020 – Turkse en Russische strijdkrachten, buitenlandse private militaire bedrijven en buitenlandse strijders uit Tsjaad, Sudan en Syrië aanwezig op Libisch grondgebied. Deze buitenlandse gewapende actoren hadden volgens een onafhankelijk team van

¹⁶⁸ UNSC, *UNSMIL Report of the Secretary-General*, S/2024/598, 8 augustus 2024; Amnesty international, *Libya: Internal Security Agency must be held accountable for deaths in custody, enforced disappearances and arbitrary detention*, 10 september 2024; Amnesty International, *Libya: Government of National Unity must not legitimize militias and armed groups responsible for harrowing abuses* - Amnesty International, 6 augustus 2021.

¹⁶⁹ Vertrouwelijke bron, maart 2023; BCM, *Explainer Why is Libya's southern region so important*, 19 februari 2024; IRPI, *Libya, The Battle of Fezzan*, 17 juli 2023.

¹⁷⁰ Vertrouwelijke bron, maart 2023; BCM, *Explainer Why is Libya's southern region so important*, 19 februari 2024.

¹⁷¹ IRPI, *Libya, The Battle of Fezzan*, 17 juli 2023.

¹⁷² Vertrouwelijke bron, maart 2023.

experts van de VN een negatieve invloed op de veiligheidssituatie in Libië.¹⁷³ Het aantal buitenlandse strijders in Libië was niet bekend.¹⁷⁴

Een onderzoeksteam van de VN onderzocht vermeende mensenrechtenschendingen die gepleegd waren door strijders uit onder andere Tsjaad, Rusland, Sudan en Syrië. In het laatste rapport van maart 2023 concludeerden de onderzoekers dat explosieven van Russische makelij, landmijnen die veelal door Wagner gebruikt werden en andere explosieven, in 2019 en 2020 veel vaker gebruikt waren dan eerder in kaart gebracht was. Deze werden voornamelijk in civiele gebieden in Zuid-Tripoli geplaatst. Tevens werd vastgesteld dat er ook explosieven in huizen en meubels, zoals banken, waren geplaatst, wat geleid heeft tot letsel en overlijden van burgers. Ook documenteerden de onderzoekers een geval van arrestatie, detentie, mishandeling en executie van drie personen door Russische huurlingen.¹⁷⁵

Nadat Haftar in 2019 Tripoli probeerde te veroveren, was de situatie gestabiliseerd door de aanwezigheid van buitenlandse militairen aan beide zijden. Sindsdien behielden deze buitenlandse krachten een precare machtsbalans. Turkse militairen steunden de regering in Tripoli terwijl Rusland Haftar en de LAAF steunde. Haftar werd daarnaast van oudsher gesteund door Egypte en de VAE.¹⁷⁶ De VAE leverden wapens voor gebruik door de strijdkrachten van Haftar. Egypte gaf politieke- en naar verluidt ook militaire steun aan Haftar.¹⁷⁷

Tijdens de verslagperiode leverden Turkije en Rusland in toenemende mate wapens aan Libië en versterkten daarmee hun controle over de westelijke en oostelijke gewapende krachten.¹⁷⁸ Er waren weinig incidenten met betrokkenheid van buitenlandse actoren. Hierdoor bleef het onderwerp van de aanwezigheid van buitenlandse actoren veelal buiten de dagelijkse politieke debatten.¹⁷⁹ Rusland en Turkije hanteerden beiden een laag profiel, wat de opbouw van hun relaties met hun respectievelijke opposanten ten goede kwam. Zo opereerden Turkse bedrijven in het oostelijke Libië¹⁸⁰ en heropende Rusland in de tweede helft van 2023 een ambassade in Tripoli.¹⁸¹ De GNU haalde op haar beurt de banden aan met Egypte en de VAE.¹⁸²

In het dagelijkse leven was de Russische en Turkse militaire aanwezigheid nauwelijks zichtbaar, zelfs niet in de nabijheid van hun militaire bases. Na aankomst hadden de troepen hun potentiële macht in contacten met de lokale bevolking getoond maar vervolgens zorgden zij ervoor dat hun aanwezigheid steeds minder

¹⁷³ HRW, *World Report 2024: Events of 2023*, 11 januari 2024; SWP, *Invisible occupation: Turkey and Russia in Libya*, 10 juli 2024; UNSC, *Final Report of the Panel of Experts Established Pursuant to Resolution 1973 (2011) concerning Libya*, S/2023/673, 15 september 2023, p.2.

¹⁷⁴ Vertrouwelijke bron, 2 juni 2025.

¹⁷⁵ UNHRC, *Report of the Independent Fact-Finding Mission on Libya*, A/HRC/52/83, 20 maart 2023.

¹⁷⁶ SWP, *Invisible occupation: Turkey and Russia in Libya*, 10 juli 2024; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, februari 2023, p. 23; UNSC, *Final Report of the Panel of Experts Established Pursuant to Resolution 1973 (2011) concerning Libya*, S/2023/673, 15 september 2023.

¹⁷⁷ SWP, *Libya's Militias Have Become the State*, 31 juli 2023, p.1-2; The Guardian, *Egypt and Turkey's nascent alliance tested by new crisis in Libya*, 10 september 2024; SWP, *Invisible occupation: Turkey and Russia in Libya*, 10 juli 2024.

¹⁷⁸ ECFR, *At the precipice: Averting a civil war in Libya*, 20 augustus 2024.

¹⁷⁹ SWP, *Invisible occupation: Turkey and Russia in Libya*, 10 juli 2024.

¹⁸⁰ Terwijl Turkije een sleutelrol in de veiligheidssector in westelijk Libië speelde, zorgde het land voor sterke economische banden met oost-Libië. Turkse bedrijven waren in toenemende mate aanwezig in het oostelijke deel van het land en met name betrokken in de sector van de bouw. De Turkse minister van Buitenlandse Zaken had een openlijke meeting met Belkacem Haftar, de derde zoon van generaal Haftar en het hoofd van de *Libyan Development and Reconstruction Fund*. Uit dit fonds werd de reconstructie van Derna en andere gebieden getroffen door overstromingen in september 2023 bekostigd (zie ook paragraaf 3.6). ISPI, *Will Egypt and Turkey's Opposing Views on Libya's longrunning Conflict Doom their Rapprochement?*, 23 december 2024.

¹⁸¹ SWP, *Invisible occupation: Turkey and Russia in Libya*, 10 juli 2024.

¹⁸² SWP, *Invisible occupation: Turkey and Russia in Libya*, 10 juli 2024.

merkbaar werd en verminderden zij de contacten in de omgeving van hun bases. Deze strategie leidde tot een zekere mate van tolerantie voor hun aanwezigheid.¹⁸³

Turkije

Turkije had een permanente aanwezigheid op enkele militaire bases in het noordwesten van Libië, tussen Misrata en de Tunesische grens, onder andere op de vliegbasis Al-Watiya, vlakbij Zintan en op de marinebasis in Misrata.¹⁸⁴ Het was zeldzaam om Turks militair personeel tegen te komen buiten deze bases.¹⁸⁵ VN-experts stelden vast dat Syrische strijders, gesteund door Turkije, permanent aanwezig waren in verschillende militaire kampen van de GNU in Tripoli en omgeving. Zo stelden de experts bijvoorbeeld vast dat er driehonderd Syrische strijders aanwezig waren in het militaire kamp Sidi Bilal. Deze strijders reisden op en neer tussen Syrië en Libië. In Libië bleven zij binnen de militaire kampen en waren zij niet betrokken bij militaire grondoperaties.¹⁸⁶ Turkije werkte het meest nauw samen met de 444 Brigade in Tripoli en had deze ook getraind.¹⁸⁷

De verminderde spanningen tussen Turkije en Egypte, en tussen Turkije en Haftar, vormden voor Turkije geen aanleiding om het bondgenootschap met de GNU te herzien.¹⁸⁸ Wel breidde Turkije zijn politieke relatie met zowel Egypte als met Haftar uit. De Turkse positie was daarmee door heel Libië gediversifieerd en gebalanceerd. Turkije intensiveerde in de verslagperiode ook zijn economische activiteiten in heel Libië door betrokkenheid bij constructiewerkzaamheden en het hervatten van vluchten naar Benghazi.¹⁸⁹

Op 1 maart 2024 tekenden de Turkse en in Tripoli gevestigde Libische autoriteiten een memorandum waarin afspraken gemaakt werden over de versterking van de Libische veiligheidssector. Onderdeel van deze afspraken was een brede juridische immuniteit waardoor eventuele misstanden enkel onder Turks recht konden worden vervolgd. Daarnaast deden de Libische autoriteiten toezeggingen over de autonomie van Turks militair personeel, en logistieke en financiële steun aan Turkse activiteiten. Daarnaast kregen de Turkse strijdkrachten onbeperkte toegang tot het Libische grondgebied, luchtruim en territoriale wateren. Libische analisten zouden het akkoord beschrijven als een middel om Libië in te zetten als een militaire basis voor Turkije.¹⁹⁰

Russische Federatie

Voor Rusland was Libië een uitvalsbasis voor de inzet van troepen in Sub-Sahara Afrika.¹⁹¹ Rusland was aanwezig in verschillende delen van oostelijk, centraal en zuidelijk Libië. In al-Jufra (centraal), Brak al-Shati (ten zuidwesten van Sabha), al-Khadim (oosten) en Ghardabiya (Sirte, centraal) was Rusland aanwezig op

¹⁸³ SWP, *Invisible occupation: Turkey and Russia in Libya*, 10 juli 2024.

¹⁸⁴ SWP, *Invisible occupation: Turkey and Russia in Libya*, 10 juli 2024; Brookings, *Déjà vu: The trajectory of Libyan armed groups in 2024*, 16 januari 2024

¹⁸⁵ SWP, *Invisible occupation: Turkey and Russia in Libya*, 10 juli 2024.

¹⁸⁶ UNSC, *Final Report of the Panel of Experts Established Pursuant to Resolution 1973 (2011) concerning Libya*, S/2023/673, 15 september 2023, p. 14.

¹⁸⁷ Brookings, *Déjà vu: The trajectory of Libyan armed groups in 2024*, 16 januari 2024; Atlantic Council, *The killing of Abdul Ghani al-Kikli may be a turning point for Libya*, 16 mei 2025; Libya Update, *444 Brigade says it made "unprecedented" blow to fuel and migrant smugglers*, 22 januari 2024.

¹⁸⁸ SWP, *Invisible occupation: Turkey and Russia in Libya*, 10 juli 2024; The Guardian, *Egypt and Turkey's nascent alliance tested by new crisis in Libya*, 10 september 2024.

¹⁸⁹ Vertrouwelijke bron, 26 mei 2025

¹⁹⁰ Het memorandum werd in augustus 2024 voorgelegd aan het Turkse parlement. ISPI, *Will Egypt and Turkey's Opposing Views on Libya's longrunning Conflict Doom their Rapprochement?*, 23 december 2024; Libya Review, *Erdogan Secures Broad Powers for Turkish Forces in Libya with new Agreement*, 17 augustus 2024.

¹⁹¹ SWP, *Invisible occupation: Turkey and Russia in Libya*, 10 juli 2024; Carnegie, *A mixed balance sheet: Russia's uneven influence in the Maghreb*, 3 oktober 2024; Vertrouwelijke bron, 3 juni 2024

vliegbases.¹⁹² Rusland had toegang tot belangrijke olievelden en smokkelnetwerken. Daarnaast controleerde Rusland vliegbas en havens, waardoor het land een gedegen logistieke hub had voor de toenemende aanwezigheid in de Sahel en Sudan.¹⁹³ Gedurende de verslagperiode onderging de Wagnergroep een naamswijziging en kwam het huurlingenleger bekend te staan als het Africa Corps ('Afrikakorps').¹⁹⁴ Wagner-huurlingen¹⁹⁵ in het oosten van Libië werden na de dood van Wagner-oprichter Yevgeny Prigozhin, in augustus 2023, door Rusland onder formeler toezicht van het Russische ministerie van Defensie geplaatst.¹⁹⁶ Russische gewapende militairen werden ook gezien bij olievelden, waar zij regelmatig verantwoordelijk waren voor de beveiliging.¹⁹⁷

Rusland breidde in de verslagperiode zijn militaire aanwezigheid in Libië uit,¹⁹⁸ steunde onverminderd de LAAF - onder meer door de levering van zware wapens¹⁹⁹ -, en verbeterde relaties met de GNU.²⁰⁰ Volgens een bron kwamen transporten van zwaar Russisch militair materieel en aanzienlijke hoeveelheden militairen gedurende 2024 frequenter en openlijker voor.²⁰¹ In februari 2024 vermeldde bronnen een aantal van achthonderd Russische militairen op Libisch grondgebied. In mei 2024 ging het om 1.800 militairen.²⁰² Na de val van president Bashar Hafiz al-Assad op 8 december 2024 waren er veel berichten over het overbrengen van Russisch militair materieel en troepen vanuit Syrië, maar ook vanuit Belarus en Rusland, naar oostelijk Libië.²⁰³ Het vermoeden was dat Rusland wellicht zou proberen om een permanente basis in Libië te verkrijgen, mocht het de toegang tot diens basis in Syrië verliezen. Aan het einde van de verslagperiode leek Rusland geen permanente basis in Libië te hebben gekregen. Ook zonder permanente basis was en bleef Rusland goed in staat om via Libië strijders en materieel door Libië te vervoeren naar hubs in Libië en de landen in de Sahel.²⁰⁴ In januari 2025 waren er berichten van een nieuwe Russische vliegbasis op de grens met Tsjaad en Sudan, Maaten al Sarra waar grote hoeveelheden militair materiaal en personeel naartoe gestuurd werden.²⁰⁵

In juni 2023 en december 2023 vonden drone-aanvallen plaats op luchtmachtbases waar het Africa Corps en/of andere Russische militairen gelegerd waren.²⁰⁶ In december 2023 zouden er een of meerdere drone-aanvallen hebben plaatsgevonden

¹⁹² SWP, *Invisible occupation: Turkey and Russia in Libya*, 10 juli 2024; Libya Observer, *Haftar gives Russian forces a military base near border with Chad and Sudan*, 15 januari 2025; Al Jazeera, *Under new general, Russia's Wagner makes deeper inroads into Libya*, 25 februari 2024; All Eyes on Wagner, *Mediterranean Sea Objective for the African Corps*, 10 mei 2024.

¹⁹³ Carnegie, *A mixed balance sheet: Russia's uneven influence in the Maghreb*, 3 oktober 2024.

¹⁹⁴ The Conversation, *Wagner Group is now Africa Corps, What this means for Russia's operations on the continent*, 14 februari 2024; NOS, *Russisch Africa Corps, de voormalige Wagner-groep, tinnert aan de weg in West-Afrika*, 13 april 2024.

¹⁹⁵ Voorheen was de Wagner-groep volgens de Russische autoriteiten een commercieel beveiligingsbedrijf zonder banden met de Russische staat. Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, februari 2023, p.23.

¹⁹⁶ Foreign Policy, *Is Africa Corps a rebranded Wagner Group?*, 7 februari 2024.

¹⁹⁷ Vertrouwelijke bron, 3 juni 2025.

¹⁹⁸ International Crisis Group, *CrisisWatch: June 2024*, juni 2024; Carnegie, *A mixed balance sheet: Russia's uneven influence in the Maghreb*, 3 oktober 2024; vertrouwelijke bron, 3 juni 2024.

¹⁹⁹ International Crisis Group, *CrisisWatch: February 2024*; ICG, *CrisisWatch: April 2024*; ICG, *CrisisWatch: June 2024*; Carnegie, *A mixed balance sheet: Russia's uneven influence in the Maghreb*, 3 oktober 2024; vertrouwelijke bron, 3 juni 2024.

²⁰⁰ Carnegie, *A mixed balance sheet: Russia's uneven influence in the Maghreb*, 3 oktober 2024.

²⁰¹ Vertrouwelijke bron, 3 juni 2024.

²⁰² France 24, *Russia eyes Libya to replace Syria as Africa launchpad*, 11 januari 2025; All Eyes on Wagner, *Mediterranean Sea Objective for the African Corps*, 10 mei 2024.

²⁰³ France 24, *Russia eyes Libya to replace Syria as Africa launchpad*, 11 januari 2025; CEPA, *Putin's Empire-Building Base Hunt Reaches Libya*, 9 januari 2025.

²⁰⁴ Vertrouwelijke bron, 3 juni 2025.

²⁰⁵ Agencia Nova, *Nova Sources: Russia Expands Presence in Libya by Reactivating Base on Border with Chad and Sudan*, 14 januari 2025.

²⁰⁶ International Crisis Group, *CrisisWatch: Libya: June 2023*; International Crisis Group, *CrisisWatch: Libya: December 2023*; ACLED, *Data Export Tool*, geraadpleegd op 21 januari 2025. Geselecteerde criteria: From: 01/01/2023; To: 31/12/2024 | Event type: Battles; Explosions/Remote violence; Violence against civilians | Country: Libya | Admin1: South

op een Russische basis in Al-Jufrah met als doel de vernietiging van een militair vrachtvliegtuig. Hoewel er speculaties waren over betrokkenheid van de Verenigde Staten en de GNU bleef onduidelijk wie achter de drone-aanval zat.²⁰⁷

In het centrale deel van de zuidelijke regio had het Africa Corps een basis in Al-Jufrah.²⁰⁸ Russische paramilitairen en reguliere troepen bleven toegang houden tot oliebronnen en andere faciliteiten in Centraal- en Zuid-Libië. Volgens een bron profiteerde het Africa Corps van de illegale smokkel van olie richting het zuiden. Vanuit deze locaties werden daarnaast wapens, materieel en personeel vervoerd naar buurlanden in de Sahel, waaronder naar Sudan, Tsjaad, Mali, de Centraal-Afrikaanse Republiek (CAR) en Niger.²⁰⁹

Sudanese en Tsjadische gewapende groepen

In het zuiden waren Sudanese en Tsjadische strijders aanwezig. De LAAF werd ondersteund door deze buitenlandse strijdkrachten. Sudanese en Tsjadische gewapende groeperingen voerden daarnaast vanuit Libië gewapende acties uit in hun herkomstlanden.²¹⁰ Sudanese gewapende groepen keerden in de afgelopen jaren gedeeltelijk terug naar Sudan. In 2023 bleven er desalniettemin strijdkrachten van onder andere de Sudan Liberation Army-Minni Minnawi (SLA-MM)²¹¹ en Musa Hilal aanwezig in Libië. Ook de Sudanese *Rapid Support Forces* (RSF)²¹² hadden een beperkte aanwezigheid in Libië, in samenwerking met de LAAF.²¹³

Tsjadische strijders van het *Front pour l'alternance et la concorde au Tchad*, voornamelijk Toeboe waren betrokken bij gewapende confrontaties in het zuiden van Libië. Volgens VN-experts tolereerden de LAAF (waaronder de TBZ en de 128ste Brigade) de Tsjadische rebellen en hielp dit hen in de relatie met Toeboe-groepen in het gebied evenals voor de grens- en wegencontroles in het zuidelijke gebied aan de grens met Niger. De Tsjadische groep beheerde ook een controlepost vlakbij de stad Qatrun. In maart 2023 keerden minstens dertig leden van de Tsjadische groep vanuit Libië terug naar Tsjaad in het kader van het vredesproces in dat land, en gaven daartoe vrijwillig hun wapens op.²¹⁴

3.1.3 *Internationale terroristische organisaties*

De poreuze zuidelijke grenzen van Libië, gecombineerd met het onvermogen van de autoriteiten in Tripoli om afgelegen gebieden in de zuidelijke regio effectief te controleren, maakten het land volgens UNSMIL nog steeds een toevluchtsoord voor criminele netwerken en gewelddadige extremistische organisaties. Volgens VN-experts bleef de terroristische dreiging ondanks het uitblijven van aanvallen onverminderd hoog.²¹⁵ In het zuiden van Libië waren groepen gelieerd aan Islamitische Staat (IS) en Al-Qaida Libië aanwezig. Zij waren in toenemende mate betrokken bij smokkelnetwerken (wapens, drugs en migranten) waaronder in Fezzan, om hun operaties elders te financieren.²¹⁶

²⁰⁷ International Crisis Group, *CrisisWatch: Libya: December 2023*; ACLED, *Data Export Tool*, geraadpleegd op 21 januari 2025. Geselecteerde criteria: From: 01/01/2023; To: 31/12/2024 | Event type: Battles;

Explosions/Remote violence; Violence against civilians | Country: Libya | Admin1: South

²⁰⁸ BBCM, *Explainer: Why is Libya's southern region so important*, 19 februari 2024.

²⁰⁹ Vertrouwelijke bron, maart 2023.

²¹⁰ Ministerie van Buitenlandse Zaken, Algemeen Ambtsbericht Libië, september 2021, p. 20; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, februari 2023, p. 22.

²¹¹ Raadpleeg het algemeen ambtsbericht Sudan van mei 2024 voor meer informatie over het SLA-MM, blz. 27

²¹² Raadpleeg het algemeen ambtsbericht Sudan van mei 2024 voor meer informatie over de RSF, blz. 24-27

²¹³ Rift Valley Institute, *Sudan conflict: Assessing the risk of regionalization*, juni 2023.

²¹⁴ UNSC, *Final Report of the Panel of Experts Established Pursuant to Resolution 1973 (2011) concerning Libya*, S/2023/673, 15 september 2023, p. 14.

²¹⁵ UNSC, *UNSMIL, Report of the Secretary-General, S/2023/967*, 7 december 2023, paragraaf 3; UNSC, *Final Report of the Panel of Experts Established Pursuant to Resolution 1973 (2011) concerning Libya*, S/2023/673, 27 juni 2022, p. 13; UNSC, *UNSMIL, Report of the Secretary-General, S/2024/895*, 10 december 2024.

²¹⁶ UNSC, *S/2024/92*, 29 januari 2024, p. 11

IS bleef in Libië volgens de VN aanwezig in de voornamelijk afgelegen gebieden van de zuidelijke grensregio.²¹⁷ De aanwezigheid van IS werd onder andere gesignaleerd in Murzuk, Qatrun, Umm al-Aranib, Ghudwa, de stad Sabha en de bergen Haruj al-Aswad. Volgens een VN-rapport reisden IS-strijders naar gebieden onder controle van Toeboe-groepen en was er in sommige gevallen sprake van bescherming van IS-strijders door Toeboe. Schattingen van het aantal actieve IS-strijders lagen tussen de 150 en 400.²¹⁸ Er waren voor zover bekend geen vermeldingswaardige aanslagen/aanvallen door de groep in Libië in de verslagperiode. De regio zou vooral als logistieke uitvalsbasis dienen.²¹⁹ Extremistische groepen werkten wel samen met lokale en transnationale criminele netwerken. Volgens UNSMIL vormden mensenhandel en smokkelactiviteiten de voornaamste inkomstenbron van IS in Libië.²²⁰

Al-Qaida was in Libië en aanwezig en beveiligde transportroutes naar steden die als transitpunt of als schuilplaats dienden voor de smokkel in drugs, mensen en wapens. Leden van Al-Qaida werkten samen met sommige Toeareg in het zuidwesten van het land, nabij de grenzen met Algerije en Niger. Aanwezigheid van Al-Qaida werd gesignaleerd in Awbari, Ghart, Uwaynat en op de grens met Algerije van Ghadamis tot het grensgebied van Libië, Algerije en Niger (ook wel de El-Salvador-driehoek²²¹ genoemd). Al-Qaida zou vanuit het zuiden van Libië Al-Qaidastrijders naar Mali sturen.²²²

Zowel GNU als Haftar-getrouwe eenheden gaven aan in verschillende delen van Libië terroristische cellen te hebben opgerold en leiders van de genoemde organisaties te hebben gearresteerd.²²³ Zo meldde Radaa in januari 2024 de arrestatie van Hashim Abu Sidra, die als leider van IS in Libië werd beschouwd.²²⁴

Voor zover bekend vonden er tijdens de verslagperiode geen aanslagen door terroristische groeperingen plaats in Libië en vielen er geen doden door terrorisme.²²⁵

²¹⁷ UNSC, *Eighteenth Report of the Secretary-General on the Threat Posed by ISIL (Da'esh) to International Peace and Security and the Range of United Nations Efforts in Support of Member States in Countering the Threat*, S/2024/117, 31 januari 2024, p.6.

²¹⁸ In het rapport wordt niet ingegaan op de achtergrond van Toeboe die bescherming boden aan IS-strijders. Het was daardoor onduidelijk of het ging om gewapende Toeboe-groepen of bevolkingsgroepen. UNSC, S/2024/92, 29 januari 2024, p. 11.

²¹⁹ UNSC, *Final Report of the Panel of Experts Established Pursuant to Resolution 1973 (2011) concerning Libya*, S/2023/673, 15 september 2023; UNSC, *Eighteenth Report of the Secretary-General on the Threat Posed by ISIL (Da'esh) to International Peace and Security and the Range of United Nations Efforts in Support of Member States in Countering the Threat*, S/2024/117, 31 januari 2024, p.6; UNSC, S/2024/92, 29 januari 2024, p. 11; vertrouwelijke bron, 15 februari 2024.

²²⁰ UNSC, *Eighteenth Report of the Secretary-General on the Threat Posed by ISIL (Da'esh) to International Peace and Security and the Range of United Nations Efforts in Support of Member States in Countering the Threat*, S/2024/117, 31 januari 2024, paragraaf 32; UNSC, S/2024/92, 29 januari 2024, p. 11.

²²¹ De El-Salvador-Driehoek zou gebruikt worden als transit-punt in de Sahel en Sahara regio door grote criminele groepen die zich specialiseren in het smokkelen van wapens, drugs, migranten en benzine. Libya Update, *Photo Report: LNA Deploys Military Reinforcements to Southern Border to Curb Smuggling and Organized Crime*, 13 april 2023.

²²² UNSC, S/2024/92, 29 januari 2024, p. 11

²²³ UNSC, *Final Report of the Panel of Experts Established Pursuant to Resolution 1973 (2011) concerning Libya*, S/2023/673, 27 juni 2022, p. 13; UNSC, S/2024/92, 29 januari 2024, p. 11.

²²⁴ The Libya Observer, *Libyan Deterrence Apparatus arrests ISIS member in Libya*, 5 januari 2024; UNSMIL, *Report of the Secretary-General*, S/2024/301, 9 april 2024, paragraaf 29.

²²⁵ UN Security Council, *Letter dated 6 december 2024 from the Panel of Experts on Libya established pursuant to resolution 1973 (2011) addressed to the President of the Security Council*, S/2024/914, 13 december 2024; Institute for Economics, *Global Terrorism Index 2025*, 5 maart 2025, p.71.

3.2 Gedwongen rekrutering en ronseling

Verschiede bronnen maken melding van voortdurende rekrutering danwel inzet van minderjarigen door gewapende groepen in verschillende delen van Libië.²²⁶ Volgens een bron rekruteerden zowel de LAAF als gewapende groepen gelieerd aan de GNU minderjarigen in hun rangen.²²⁷ Het is niet bekend op welke schaal dit gebeurde. De mensenrechtenraad van de VN maakte melding van rekrutering van Syrische minderjarigen door gewapende groepen die in Libië actief zijn. De *fact-finding mission* berichtte dat kinderen uit minderheidsgroepen die staatloos waren, of waarvan de juridische status onduidelijk was, risico liepen om betrokken te raken bij gewapend conflict.²²⁸

Volgens bronnen van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken werden migranten uit detentiecentra door de betrokken actoren gedwongen om diensten (transport, kookwerkzaamheden, schoonmaak, het opruimen van niet-ontplofte munitie) te verlenen aan gewapende groepen en was er sprake van gedwongen rekrutering van gedetineerde migranten door gewapende groepen.²²⁹

3.3 Veiligheidssituatie per regio

In de onderstaande paragrafen wordt per regio nader ingegaan op de veiligheidssituatie in de onderhavige verslagperiode.

In de beschrijving van de veiligheidssituatie per regio is gebruik gemaakt van gegevens van het Armed Conflict Location and Event Data Project (ACLED).²³⁰ Bij het gebruik van de gegevens van ACLED is het volgende van belang. De gegevens van ACLED ten aanzien van aantallen geweldsincidenten en dodelijke (burger)slachtoffers betreffen onderrapportages. Ze kunnen worden gebruikt als illustratie van trends en zijn geen reflectie van de werkelijkheid.

De conflictgegevens van ACLED geven geen volledig beeld van de aantallen geweldsincidenten en dodelijke (burger)slachtoffers. ACLED geeft zelf in haar uitleg over de gebruikte methodologie aan dat gegevens over dodelijke slachtoffers vaak het minst nauwkeurige onderdeel van conflictrapportages zijn. ACLED verlaat zich naar eigen zeggen op de meest conservatieve schattingen en baseert zich meestal op openbare, secundaire berichtgeving. Indien bij een gerapporteerd geweldsincident het dodental onbekend is, noteert ACLED geen dodelijke slachtoffers. Berichtgeving waarin wordt gesproken over 'tientallen' of 'honderden' doden, wordt vertaald naar een registratie van respectievelijk tien en honderd doden.²³¹ De gegevens van ACLED betreffen dus onderrapportages. Daarnaast registreert ACLED alleen dodelijke geweldsslachtoffers. Informatie over gewonden, slachtoffers van plundering, ontvoering en seksueel geweld wordt weliswaar omschreven in de database, maar komt niet naar voren in de rapporten en infographics van ACLED.

²²⁶ US Department of State, *2024 Trafficking in Persons Report: Libya*, 25 juni 2024; Libya Review, *Libyan Rights Organisation Raises Concern over Child Soldier Recruitment*, 23 augustus 2023

²²⁷ Vertrouwelijke bron, 7 juni 2023.

²²⁸ UNHRC, Report of the Independent Fact-Finding Mission on Libya, *A/HRC/52/83*, 20 maart 2023.

²²⁹ US Department of State, *2024 Trafficking in Persons Report: Libya*, 25 juni 2024.

²³⁰ ACLED is een ngo die zich bezighoudt met het verzamelen, analyseren en in kaart brengen van conflictgegevens. Bezoek <https://acleddata.com> voor meer informatie over ACLED.

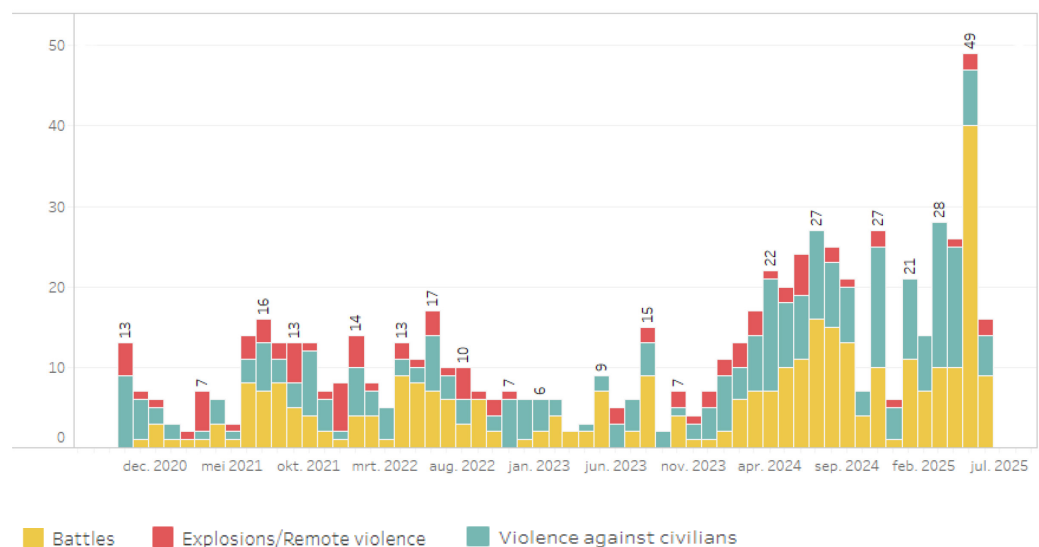
²³¹ ACLED, *Fatalities, Uses and limitations of ACLED data*, gepubliceerd op 27 februari 2023, voor het laatst bijgewerkt op 7 mei 2024. ACLED, *Codebook*, gepubliceerd op 2 juni 2023, [url](#).

Tussen 2021 en 2023 bleef het aantal veiligheidsincidenten en dodelijke slachtoffers redelijk stabiel. In 2024 was sprake van een toename van 168% van het aantal geweldsincidenten zoals geregistreerd door ACLED. Ook het aantal dodelijke slachtoffers nam toe in 2024 (166 dodelijke slachtoffers) ten opzichte van 2023 (96 dodelijke slachtoffers). Het ging om een toename van 67% van geregistreerde dodelijke slachtoffers waarbij een belangrijk deel van de desbetreffende incidenten gecodeerd werd als 'geweld tegen burgers'. In de noordwestelijke regio vonden verreweg de meeste incidenten plaats.²³² Volgens ACLED nam het aantal actieve gewapende actoren in geheel Libië toe gedurende 2024 en werd het hoogste aantal actieve actoren bereikt sinds de oorlog van 2019 en 2020. Volgens gegevens van ACLED was de fragmentatie van gewapende groepen in Libië hoog.²³³

3.3.1

Noordwesten

Gegevens van ACLED laten een stijging zien in de aantallen van in het noordwesten geregistreerde geweldsincidenten vanaf het tweede kwartaal van 2024, ten opzichte van redelijk stabiele cijfers in de periode daaraan voorafgaand (februari 2023 tot tweede kwartaal 2024). Ook ten opzichte van de vorige verslagperiode (oktober 2021 tot en met januari 2023) is een stijging van het aantal geregistreerde geweldsincidenten zichtbaar. De uitschieters in de door ACLED geregistreerde aantallen dodelijke slachtoffers als gevolg van gevechten (*battles*) vormen een indicatie van de volatiliteit van de veiligheidssituatie in (delen van) het noordwesten. In onderstaande grafiek is de trend in incidenten van gevechten, geweld tegen burgers en geweld door explosieven/geweld op afstand zoals vastgelegd door ACLED inzichtelijk gemaakt.

Grafiek 1. Trend in aantallen incidenten en aard van geweld in het noordwesten sinds het vierde kwartaal 2020.²³⁴

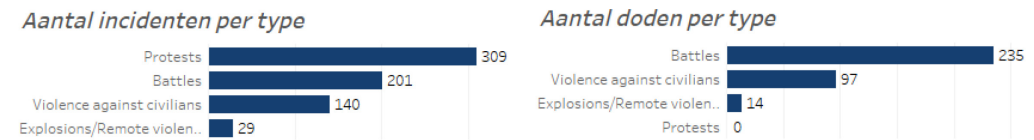
Tussen maart 2023 en juni 2025 registreerde ACLED 679 incidenten van protesten, gevechten, geweld als gevolg van explosieven/geweld op afstand en geweld tegen burgers in de noordwestelijke regio. Bij deze incidenten vielen ten minste 346

²³² UK Home Office, *Country Policy and Information Note Libya: Security situation*, April 2025, p. 9.

²³³ ACLED, *Regional Overview Africa July 2024*, 12 augustus 2024.

²³⁴ ACLED, *Data - ACLED*, geraadpleegd op 8 juli 2025. Filters: Land = Libië; Regio = West; Periode = van oktober 2020 t/m juni 2025; Event type = Violence against civilians + Battles + Remote violence.

doden, waaronder ook burgers.²³⁵ Voor de verdeling in verschillende typen incidenten en dodelijke slachtoffers, zie onderstaande grafiek.

Grafiek 2. Aantal incidenten en aantal doden in het noordwesten naar type incidenten zoals geregistreerd en gecodeerd door ACLED.²³⁶

Van deze incidenten werden er 166 door ACLED gecodeerd als incidenten waarbij burgers de belangrijkste of het enige doelwit²³⁷ waren. Bij deze incidenten kwamen ten minste 108 burgers om.²³⁸

Evenals in de vorige verslagperiode waren gevechten tussen rivaliserende gewapende groepen de meest ingrijpende geweldsincidenten in het noordwesten. De meeste incidenten die ACLED in de verslagperiode in noordwestelijk Libië registreerde, betroffen gevechten (*battles*), gevolgd door geweld tegen burgers (*violence against civilians*). Veruit de meeste geregistreerde incidenten vonden plaats in de agglomeratie van Tripoli, gevolgd door de kuststad Zawiya, ten westen van de hoofdstad. In de noordwestelijke districten van Zawiya en An-Nuqat al-Khams, het gebied aan de grens met Tunesië, was het geweld het hevigst.²³⁹

Ook landmijnen en niet-ontplofte munitie daterend uit eerdere conflicten bleven een risico vormen, met name in Tripoli en omgeving.²⁴⁰ Zo kwam in januari 2023 een tienjarige jongen om het leven in het Qasr Bin Ghasir district van Tripoli toen een niet eerder ontploft stuk munitie alsnog tot ontploffing kwam.²⁴¹ Voor meer informatie over landmijnen en andere explosieve oorlogsresten, inclusief het aantal incidenten in het gehele land, zie subparagraaf 3.4.2.

Tripoli:

De veiligheidssituatie in Tripoli bleef fragiel. De fragiliteit zat hem met name in de continue pogingen van veiligheidsactoren om territoriale controle te verkrijgen over strategische gebieden, met name waar militaire bases of staatsinstituten gevestigd waren.²⁴² In Tripoli vonden met name confrontaties plaats tussen in Tripoli gestationeerde groepen, waarbij de 444 Brigade betrokken was bij een groot deel van de (dodelijke) incidenten. Ook waren gewapende groepen aanwezig op controleposten langs wegen. Bij oplopende spanningen en tijdens protesten kwamen wegblokkades voor.²⁴³

²³⁵ ACLED, *Data - ACLED*, geraadpleegd op 8 juli 2025. Filters: Land = Libië; Regio = West; Periode = van maart 2023 t/m juni 2025; Event type = Battles + Remote violence + violence against civilians + Protests.

²³⁶ ACLED, *Data - ACLED*, geraadpleegd op 8 juli 2025. Filters: Land = Libië; Regio = West; Periode = van maart 2023 t/m juli 2025; Event type = Battles + Remote violence + violence against civilians + Protests.

²³⁷ ACLED definieert *Civilian targeting als geweld waarbij burgers het enige of belangrijkste doelwit zijn van een incident*. Naast incidenten onder de categorie 'geweld tegen burgers' kunnen burgers ook de categorie *civilian targeting* vallen in incidenten die ACLED codeert als 'explosions/remote violence' (bv. een landmijn), 'riots' (dorpsbewoners die en andere dorpsbewoner aanvallen) en 'excessief geweld tegen demonstranten'.

²³⁸ ACLED, *Data - ACLED*, geraadpleegd op 8 juli 2025. Filters: Land = Libië; Regio = West; Periode = van maart 2023 t/m juni 2025; Event type = Remote violence + Violence against civilians + Protests; Civilian targeting = True.

²³⁹ Hierbij dient opgemerkt te worden dat gebeurtenissen in Tripoli, waar de internationaal erkende regering zetelt, de (internationale) nieuwsverslaggeving domineren. ACLED, *Regional Overview Africa July 2024*, 12 augustus 2024.

²⁴⁰ HRW, *World Report 2024: Events of 2023*, 11 januari 2024.

²⁴¹ Amnesty, *The State of the World's Human Rights*, april 2024, p.242; AFP, *Deadly landmines pose hidden threat in Libyan capital*, 7 juni 2024.

²⁴² UN News, *Security Council: Continued Libya impasse threatens country's future*, 15 februari 2024.

²⁴³ Vertrouwelijke bron, 3 juni 2025.

Volgens ICG was er nog steeds sprake van onveiligheid in Tripoli, hoewel deze minder zichtbaar was dan in het verleden. Zo kwamen ontvoeringen en arbitraire detenties regelmatig voor (zie paragraaf 5.1.8). Er was sprake van machtsmisbruik door militias. ICG beschreef dat het gevoel overheerste dat gewapende groepen het voor het zeggen hadden in de hoofdstad.²⁴⁴

In 2023 en 2024 was ten opzichte van eerdere verslagperioden sprake van minder incidenten in Tripoli. Tegelijkertijd was het potentieel voor conflict steeds aanwezig. Een bron beschreef de situatie in Tripoli als 'fragiele rust'. De afname van het aantal opererende gewapende troepen ten opzichte van 2021 droeg hieraan bij.²⁴⁵ Desalniettemin werd de rust in Tripoli geregeld doorbroken door gewelddadige confrontaties tussen gewapende groepen als gevolg van conflicterende belangen op het gebied van smokkel van mensen, brandstof, drugs, wapens en voertuigen.²⁴⁶

Maandenlange spanningen tussen Radaa en de 444 Brigade rondom strategische locaties leidden in 2023 verschillende keren tot gewelddadige confrontaties, met een piek in augustus 2023 rondom het vliegveld van Mitiga.²⁴⁷ In mei 2023 waren er gevechten rondom de luchthaven, op de Al Shoukweg, in de gebieden van Ayn Zarah en Farnaj, waar de belangrijkste wegen en essentiële infrastructuur gevestigd zijn. Volgens een rapport van UNSMIL vonden de gevechten plaats in dichtbevolkte gebieden van Tripoli en volgde het conflict op de vermeende arrestatie van een lid van de 444 Brigade door Radaa.²⁴⁸

De gewapende confrontaties tussen de Radaa en de 444 Brigade in augustus 2023 werden beschreven door conflictanalisten als de ernstigste incidenten sinds het staakt-het-vuren uit 2020.²⁴⁹ Aanleiding voor de gevechten was de arrestatie door Radaa van de commandant van de 444 Brigade, Mahmud Hamza, op het vliegveld Mitiga. Leden van de 444 Brigade pakten vervolgens de wapens op en er ontstonden vuurgevechten met zware artillerie op het vliegveld en in woonwijken in Tripoli, waaronder in Ain Zara, Firnaj en Al-Tibbi.²⁵⁰ Het conflict werd de volgende dag opgelost door bemiddeling tussen premier Dbeibah, de presidentiële raad, leden van de betrokken gewapende groepen, het leger en ouderen uit het district van de gewapende groepen. Op 15 augustus 2023 werd Hamza weer vrijgelaten.²⁵¹ Ten minste 55 personen kwamen om en er waren ten minste honderd gewonden. Uit openbare bronnen valt niet op te maken hoeveel burgers omkwamen of gewond raakten.²⁵²

Ook de crisis rondom de Centrale Bank (zie paragraaf 2.1.3) in augustus 2024 zorgde voor toenemende spanningen tussen gewapende groepen in Tripoli en de regio daaromheen. De spanningen namen af nadat premier Dbeibah en de minister van Binnenlandse Zaken nieuwe veiligheidsmaatregelen overeenkwamen, waaronder

²⁴⁴ International Crisis Group, Hold Your Fire! Podcast, *Episode 30: Libya: Political gridlock, regional politics and Sudan's war*, mei 2023.

²⁴⁵ Vertrouwelijke bron, 24 oktober 2024; Vertrouwelijke bron, 10 november 2024. Zie ook, SWP, *Libya's militias have become the State*, 31 juli 2023.

²⁴⁶ UNSMIL, *Report of the Secretary-General, S/2023/589*, 8 augustus 2023, paragraaf 29; UNSC, *UNSMIL Report of the Secretary-General, S/2023/248*, 5 april 2023, paragraaf 29; Vertrouwelijke bron, 7 juni 2023; Insecurity Insight, *Western Libya Situation Report*, december 2023.

²⁴⁷ Zie UNSMIL, *Report of the Secretary-General, S/2024/598*, 8 augustus 2024, paragraaf 17.

²⁴⁸ Insecurity Insight, *Western Libya Situation Report*, december 2023; UNSMIL, *Report of the Secretary-General, S/2023/589*, 8 augustus 2023, paragraaf 29.

²⁴⁹ Insecurity Insight, *Western Libya Situation Report*, december 2023.

²⁵⁰ International Crisis Group, *CrisisWatch: Libya: August 2023*; HRW, *World Report 2024: Events of 2023*, 11 januari 2024; Amnesty, *The State of the World's Human Rights*, april 2024, p.242; UNSC, *UNSMIL Report of the Secretary-General, S/2023/967*, 7 december 2023, paragraaf 28;

²⁵¹ Brookings, *Déjà vu: The trajectory of Libyan armed groups in 2024*, 16 januari 2024; Insecurity Insight, *Western Libya Situation Report*, December 2023.

²⁵² International Crisis Group, *CrisisWatch: Libya: August 2023*; HRW, *World Report 2024: Events of 2023*, 11 januari 2024; Amnesty, *The State of the World's Human Rights*, april 2024, p.242; UNSC, *UNSMIL Report of the Secretary-General, S/2023/967*, 7 december 2023, paragraaf 28;

de overdracht van verschillende strategische locaties in de hoofdstad aan het Ministerie van Binnenlandse Zaken.²⁵³

In mei 2025 volgden hevige gevechten tussen de SSA en Radaa enerzijds en aan de GNU gelieerde troepen anderzijds nadat de leider van SSA, al-Kikli, werd gedood. Zie ook subparagraaf 2.1.4. Aan de GNU gelieerde gewapende groepen namen daarop het gebied dat onder controle stond van de SSA over. De volgende dag volgden de hevigste gevechten die in jaren hadden plaatsgevonden in de hoofdstad, waarbij de 444 Brigade en de 111 Brigade aan de zijde van de GNU vochten om Radaa van hun posities te verdrijven. Ook gewapende groepen van buiten Tripoli trokken richting de hoofdstad, en er werden mobilisaties van de LAAF richting Sirte en ten zuiden van Tripoli gemeld. Aan het einde van de verslagperiode hield een wapenstilstand stand, maar bleef de situatie zeer gespannen met het risico van hernieuwde escalatie.²⁵⁴

Bij de gevechten in mei 2025 waren volgens ACLED-cijfers in totaal 85 doden gevallen, waaronder vijf burgers.²⁵⁵ De oostelijke autoriteiten stelden dat er zes burgerdoden waren gevallen. Onder hen waren een vrouw van 21, wier huis werd geraakt door een granaat, en twee broers, wiens huis eveneens werd geraakt door een granaat.²⁵⁶ De gevechten zorgden ervoor dat veel mensen in Tripoli de straat op gingen om te demonstreren tegen het geweld. Deze demonstraties werden door veiligheidsactoren gewelddadig neergeslagen. Zo werd er op demonstranten geschoten om hen uiteen te drijven.²⁵⁷ Volgens *Libya Crimes Watch* kwamen hierbij ten minste drie demonstranten om het leven. LCW documenteerde verder twaalf dodelijke burgerslachtoffers door het geweld, waarvan acht mannen en vier vrouwen. Verder raakte ten minste veertien burgers, waaronder een kind, gewond. Ook documenteerde de organisatie twee aanvallen op ziekenhuizen.²⁵⁸

Zawiya

Zawiya is een strategisch gelegen stad waar gewapende groepen in toenemende mate betrokken waren bij de nationale politiek enerzijds en de smokkel in brandstof, migranten en drugs anderzijds. Ten minste vijf verschillende gewapende actoren met een verscheidenheid aan doelen waren betrokken bij veiligheidsincidenten in dit gebied.²⁵⁹ Volgens een rapport van Chatham House waren in 2023 de volgende zeven groepen verbonden aan de GNU actief in Zawiya: de *Criminal Investigations Unit*, de *Force III*, de *District Support Force*, de *52nd Infantry Brigade*, de *Al-Naqliya Martyrs Brigade*, de *Force II for Support and Stability* en de *Office for Counterterrorism and Combating Destructive Acts*.²⁶⁰ Tijdens de verslagperiode vonden in en om deze stad geregeld incidenten plaats tussen gewapende actoren, die streden om controle over lucratieve smokkelroutes en politieke invloed. Politieke spanningen leidden tot geweld tussen gewapende groepen in Zawiya. Als gevolg van deze gevechten verslechterde de veiligheidssituatie in Zawiya en omgeving tijdens de verslagperiode.²⁶¹

²⁵³ UNSMIL, Remarks by Officer-in-Charge /Deputy Special Representative of the Secretary-General Stephanie Koury to the Security Council, 9 oktober 2024

²⁵⁴ Vertrouwelijke bron, 16 mei 2025; Vertrouwelijke bron, 26 mei 2025; New Lines Magazine, *A Power Grab Backfires in Tripoli*, 28 mei 2025; Human Rights Watch, *Libya: Civilians Caught in Militia Clashes*, 20 mei 2025; Al Jazeera, *Libya's prime minister asserts control after deadly Tripoli violence*, 13 mei 2025.

²⁵⁵ ACLED, *Data - ACLED*, geraadpleegd op 11 juli 2025. Filters: Land = Libië; Regio = West; Periode = van mei 2025 t/m mei 2025; Event type = All.; ACLED, *Data - ACLED*, geraadpleegd op 11 juli 2025. Filters: Land = Libië; Regio = West; Periode = van mei 2020 t/m mei 2025; Event type = All; Civilian Targeting = True.

²⁵⁶ HRW, *Libya: Civilians Caught in Militia Clashes*, 20 mei 2025.

²⁵⁷ HRW, *Libya: Civilians Caught in Militia Clashes*, 20 mei 2025.

²⁵⁸ LCW, *Report: Human rights violations in Libya during May 2025*, 5 juni 2025.

²⁵⁹ ACLED, *Regional Overview Africa July 2024*, 12 augustus 2024.

²⁶⁰ Chatham House, *Security actors in Misrata, Zawiya and Zintan since 2011*, December 2023, p. 22.

²⁶¹ UNSMIL, *Report of the Secretary-General, S/2023/589*, 8 augustus 2023, paragraaf 26 en 27; UNSC, *UNSMIL Report of the Secretary-General, S/2023/967*, 7 december 2023, paragraaf 30.

Tussen 21 en 24 april 2023 vochten rivaliserende milities om invloed en controle over smokkelroutes in en rondom Zawiya. De Zawiya-tak van het SSA, onder leiding van Abu Zariba, was betrokken bij vuurgevechten met het *First Support (Esnad)* bataljon onder leiding van Muhammed Bahroun (ook bekend als 'Al-Far'), en verbonden aan het *Security Directorate* uit Zawiya. Door deze gevechten kwamen volgens de organisatie minstens vier burgers om in Zawiya.²⁶²

Volgens de VN-organisatie was er in dezelfde periode burgerlijke onrust in Zawiya naar aanleiding van een video waarin een jongeman gemarteld werd door een criminele bende. Jongeren gingen de straat op en blokkeerden de toegang tot essentiële infrastructuur. In samenspraak met lokale vertegenwoordigers werd besloten tot inzet van een gezamenlijke strijdkracht op verschillende strategische locaties langs de kustweg en in de stad Zawiya zelf.²⁶³ Op 11 mei 2023 vonden opnieuw gevechten plaats waarbij twee personen omkwamen.²⁶⁴

Tussen 25 mei en half juli 2023 voerde het ministerie van Defensie van de GNU naar schatting 25 tot 30 gerichte drone-aanvallen uit op Zawiya en de nabije steden Zuwara, Warshefana, Ujaylat en Surman. Volgens UNSMIL raakten bij de luchtaanvallen zeven burgers gewond, onder wie een kind. Ook leidden de aanvallen tot vernieling van civiele infrastructuur, waaronder een medische kliniek.²⁶⁵ De drone-aanvallen raakten onder andere gebouwen die in verband gebracht werden met de SSA-tak van Abu Zariba. Ook op 29 mei 2023 vonden in de haven van Maya, buiten Zawiya opnieuw drone-aanvallen plaats waarbij twee doden vielen. Een familielid van het oostelijk parlementslid Ali Bouzriba raakte ook gewond. De HoR veroordeelde de aanval en een gewapende groep die nauw verbonden was aan de familie Bouzriba, sloot als vergelding dezelfde dag nog de gasleiding naar de elektriciteitscentrale af.²⁶⁶

Dbeibah, in zijn functie als minister van Defensie, stelde dat het doel van de operatie gelegen was in de bestrijding van criminele netwerken.²⁶⁷ Volgens leiders in het oosten waren de aanvallen politiek gemotiveerd, omdat ze alleen gericht waren op groepen die Dbeibah niet steunden.²⁶⁸

Gedurende 2024 bleef de veiligheidssituatie in Zawiya en omgeving fragiel met sporadische confrontaties tussen gewapende groepen. Op 12 februari 2024 vonden gewapende confrontaties plaats tussen het 103de Infanteriebataljon en leden van een lokale groep onder leiding van Muhammad Kashlaf (alias Al-Qasab). De aanleiding was gelegen in de moord op een lid van deze laatste groep vermoedelijk uitgevoerd door het 103de Infanteriebataljon.²⁶⁹ Op 7 mei 2024 veroorzaakte het overlijden van een man in Jamil, ten zuiden van Zuwara, door een verloren kogel confrontaties tussen het 103de Infanteriebataljon en een gewapende groep uit Zawiya. Op 18 mei 2024 waren er gevechten tussen deze gewapende groep en de tak van het SSA uit Zawiya. De gevechten zouden zijn ontstaan na arrestaties door het SSA van de gewapende groep. Er zou een persoon zijn omgekomen en er waren

²⁶² De Security Directorate was onderdeel van de troepen die vallen onder het ministerie van Binnenlandse Zaken van de GNU. International Crisis Group, *CrisisWatch: Libya: May 2023*; Insecurity Insight, *Western Libya Situation Report*, December 2023.

²⁶³ UNSMIL, *Report of the Secretary-General, S/2023/589*, 8 augustus 2023, paragraaf 26 en 27.

²⁶⁴ International Crisis Group, *CrisisWatch: Libya: May 2023*.

²⁶⁵ UNSMIL, *Report of the Secretary-General, S/2023/589*, 8 augustus 2023 paragraaf 28; International Crisis Group, *CrisisWatch: Libya: May 2023*; International Crisis Group, *CrisisWatch: Libya: June 2023*; Chatham House, *Security actors in Misrata, Zawiya and Zintan since 2011*, December 2023; Amnesty, *The State of the World's Human Rights*, april 2024, p.242; International Crisis Group, *CrisisWatch: Libya: May 2023*.

²⁶⁶ International Crisis Group, *CrisisWatch: Libya: May 2023*.

²⁶⁷ Amnesty, *The State of the World's Human Rights*, april 2024, p.242.

²⁶⁸ International Crisis Group, *CrisisWatch: Libya: May 2023*.

²⁶⁹ UNSMIL, *Report of the Secretary-General, S/2024/301*, 9 april 2024, paragraaf 24.

zes gewonden. Op 5 juni 2024 raakte een persoon zwaargewond bij hernieuwde gevechten tussen de betreffende groep en het 103de Infanteriebataljon. Ook in juli 2024 waren er gevechten in Zawiya tussen lokale gewapende groepen. Bij deze incidenten waren er ook burgerslachtoffers en significante materiële schade, waaronder indirecte schade aan toevallig passerende voertuigen. Veertig families uit Zawiya werden door de Rode Halve Maan en de plaatselijke autoriteiten geëvacueerd naar veiligere gebieden. De gevechten kwamen tot een eind nadat lokale gezaghebbers uit de gemeenschap een staakt-het-vuren overeenkwamen.²⁷⁰

In september 2024 was het opnieuw onrustig in Zawiya nadat een arrestatiebevel werd uitgevaardigd tegen Mohamed Bahroun en enkele andere leden van de *First support division*. De groep toonde zich in eerste instantie niet bereid Bahroun te laten arresteren en dreigde met potentieel geweld. De betreffende personen werden gezocht in verband met de moord op de commandant van de Libische Marine Academy, Abdurrahman Milad²⁷¹ (alias al Bija) en meldden zich uiteindelijk vrijwillig. De moord op Milad vond plaats op de kustweg tussen Tripoli en Zawiya. Leden van de stam van Milad hielden de GNU verantwoordelijk voor de moord vanwege de veronderstelde betrokkenheid van Bahroun die aan de regering in Tripoli verbonden is. Volgens *Libya Security Monitor* was sprake van een toename in geweld en over-en-weer moordpogingen.²⁷² In december 2024 braken opnieuw gevechten uit tussen gewapende groepen in Zawiya.²⁷³

Begin januari 2025 stelde de GNU opnieuw drone-aanvallen te hebben uitgevoerd in verband met het tegengaan van brandstofsomokkel. Delen van het noordwesten van Zawiya werden aangevallen en de GNU communiceerde vervolgens over de vernieling van een aantal vermeende schuilplekken van smokkelaars. In de communicatie werden burgers opgeroepen om uit de buurt te blijven van illegale operaties en schuilplekken. Ook werden ze gevraagd de samenwerking met militaire en andere veiligheidsdiensten te faciliteren door melding te maken van verdachte situaties of personen.²⁷⁴

Bij de gevechten in mei 2025 in Tripoli schaarden de milities uit Zawiya zich achter Radaa. Rivaliserende milities uit Zawiya die zich tot dan toe verdeeld toonden, hadden een gezamenlijke anti-GNU-opstelling aangenomen. Vanwege banden van groepen uit Zawiya met Haftar werd er gespeculeerd over de mogelijkheid voor Haftar om hier gebruik van te maken om zijn invloed rond Tripoli uit te breiden.²⁷⁵

Elders in het noordwesten

Ook elders in het noordwesten waren spanningen die in sommige gevallen leidden tot botsingen tussen gewapende groepen. Op 29 oktober 2023 botsten lokale gewapende groepen met elkaar in Gharyan, ongeveer honderd kilometer ten zuiden van Tripoli. Naar verluidt zouden de conflicten ontstaan zijn nadat militieleider Adel D'aab getracht had terug te keren naar de stad. D'aab was een leider van een Haftar-gezinde militie die in 2019 uit Gharyan werd verdreven. De militieleider was sindsdien nog niet teruggekeerd naar Gharyan. Volgens lokale bronnen kwamen

²⁷⁰ UNSMIL, *Report of the Secretary-General, S/2024/598*, 8 augustus 2024, paragraaf 20; International Crisis Group, *CrisisWatch: Libya: May 2024*.

²⁷¹ Milad was tevens een beruchte mensensmokkelaar. De VN bracht Milad in 2018 in direct verband met het laten zinken van boten van migranten door middel van het gebruik van vuurwapens.

²⁷² Libya Security Monitor, *Al-Far Arrest warrant sparks renewed violence in Zawiya*, 4 september 2024; Agenzia Nova, *Libya: "Bidja" murder suspects were from Zawiya, tension in the city*, 4 september 2024.

²⁷³ UNSMIL, *DSRSG Koury's remarks to the UN Security Council*, 16 December 2024

²⁷⁴ UNSMIL, *Report of the Secretary-General, S/2025/223*, 11 April 2025.

²⁷⁵ New Lines Magazine, *A Power Grab Backfires in Tripoli*, 28 mei 2025; Vertrouwelijke bron, 26 mei 2025; Chatham House, *Escalating conflict in Tripoli exposes the realities of false stability – and international neglect in Libya*, 16 mei 2025.

acht personen om en raakten 27 personen gewond. Bij de gevechten waar de lokale tak van het SSA bij betrokken was zouden Turkse drones gebruikt zijn. In zijn functie als minister van Defensie besloot Dbeibah tot een gezamenlijke operatie van de 111 Brigade, het *General Security Agency* en de 444 Brigade om veiligheid in Gharyan te bewerkstelligen. Gharyan kwam vervolgens onder controle van groepen die de GNU steunden.²⁷⁶ Op 9 februari 2024 veroverde een factie van het SSA uit Gharyan, onder leiding van Abdullah Al-Shukri, een compound van de *Counter-Terrorism Force* in Gharyan. De *Counter Terrorism Force* was gelegerd in Misratah en was verbonden aan het ministerie van Defensie.²⁷⁷

Ook rondom de grens met Tunesië was sprake van gewelddadige incidenten. De grenspost Ras Ajdir, een essentieel punt voor handel en smokkel door lokale milities en gewapende groepen, was in 2024 ruim vier maanden dicht geweest na diverse mislukte pogingen van het ministerie van Binnenlandse Zaken om er controle over te verkrijgen. De heropening van de grenspost Ras Ajdir met Tunesië en groeiende competitie tussen gewapende groepen zorgde voor een geweldstoename in westelijke Libië.²⁷⁸

In augustus 2024 verplaatsten de LAAF zich vanuit het oosten naar het zuidwesten. Hierop gingen de West-Libische troepen, waaronder uit Zintan, over tot mobilisatie. De LAAF verklaarden op 8 augustus 2024 dat de troepenbewegingen bedoeld waren ter bescherming van de grensgebieden met Algerije, Tsjaad en Niger.²⁷⁹ De militaire eenheden zouden zijn overgeplaatst naar de gebieden van Sabha, Ghat, Ubari, Murzuq, Qatrun, Brak al Shati en Adre. De toenemende mobilisatie in Fezzan leidde tot zorgen over een mogelijke escalatie en gewelddadige confrontaties.²⁸⁰ Deze bleef uit tijdens de verslagperiode.

3.3.2

Oosten

In het oosten van Libië waren over het algemeen minder conflicten tussen verschillende milities dan in Tripoli en omgeving. Desondanks waren er terugkerende gewapende confrontaties tussen rivaliserende facties of milities, met name in Benghazi. Maar ook in Al Wahat en Derna waren er incidenten. In sommige gevallen werden communicatiemogelijkheden stilgelegd door de HoR/LAAF.²⁸¹ Een bron beschreef de algemene situatie in Benghazi als vergelijkbaar met die in Tripoli: zichtbare verbeteringen, bouwprojecten, maar daarachter dezelfde diepe problemen van onveiligheid en straffeloosheid.²⁸²

De door de familie Haftar uitgeoefende controle bereikte een ongekend hoogtepunt tijdens de verslagperiode. Het ging daarbij niet alleen om de verkrijging van controle over de belangrijkste gewapende eenheden, maar ook om politieke en financiële instituties. Met name Saddam Haftar, de jongste zoon van generaal Haftar en hoofd van de Tariq Ibn Ziyad brigade breidde zijn macht en controle uit.²⁸³ Gewapende eenheden uit Benghazi werden stapsgewijs onder de effectieve controle

²⁷⁶ International Crisis Group, *CrisisWatch: Libya: October 2023*; UNSC, *UNSMIL Report of the Secretary-General, S/2023/967*, 7 december 2023, paragraaf 29; BBCM, *Briefing Libya's Gharyan sees armed struggle between rival militias*, 29 oktober 2023; Insecurity Insight, *Western Libya Situation Report*, December 2023.

²⁷⁷ UNSMIL, *Report of the Secretary-General, S/2024/301*, 9 april 2024, paragraaf 23.

²⁷⁸ ACLED, *Regional Overview Africa July 2024*, 12 augustus 2024.

²⁷⁹ UNSC, *UNSMIL, Report of the Secretary-General, S/2024/895*, 10 december 2024, p. 5-6.

²⁸⁰ Agenzia Nova, *Libya-Chad: ongoing fighting between LNA and armed groups near gold mines on the border*, 19 augustus 2024; ICG, *Getting past Libya's Central Bank Standoff*, 1 oktober 2024; International Crisis Group, *CrisisWatch: Libya: August 2024*.

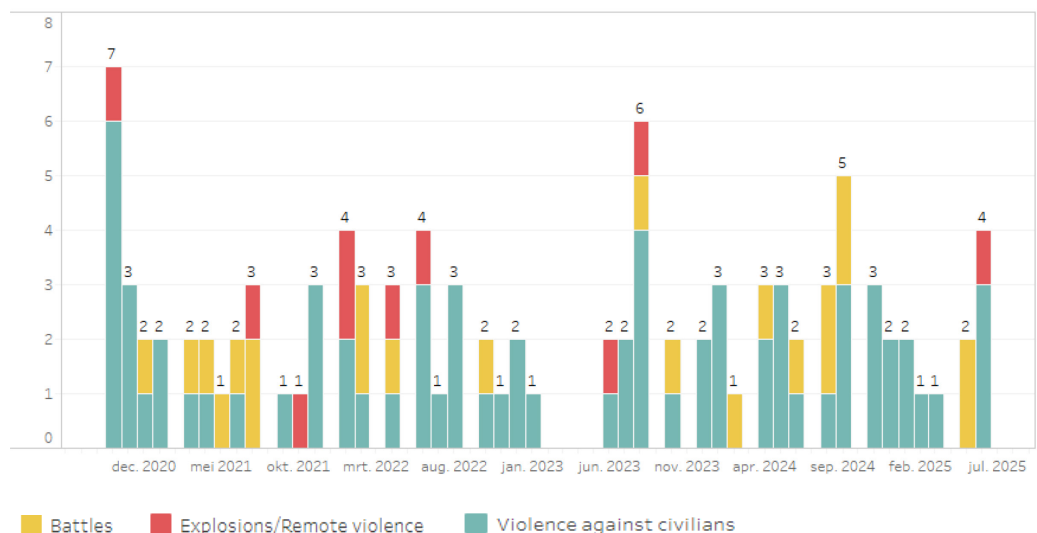
²⁸¹ Insecurity Insight, *Eastern Libya Situation Report*, November 2023.

²⁸² International Crisis Group, *Hold Your Fire! Podcast, Episode 30: Libya: Political gridlock, regional politics and Sudan's war*, mei 2023.

²⁸³ UNSC, *Final Report of the Panel of Experts Established Pursuant to Resolution 1973 (2011) concerning Libya, S/2023/673*, 15 september 2023, p. 8.

van Saddam Haftar gebracht.²⁸⁴ Ook andere familieleden van generaal Haftar namen het bevel over van verschillende oostelijke brigades en bataljons. Hiermee verkreeg de familie Haftar in toenemende mate grip op de LAAF en werd verhinderd dat een persoon buiten de Haftar familie in aanzien en macht zou stijgen. Oppositie tegen beslissingen van Haftar om gewapende eenheden onder het bevel van familieleden te plaatsen waren niet succesvol.²⁸⁵ In sommige gebieden, zoals in Tobroek, hadden lokale tribale leiders tot op zekere hoogte nog enige autonomie evenals de mogelijkheid om enige weerstand te bieden aan de autoriteit van de LAAF. Volgens VN-experts waren er in het oosten van Libië echter geen significante militaire krachten die buiten de directe controle van Haftar opereerden.²⁸⁶ Zie ook paragraaf 3.1.1. voor een beschrijving van de LAAF.

Tijdens de verslagperiode vonden volgens ACLED enkele incidenten plaats die betrekking hadden op de veiligheid in de oostelijke regio. In onderstaande grafiek is de trend van het aantal incidenten zoals geregistreerd door ACLED in de periode eind 2020 tot en met juni 2025 inzichtelijk gemaakt.

Grafiek 3. Trend in aantallen en aard van geweld in het oosten sinds het vierde kwartaal 2020.²⁸⁷

Van maart 2023 tot en met juni 2025 registreerde ACLED 66 incidenten van protesten, gevechten, geweld als gevolg van explosieven/geweld op afstand en geweld tegen burgers in de oostelijk regio. Bij deze incidenten vielen ten minste 39 doden.²⁸⁸

Voor de verdeling in verschillende typen incidenten en dodelijk slachtoffers, zie onderstaande grafiek.

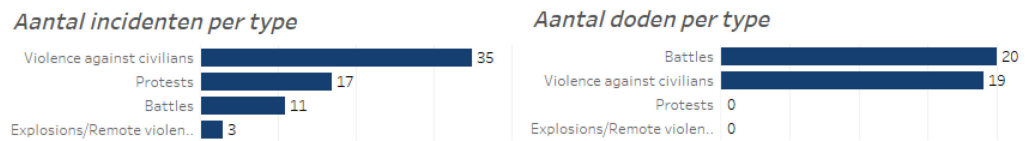
²⁸⁴ UNSC, *Final Report of the Panel of Experts Established Pursuant to Resolution 1973 (2011) concerning Libya*, S/2023/673, 15 september 2023, p. 8.

²⁸⁵ UNSC, *Final Report of the Panel of Experts Established Pursuant to Resolution 1973 (2011) concerning Libya*, S/2023/673, 15 september 2023, p. 8.

²⁸⁶ UNSC, *Final Report of the Panel of Experts Established Pursuant to Resolution 1973 (2011) concerning Libya*, S/2023/673, 15 september 2023, p. 8.

²⁸⁷ De schaal van deze tabel verschilt van de schaal in grafiek 1 over de trend in het noordwesten. ACLED, *Data - ACLED*, geraadpleegd op 8 juli 2025. Filters: Land = Libië; Regio = East; Periode = van oktober 2020 t/m juni 2025; Event type = Violence against civilians + Battles + Remote violence.

²⁸⁸ ACLED, *Data - ACLED*, geraadpleegd op 8 juli 2025. Filters: Land = Libië; Regio = Oost; Periode = van maart 2023 t/m juni 2025; Event type = Battles + Remote violence + violence against civilians + Protests.

Grafiek 4. Aantal incidenten en aantal doden in het oosten naar type incidenten zoals geregistreerd en gecodeerd door ACLED.²⁸⁹

ACLED registreerde in deze periode 36 incidenten, met 19 doden, waarin burgers het belangrijkste of enige doelwit²⁹⁰ waren van een incident.²⁹¹

De volgende incidenten dienen enkel ter illustratie en kunnen geenszins als uitputtend worden beschouwd. Voor voorbeelden van mensenrechtenschendingen in het oosten zie onder andere paragraaf 5.3. en subparagrafen 5.1.5, 5.1.8, 5.1.9.

Op 6 oktober 2023 leidde een poging tot arrestatie van oud-minister Mahdi al-Barghati in Benghazi tot hevige gevechten tussen de LAAF en gewapende groepen die al-Barghati steunden. De LAAF in Benghazi claimde dat de reis van al-Barghati vanuit het westen naar het oosten niet vooraf was afgestemd en dat het mogelijk een eerste stap van mobilisatie tegen Haftar betrof. De gevechten vonden plaats in dichtbevolkte gebieden van Benghazi. Bij de gevechten kwamen burgers om en raakten anderen gewond. Uit bronnen valt niet duidelijk op te maken hoeveel slachtoffers er waren. Ook was sprake van materiële schade en een afsluiting van telefoon- en internetvoorzieningen. Van tientallen personen was onbekend wat er met hen gebeurd was, waaronder van de voormalig minister. De LAAF overhandigde naar verluidt drie lichamen aan de familie van betrokkenen, waaronder het lichaam van de zoon van oud-minister. Naar verluidt droeg het lichaam tekenen van marteling.²⁹² De LAAF sloot het internet af en gijzelde bijna vijftig vrouwen en kinderen om Al-Barghati en zijn zoons te dwingen zich over te geven.²⁹³

Gedurende oktober en november 2023 bleven er spanningen bestaan in Benghazi en Gharyan na bovengenoemde gevechten. Separate incidenten van geweld vonden plaats na de terugkeer van twee militaire commandanten naar hun steden van oorsprong. Volgens de ngo International Crisis Group toonden deze incidenten dat vermeende vijandige bewegingen van leden van rivaliserende groepen lokaal geweld kon aanwakkeren.²⁹⁴

Op 13 april 2024 waren er meldingen van gevechten in Benghazi tussen verschillende eenheden van de TBZ en de 166ste Brigade. De brigades, die beide zijn verbonden aan de LAAF, rapporteerden gewonden onder hun rangen. De gevechten waren kennelijk ontstaan na een poging van de TBZ om een militair kamp in centraal Benghazi over te nemen van de 166ste brigade. Leden van de 166ste brigade werden aangehouden.²⁹⁵

²⁸⁹ ACLED, *Data - ACLED*, geraadpleegd op 8 juli 2025. Filters: Land = Libië; Regio = Oost; Periode = van maart 2023 t/m juni 2025; Event type = Battles + Remote violence + violence against civilians + protests.

²⁹⁰ ACLED definieert *Civilian targetting als geweld waarin burgers de enige of de belangrijkste target zijn van een incident*. Naast incidenten onder de categorie 'geweld tegen burgers' kunnen burgers ook de categorie civilian targetting vallen in incidenten die ACLED codeert als 'explosions/remote violence' (bv. een landmijn), 'riots' (dorpsbewoners die en andere dorpsbewoner aanvallen) en 'excessief geweld tegen demonstranten'.

²⁹¹ ACLED, *Data - ACLED*, geraadpleegd op 8 juli 2025 Filters: Land = Libië; Regio = Oost; Periode = van maart 2023 t/m juni 2025; Event type = Remote violence + Violence against civilians + Protests; Civilian targetting = True.

²⁹² UNSC, *UNSMIL Report of the Secretary-General, S/2023/96Z*, 7 december 2023, paragraaf 32; International Crisis Group, *CrisisWatch: Libya: October 2023*; Amnesty, *The State of the World's Human Rights*, april 2024, p. 242.

²⁹³ Amnesty, *The State of the World's Human Rights*, april 2024, p. 242; International Crisis Group, *CrisisWatch: Libya: October 2023*.

²⁹⁴ International Crisis Group, *CrisisWatch: Libya: November 2023*.

²⁹⁵ UNSMIL, *Report of the Secretary-General, S/2024/598*, 8 augustus 2024, paragraaf 24.

Vanaf 7 augustus 2024 werden grote militaire konvooien van de LAAF verplaatst van oostelijk Libië richting Shuwayrif, in de buurt van de overeengekomen grens in het staakt-het-vuren van 2020. Dit leidde tot mobilisatie bij westelijk Libische actoren. Volgens de LAAF waren de militaire bewegingen enkel bedoeld om de veiligheidssituatie te verbeteren aan de zuidwestelijke grenzen met Algerije, Tsjaad en Niger.²⁹⁶

3.3.3

Zuiden

Door een gebrek aan centraal gezag in het zuiden was de regio aantrekkelijk voor illegale activiteiten. Smokkelroutes worden gebruikt voor het clandestien vervoeren van brandstof, drugs, wapens en mensen (zowel mensenhandel als migratie). De regio diende als uitvalsbasis, trainingsgrond en doorvoerhaven richting de Sahel en de Tsjaadmeerregio van gewapende groepen.²⁹⁷ De conflicten en instabiliteit in de Sahel, Sudan en de Hoorn bleven de grensregio met Libië en het zuiden van het land beïnvloeden.²⁹⁸

Het conflict in Sudan tussen de *Rapid Support Forces* (Snelle Ondersteuningstroepen, RSF) en de *Sudan Armed Forces* (Sudanese strijdkrachten, SAF), dat op 15 april 2023 begon²⁹⁹ leidde tot zorgen over de veiligheid in Libië. Volgens berichtgeving leverde Haftar aan het begin van het conflict wapens aan de RSF.³⁰⁰ Zowel de RSF als Haftar ontkenden dat er steun geboden was.³⁰¹ Toen de zorgen over een potentiële uitbreiding van het conflict – door aanwezigheid van Sudanese militieleden – op Libisch grondgebied toenamen besloot Haftar tot sluiting van de grens met Sudan en Tsjaad op 24 april 2023. Naar verluidt stuurde hij militaire versterking naar de zuidelijke stad Kufra en de zuidoostelijke en zuidwestelijke grensgebieden.³⁰² Eind april 2023 werden maatregelen getroffen, waaronder bijeenkomsten van veiligheidsactoren, om de toestroom van Sudanese vluchtelingen in goede banen te leiden.³⁰³ Voor meer informatie over vluchtelingen in Libië, zie paragraaf 6.2.

Tijdens de verslagperiode vonden veiligheidsincidenten plaats in de zuidelijke regio. In onderstaande tabel zijn het aantal incidenten weergegeven zoals geregistreerd door ACLED. ACLED registreerde met name sinds het derde kwartaal van 2022 een daling in vijandigheden, met name in de aantallen gevechten.

²⁹⁶ UNSC, *UNSMIL Report of the Secretary-General, S/2024/895*, 10 december 2024, p. 6.

²⁹⁷ Vertrouwelijke bron, maart 2023; Vertrouwelijke bron, 22 augustus 2024; UNSC, *Final Report of the Panel of Experts Established Pursuant to Resolution 1973 (2011) concerning Libya, S/2023/673*, 15 september 2023, p.2.

²⁹⁸ Vertrouwelijke bron, maart 2023; Vertrouwelijke bron, 22 augustus 2024; UNSC, *Final Report of the Panel of Experts Established Pursuant to Resolution 1973 (2011) concerning Libya, S/2023/673*, 15 september 2023, p.2.

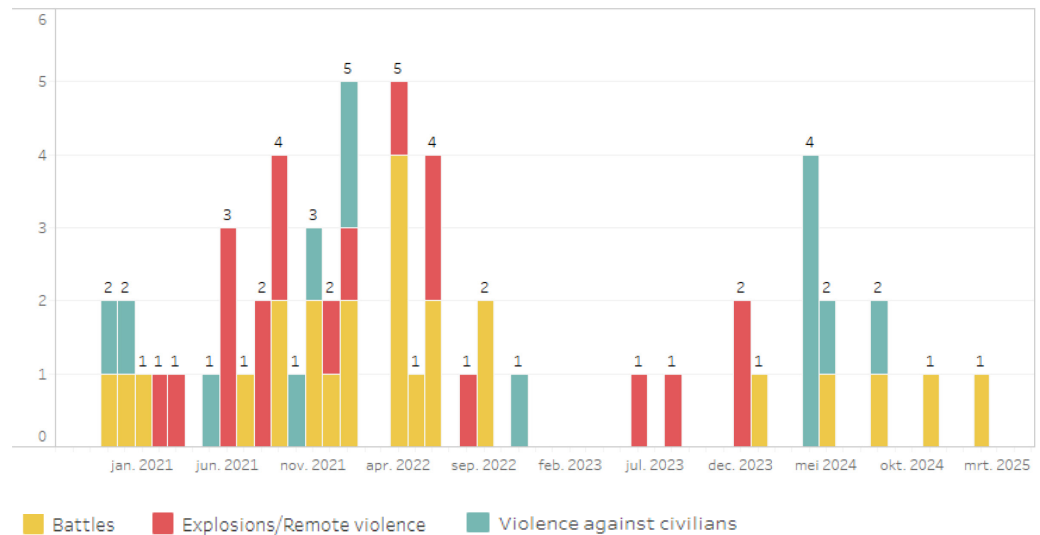
²⁹⁹ Raadpleeg het algemeen ambtsbericht Sudan van mei 2024 voor meer informatie over het conflict tussen de SAF en de RSF.

³⁰⁰ International Crisis Group, *CrisisWatch: Libya: April 2023*.

³⁰¹ UNSC, *UNSMIL Report of the Secretary-General, S/2023/589*, 8 augustus 2023, paragraaf 31.

³⁰² International Crisis Group, *CrisisWatch: Libya: April 2023*.

³⁰³ UNSC, *UNSMIL Report of the Secretary-General, S/2023/589*, 8 augustus 2023, paragraaf 31.

Grafiek 5 – Trend in aantallen en aard van geweld in Fezzan sinds het vierde kwartaal 2020.³⁰⁴

Van maart 2023 tot en met juni 2025 registreerde ACLED 32 incidenten van protesten, gevechten, explosies/geweld op afstand en geweld tegen burgers in de zuidelijke regio van Libië. Bij deze incidenten vielen ten minste 41 doden.³⁰⁵ Voor de verdeling in verschillende typen incidenten en dodelijk slachtoffers, zie onderstaande grafiek.

Grafiek 6 – Aantal incidenten en aantal dodelijke slachtoffers in Fezzan naar type incidenten zoals geregistreerd en gecodeerd door ACLED.³⁰⁶

ACLED registreerde in deze periode zes incidenten, met twee dodelijke slachtoffers, waarin burgers het belangrijkste of enige doelwit³⁰⁷ waren van een incident.³⁰⁸

De incidenten geregistreerd door ACLED vonden verspreid plaats over de regio. Op grond van de gegevens van ACLED was geen specifiek beeld te schetsen ten aanzien van de concentratie van deze incidenten in een bepaald gebied.

De volgende incidenten dienen enkel ter illustratie en kunnen geenszins als uitputtend worden beschouwd.

³⁰⁴ De schaal van deze tabel verschilt van de schaal in grafiek 1 over de trend in het noordwesten van het land. Hoewel in de grafiek als uiterste tijdsaanduiding maart 2025 staat, worden hier cijfers gegeven tot en met juni 2025. In de periode april 2025 tot en juni 2025 registreerde ACLED voor zover bekend geen incidenten. ACLED, [Data - ACLED](#), geraadpleegd op 8 juli 2025. Filters: Land = Libië; Regio = Zuid; Periode = van oktober 2020 t/m juni 2025; Event type = Violence against civilians + Battles + Remote violence.

³⁰⁵ ACLED, [Data - ACLED](#), geraadpleegd op 8 juli 2025. Filters: Land = Libië; Regio = Zuid; Periode = van maart 2023 t/m juni 2025; Event type = Battles + Remote violence + violence against civilians + Protests.

³⁰⁶ ACLED, [Data - ACLED](#), geraadpleegd op 8 juli 2025. Filters: Land = Libië; Regio = Zuid; Periode = van maart 2023 t/m juni 2025; Event type = Battles + Remote violence + violence against civilians + Protests.

³⁰⁷ ACLED definieert *Civilian targetting* als geweld waarin burgers de enige of de belangrijkste target zijn van een incident. Naast incidenten onder de categorie 'geweld tegen burgers' kunnen burgers ook de categorie *civilian targetting* vallen in incidenten die ACLED codeert als 'explosions/remote violence' (bv. een landmijn), 'riots' (dorpsbewoners die en andere dorpsbewoner aanvallen) en 'excessief geweld tegen demonstranten'.

³⁰⁸ ACLED, [Data - ACLED](#), geraadpleegd op 11 mei 2025. Filters: Land = Libië; Regio = Zuid; Periode = van maart 2023 t/m juni 2025; Event type = Remote violence + Violence against civilians + Protests; Civilian targetting = True.

In augustus 2023 braken er in het zuidwesten van Libië gevechten uit tussen het Tsjadische leger en Tsjadische oppositiegroepen die opereren op de grens tussen Libië en Tsjaad. De Tsjadische luchtmacht voerde droneaanvallen uit op het grensgebied. Na de luchtaanvallen stelden de oppositiegroepen dat er minstens achttien doden waren gevallen, waaronder de voorzitter en adviseur van één van de oppositiegroepen.³⁰⁹ Op 25 augustus 2023 voerde de LAAF luchtaanvallen uit op de grens met Tsjaad, gericht tegen Tsjadische gewapende oppositiegroepen. De aanvallen vonden plaats nabij grensovergangen en sommige zuidelijke steden, waaronder Qatrun. In de periode die volgde behield LAAF een verhoogde militaire aanwezigheid op de zuidwestelijke grens met Tsjaad en Niger.³¹⁰

Op 28 mei 2024 braken gewapende confrontaties uit in Sabha tussen het 101ste infanteriebataljon van LAAF en de recherche-eenheid van Sabha. Naar verluidt volgden de gevechten op de arrestatie van de voorzitter en leden van een gemeentelijke commissie die de brandstofcrisis behandelde. De arrestatie door de recherche vond plaats op verzoek van de procureur-generaal in Tripoli, naar aanleiding van beschuldigingen van corruptie en betrokkenheid bij de smokkel van brandstof. Op 29 mei 2024 stelde de regering in het oosten een comité in om het incident te onderzoeken. Tegelijkertijd hielpen lokale veiligheidsactoren en ouderen de spanningen te verminderen door middel van bemiddeling.³¹¹

In augustus 2024, waren eenheden van de LAAF verwikkeld in gewelddadige confrontaties met Tsjadische groepen in de buurt van goudmijnen op de grens tussen Tsjaad en Libië. Volgens een bericht van *Libya Security Monitor* sneuvelden er twee soldaten van de LAAF en raakten negen soldaten gewond.³¹²

Op 24 oktober, 6 en 9 november 2024 vonden kleinschalige confrontaties plaats in de olierijke woestijngebieden van Hamada. Volgens de VN onderstreepte dit soort incidenten de risico's van ongecoördineerde en eenzijdige troepenverplaatsingen en verdeelde veiligheidsinstituten.³¹³

Eind december 2024 viel het 101ste bataljon, naar verluidt geleid door Saddam Haftar, de zuidwestelijke stad Ubari aan. Het bataljon zou het militaire kamp Tendi hebben overgenomen van strijders die verbonden waren aan de GNU. In de media werd gesproken over een mogelijke hervatting van gewapende confrontaties tussen oostelijke en westelijke autoriteiten, waarbij ook gerefereerd werd aan een speech van Haftar op 24 december 2024, waarin hij dreigende taal zou hebben gebruikt.³¹⁴

Tussen 11 en 13 februari 2025 vonden gevechten plaats tussen troepen van de LAAF en Tsjadische groepen. Volgens de berichtgeving zou de LAAF de overhand hebben gekregen waarna de Tsjadische rebellen richting het zuiden vluchtten. Zestien rebellen werden gevangengenomen door de LAAF. Bij de gevechten zouden acht soldaten van de LAAF zijn omgekomen. Tsjadische media meldden 25 doden en 22 gewonden onder de rebellengroep.³¹⁵

³⁰⁹ De achtergrond van de overige slachtoffers wordt niet duidelijk in de geraadpleegde bron. De bronnen gingen niet in op het aantal burgerdoden. UNSC, *UNSMIL Report of the Secretary-General, S/2023/967*, 7 december 2023, paragraaf 33; BBCM, *Briefing East Libya forces launch operation at southern border*, 26 augustus 2023.

³¹⁰ UNSC, *UNSMIL Report of the Secretary-General, S/2023/967*, 7 december 2023, paragraaf 33; International Crisis Group, *CrisisWatch: Libya: August 2023*.

³¹¹ UNSC, *UNSMIL Report of the Secretary-General, S/2023/589*, 8 augustus 2024, paragraaf 28.

³¹² Agenzia Nova, *Libya-Chad: ongoing fighting between LNA and armed groups near gold mines on the border*, 19 augustus 2024; Libya Security Monitor, *Heavy fighting between LNA and rebels near Chadian border*, 30 augustus 2024.

³¹³ UNSMIL, *DSRSG Koury's remarks to the UN Security Council*, 16 December 2024.

³¹⁴ BBC Monitoring, *Briefing: Ubari military camp takeover triggers fears of violent escalation*, 2 januari 2025.

³¹⁵ Libya Security Monitor, *At least eight LNA troops killed in heavy fighting with Tebu forces aligned with Chadian rebel leader in al-Qatrun*, 11 februari 2025.

3.4 Veiligheidssituatie voor burgers

Zoals vermeld in eerdere paragrafen was de veiligheidssituatie, ondanks het relatief lage aantal grootschalige geweldsincidenten, fragiel. Tijdens de verslagperiode was de angst voor nieuw oploaiend geweld waarvan ook de burgerbevolking het slachtoffer kon worden het grootst in augustus 2023, augustus 2024, april 2025 en mei 2025. Zie paragraaf 2.1.3 en paragraaf 2.1.4 voor meer informatie hieromtrent.

De aanwezigheid van rivaliserende gewapende groepen ging tijdens de verslagperiode gepaard met gewapende confrontaties in dichtbevolkte gebieden. Deze vonden met name plaats in de hoofdstad: bijvoorbeeld tijdens de gevechten in augustus 2023 en in mei 2025 (zie ook paragraaf 3.3.1.). Bij beide gevechten vielen dodelijke slachtoffers en kwamen ook burgers in het nauw, met risico gewond te raken door afketsende of verdwaalde kogels.³¹⁶

3.4.1 Beschikbare data omtrent aantallen incidenten en burgerslachtoffers

In onderstaande tabellen zijn cijfers opgenomen van ACLED ten aanzien van het aantal incidenten en minimale aantallen dodelijke burgersslachtoffers als gevolg van veiligheidsincidenten die gericht waren op burgers tussen 1 januari 2020 en 31 december 2024. Deze data zijn verkregen door het ‘civilian targeting’ filter³¹⁷ van ACLED te gebruiken. Hierbij wordt opgemerkt dat incidenten die niet specifiek gericht waren op burgers niet zijn meegenomen. Burgers die zijn omgekomen als gevolg van gevechten tussen gewapende groepen bijvoorbeeld zijn zodoende niet meegenomen in onderstaande cijfers. Het werkelijk aantal burgerdoden was om bovengenoemde reden hoger dan hieronder vermeld. Bij gevechten tussen milities in Tripoli in 2023 en 2025 vielen ook burgerdoden, al werden officiële aantallen niet naar buiten gebracht. Bij onderstaande cijfers dient tevens rekening gehouden te worden met de rapportage- en databeperkingen van ACLED. De onderstaande gegevens dienen gebruikt te worden om trends waar te nemen.

Jaar	2020	2021	2022	2023	2024	2025 (jan-jun)
Aantal incidenten noordwesten	210	23	24	21	88	61
Aantal incidenten oosten	7	2	7	10	18	8
Aantal incidenten zuiden	8	6	6	0	6	-
Aantal incidenten totaal	225	31	37	31	112	69

Tabel 1. Aantallen veiligheidsincidenten per regio die gericht waren tegen burgers, zoals geregistreerd door ACLED.³¹⁸

Jaar	2020	2021	2022	2023	2024	2025 (jan-jun)
------	------	------	------	------	------	-------------------

³¹⁶ HRW, *Libya: Civilians caught in militia clashes*, 20 mei 2025; Vertrouwelijke bron, 3 juni 2025; Vertrouwelijke bron, 16 mei 2025; Al Jazeera, *Deadly clashes calm in Libya's Tripoli after release of detained commander*, 15 augustus 2023.

³¹⁷ ACLED definieert *Civilian targeting* als geweld waarin burgers de enige of de belangrijkste target zijn van een incident. Naast incidenten onder de categorie ‘geweld tegen burgers’ kunnen burgers ook de categorie civilian targeting vallen in incidenten die ACLED codeert als ‘explosions/remote violence’ (bv. een landmijn), ‘riots’ (dorpsbewoners die en andere dorpbewoner aanvallen) en ‘excessief geweld tegen demonstranten’.

³¹⁸ ACLED, *Data - ACLED*, geraadpleegd op 8 juli 2025. Filters per regio en per jaartal: Land = Libië; Event type = Remote violence + Violence against civilians + Protests; Civilian targeting = True.

Dodelijke burgerslachtoffers noordwesten	306	30	23	8	67	35
Dodelijke burgerslachtoffers oosten	3	1	2	8	8	3
Dodelijke burgerslachtoffers zuiden	13	3	4	0	2	-
Dodelijke burgerslachtoffers totaal	322	34	29	16	77	38

Tabel 2. Minimale aantallen dodelijke burgerslachtoffers per regio bij veiligheidsincidenten die gericht waren tegen burgers, zoals geregistreerd door ACLED.³¹⁹

Uit bovenvermelde data kan worden opgemaakt dat het aantal burgerdoden als gevolg van geweldsincidenten gericht tegen burgers afnam tussen 2020 en 2023. In 2024 nam het aantal burgerdoden toe. Met name in het noordwesten was het aantal burgerdoden in 2024 toegenomen ten opzichte van 2023. Het geweldsniveau van 2020 werd niet bereikt. Het aantal geweldsincidenten gericht tegen burgers nam in alle regio's toe in 2024 ten opzichte van 2023.

Naast de bovengenoemde cijfers van ACLED documenteerden de VN-mensenrechtenraad en de ngo Libya Crimes Watch (LCW) cijfers over het aantal burgerslachtoffers, inclusief gewonden, als gevolg van militaire operatie of confrontaties tussen gewapende groepen in dichtbevolkte gebieden. In 2023 vonden volgens de VN-mensenrechtenraad negen gewapende confrontaties tussen gewapende groepen plaats in dichtbevolkte gebieden, onder wie twee aanvallen die ziekenhuizen troffen. Bij deze incidenten kwamen drie burgers om, waarvan twee kinderen. Daarnaast raakten vijftientig burgers gewond.³²⁰ Libya Crimes Watch documenteerde tussen januari en december 2023 eveneens over militaire operaties in burgergebieden waarbij doden en gewonden vielen. Hieronder vielen zestien gewonden door willekeurige beschietingen en tien gewonden door raketten die huizen of woongebieden raakten te midden van vijandelijkheden. Vier personen kwamen om door directe beschietingen tijdens vuurwisselingen of door landmijnen. Deze incidenten deden zich voor in Tripoli, Zawiya, Tobroek en Benghazi.³²¹ In 2024 documenteerde LCW een toename in het aantal burgerdoden en gewonden als gevolg van militaire operaties. De organisatie documenteerde 32 gevallen, waaronder 19 burgerdoden en 16 gewonden, voornamelijk als gevolg van willekeurige beschietingen tijdens gewapende confrontaties in dichtbevolkte gebieden. Deze militaire operaties vonden plaats in Tripoli, Zawiya, Zuwara, Benghazi, Sabha, Jufra en Al-Ajilat. Onder de slachtoffers waren vier vrouwen, elf kinderen, eenentwintig mannen en zes migranten.³²²

3.4.2

Landmijnen en andere explosieve oorlogsresten

In heel Libië zijn nog altijd explosieve oorlogsresten aanwezig, ook in dichtbevolkte stedelijke gebieden zoals Tripoli. Volgens de ontmijningsdienst van de VN³²³ bleven explosieve oorlogsresten een significante dreiging voor burgers. Ook verhinderde dit risico de terugkeer van ontheemden. De meeste ontheemden kwamen volgens de organisatie uit gebieden waar veel explosieve oorlogsresten waren achtergebleven

³¹⁹ ACLED, *Data - ACLED*, geraadpleegd op 8 juli 2025. Filters per regio en per jaartal: Land = Libië; Event type = Remote violence + Violence against civilians + Protests; Civilian targetting = True.

³²⁰ UNHRC, *Technical assistance and capacity-building to improve human rights in Libya*, A/HRC/56/70, 3 juni 2024, p.11.

³²¹ Libya Crimes Watch, *LCW Annual Report for 2023 - Libya: Unending violations and rampant impunity*, 8 april 2024.

³²² Libya Crimes Watch, *Annual Report 2024 Libya: Accountability is the solution, Violations continue amid impunity*, 8 april 2025, p. 36.

³²³ United Nations Mine Action Service (UNMAS).

zoals Tawergha, Murzuq en Derna.³²⁴ In 2024 vielen tussen januari en begin december zeventien doden en zesentwintig gewonden door landmijnen en andere explosieve oorlogsresten. Bijna de helft van de slachtoffers waren kinderen. Volgens de VN baarden deze incidenten ernstige zorgen over de wijdverspreide landmijnen en andere explosieve oorlogsresten in Libië.³²⁵

3.4.3

Veiligheid van burgers in het dagelijkse leven

Verschillende nationale en internationale (mensenrechten)organisaties alsmede mensenrechtenrapporteurs van de VN maakten gedurende de onderhavige verslagperiode melding van de impact van gewapende groeperingen op burgers die als tegenstander of bedreiging werden gezien voor de politieke en economische belangen van deze groeperingen. Organisaties stelden dat er sprake was van systematische schendingen van het internationaal humanitair recht en de mensenrechten, onder meer door arbitraire arrestatie en detentie, (buitengerechtigde) executie, marteling, ontvoering en de vernieling van burgerbezittingen.³²⁶ Volgens voormalig speciaal vertegenwoordiger van de secretaris-generaal van de VN in Libië, Abdoulaye Bathily, baarde de aanwezigheid van gewapende groepen en zware wapens in Tripoli significante zorgen over de veiligheid van de burgerbevolking. Bathily uitte in april 2024 tevens zijn bezorgdheid over de sterke toename van het aantal ontvoeringen, verdwijningen en arrestaties zonder rechtsgrond of rechtswaarborgen in een context van hardnekkige straffeloosheid.³²⁷ Bronnen stelden dat het in Libië niet veilig was voor personen die zich verzetten tegen het heersende gezag, zoals activisten, journalisten, mensenrechtenverdedigers en hooggeplaatste personen (zie paragraaf 5.3.1).³²⁸

Volgens een bron liepen burgers die zich uitspraken tegen het heersende gezag in het gehele land risico op problemen zoals arbitraire arrestatie, detentie of verdwijning.³²⁹ Volgens een andere bron liepen met name personen die zich uitspraken over mensenrechten of over corruptie risico op arrestatie en detentie.³³⁰

In het oosten en zuiden was het risico voor burgers duidelijker dan in het noordwesten. Volgens twee bronnen liep eenieder die zich in het oosten uitsprak tegen Haftar of die openlijk een andere leider steunde risico.³³¹ Volgens de bron was er in het oosten ook sprake van een systeem waarin burgers elkaar bespioneerden en hierover rapporteerden aan de autoriteiten.³³²

In het noordwesten was het volgens bronnen moeilijker voor burgers om de risico's te wegen omdat milities zich op burgers konden richten om uiteenlopende redenen die tevens per moment en gebied konden variëren, onder andere vanwege de veelheid aan verschillende gewapende groeperingen.³³³ Volgens een bron richtten milities in het noordwesten zich vaker op personen met een hoog profiel. Een rivale

³²⁴ UNMAS, *Libya*, geraadpleegd op 6 mei 2025.

³²⁵ UNSMIL, Report of the Secretary-General, *S/2024/895*, 10 december 2024, p. 9; UNSMIL, Report of the Secretary-General, *S/2024/301*, 9 april 2024, p. 11.

³²⁶ UNHRC, *Report of the Independent Fact-Finding Mission on Libya*, 3 maart 2023, p. 2; UN Security Council, *Letter dated 6 december 2024 from the Panel of Experts on Libya established pursuant to resolution 1973 (2011) addressed to the President of the Security Council*, *S/2024/914*, 13 december 2024; OMCT, *Urgent Call: Libyan Arab Armed Forces Must Be Held Accountable for Torture Crimes Committed in Gaddafi*, 20 januari 2025; HRW, *UN Experts Find War Crimes, Crimes Against Humanity in Libya*, 28 maart 2023; Libya Crimes Watch, *Annual report 2023, Libya: Unending violations and rampant impunity*, april 2024; International Commission Jurists, *UN rights body fails to further justice in Libya*, 13 april 2023; OMCT, *Unravelling the Power of Militia Rule and the Quest for Justice in Libya Five Years After the siege of Tripoli*, 24 mei 2024.

³²⁷ UN News, *Libyan leaders must put national interests above their own, top envoy tells Security Council*, 16 april 2024.

³²⁸ Vertrouwelijke bron, 16 februari 2025; Vertrouwelijke bron, 12 november 2024.

³²⁹ Vertrouwelijke bron, 16 februari 2025.

³³⁰ Vertrouwelijke bron, 12 november 2024.

³³¹ Vertrouwelijke bron, 16 februari 2025; Vertrouwelijke bron, 12 november 2024.

³³² Vertrouwelijke bron, 16 februari 2025.

³³³ Vertrouwelijke bron, 16 februari 2025; Vertrouwelijke bron, 18 april 2025.

militie of concurrent kon het gemunt hebben op een bepaalde functie bijvoorbeeld en dit met geweld en intimidatie proberen te bewerkstelligen. Volgens dezelfde bron hadden personen in het westen ook te vrezen voor milities en gewapende groeperingen doordat deze door andere burgers werden ingezet. De bron gaf hierbij het voorbeeld van een vrouw die werd ontvoerd nadat ze had uitgesproken te willen scheiden van haar man.³³⁴

In het oosten en zuiden was het dagelijkse leven voor gewone burgers die geen openlijke kritiek uitten of als activist werden gezien veilig, aldus bronnen.³³⁵ Bronnen gaven aan dat de veiligheidssituatie voor burgers in Tripoli was verbeterd ten opzichte van eerdere jaren. Zo waren er in Tripoli minder verschillende gewapende groepen en als gevolg daarvan minder gewapende confrontaties.³³⁶ Confrontaties tussen gewapende groepen hadden vaak betrekking op territorium, onderlinge onenigheid of vergeldingsacties na een arrestatie of ontvoering. Bij dergelijke acties werden burgers soms slachtoffer maar zij waren veelal niet het primaire doel, aldus een bron.³³⁷ Bij confrontaties tussen gewapende groepen moesten burgers snel een veilige plek zoeken om niet in vuurgevechten terecht te komen.³³⁸ Een bron stelde - gevraagd naar de impact van de aanwezigheid van milities op burgers - dat burgers zich voorzichtig opstelden tegenover militieleden. In het verkeer bijvoorbeeld gingen burgers voertuigen van milities uit de weg omdat situaties bij onenigheid snel konden escaleren met risico's voor de persoonlijke veiligheid.³³⁹

3.4.4 *Perceptie van burgers ten aanzien van gewapende groepen in Misrata, Zawiya en Zintan*

In december 2023 publiceerde Chatham House een rapport over de perceptie van burgers ten aanzien van gewapende groepen in Misrata, Zawiya en Zintan.³⁴⁰ Het onderzoek concludeerde dat burgers kritisch keken naar de aanwezigheid van gewapende groepen maar tegelijkertijd een belangrijke rol zagen voor deze groepen in de veiligheid van hun stad en de burgers die er woonden. Alle geïnterviewden voor het onderzoek uitten hun angst dat Libië zou kunnen terugvallen in een gewelddadig conflict.³⁴¹

De ervaringen van burgers ten aanzien van gewapende groepen verschilden per stad. In Zawiya werd de constante aanwezigheid van gewapende groepen als onderdrukkend ervaren. Er heerste een klimaat van angst waarbij de stadsinwoners niet konden ontsnappen aan de gewelddadige strijd tussen gewapende groepen. In de stad waren regelmatig conflicten tussen verschillende sociale groepen en de gewapende groepen die hen vertegenwoordigden.³⁴² Zie ook subparagraaf 3.3.1. In Misrata en Zintan waren gewapende groepen minder openlijk aanwezig op straat dan in Zawiya. De meeste gewapende groepen waren in deze steden niet permanent

³³⁴ Vertrouwelijke bron, 16 februari 2025.

³³⁵ Vertrouwelijke bron, 10 november 2024; Vertrouwelijke bron, 12 november 2024.

³³⁶ Vertrouwelijke bron, 24 oktober 2024; Vertrouwelijke bron, 10 november 2024; zie ook Vertrouwelijke bron, 4 december 2024.

³³⁷ Vertrouwelijke bron, 16 februari 2025.

³³⁸ Vertrouwelijke bron, 4 december 2024; Vertrouwelijke bron, 3 juni 2025; HRW, *Libya: Civilians caught in militia clashes*, 20 mei 2025; Libya Tribune, *Tripoli's latest militia clashes have wide international consequences*, 16 april 2024; Libya Crimes Watch, *Clashes in Al Zawiya leave serious injuries and threaten the lives of civilians*, 21 februari 2024; UNICEF, *Statement by UNICEF on impact of escalating hostilities on children in Tripoli, Libya*, 14 mei 2025.

³³⁹ Vertrouwelijke bron, 10 november 2024.

³⁴⁰ Voor dit onderzoek interviewde de onderzoeker sleutelfiguren met kennis van de gewapende groepen en hun onderlinge verhoudingen alsmede burgers uit de drie voornoemde steden. Chatham House, *Security actors in Misrata, Zawiya and Zintan since 2011*, december 2023.

³⁴¹ Chatham House, *Security actors in Misrata, Zawiya and Zintan since 2011*, december 2023.

³⁴² Chatham House, *Security actors in Misrata, Zawiya and Zintan since 2011*, december 2023.

gemobiliseerd. De inwoners van Misrata en Zintan zagen de verdediging van hun stad tegen bedreigingen van buitenaf als primaire rol van de gewapende groepen.³⁴³

3.4.5 *Politiek gemotiveerde aanslagen*

In deze paragraaf wordt ingegaan op politiek gemotiveerde aanslagen op (hooggeplaatste) overheidsfunctionarissen in Tripoli. Gedurende de verslagperiode waren er enkele berichten van dergelijke incidenten.

Op 31 maart 2024 vond een aanval plaats op een villa in de wijk Hay Andalus in Tripoli. Volgens de berichtgeving was het huis een frequent bezochte locatie door premier Dbeibah en zijn adviseur en neef Ibrahim Dbeibah.³⁴⁴ Onbekende daders zouden naar verluidt twee raket-aangedreven granaten hebben afgevuurd. Over de ingezette wapens was echter onduidelijkheid. Het gebouw raakte licht beschadigd en er waren geen slachtoffers. De premier en zijn adviseur zouden niet aanwezig zijn geweest in het gebouw. Wel zouden er familieleden in het gebouw zijn geweest op het moment van de aanslag.³⁴⁵

Op 14 juni 2024 vond een moordpoging plaats op Abdulmajid Maligtah, een prominent politicus en directeur van de Libische publiek-private samenwerkingsmaatschappij. In zijn geparkeerde auto werd een explosief geplaatst. Bij de aanval waren geen dodelijke slachtoffers. Maligtah raakte gewond.³⁴⁶

Op 5 juli 2024 veroordeelden leden van de HSC een poging tot moord op Abdussalam al-Safrani, een lid van de Hoge Raad. De man was beschoten met een Kalasjnikov buiten zijn woning in Tripoli. Hij bleef ongedeerd.³⁴⁷ In augustus 2024 vond volgens het persbureau van de Democratische Partij een poging tot moord plaats op Nizar Kawan, plaatsvervangend hoofd van de partij en lid van de HCS. Het voorval gebeurde na afloop van een vergadering van de HCS op 6 augustus 2024 in Tripoli temidden van oplopende discussies over presidentsverkiezingen binnen de HSC (zie ook subparagraaf 2.1.2).³⁴⁸

In februari 2025 openden ongeïdentificeerde gewapende mannen het vuur op de auto van de Libische minister van Kabinetszaken Adel Jumaa. De minister raakte gewond bij de aanval die in Tripoli plaatsvond.³⁴⁹

³⁴³ Chatham House, *Security actors in Misrata, Zawiya and Zintan since 2011*, december 2023.

³⁴⁴ Volgens sommige berichten ging het om de woning van deze neef.

³⁴⁵ BBCM, *Briefing Libya PM adviser unhurt in drone attack on Tripoli residence*, 1 april 2024; Libya Review, *Dabaiba's Home Attacked in Libyan Capital*, 1 april 2024; LSM, *Dabaiba's Villa in Tripoli Hay Al-Andalus Hit with Shells*, 31 maart 2024.

³⁴⁶ UNSMIL, *Report of the Secretary-General, S/2024/598*, 8 augustus 2024, p. 6; LSM, *Libyan GIS agents arrested for assassination attempt on Mleqta*, 2 juli 2024.

³⁴⁷ LSM, *HSC member unharmed after assassination attempt in Tripoli*, 5 juli 2024.

³⁴⁸ Libya Review, *Libyan Politician Survives assassination attempt*, 7 augustus 2024; Libya Observer, *Democratic Party says its Deputy Head has escaped assassination attempt in Tripoli*, 7 augustus 2024.

³⁴⁹ Reuters, *Libyan state minister survives assassination attempt in Tripoli, govt says*, 12 februari 2025; Anadolu Agency, *Libyan minister survives assassination attempt in Tripoli*, 12 februari 2025.

3.5 Bewegingsvrijheid

3.5.1 *Algemeen beeld ten aanzien van de bewegingsvrijheid*

Het recht op bewegingsvrijheid was vastgelegd in de Constitutionele Verklaring van 2011.³⁵⁰ Hieronder vielen buitenlandse reizen, emigratie en repatriëring. De Constitutionele Verklaring stelde wel de mogelijkheid om beperkingen op te leggen aan personen die een bedreiging vormden voor de openbare veiligheid of stabiliteit op grond van voormalige handelingen of banden met het voormalige regime van Qadhafi.³⁵¹

De bewegingsvrijheid van migranten, vluchtelingen en asielzoekers was beperkt vanwege de strafbaarheid van irreguliere migratie. Irreguliere migranten werden opgepakt en vastgezet. Voor meer informatie over de omstandigheden voor migranten zie hoofdstuk 6.2.³⁵²

Het ministerie van Buitenlandse Zaken van de Verenigde Staten (USDOS) meldde in haar mensenrechtenrapport over 2023 dat de GNU geen controle uitoefende over het binnenlands personenverkeer in het westen. Wel waren er aan de GNU gelieerde gewapende groepen die een aantal controleposten hadden ingesteld. De LAAF hadden controleposten in het oosten en zuiden.³⁵³ Controleposten van milities belemmerden het reizen binnen Libië, aldus Freedom House.³⁵⁴ Het is niet bekend hoeveel controleposten er tijdens de verslagperiode waren in Libië. Wel was bekend dat op de weg tussen Tripoli en Al-Ajeilat, welke ongeveer 92 kilometer lang is, acht controleposten stonden, die werden gerund door verschillende actoren.³⁵⁵ Verder zouden controleposten in Fezzan uitgegroeid zijn tot fortificaties langs belangrijke wegen. Uit een analyse van satellietbeelden door Chatham House bleek dat er tenminste acht van zulke controleposten in de regio stonden.³⁵⁶ Voor meer over controleposten, zie subparagraaf 3.5.8.

Gevechten en zwakke veiligheidsomstandigheden hadden in brede zin invloed op bewegingsvrijheid. Reizen tussen het oosten en het westen van Libië was enigszins minder gevaarlijk sinds het bestand uit 2020. Wel bleven sluitingen van wegen voorkomen. Ook vormden landmijnen en andere explosieven nog steeds een probleem.³⁵⁷

Verschiedende bronnen meldden dat Libische burgers vrij konden reizen binnen Libië. Het was mogelijk om van het van het oosten naar het westen te reizen en andersom. Reizen kon via land of via de luchthavens Mitiga in Tripoli en Benina in Benghazi.³⁵⁸ Volgens een bron kregen reizigers in zowel het oosten als het westen een stempel in hun paspoort als zij een binnenlandse vlucht maakten tussen de twee gebieden.³⁵⁹ Desgevraagd gaf een bron aan dat militairen, politieagenten en ambtenaren vooraf toestemming nodig hadden van hun leidinggevenden om van het oosten naar het westen te reizen of andersom.³⁶⁰

³⁵⁰ USDOS, *2023 Country report on human rights practices: Libya*, april 2024; Freedom House, *Freedom in the World 2024* (G1), 29 February 2024

³⁵¹ USDOS, *2023 Country report on human rights practices: Libya*, april 2024.

³⁵² USDOS, *2023 Country report on human rights practices: Libya*, april 2024.

³⁵³ USDOS, *2023 Country report on human rights practices: Libya*, april 2024.

³⁵⁴ Freedom House, *Freedom in the World 2024* (G1), 29 February 2024.

³⁵⁵ Small Arms Survey, *A political economy of Zawiya*, maart 2024.

³⁵⁶ Chatham House, *How migrant smuggling has fuelled conflict in Libya*, 13 februari 2025.

³⁵⁷ Freedom House, *Freedom in the World 2024* (G1), 29 February 2024.

³⁵⁸ Vertrouwelijke bron, 18 april 2025; Vertrouwelijke bron, 12 november 2024; Vertrouwelijke bron, 4 december 2024.

³⁵⁹ Vertrouwelijke bron, 18 april 2025

³⁶⁰ Vertrouwelijke bron, 4 december 2024

Het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken maakte melding van willekeurige controles van zowel binnenlandse als internationale reizigers op luchthavens, waaronder controles van mobiele elektronische apparaten.³⁶¹ Tijdens de verslagperiode waren er enkele openbare berichten waarin de beslaglegging op paspoorten van Libische burgers werd gemeld. Zo berichtten lokale media in juli 2023 over de beslaglegging op paspoorten van vijf leden van de HCS op het vliegveld Mitiga in het noordwesten. Naar verluidt werden de vijf HCS-leden zo verhinderd om naar Turkije te reizen.³⁶² In maart 2025 legde ISA beslag op paspoorten van Libische medewerkers van (i)ngo's die werkzaam waren op het gebied van de bescherming van migranten.³⁶³ Voor meer informatie, zie subparagraaf 5.3.1.5.

3.5.2 Luchthavens en vliegverbindingen

Controle over luchthavens

De vliegvelden van Tripoli (Mitiga), Misrata en Benghazi waren als internationaal vliegveld operationeel.³⁶⁴ In de voorgaande verslagperiode was het vliegveld van Sabha operationeel voor binnenlandse vluchten. In 2024 waren er berichten van het hervatten van internationale vluchten vanaf het vliegveld van Sabha.³⁶⁵ Het bleef onduidelijk of er daadwerkelijk internationale vluchten waren.

Het internationale vliegveld van Misrata werd gecontroleerd door lokale strijdgroepen verbonden aan het ministerie van Binnenlandse Zaken (GNU), met name de Joint Operations Force, een militaire eenheid uit Misrata.³⁶⁶

Radaa had de controle over het internationale vliegveld Mitiga bij Tripoli.³⁶⁷ Voor een beschrijving van Radaa, zie subparagraaf 3.1.1.1.³⁶⁸ Radaa werd in verband gebracht met mensenrechtenschendingen, met name in relatie tot detentie. Op het luchthaven complex was naast het burgervliegveld een gevangenis die beheerd werd door Radaa.³⁶⁹ Volgens een bron was het vliegveld Mitiga berucht om ontvoeringen en arrestaties door Radaa van zowel ambtenaren als burgers die vanaf of naar het vliegveld reisden. Tijdens de verslagperiode werd Mahmoud Hamza, commandant van de 444 Brigade, ontvoerd vanaf het vliegveld Mitiga. Hamza was op het vliegveld onderweg voor een vlucht met premier Dbeibah.³⁷⁰ Ook waren er rapporten over martelingen in de gevangenis op de luchthaven Mitiga.³⁷¹

Het ISA is aanwezig op de luchthavens van Misrata en Mitiga.³⁷²

³⁶¹ USDOS, *2023 Country report on human rights practices: Libya*, april 2024

³⁶² USDOS, *2023 Country report on human rights practices: Libya*, april 2024

³⁶³ The New Arab, *Libya bans international NGOs for 'hostile' support for migrants*, 2 april 2025; Libya Herald, *Several international NGOs closed in Libya for breaking laws and Islamic morals*, 4 april 2025; BBC, *Libya expels aid groups accused of 'African' population plot*, 4 april 2025; Vertrouwelijke bron, 30 maart 2025.

³⁶⁴ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, februari 2023.

³⁶⁵ Libya Review, *Libya's Sebha Airport to Resume International Flights*, 29 juli 2024; Mena Research Center, *The South Libya Reconstruction Conference: Politics or Development?*, 14 september 2024.

³⁶⁶ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, februari 2023; Alwasat, *Sources: Security system at Misrata International Airport restarted after suspension due to disputes and accusations of gold smuggling*, 26 december 2023.

³⁶⁷ Vertrouwelijke bron, 15 juli 2024; Vertrouwelijke bron, 18 april 2025;

³⁶⁸ Deutsche Welle, *Libya's power struggle: Who's fighting in Tripoli?*, 16 augustus 2023; USDoS, *Libya, 2023 International Religious Freedom report*, onbekende publicatiedatum, p. 8; Insecurity Insight, *Western Libya Situation Report, December 2023*.

³⁶⁹ Deutsche Welle, *Libya's power struggle: Who's fighting in Tripoli?*, 16 augustus 2023; USDoS, *Libya, 2023 International Religious Freedom report*, onbekende publicatiedatum, p. 8; Libya Tribune, *An introduction to Tripoli's Armed Factions*, 27 maart 2024; UNHRC, *Report of the Independent Fact-Finding Mission on Libya, A/HRC/52/83*, 20 maart 2023, p. 2.

³⁷⁰ Vertrouwelijke bron, 27 augustus 2023.

³⁷¹ UN Security Council, *Letter dated 6 december 2024 from the Panel of Experts on Libya established pursuant to resolution 1973 (2011) addressed to the President of the Security Council, S/2024/914*, 13 december 2024, p. 103-105.

³⁷² Vertrouwelijke bron, 18 april 2025.

Het internationale vliegveld Benina in Benghazi was in handen van de LAAF. De TBZ-brigade had effectief controle over het vliegveld en was verantwoordelijk voor interne en externe veiligheid.³⁷³

Vliegverbindingen

Volgens de website *Flight Connections* konden vanaf de luchthaven van Tripoli, Mitiga Airport in februari 2025 de volgende buitenlandse bestemmingen worden bereikt: Niamey (Niger), Tunis (Tunesië), Sfax (Tunesië), Port Sudan (Sudan), Jeddah (Saoedi-Arabië) en Istanboel (Turkije), Dubai, (Verenigde Arabische Emiraten), Amman (Jordanië), Malta, Caïro en Alexandrië (beide Egypte) en Rome (Italië). In het westelijke Libië kon men ook vanuit Misratah naar Tunis, Istanbul, Jeddah, Alexandrië en Caïro reizen. Vanaf de luchthaven van Benghazi konden in februari 2025 de volgende buitenlandse bestemmingen worden aangedaan: Tunis (Tunesië), Jeddah (Saoedi-Arabië) en Istanboel (Turkije), Dubai, (Verenigde Arabische Emiraten), Amman (Jordanië), Caïro en Alexandrië (beide Egypte).³⁷⁴

Vanwege de oorlog in Libië verbood de EU vanaf 2014 alle vluchten van Libische maatschappijen naar de EU. In september 2023 kondigden verschillende persbureaus het hervatten van chartervluchten naar Rome van de Libische luchtvaartmaatschappij Medsky Airways aan.³⁷⁵ Regelmatige vluchten van en naar Rome werden vanaf januari 2025 hervat door de luchtvaartmaatschappij ITA.³⁷⁶ Ook werden vluchten tussen Libië en Turkije tijdens de verslagperiode hervat na een stop van ongeveer tien jaar. Vanaf april 2024 waren er vluchten tussen Turkije en Tripoli. Regelmatig vluchtverkeer tussen Istanboel en Benghazi werd in januari 2025 weer opgepakt.³⁷⁷ Verschillende landen waaronder Qatar en Marokko stuurden in 2024 missies naar het vliegveld Mitiga in Tripoli om veiligheidscontroles uit te voeren met het oog op het hervatten van reguliere vluchtverbindingen van en naar Tripoli.³⁷⁸

Daarnaast waren de volgende binnenlandse vluchten beschikbaar:

- Benghazi – Tripoli,
- Benghazi – Misratah,
- Benghazi – Sabha,
- Tripoli – Sabha,
- Tripoli – Tobroek.³⁷⁹

3.5.3 *Internationale reizen over land*

Voor internationale reizen over land waren de volgende routes bekend:

De belangrijkste grensovergang tussen Libië en Tunesië was Ras Jedir. Vanuit Ras Jedir konden reizigers naar Zuwara, Zawiya en Tripoli rijden. Deze grens was gedurende 2024 ruim vier maanden gesloten en werd in juli 2024 weer geopend (zie

³⁷³ ECFR, *The bear who to tea: Russia, Libya and the Kremlin's playbook for fragile states*, 28 maart 2025; Vertrouwelijke bron, 15 april 2025; Rupert Horsley, *Libya, Hybrid Human Smuggling systems prove resilient*, september 2024, p. 7 en 15.

³⁷⁴ Flight Connections, *Flights from Libya*, geraadpleegd op 17 februari 2025.

³⁷⁵ France24, *Flights resume between Libya and Italy after decade-long hiatus*, 30 september 2023; Trouw, *Libië hervat vliegverkeer op Italië na bijna tien jaar*, 30 september 2023.

³⁷⁶ ITA was aan het einde van de verslagperiode de enige Europese maatschappij die op Libië vloog. Libya Herald, *ITA confirms direct flights between Rome and Tripoli starting on 12 January 2025*, 12 november 2024; Reuters, *ITA Airways resumes flights to Libya's Tripoli after 10-year gap*, 12 januari 2025.

³⁷⁷ AA, *Turkish Airlines resumes flights from Istanbul to Benghazi, Libya after 10 years*, 14 januari 2025; Libya Herald, *Turkish Airlines lands in Tripoli after a 10-year hiatus – MoU on enhanced air transport signed*, 29 maart 2024.

³⁷⁸ Doha News, *Qatar to resume direct flights to Libya following decade-long hiatus: minister*, 7 mei 2024; Libya Herald, *Royal Air Maroc delegation inspects Mitiga airport for the possibility to resume regular flights*, 14 februari 2024.

³⁷⁹ Flight Connections, *Flights from Libya*, geraadpleegd op 17 februari 2025.

ook subparagraaf 3.3.1).³⁸⁰ De grenspost is in periodes van oplopende spanningen soms ook kortere periodes gesloten geweest.³⁸¹ De tweede grenspost tussen Tunesië en Libië was Wazin (of Dehiba-Wazin), waar de weg vanuit Nalut naar Tripoli leidt.³⁸²

Er waren twee grensposten tussen Algerije en Libië, namelijk Deb Deb vanwaar de weg naar Ghadames voerde en vervolgens Nalut. De tweede grenspost met Algerije was Essayen en voerde langs de steden Ghat en Sabha.³⁸³

Vanuit Niger kon Libië bereikt worden via de grenspost in Toum vanwaar de weg verder gaat in de richting van Al Qatrun, Murzuq en Sabha.³⁸⁴

In het zuidoosten kon Libië tevens bereikt worden via de onofficiële grensposten van Sarra op de grens met Tsjaad en Al-Awainat, op de grens met Sudan. Vanuit deze laatste grensovergang was Al-Kufra de dichtstbijzijnde stad.³⁸⁵

In het noordoosten lag de grenspost Emsaed tussen Libië en Egypte. Reizigers bereikten de grenspost meestal via Tobroek.³⁸⁶

Machthebbers bij grensovergangen

De landsgrens met Egypte werd door de LAAF gecontroleerd. Wie de controle over de grens met Algerije had was minder duidelijk. De LAAF waren daar aanwezig, maar ook de GNU.³⁸⁷

Het grensgebied met Sudan in het zuidoosten werd gecontroleerd door de Arabische Zway-stam en de gelieerde streng salafistische *Subul Al-Salam*-brigade die banden onderhield met de LAAF. Deze brigade was betrokken bij mensensmokkel, en smokkel in brandstof en andere goederen.³⁸⁸

De ongeveer 1.400 kilometer lange grens met Niger en Tsjaad ligt in woestijngebied en was moeilijk te controleren. In dit grensgebied opereerden gewapende groepen van Toeboes en Toearegs met familiebanden aan beide zijden van de grens met Tsjaad en Niger. Zie ook subparagraaf 3.1.1.3.³⁸⁹

3.5.4

Maritieme verbindingen

Volgens persberichten was het mogelijk om vanuit Tripoli naar Zarzis in Tunesië te varen met een passagiersschip.³⁹⁰ Een bron stelde dat de passagierslijnen naar Tunesië en Turkije inderdaad in het nieuws waren gekomen maar dat zij in de praktijk na enkele vaarten al gestopt waren.³⁹¹

³⁸⁰ Reuters, *Libya fully reopens major Ras Jdir border crossing with Tunisia*, 1 juli 2024; The New Arab, *Libya delays reopening Ras Jdir border crossing with Tunisia amid Amazigh tensions*, 24 juni 2024.

³⁸¹ Vertrouwelijke bron, 2 juni 2025.

³⁸² IOM, *Mission Overview, Libya, 2024*, 15 mei 2024; Logistics Cluster, *Libya*, geraadpleegd op 17 februari 2025.

³⁸³ IOM, *Mission Overview, Libya, 2024*, 15 mei 2024; Logistics Cluster, *Libya*, geraadpleegd op 17 februari 2025.

³⁸⁴ IOM, *Mission Overview, Libya, 2024*, 15 mei 2024; Logistics Cluster, *Libya*, geraadpleegd op 17 februari 2025.

³⁸⁵ IOM, *Mission Overview, Libya, 2024*, 15 mei 2024; Logistics Cluster, *Libya*, geraadpleegd op 17 februari 2025.

³⁸⁶ IOM, *Mission Overview, Libya, 2024*, 15 mei 2024; Logistics Cluster, *Libya*, geraadpleegd op 17 februari 2025;

Vertrouwelijke bron, 15 april 2024.

³⁸⁷ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, februari 2023; Libya Security Monitor, *Tensions rise in Ghadames over plans to reopen border with Algeria*, 13 december 2023.

³⁸⁸ Chatham House, *How migrant smuggling has fuelled conflict in Libya*, 13 februari 2025; Libya Observer, *Al-Kufra municipality denounces links to fighting in Sudan*, 6 mei 2023.

³⁸⁹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, februari 2023; Chatham House, *How migrant smuggling has fuelled conflict in Libya*, 13 februari 2025;

³⁹⁰ Libya Herald, *First passenger ship line Tripoli to Zarzis launched*, 13 februari 2023.

³⁹¹ Vertrouwelijke bron, 15 april 2025

3.5.5 *Reistoestemming*

Volgens bronnen hadden reizigers die vanuit de luchthaven in Benghazi vlogen een reistoestemming nodig die werd afgegeven door ISA.³⁹² Volgens één bron was dit enkel nodig voor internationale reizen.³⁹³ De reistoestemming zou vrij gemakkelijk te verkrijgen zijn.³⁹⁴ De reistoestemming kon aangevraagd worden bij het lokale ISA-kantoor van de woonplaats van de reiziger, aldus een bron. Op de reistoestemming stonden een pasfoto van de reiziger, het identiteitsnummer en de gegevens van het ISA-kantoor die het had afgegeven. Personen die gezocht werden of die in het verleden met ISA in aanraking waren gekomen hadden meer moeite om het document te verkrijgen. De bron stelde echter dat de procedure gemakkelijk te omzeilen was door over land naar het westen te reizen en dan vandaaruit een internationale vlucht te nemen.³⁹⁵ Volgens een andere bron was het mogelijk om de toestemming te regelen als men al op de luchthaven was. Dit was gemakkelijker als de reiziger contacten had op het vliegveld, maar ook zonder contacten zou het mogelijk zijn dit ter plekke te regelen.³⁹⁶

Volgens een bron was het in het westen ook nodig om toestemming te krijgen van ISA om het land te uit te reizen maar werden hiervoor geen formulieren verstrekt. In het westen was ISA op de luchthaven zelf aanwezig.³⁹⁷

3.5.6 *Terugkeer naar het oosten*

Volgens een bron konden mensen die vanuit het oosten naar het westen waren gevlucht in 2014 nadat Haftar er aan de macht kwam niet zondermeer terugkeren naar het oosten. Dit gold met name voor inwoners uit Benghazi en Derna. Personen die destijds vluchtten werden verondersteld Haftar niet te steunen. Ook werden zij in verband gebracht met islamistische groepen. Volgens de bron gold voor alle gevluchte personen die zich tegen Haftar of zijn troepen hadden uitgesproken of die dienst hadden geweigerd in de militaire structuren van Haftar dat zij niet gegarandeerd veilig konden terugkeren. De bron benadrukte dat er niet actief gezocht werd naar deze personen. De bron gaf aan zeker te zijn van het bestaan van lijsten van personen met een hoog profiel. De bron ging niet nader in op wat bedoeld werd met personen met hoog profiel noch waarop de bron zich baseerde voor deze claim.³⁹⁸

Volgens dezelfde bron was het gangbaar voor personen die mogelijke problemen voorzagen bij terugkeer naar het oosten om vooraf na te gaan of terugkeer geoorloofd was. Ze zouden hiervoor navraag doen bij de personen uit het gebied waar ze vandaan kwamen. Ook kon iemand in Benghazi garant staan voor de persoon die wilde terugkeren en daarvoor vooraf bij de autoriteiten toestemming vragen. Stamleiders konden zonodig contact opnemen met de Haftar-familie om vooraf toestemming te verkrijgen voor de terugkeer van een stamlid.³⁹⁹

Tijdens de verslagperiode was er voor zover bekend één geval van een persoon die terugkeerde nadat hij was nagegaan of dit veilig zou kunnen. De betrokken persoon was oud-minister Al-Barghati (zie ook paragraaf 3.3.2). Volgens een bron was er vooraf groen licht gegeven door de familie Haftar voor zijn terugkeer. Al-Barghati kwam over land aan en bracht zijn eigen gewapende beveiligers mee. Volgens een bron was de gewapende escorte een probleem voor de autoriteiten in het oosten. Er

³⁹² Vertrouwelijke bron, 18 april 2025; Vertrouwelijke bron, 12 november 2024.

³⁹³ Vertrouwelijke bron, 18 april 2025

³⁹⁴ Vertrouwelijke bron, 18 april 2025; Vertrouwelijke bron, 12 november 2024.

³⁹⁵ Vertrouwelijke bron, 18 april 2025

³⁹⁶ Vertrouwelijke bron, 12 november 2024.

³⁹⁷ Vertrouwelijke bron, 18 april 2025

³⁹⁸ Vertrouwelijke bron, 16 februari 2025

³⁹⁹ Vertrouwelijke bron, 16 februari 2025

ontstonden gevechten waarbij de zoon van Barghati overleed. Barghati zelf werd gevangengenomen. Aan het einde van de verslagperiode was niet bekend waar Barghati verbleef.⁴⁰⁰

3.5.7 *Reisbeperkingen voor vrouwen*

In mei 2023 introduceerde het ISA in het noordwesten een verplicht vragenformulier dat door alleenreizende vrouwen – dat wil zeggen zonder mannelijk familielid (*mahram*) – vanaf het vliegveld in Tripoli⁴⁰¹ ingevuld moest worden. In het formulier moest onderbouwd worden waarom zij reisden zonder mannelijk begeleider en werd hen gevraagd informatie over voorgaande reizen te verstrekken.⁴⁰² De VN uitten haar ernstige zorgen en stelden dat deze maatregel discriminatoir was en effectief het recht van vrouwen en meisjes om naar het buitenland te reizen beperkte. Volgens het Panel of Experts werd de maatregel systematisch geïmplementeerd zonder formele aankondiging.⁴⁰³ Het verplichte vragenformulier werd later weer ingetrokken maar bronnen meldden dat het ISA alleenreizende vrouwen bleef ondervragen.⁴⁰⁴ Volgens een bron kon ISA, ook na afschaffing van het standaard vragenformulier reisbeperkingen opleggen aan vrouwen. Zo konden vrouwen die zonder mannelijk familielid reisden gevraagd worden naar de toestemming van hun echtgenoot.⁴⁰⁵ Volgens een andere bron werden de ondervragingen ook als intimiderend ervaren, wat een ontmoedigend effect had op vrouwen en meisjes om zonder mannelijke reisgenoot te reizen.⁴⁰⁶ Zie ook paragraaf 5.3.5.

3.5.8 *Controleposten*

Volgens een bron werd reizigers bij controleposten standaard gevraagd naar het rijbewijs en voertuigregistratie. Soms bleef het hierbij. Afhankelijk van de situatie konden ook andere documenten gevraagd worden en kon uitgebreid gevraagd worden naar afkomst, geloof en stam. Deze vragen werden gesteld met als doel om iemand nader te kunnen identificeren en profileren. Ook konden milities bij controleposten telefoons of andere elektronische apparaten en andere spullen doorzoeken. Als er spanningen waren tussen gewapende groepen werden controles bij controleposten ingezet om personen die banden hadden met de tegenstander te identificeren. Volgens de bron kregen personen die opvielen door hun uiterlijk of gedrag sneller te maken met strengere controles. De bron noemde hierbij het voorbeeld van vermeende LHBTIQ+’ers, vrouwen die alleen reisden, vrouwen die auto’s bestuurden en vrouwen die geen *hijab* droegen. De bron ging bij bovenstaande niet in op eventuele verschillen tussen controleposten in verschillende delen van het land.⁴⁰⁷ Volgens een andere bron konden personen die actief waren in de media of kritiek hadden geuit op Haftar problemen ondervinden bij controleposten in door Haftar gecontroleerd gebied.⁴⁰⁸

3.5.9 *Databases*

In het voorgaande ambtsbericht over Libië werd vermeld dat het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken stelde dat veel gewapende groepen met banden met de GNU of de LAAF databases bijhielden van personen die werden gezocht

⁴⁰⁰ Vertrouwelijke bron, 16 februari 2025

⁴⁰¹ Volgens een rapport van Libya Crimes Watch gold deze regel ook voor vrouwelijke reizigers die vanaf de luchthaven van Misrata wilden reizen of de landsgrenzen met Tunesië wilden passeren. Libya Crimes Watch, *Libya: Unending violations and rampant impunity*, april 2024, p. 35.

⁴⁰² Amnesty International, *Submission to the UN Committee on the Elimination of Discrimination against Women*, april 2024, p. 6.

⁴⁰³ USDOS, *2023 Country report on human rights practices: Libya*, april 2024; HRW, *Trapped, How male Guardianship Policies restrict women's travel and mobility in the Middle East and North Africa*, juli 2023, p. 64 -67.

⁴⁰⁴ ICJ, *The "Morality" police must not be re-established*, 13 november 2024; Vertrouwelijke bron, 18 april 2025

⁴⁰⁵ Vertrouwelijke bron, 18 april 2025

⁴⁰⁶ Vertrouwelijke bron, 3 juni 2025

⁴⁰⁷ Vertrouwelijke bron, 18 april 2025

⁴⁰⁸ Vertrouwelijke bron, 4 december 2024

vanwege hun vermeende oppositieactiviteiten of vanwege hun identiteit.⁴⁰⁹ Volgens een bron hadden milities in het westen ieder hun eigen database of lijst van personen die zij zochten. Het ging daarbij niet om personen die formeel gezocht werden maar om persoonlijke vendetta's. Wie er gezocht werd kon per moment verschillen afhankelijk van waar de betreffende gewapende groep op dat moment de nadruk op legde. Voor activisten was het daarom moeilijk in te schatten wanneer zij risico liepen en door welke actoren.⁴¹⁰ Een tweede bron stelde eveneens dat het van dag tot dag kon verschillen wie er gezocht werd door een bepaalde gewapende groep. Personen die een bedreiging vormden voor de doelen van de gewapende groep liepen het risico opgepakt te worden. Wanneer een dergelijke bedreiging was geweken, verloren gewapende groepen ook interesse in de betreffende persoon.⁴¹¹ Een bron was niet bekend met specifieke informatie over databases of lijsten van personen die gezocht werden. Wel was duidelijk dat gewapende groepen de maatschappij in hoge mate monitorden, op de hoogte waren van de activiteiten van individuen en dat deze personen daardoor risico liepen. Volgens de bron toonde de snelheid waarmee gewapende groepen reageerden op handelingen en activiteiten van individuen aan dat de communicatie tussen gewapende actoren intensief was.⁴¹²

3.6 Leefomstandigheden

Libische burgers kregen te maken met inflatie, werkloosheid en gebrekkige toegang tot essentiële dienstverlening. Hoewel Libië een hoog middeninkomensland was, kwamen de ontwikkelingsindicatoren en institutionele capaciteit niet overeen met het inkomensniveau. Jarenlange conflicten en verdeeldheid in combinatie met wijdverbreide corruptie hadden tot ontoereikende overheidsinvesteringen en onderhoud van infrastructuur geleid, ondanks de groeiende olieproductie. Een belangrijke mate van inmenging in de economie belemmerde de ontwikkeling van de private sector. Hierdoor waren er verstoringen in de elektriciteits- en drinkwatervoorziening, had de bevolking beperkte toegang tot kwalitatief goede gezondheidszorg en was er een zwak en gedateerd onderwijssysteem. Libië werd daarnaast beschouwd als een van de landen met de grootste waterschaarste ter wereld.⁴¹³

Hoewel recente data ontbraken, werd ingeschat dat armoede in Libië groeiende was in het laatste decennium. Sociale beschermingsmechanismen waren ontoereikend en ruim 820.000 personen hadden humanitaire hulp nodig. Uit een onderzoek uit 2021 bleek dat acht procent van de Libische huishoudens voedselonzekerheid ervoer, met name in het oosten en het zuiden van het land. In toenemende mate hadden huishoudens moeite om te voorzien in voldoende voedsel vanwege de stijgende prijzen en het verlies van werk. De capaciteit van de gezondheidszorg verslechterde als gevolg van het aanhoudende conflict. De gezondheidszorg leed aan afhankelijkheid van buitenlandse zorgmedewerkers, een ontoereikend netwerk voor eerstelijnszorg, verwaarloosde diensten op het platteland en schade of ontoegankelijkheid van bestaande faciliteiten.⁴¹⁴

⁴⁰⁹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, februari 2023.

⁴¹⁰ Vertrouwelijke bron, 18 april 2025

⁴¹¹ Vertrouwelijke bron, 12 november 2024.

⁴¹² Vertrouwelijke bron, 11 november 2024

⁴¹³ World Bank Group, *The World Bank in Libya*, 20 september 2024, geraadpleegd op 31 januari 2025;

Vertrouwelijke bron, 19 december 2024; ISS African Futures, *Libya*, geraadpleegd op 31 januari 2025.

⁴¹⁴ IFAD, *The state of Libya, Country strategy note 2023-2024*, 15 december 2022; Arab Center Washington DC, *Can Libya's Stalemate Be Overcome*, 4 april 2023.

Met betrekking tot de toegang tot elektriciteit en water is uiteenlopende informatie gevonden in openbare bronnen. Zo vermeldt de ene bron dat vrijwel de gehele bevolking, zowel in de steden als daarbuiten, toegang had tot elektriciteit. 65% van de huishoudens had volgens deze bron toegang tot het openbare waternetwerk en bijna 45% had toegang tot het netwerk voor afvalwater.⁴¹⁵ Volgens een andere bron was de toegang tot basiswatervoorzieningen 99.9% terwijl toegang tot elektriciteit op 69.7% lag.⁴¹⁶ Volgens een derde bron kreeg de bevolking te maken met dagelijkse stroomstoringen evenals tekorten aan brandstof en water.⁴¹⁷ Amazigh-steden en dorpen in het Nafusa-gebergte waren niet aangesloten op het Libische waternetwerk. De Amazigh-bevolking in deze gebieden is afhankelijk van waterputten en tanks.⁴¹⁸

De stijgende werkloosheid (in totaal ongeveer twintig procent), met name onder jongeren (vijftig procent), raakte met name de publieke sector waar de meeste Libiërs werkzaam waren.⁴¹⁹ Ongeveer 85% van de Libiërs die formele arbeid verrichten werkten in de publieke sector. Arbeid in de publieke sector werd als een systeem gezien voor de herverdeling van de olie-inkomsten in het land. Desondanks waren de inkomsten uit dit werk onvoldoende om, met een gezin, van rond te komen. Het was dan ook vrij gangbaar voor werknemers in de publieke sector om er een tweede baan op na te houden. Het systeem van banen in de publieke sector zorgde voor ongelijkheid in termen van geografische en sociale spreiding van inkomsten. De publieke sector was voornamelijk geconcentreerd in de bevoorrechte kuststeden zoals Tripoli, Misrata en Benghazi. De Libische bevolking die niet langs de noordelijke kustlijn woonachtig was, had zodoende relatief minder toegang tot deze vorm van arbeid en inkomsten. Ook jongeren hadden minder toegang tot de publieke sector. Daarnaast was er in toenemende mate sprake van corruptie in de banenmarkt van deze sector. Volgens een rapport van de Friedrich Ebert Stiftung werden banen als 'buit' uitgedeeld door de politieke en militaire elite van het land. Stamverwantschap en woonplaats waren vaak de belangrijkste criteria voor het aannemen van personeel.⁴²⁰ Dit droeg bij aan sociale en economische ongelijkheid, de (perceptie van) marginalisatie en aan maatschappelijke onvrede.⁴²¹

Water, elektriciteit en brandstof werden regelmatig ingezet als drukmiddel door verschillende actoren om de autoriteiten te dwingen tot onderhandelingen. De toegang of productie werd dan tijdelijk onderbroken.⁴²² Zo werd in augustus 2024 de olieproductie stilgelegd na het ontslag van de gouverneur van de Centrale Bank (zie paragraaf 2.1.3). In november 2024 werd de olieproductie in Zintan stilgelegd na de ontvoering van een brigadegeneraal van de *Central Security Department*.⁴²³ Hoewel de grootste olievelden in het zuiden van het land te vinden zijn, was deze regio ook de armste van Libië. Ook kwam een groot deel van het water in Libië uit het zuiden van het land, terwijl hier ook de grootste droogte heerst. Onvrede over de oneerlijke verdeling van inkomsten tussen de beide regeringen en het gebrek aan investeringen in het zuiden, waaronder in de infrastructuur, leidde er tijdens de

⁴¹⁵ ISS African Futures, *Libya*, geraadpleegd op 31 januari 2025.

⁴¹⁶ BTI, *Libya Country Report 2024*, BTI 2024 *Libya Country Report: BTI 2024*, onbekende datum, geraadpleegd op 31 januari 2024.

⁴¹⁷ Arab Center Washington DC, *Can Libya's Stalemate Be Overcome*, 4 april 2023.

⁴¹⁸ Carnegie Middle East Center, *Climate Vulnerability in Libya: Building Resilience Through Local Empowerment*, 6 juni 2024; Minority Rights Group International, *Minority and Indigenous Trends 2023, Focus on water*, juni 2023, vanaf p. 158.

⁴¹⁹ Arab Center Washington DC, *Can Libya's Stalemate Be Overcome*, 4 april 2023.

⁴²⁰ Friedrich Ebert Stiftung, *Libya's Public Employment Crisis, The Critical Need to Shift from Patronage to Performance*, oktober 2024.

⁴²¹ Vertrouwelijke bron, 3 juni 2025.

⁴²² BTI, *Libya Country Report 2024*, BTI 2024 *Libya Country Report: BTI 2024*, onbekende datum, geraadpleegd op 31 januari 2024; New Security Beat, *Water Weaponization in Libya: A Conversation with Erika Weinthal*, 22 maart 2024.

⁴²³ Africa News, *Libyan protestors block oil valves demanding release of kidnapped General*, 13 november 2024.

verslagperiode toe dat zowel watervoorzieningen als olievelden met enige regelmaat werden stilgelegd of gesaboteerd.⁴²⁴

Overstromingen september 2023

Op 10 september 2023 werd het noordoosten van Libië geraakt door storm Daniel. De storm had met name grote gevolgen voor de bewoners van de stad Derna waar de gevolgen van overstromingen heviger waren nadat er twee dammen doorbraken. Volgens de VN werden 250.000 personen getroffen door de ramp, met 5.900 bevestigde overlijdensgevallen, duizenden vermisten en ruim 40.000 personen die ontheemd raakten.⁴²⁵ In de weken na de overstromingsramp was de humanitaire nood zeer ernstig. De toegang voor (humanitaire) hulpverleners was beperkt door verwoesting van infrastructuur en beperkingen die door de autoriteiten werden opgelegd, zoals de inrichting van vele controleposten, visumbeperkingen en het intrekken van vergunningen.⁴²⁶ Volgens waarnemers maakte de familie Haftar gebruik van de overstromingen en de respons daarop door allerlei actoren om hun controle over de gebieden te versterken. Zo had Saddam Haftar de leiding over het crisisteam, en hield hij zo internationale noodhulp aan banden.⁴²⁷ Enkele maanden na de ramp had de Haftar-familie alle fondsen en zeggenschap over herstel- en wederopbouwwerkzaamheden naar zich toegetrokken en raakte het bieden van hulp verder gepolitiseerd.⁴²⁸ De ramp was onder andere veroorzaakt door fouten in het ontwerp en door achterstallig onderhoud van de stuwdammen (gebouwd in de jaren 1970). Autoriteiten uit zowel het oosten als het westen zouden niet gehandeld hebben naar aanleiding van de gegeven waarschuwingen. In 2024 werden twaalf functionarissen, verantwoordelijk voor het waterbeheer en het onderhoud van de dammen, veroordeeld tot gevangenisstraffen van 9 tot 27 jaar.⁴²⁹ Ondanks deze arrestaties wees Amnesty International op het uitblijven van onderzoek en strafvervolgning van functionarissen met hogere rangen en leden van machtige gewapende groepen.⁴³⁰

⁴²⁴ Carnegie Middle East Center, *Climate Vulnerability in Libya: Building Resilience Through Local Empowerment*, 6 juni 2024.

⁴²⁵ Human Rights Watch, *Libya. Events of 2023*, 2024; UNOCHA, *Libya: Flood Response Humanitarian Update (as of 20 March 2024)*, 23 april 2024.

⁴²⁶ Amnesty International, *Libya : "In seconds everything changed": Justice and redress elusive for Derna flood survivors*, 11 maart 2024, p. 23.

⁴²⁷ The Guardian, *Libya floods: warlord using disaster response to exert control, say observers*, 17 september 2023; The New York Times, *East Libya Strongman Keeps Tight Control Over Aid After Floods*, 19 september 2023.

⁴²⁸ Vertrouwelijke bron, 8 maart 2024.

⁴²⁹ BBC, *Libyan officials jailed over deadly floods*, 28 juli 2024; NOS, *Libische stad Derna een jaar geleden verwoest door natuurgeweld, hoe is het nu?*, 10 september 2024.

⁴³⁰ Amnesty International, *Libya: Ensure full investigations into responsibility of powerful military and political actors over catastrophic Derna floods*, 11 maart 2024.

4 Documenten

4.1 Identificatieplicht en identificerende documenten

Identiteitsdocumenten en identificatieplicht

Volgens de Wet op identiteitskaarten (wet n. 18 uit 1963) is een identiteitskaart verplicht voor iedere persoon van zestien jaar en ouder woonachtig in Libië, met uitzondering van niet-werkende vrouwen.⁴³¹ Volgens een bron wordt de identificatieplicht gehandhaafd en wordt ook aan jongeren tussen de zestien en achttien gevraagd zich te identificeren. Het was bijvoorbeeld nodig om een identiteitsbewijs te tonen bij controle door politie en andere veiligheidsactoren, met name bij controleposten langs wegen.⁴³² Volgens een andere bron gold er identificatieplicht vanaf achttien jaar.⁴³³

Libiërs konden zich identificeren met een identiteitskaart of een paspoort.⁴³⁴ In sommige gevallen werd een rijbewijs ook geaccepteerd als identiteitsdocument. Wanneer het een identiteitscontrole bij een controlepost betrof, was het afhankelijk van de controlepost en de betreffende medewerker of een rijbewijs geaccepteerd werd of niet. Een rijbewijs was geen geldig identiteitsmiddel bij de bank.⁴³⁵ Andere essentiële documenten voor Libiërs waren een geboorteakte, de gezinsstatusverklaring (*Family Status Certificate*)⁴³⁶, en de nationale identiteitsnummerverklaring.⁴³⁷ Bovengenoemde documenten zijn nodig om toegang te krijgen tot werk, onderwijs, bankdiensten, gezondheidsdiensten en andere overheidsdiensten maar ook om in het huwelijk te treden, te stemmen of een SIM-kaart aan te schaffen voor een telefoon.⁴³⁸ Volgens een bron was voor het vinden van werk bijvoorbeeld noodzakelijk om een identiteitskaart, geboorteakte, woonplaatsverklaring, gezinsstatusverklaring en uittreksel van justitiële informatie (*criminal record*) te overleggen. Voor het verkrijgen van een SIM-kaart waren een nationale identiteitsnummerverklaring of geboorteakte en een kopie van het paspoort of identiteitskaart nodig.⁴³⁹ In specifieke gevallen konden ook andere documenten nodig zijn voor bepaalde administratieve handelingen zoals een woonadresverklaring, een strafbladverklaring of overlijdensakte.⁴⁴⁰

De internationale organisatie *International Rescue Committee* (IRC) bood op het online platform *Malomat for All* (Informatie voor iedereen, www.malomat.org), informatie over diensten en juridische procedures waaronder informatie over essentiële documenten in Libië. De site biedt informatie voor Libiërs en voor personen die in Libië woonachtig zijn, waaronder informatie over de registratie van een geboorte en huwelijk of de verkrijging van een rijbewijs. Voor meer informatie raadpleeg de site.⁴⁴¹

⁴³¹ OECD Development Center, *Libya Sigi Country Profile*, 17 juni 2024.

⁴³² Vertrouwelijke bron, 4 december 2024.

⁴³³ Vertrouwelijke bron, 12 november 2024.

⁴³⁴ Een identiteitskaart had een geldigheidsduur van 10 jaar en een paspoort een geldigheidsduur van 8 jaar. Vertrouwelijke bron, 4 december 2024; Vertrouwelijke bron, 18 april 2025.

⁴³⁵ Vertrouwelijke bron, 4 december 2024.

⁴³⁶ Dit document vervangt het familieboekje dat sinds 2014 niet meer zou worden afgegeven. Zie het algemeen ambtsbericht Libië van februari 2023 (p. 32) en algemeen ambtsbericht Libië van september 2021 (p. 32).

⁴³⁷ Vertrouwelijke bron, 4 december 2024.

⁴³⁸ Vertrouwelijke bron, 4 december 2024; Libya Herald, *PM Aldabaiba follows up on Intilaqa project – for matching Civil Registry electronic data with paper records*, 6 september 2024.

⁴³⁹ Vertrouwelijke bron, 4 december 2024.

⁴⁴⁰ Vertrouwelijke bron, 4 december 2024; Libya Herald, *PM Aldabaiba follows up on Intilaqa project – for matching Civil Registry electronic data with paper records*, 6 september 2024.

⁴⁴¹ Malomat for All, *Essential Documents for Navigating Life in Libya*, 20 februari 2025.

Aanvraagprocedure

Paspoorten en identiteitskaarten werden afgegeven door het ministerie van Binnenlandse Zaken. Het hoofdkantoor van het departement van paspoorten, nationaliteit en zaken aangaande buitenlanders (*Department of Passports, Nationality and Foreigners' Affairs*) was in Tripoli gevestigd. In Tripoli waren er daarnaast verschillende kleinere kantoren waar Libiërs ook terecht konden voor de aanvraag van een paspoort of identiteitskaart. Buiten Tripoli zijn er volgens een bron ook vele kantoren om een aanvraag in te dienen. Volgens een bron konden Libiërs bij elk kantoor van hun keuze terecht voor de indiening van een aanvraag. Het was dus niet nodig om de aanvraag in te dienen bij het kantoor in de wijk of stad waar de aanvrager woonachtig was.⁴⁴² De aanvraag van een paspoort of identiteitskaart diende in persoon te gebeuren. Alleen Libiërs bij wie de nationaliteit al was vastgesteld konden een aanvraag indienen. Indien bij een persoon de Libische nationaliteit nog niet was vastgesteld, bijvoorbeeld omdat deze in het buitenland geboren was of als de ouders geen Libiërs waren, moest er eerst een nationaliteitsverklaring verkregen worden. Ook de nationaliteitsverklaring kon aangevraagd worden bij het departement van paspoorten, nationaliteit en zaken aangaande buitenlanders.⁴⁴³ Op de overheidswebsite www.ejraat.gov.ly werden de documenten vermeld die benodigd waren voor de aanvraag van een paspoort, namelijk een ingevuld en ondertekend aanvraagformulier, twee pasfoto's, een gezinsstatusverklaring, elektronische geboorteakte, woonadresverklaring, familieboekje, nationaliteitsverklaring en het vorige paspoort.⁴⁴⁴

Bij sommige Libische ambassades en consulaten konden Libiërs terecht voor het aanvragen van een Libisch paspoort, waaronder in ieder geval in Londen, Parijs en Marseille.⁴⁴⁵ In 2025 was er bij het Libische consulaat in Marseille een tijdelijke onderbreking van een aantal maanden in de verwerking van paspoortaanvragen. De redenen hiervoor waren niet duidelijk.⁴⁴⁶

Groene handgeschreven paspoorten

De Libische autoriteiten begonnen in 2014 blauwe elektronische paspoorten uit te geven. In de periode daaraan voorafgaand werden groene handgeschreven paspoorten afgegeven.⁴⁴⁷ Deze paspoorten konden vervolgens verlengd worden door middel van een stempel die in het paspoort werd gezet, bijvoorbeeld door een Libische ambassade in het buitenland. Volgens twee bronnen waren deze groene paspoorten inmiddels niet meer geldig.⁴⁴⁸ Volgens een van deze bronnen waren alle groene paspoorten inmiddels al enkele jaren verlopen en werden zij ook in de buurlanden Tunesië en Egypte niet meer geaccepteerd.⁴⁴⁹

Documentfraude

In het voorgaande ambtsbericht werd melding gemaakt van tienduizenden gevallen van fraude met nationale identiteitsnummers. Uit een onderzoek van de Libische autoriteiten uit 2022 was gebleken dat er 48.000 valse identiteitsnummers waren afgegeven aan niet-Libiërs en nog eens 64.000 identiteitsnummers stonden niet geregistreerd in de nationale burgerlijke administratie. Valse nummers konden gebruikt worden om bankrekeningen te openen, overheidssalarissen te innen,

⁴⁴² Vertrouwelijke bron, 4 december 2024.

⁴⁴³ Vertrouwelijke bron, 4 december 2024.

⁴⁴⁴ Zie voor meer informatie: ejraat.gov.ly/procedure/48/step/544?l=en

⁴⁴⁵ Vertrouwelijke bron, 4 december 2024.

⁴⁴⁶ Consulat general de Libye Marseille, *Facebook*, bericht van 15 januari 2025; Consulat general de Libye Marseille, *Facebook*, bericht van 6 mei 2025.

⁴⁴⁷ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Libië*, september 2021, p. 31.

⁴⁴⁸ Vertrouwelijke bron, 4 december 2024; Vertrouwelijke bron, 14 november 2025.

⁴⁴⁹ Vertrouwelijke bron, 4 december 2024

paspoorten aan te vragen, zich in het kiesregister te registreren en om staatstoelagen te verkrijgen.⁴⁵⁰ Tijdens de verslagperiode werd bericht over de bijna volledige afronding van een project van de Libische autoriteiten om de papieren burgerlijke administratie te digitaliseren en te controleren om dit soort gevallen van fraude op te sporen.⁴⁵¹ Volgens een bron was fraude met documenten van de burgerlijke stand ingewikkeld, onder andere vanwege de mogelijkheid om documenten te controleren aan de hand van een QR-code die meegeprint wordt op elk document.⁴⁵²

4.2 Nationaliteit

In Libië lopen sommige etnische minderheden zoals de Toeboe, Imazighen⁴⁵³ en Toeareg, een (hoog) risico op staatloosheid (zie ook subparagraaf 5.3.9).⁴⁵⁴ In de praktijk houdt dit in dat personen van deze minderheidsgroepen geen toegang hebben tot een nationaal identiteitsnummer en daarmee dus ook niet tot de overheidsdiensten waarvoor een identiteitsnummer nodig is. Kinderen van Libische moeders en niet-Libische vaders hebben geen recht op de Libische nationaliteit en lopen daarom een hoger risico op staatloosheid.⁴⁵⁵ Ook verbleven er in Libië staatloze migranten, waaronder Palestijnse vluchtelingen (zie ook subparagraaf 5.3.10).⁴⁵⁶ Palestijnen kunnen niet naturaliseren tot Libiër, met uitzondering van Palestijnse vrouwen die zijn gehuwd met Libische staatsburgers.⁴⁵⁷

De nationaliteitswet (Wet n. 24 uit 2010) bepaalt onder welke voorwaarden de Libische nationaliteit (her)verkregen kan worden.⁴⁵⁸ Hieronder worden de relevante artikelen van deze wet verder toegelicht.

Volgens artikel 2 van deze wet is een persoon van rechtswege Libisch staatsburger indien hij op 7 oktober 1951 rechtmatig inwoner van Libië was en geen vreemde nationaliteit bezat, mits wordt voldaan aan één van de volgende voorwaarden:

- de persoon is in Libië geboren;
- de persoon is buiten Libië geboren, maar een van zijn ouders is in Libië geboren;
- de persoon is buiten Libië geboren, maar heeft voor 7 oktober 1951 in Libië gewoond voor de duur van ten minste tien opeenvolgende jaren.⁴⁵⁹

Daarnaast wordt krachtens artikel 3 van de wet een persoon van rechtswege beschouwd als Libisch staatsburger indien:

- hij/zij is geboren in Libië uit een Libische vader die zijn nationaliteit heeft verkregen door geboorte of naturalisatie;

⁴⁵⁰ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Libië*, februari 2023, p. 33.

⁴⁵¹ Libya Herald, *PM Aldabaiba follows up on Intilaga project – for matching Civil Registry electronic data with paper records*, 6 september 2024; Libya Review, *Libyan Government Launches Project to Detect Falsified National ID's* 1 juni 2023.

⁴⁵² Vertrouwelijke bron, 14 november 2025.

⁴⁵³ Imazighen is de meervoudsvorm van Amazigh.

⁴⁵⁴ ACAPS, *Protection risks in eastern and western Libya*, 15 december 2023, p. 7.

⁴⁵⁵ UNHCR, *Annual Results Report, 2023, Libya*, juni 2024.

⁴⁵⁶ World Organisation against Torture en Libyan Anti-Torture Network, *Call for input: Trafficking in persons and protection of refugees, stateless persons, and internally displaced persons, purpose report to be presented to the Human Rights Council in June 2023*.

⁴⁵⁷ ICMPD, *The Legal Guide for foreigners in Libya, second edition*, november 2023, p. 34.; VIND Burgerzaken, *Libië*, geraadpleegd op 10 december 2024. Zie ook OFPRA, *Libye: La nationalité*, 28 mei 2024, p. 4.

⁴⁵⁸ Law n. 24 of 2010 on provisions of Libyan Nationality, Engelse vertaling beschikbaar via de volgende URL; ICMPD, *The Legal Guide for foreigners in Libya, second edition*, november 2023, p. 34; VIND Burgerzaken, *Libië*, geraadpleegd op 10 december 2024; Zie ook: OFPRA, *Libye: La nationalité*, 28 mei 2024, p. 3.

⁴⁵⁹ Law n. 24 of 2010 on provisions of Libyan Nationality, Engelse vertaling beschikbaar via de volgende URL; ICMPD, *The Legal Guide for foreigners in Libya, second edition*, november 2023, p. 34; VIND Burgerzaken, *Libië*, geraadpleegd op 10 december 2024; Zie ook: OFPRA, *Libye: La nationalité*, 28 mei 2024, p. 3.

- hij/zij buiten Libië is geboren uit een Libische vader. In dit geval dient de geboorte binnen een jaar te worden geregistreerd bij de Libische burgerlijke stand. Indien de persoon door geboorte op buitenlands grondgebied een vreemde nationaliteit heeft verkregen wordt zijn Libische nationaliteit niet ontnomen, maar kan hij op zijn achttiende voor de Libische dan wel vreemde nationaliteit kiezen;
- hij/zij is geboren in Libië uit een Libische moeder en een onbekende of staatloze vader of indien de ouders onbekend zijn.⁴⁶⁰

Een persoon kan, op grond van artikel 4, opteren voor de Libische nationaliteit in het geval hij van Libische afkomst is, voor 7 oktober 1951 is geboren en op die datum geen inwoner van Libië was. Hierbij geldt dat hij of zelf in Libië is geboren, of dat zijn vader of zijn grootvader aan vaderskant in Libië is geboren.⁴⁶¹

Op grond van artikel 5 kan een persoon de Libische nationaliteit verliezen als hij of zij vrijwillig een andere nationaliteit verkrijgt. Een uitzondering wordt gemaakt voor personen die vooraf toestemming hebben verkregen van de *General People's Committee for Public Security*.⁴⁶²

Artikel 8 van de nationaliteitswet stelt dat een Libische migrant die door naturalisatie het staatsburgerschap van het land van migratie heeft verkregen, de Libische nationaliteit kan herkrijgen door bij de Libische instanties de documentatie te overleggen die de Libische afkomst van de betrokkene bevestigt.⁴⁶³

Krachtens artikel 9 van de Libische nationaliteitswet kan aan personen op verzoek de Libische nationaliteit worden verleend indien de persoon:

- volledig handelingsbekwaam is;
- legaal het land is binnengekomen met geldige documenten die zijn afgegeven door de bevoegde autoriteiten in het herkomstland;
- tien jaar ononderbroken verblijf heeft gehad in Libië voorafgaande aan de aanvraag en daarbij een rechtmatige bron van inkomsten had;
- van goede zeden en onbesproken gedrag is en zich nooit schuldig heeft gemaakt aan het plegen van een misdrijf of handelingen tegen de eerbaarheid en veiligheid van Libië;
- vrij is van besmettelijke ziektes en ten tijde van de indiening van de aanvraag niet ouder is dan vijftig jaar.⁴⁶⁴

Op grond van artikel 10 gelden bovengenoemde voorwaarden uit artikel 9 niet voor:

- personen die over bijzondere expertise of kwalificaties beschikken die benodigd zijn in Libië;
- vrouwen die met Libische staatsburgers zijn gehuwd, mits het huwelijk niet minder dan twee jaar voor de indiening van de aanvraag is gesloten;
- weduwen van of vrouwen die zijn gescheiden van Libische staatsburgers;

⁴⁶⁰ Law n. 24 of 2010 on provisions of Libyan Nationality, Engelse vertaling beschikbaar via de volgende URL; ICMPD, *The Legal Guide for foreigners in Libya, second edition*, november 2023, p. 34; VIND Burgerzaken, *Libië*, geraadpleegd op 10 december 2024; Zie ook: OFPRA, *Libye: La nationalité*, 28 mei 2024, p. 3.

⁴⁶¹ Law n. 24 of 2010 on provisions of Libyan Nationality, Engelse vertaling beschikbaar via de volgende URL; ICMPD, *The Legal Guide for foreigners in Libya, second edition*, november 2023, p. 34; VIND Burgerzaken, *Libië*, geraadpleegd op 10 december 2024; Zie ook: OFPRA, *Libye: La nationalité*, 28 mei 2024, p. 3.

⁴⁶² ICMPD, *The Legal Guide for foreigners in Libya, second edition*, november 2023, p. 35.

⁴⁶³ Law n. 24 of 2010 on provisions of Libyan Nationality, Engelse vertaling beschikbaar via de volgende URL; ICMPD, *The Legal Guide for foreigners in Libya, second edition*, november 2023, p. 34; VIND Burgerzaken, *Libië*, geraadpleegd op 10 december 2024; Zie ook: OFPRA, *Libye: La nationalité*, 28 mei 2024, p. 3.

⁴⁶⁴ Law n. 24 of 2010 on provisions of Libyan Nationality, Engelse vertaling beschikbaar via de volgende URL; ICMPD, *The Legal Guide for foreigners in Libya, second edition*, november 2023, p. 34; VIND Burgerzaken, *Libië*, geraadpleegd op 10 december 2024; Zie ook: OFPRA, *Libye: La nationalité*, 28 mei 2024, p. 3.

- kinderen die niet zijn ingeschreven in hun vaders bewijs van nationaliteit en de meerderjarige leeftijd bereiken;
- personen die grote verdiensten voor Libië hebben verricht.⁴⁶⁵

⁴⁶⁵ Law n. 24 of 2010 on provisions of Libyan Nationality, Engelse vertaling beschikbaar via de volgende [URL](#); ICMPD, *The Legal Guide for foreigners in Libya, second edition*, november 2023, p. 34; VIND Burgerzaken, *Libië*, geraadpleegd op 10 december 2024; Zie ook: OFPRA, *Libye: La nationalité*, 28 mei 2024, p. 3.

5 Mensenrechten

Verscheidende nationale en internationale mensenrechtenorganisaties alsmede mensenrechtenrapporteurs van de VN maakten gedurende de onderhavige verslagperiode melding van mogelijke misdaden tegen de menselijkheid, oorlogsmisdaden en ernstige mensenrechtenschendingen. Daarbij werd in de verslagperiode in het bijzonder gewezen op een toename in systematische aanvallen op het maatschappelijk middenveld, op mensenrechtenverdedigers en op de vrijheid van meningsuiting.⁴⁶⁶ Deze aanhoudende mensenrechtenschendingen zorgden ervoor dat het klimaat van angst werd voortgezet en ondermijnde de vrijheid van meningsuiting, vergadering en vereniging.⁴⁶⁷

De *Independent Fact-Finding Mission on Libya* (FFM) van de VN onderzocht schendingen van mensenrechten en internationaal humanitair recht⁴⁶⁸ die door alle partijen in Libië waren gepleegd sinds 2016. In maart 2023 bracht de FFM een nieuw rapport uit dat in samenhang met eerdere rapporten gelezen moet worden. Het rapport constateerde gegronde redenen om aan te nemen dat misdaden tegen de menselijkheid gepleegd waren tegen Libiërs en migranten in heel Libië in de context van vrijheidsberoving. De FFM omschreef vele gevallen van onder andere arbitraire detentie, moord, marteling, verkrachting, slavernij, seksuele slavernij, buitengerechtelijke executie⁴⁶⁹ en gedwongen verdwijning.⁴⁷⁰

In juni 2024 meldde de Mensenrechtenraad van de VN dat er sinds maart 2023 sprake was van een toename in mensenrechtenschendingen door veiligheidsactoren en milities verbonden aan de autoriteiten in zowel het oosten, zuiden en noordwesten van Libië. Het ging hierbij om arbitraire arrestaties, detenties en gedwongen verdwijningen van (vermeende) politieke opposanten en hun familieleden. De VN-organisatie verifieerde in deze periode zestig gevallen van arbitraire detentie, waaronder vier vrouwen en familieleden van de gezochte opposanten. De arrestaties vonden plaats nadat deze personen hun politieke mening hadden geuit. In het kader van detentie werden ook mensenrechtenschendingen gedocumenteerd waaronder marteling, mishandeling en buitengerechtelijke executie.⁴⁷¹

In 2024 registreerde de ngo LCW 437 ernstige mensenrechtenschendingen en internationale misdaden. Deze incidenten hadden gevolgen voor 499 personen onder wie 313 burgers. De gedocumenteerde schendingen vonden plaats in ten minste 24 steden, waarvan elf in het oosten en zuiden van Libië en dertien in het noordwesten. In het oosten en zuiden van Libië documenteerde LCW gedurende 2024 199 ernstige mensenrechtenschendingen met 117 slachtoffers. Onder deze schendingen vielen onder andere detenties zonder rechtsgrond of rechtswaarborgen,

⁴⁶⁶ Zie bijvoorbeeld OMCT, *Urgent Call: Libyan Arab Armed Forces Must Be Held Accountable for Torture Crimes Committed in Garna*, 20 januari 2025; HRW, *UN Experts Find War Crimes, Crimes Against Humanity in Libya*, 28 maart 2023; Libya Crimes Watch, *Annual report 2023, Libya: Unending violations and rampant impunity*, april 2024; International Commission Jurists, *UN rights body fails to further justice in Libya*, 13 april 2023.

⁴⁶⁷ UNSC, United Nations Support Mission in Libya, *Report of the Secretary-General, S/2024/301*, 9 april 2024.

⁴⁶⁸ Rode Kruis, *Internationaal humanitair recht*, geraadpleegd 17 januari 2023.; Internationaal humanitair recht is het geheel van regels die de humanitaire gevolgen van een gewapend conflict probeert te beperken. Dit recht beschermt het leven, de gezondheid en de waardigheid van personen die niet (langer) deelnemen aan een gewapend conflict. Het recht beperkt of verbiedt ook het gebruik van bepaalde wapens en methoden in gewapende conflicten.

⁴⁶⁹ In VN-rapporten wordt hiernaar gerefereerd als *extrajudicial killings*.

⁴⁷⁰ UN Human Rights Council, *Report of the Independent Fact-Finding Mission on Libya*, *A/HRC/52/83*, 20 maart 2023, p. 2.

⁴⁷¹ UNHRC, Technical assistance and capacity-building to improve human rights in Libya, *A/HRC/56/70*, 3 juni 2024, p. 9-10.

gedwongen verdwijningen, martelingen, mishandelingen en sterfgevallen die volgens de organisatie geclassificeerd konden worden als buitengerechtelijke executies of onrechtmatige executies. Ten minste veertien verschillende aan de overheid gelieerde actoren waren betrokken bij deze mensenrechtenschendingen.⁴⁷²

5.1 Internationaal toezicht en rechtsbescherming

De *Independent Fact-Finding Mission on Libya* (FFM) werd door de VN-Mensenrechtenraad ingesteld naar aanleiding van een verzoek van 22 juni 2020 door de Libische regering in Tripoli. Het mandaat van de missie was om op een onafhankelijke en onpartijdige wijze onderzoek te doen naar de mensenrechtensituatie sinds 2016 in Libië.⁴⁷³ De Mensenrechtenraad verlengde op 4 juli 2022 het mandaat van de FFM voor een laatste, niet-verlengbare periode van negen maanden, om het onderzoek te voltooien en slotaanbevelingen te presenteren.⁴⁷⁴ Voor het laatste onderzoeksrapport bezocht de FFM Tripoli en Benghazi. De missie kreeg wegens gestelde veiligheidsredenen geen toestemming van de Libische autoriteiten om Sabha in het zuiden te bezoeken. De FFM constateerde dat veel individuen en ngo's in Libië zich, net als bij eerdere bezoeken, niet in staat voelden om de missie te ontmoeten en om vrijuit te spreken.⁴⁷⁵ Op 4 april 2023 nam de VN-Mensenrechtenraad een nieuwe resolutie aan ten behoeve van technische assistentie en capaciteitsopbouw om de mensenrechten in Libië te verbeteren. Uit de resolutie volgde dat de Libische autoriteiten toezicht moesten houden op de uitvoering van hun internationale verplichtingen op het gebied van mensenrechten en de aanbevelingen van de FFM.⁴⁷⁶

Verschillende (internationale) organisaties uitten hun zorgen over de nieuwe resolutie. Ze stelden dat de GNU de aanbevelingen uit eerdere FFM rapporten nog niet doorgevoerd had. De organisaties stelden voorts dat de Libische autoriteiten een comité hadden opgericht om de aanbevelingen van de FFM te bestuderen maar benadrukten dat dit geen vervanging kon zijn voor onafhankelijke monitoring en het documenteren van mensenrechtenschendingen in openbare rapporten.⁴⁷⁷

Internationaal Strafhof (ICC)

Het Internationaal Strafhof (ICC) doet onderzoek naar mensenrechtenschendingen in Libië op basis van een VN-mandaat. De belangrijkste onderzoeksprioriteiten zijn a) geweld in 2011 b) misdaden in detentiecentra, c) misdaden in de periode 2014-2020 en d) geweld tegen migranten. Tegen Saif- Al-Islam Qadhafi, de zoon van Mouammar Qadhafi, liep sinds juni 2011 een arrestatiebevel.⁴⁷⁸ Op 4 oktober 2024 openbaarde het ICC arrestatiebevelen tegen zes personen in verband met vermeende oorlogsmisdaden gepleegd in Tarhunah. Tot dan toe waren de arrestatiebevelen verzegeld, met deze openbaring hoopte het ICC meer vooruitgang te boeken. Het ging onder meer om moord, wrede behandeling, marteling, seksueel geweld en verkrachting. Drie van de zes verdachten waren leiders en/of prominente leden van de Al Kaniyat-militie die Tarhunah controleerde van ten minste 2015 tot

⁴⁷² LCW, *Annual Report 2024, Libya: Accountability is the solution, violations continue amid impunity*, 8 april 2025, p. 7.

⁴⁷³ UNHRC, *Independent Fact-Finding Mission on Libya*, geraadpleegd 28 maart 2025; UNHRC, *Report of the Independent Fact-Finding Mission on Libya*, A/HRC/48/83, 1 oktober 2021, p.2; UNHRC, *Report of the Independent Fact-Finding Mission on Libya*, A/HRC/49/4, 23 maart 2022, p. 5-6.

⁴⁷⁴ UNHRC, *Independent Fact-Finding Mission on Libya*, geraadpleegd, 28 maart 2025.

⁴⁷⁵ UN Human Rights Council, *Report of the Independent Fact-Finding Mission on Libya*, A/HRC/50/63, 27 juni 2022, p. 3-4.

⁴⁷⁶ International Commission Jurists, *UN rights body fails to further justice in Libya*, 13 april 2023.

⁴⁷⁷ International Commission Jurists, *UN rights body fails to further justice in Libya*, 13 april 2023.

⁴⁷⁸ ICC, *Situation in Libya*, geraadpleegd op 14 april 2025.

juni 2020, toen regeringstroepen hen uit de stad verdreven. Drie andere verdachten zaten in de Libische veiligheidssector en hadden banden met de Al Kaniyat-militie ten tijde van de vermeende misdrijven.⁴⁷⁹ Sinds juni 2020 zijn honderden lichamen opgegraven uit massagraven in en rond Tarhunah, naar verluidt slachtoffers van de Al Kaniyat militie.⁴⁸⁰

De gezochte personen waren: Abdurahem Khalefa Abdurahem Elshgagi ('Al Khani'), Makhlof Makhlof Arhoumah Doumah ('Douma'), Nasser Muhammad Muftah Daou ('Al Lahsa'), Mohamed Mohamed Al Salheen Salmi ('Salheen'), Abdelbari Ayyad Ramadan Al Shaqqi ('Al Shaqqi') en Fathi Faraj Mohamed Salim Al Zinkal ('Al Zinkal').⁴⁸¹

Op 18 januari 2025 openbaarde het ICC een arrestatiebevel tegen Osama Elmasry Njeem (ook wel Osama Almasry Njeem) in verband met zijn verantwoordelijkheid over detentiefaciliteiten in Tripoli waar duizenden personen langdurig werden vasthouden. Betrokkene werd verdacht van misdaden tegen de menselijkheid en oorlogsmisdaden waaronder moord, marteling, verkrachting en ander seksueel geweld, gepleegd in Libië vanaf februari 2015. Njeem werd op 19 januari door de Italiaanse autoriteiten gearresteerd. Op 21 januari 2025 zou Njeem, zonder overleg met het ICC, door de Italiaanse autoriteiten op vrije voet zijn gesteld en uitgezet naar Libië. De Italiaanse autoriteiten stelden dat er een procedurefout was ontstaan waardoor betrokkene vrijgelaten moest worden en dat hij om veiligheidsredenen meteen was uitgezet. Critici suggereerden dat de beslissing om Njeem uit te zetten mogelijk verband hield met de politieke en economische banden tussen Libië en Italië.⁴⁸²

In mei 2025 werd Osama Njeem ontslagen door de GNU (zie ook paragraaf 3.1.1.1). Op 12 mei 2025 erkende de GNU de jurisdictie van het Internationaal Strafhof met betrekking tot vermeende misdaden gepleegd in Libië tussen 2011 en het einde van 2027. Op 17 mei 2025 nam Dbeibah in een speech expliciet afstand van Njeem.⁴⁸³

De ICC-zaak tegen Abdullah Al-Sanussi, voormalig hoofd buitenlandse inlichtingen onder het bestuur van Qadhafi, werd in 2014 niet-ontvankelijk verklaard door het Internationaal Strafhof. De zaak kon niet worden behandeld omdat de Libische autoriteiten al een strafrechtelijk onderzoek begonnen waren naar Al-Sanussi. Hij bevond zich in detentie in Tripoli.⁴⁸⁴ In de huidige verslagperiode werd de rechtszaak tegen Al-Sanussi opnieuw herhaaldelijk uitgesteld. In januari 2025 berichtten Libische media over de mogelijke vrijlating van Al-Sanussi. Het ministerie van Justitie ontkende de vrijlating.⁴⁸⁵

5.1.1 Wetgeving

Libië verkeerde, zoals aangegeven in het vorige ambtsbericht, sinds 2011 staatkundig in een overgangsfase. Het land heeft nog altijd geen nieuwe grondwet. De meermaals geamendeerde Constitutionele Verklaring van 2011, uitgevaardigd

⁴⁷⁹ ICC, *Situation in Libya*, geraadpleegd op 14 april 2025.

⁴⁸⁰ UNSMIL & UNHRC, *Tarhuna - Mass Graves And Related Human Rights Violations And Abuses In Libya*, augustus 2024, p. 5-6.

⁴⁸¹ ICC, *Libya situation: ICC Pre-Trial Chamber I unseals six arrest warrants*, 4 oktober 2024.

⁴⁸² BBC, *Libyan war crimes suspect freed because of errors in warrant, Italy says*, 5 februari 2025; NOS, *Italiaanse minister: Libische verdachte werd uitgezet vanwege veiligheid*, 23 januari 2025; ICC, *Situation in Libya: ICC arrest warrant against Osama Elmasry Njeem for alleged crimes against humanity and war crimes*, 22 januari 2025.

⁴⁸³ Vertrouwelijke bron, 21 mei 2025; Vertrouwelijke bron, 16 mei 2025; ICC, *Libya accepts ICC jurisdiction over alleged crimes from 2011 to the end of 2027*, 15 mei 2025.

⁴⁸⁴ The Guardian, *Revealed: Libya aborted plan to hand Gaddafi spy chief to US at last minute*, 23 december 2022.

⁴⁸⁵ Libya Observer, *Ministry of Justice denies news about release of Gaddafi's spy chief Al-Senussi*, 13 januari 2025; Libya Observer, *Abu Salim Massacre hearing postponed to next month*, 13 januari 2025.

door de toenmalige interim-regering, de *National Transitional Council* (NTC), fungeerde nog steeds als de (interim-)grondwet van Libië.⁴⁸⁶

Voor zover bekend waren er geen wijzigingen ten aanzien van het strafrecht ten opzichte van de vorige verslagperiode.⁴⁸⁷

In het voorgaande ambtsbericht werd ingegaan op een nieuwe wet ter bestrijding van de cybercriminaliteit. De wet, onder de naam Wet 5/2022 werd op 27 september 2022 goedgekeurd door de HoR en omschreef straffen voor een breed scala aan activiteiten, waaronder mensenhandel, witwassen, 'belediging van religieuze heiligheden of symbolen', racisme, bevordering van het gebruik van drugs of alcohol, aanzetten tot moord of zelfmoord, intimidatie, uitbuiting van minderjarigen of mensen met een verstandelijke handicap in pornografische activiteiten, evenals desinformatie. Op grond van de wet konden boetes en gevangenisstraffen tot vijftien jaar opgelegd worden aan personen die online informatie verspreidden die resulteerden in een "schending van de openbare orde of de openbare moraal of die ideeën omvatten die "de veiligheid, stabiliteit en sociale vrede van de samenleving ondermijnden".⁴⁸⁸

De wet oogstte veel kritiek vanuit het maatschappelijk middenveld, mensenrechtenverdedigers en deskundigen. De reacties spitsten zich met name toe op de brede en voor meerdere uitleg vatbare terminologie in de wet.⁴⁸⁹ Op grond van deze wet kregen handhavende actoren, met name de *National Information and Security and Safety (NISSA)*, vergaande bevoegdheden om, zonder tussenkomst van een rechter, socialemediapublicaties te volgen en websites te blokkeren. De wet stond zowel gerichte als massa-monitoring toe en gaf Libische autoriteiten daarnaast ook verregaande bevoegdheden tot vervolging voor handelingen die in het buitenland zouden plaatsvinden, zolang dit gevolgen had in Libië.⁴⁹⁰ Tijdens de verslagperiode werden op grond van deze wet personen gearresteerd. Zie subparagraaf 5.3.1.7.

Op 9 januari 2024 nam de HoR in het oosten een nieuwe wet aan die hekserij, tovenarij en waarzeggerij strafbaar stelde. In wet No. 6/2024 werden deze begrippen gedefinieerd. Hekserij werd gedefinieerd als elke handeling, in strijd met de islamitische wet, bedoeld om het lichaam, hart of geest te beïnvloeden door incantaties, talismans, spreken of dampen. Onder waarzeggerij werden beweringen van kennis en toekomstvoorspellingen verstaan waaronder op grond van astrologie. Onder tovenarij vielen handelingen ter bedrog van het oog, het manipuleren van de menselijke waarneming of het beïnvloeden van overtuigingen en gedachten. De wet schreef voor sommige misdrijven de doodstraf voor. Waarnemers uitten hun zorgen over het gebruik van de wet om religieuze minderheden zoals de soefi, vrouwelijke mensenrechtenverdedigers, activisten en andere personen uit het maatschappelijk middenveld aan te vallen.⁴⁹¹ De ngo LCW documenteerde tussen oktober 2024 en maart 2025 meer dan vijftig gevallen van arbitraire arrestaties in het oosten van Libië waarbij personen werden beschuldigd van hekserij of tovenarij.⁴⁹² Op 3 november 2024 overleed een Palestijnse vrouw in een onofficieel detentiecentrum in

⁴⁸⁶ HRW, *World Report 2024: Events of 2023*, 11 januari 2024; Libya Herald, *Presidency Council head Menfi calls for referendum by Libyan people on contentious points of draft constitution*, 3 februari 2025.

⁴⁸⁷ Vertrouwelijke bron, 13 november 2024.

⁴⁸⁸ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, februari 2023, p. 38.

⁴⁸⁹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, februari 2023.

⁴⁹⁰ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, februari 2023; Freedom House, *Freedom on the Net 2023: Libya* (C5), 2023; HRW, *Libya: Revoke Repressive Anti-Cybercrime Law*, 3 april 2023.

⁴⁹¹ OHCHR, *Technical assistance and capacity-building to improve human rights in Libya*, 3 juni 2024; Vertrouwelijke bron, 11 april 2025; The Law Society of Libya, *Law No. 6 of 2024 on the Criminalization of Witchcraft, Sorcery, Divination, and Related Practices*, 15 mei 2024.

⁴⁹² LCW, *Report: Human Rights Violations In Libya During April 2025*, 5 mei 2025.

Benghazi, nadat zij twee dagen eerder was gearresteerd op verdenking van hekserij. In dezelfde gevangenis overleden op 22 en 25 november 2024 respectievelijk Othman Hussein Al-Fitouri en Hussein Salem Al-Fezani. Beiden werden gearresteerd op verdenking van hekserij, en zouden in het detentiecentrum zijn doodgemarteld.⁴⁹³ Een bron gaf desgevraagd aan niet bekend te zijn met gevallen van strafrechtelijke vervolging op grond van deze wet.⁴⁹⁴

De Libische wet⁴⁹⁵ beschouwde irreguliere binnenkomst, verblijf of vertrek - bijvoorbeeld verblijf zonder verblijfsvergunning of binnenkomst via onofficiële grensovergangen - als misdrijf. Daarbij werd geen onderscheid gemaakt tussen asielzoekers, vluchtelingen, migranten of slachtoffers van mensenhandel. Door het ontbreken van een juridische status werden migranten, waaronder vluchtelingen en asielzoekers in veel gevallen gearresteerd, gedetineerd en soms uitgezet.⁴⁹⁶ In dit hoofdstuk wordt in algemene zin gesproken over 'migranten' in navolging van de meeste geraadpleegde bronnen. Hieronder vallen zowel regulier als irregulier binnengekomen migranten. Voor informatie over migranten en vluchtelingen in Libië, raadpleeg ook paragraaf 6.2. Hoewel het wetboek van strafrecht slavernij en sommige vormen van mensenhandel voor seks strafbaar stelde, kende Libië geen toereikende wetgeving om mensenhandel te adresseren.⁴⁹⁷

5.1.2

Aangiftes en rechtsgang

In het voorgaande ambtsbericht werd beschreven hoe de procedure verloopt bij het doen van aangifte en is ingegaan op de mogelijkheden voor Libiërs om aangifte te doen. Voor zover bekend bleef dit onveranderd tijdens de verslagperiode.⁴⁹⁸

In aanvulling op het voorgaande ambtsbericht stelde een bron het volgende met betrekking tot het doen van aangifte van een vergrijp gepleegd door een lid van een gewapende groep of een persoon gelieerd aan de verschillende autoriteiten in Libië. De mogelijkheden om aangifte te doen waren in de meeste gevallen en in de meeste gebieden zeer gering, aldus de bron. Dit kwam enerzijds door een hoge mate van angst voor vergelding en anderzijds door de gebrekkige mogelijkheden voor bescherming van slachtoffers en getuigen. Gevallen waar wel aangifte had plaatsgevonden werden meestal niet opgevolgd. In zeldzame gevallen waarin onderzoek werd opgestart bleven daders veelal ongestraft. Volgens de bron waren officiële cijfers ten aanzien van aantal strafrechtelijke zaken dat in behandeling was onvoldoende betrouwbaar. De rechterlijke autoriteiten meldden dat zij duizenden strafzaken in behandeling hadden terwijl slechts enkele zaken geverifieerd konden worden.⁴⁹⁹

Het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken benadrukte in haar jaarrapport over 2023 dat straffeloosheid een significant probleem was onder veiligheidstroepen. De autoriteiten onderzochten, vervolgden en bestraften functionarissen die zich schuldig maakten aan mensenrechtenschendingen of corruptie in beperkte mate. De mogelijkheden van onderzoek en strafvervolging bij misstanden werd beperkt door een gebrek aan middelen maar kenden ook politieke

⁴⁹³ LCW, *Report: Human Rights Violations in Libya during November 2024*, 5 december 2024.

⁴⁹⁵ Het ging hierbij onder meer om Wet n. 6 uit 1987.

⁴⁹⁶ UNHCR, *Annual Results Report, 2023, Libya*, 30 mei 2024, p. 4, 5 10-11.

⁴⁹⁷ OMCT, *Libya's Longstanding Human Trafficking Dilemma: A Crisis Demanding Urgent Action*, 30 juli 2024; USDoS, *2023 Trafficking in Persons Report: Libya*, onbekende publicatiedatum.

⁴⁹⁸ Vertrouwelijke bron, 11 november 2025.

⁴⁹⁹ Vertrouwelijke bron, 11 november 2025.

beweegredenen die naast de mogelijkheden ook de bereidheid om onderzoek uit te voeren beperkten.⁵⁰⁰

Human Rights Watch publiceerde in juni 2025 een rapport waarin werd ingegaan op de uitdagingen in de Libische justitiële sector. Deze was volgens de organisatie gefragmenteerd en gepolariseerd. De rechterlijke macht was niet bereid of in staat onderzoek te doen naar ernstige mensenrechtenschendingen of internationale misdrijven. Milities controleerden gevangenen en detentiecentra en voerden niet altijd vrijlatingsbevelen uit. Het kwam ook voor dat er geen gehoor werd gegeven aan dagvaardingen van gedetineerden. Burgers bleven in sommige gevallen berecht worden door militaire rechtbanken. De organisatie meldde, net als het voorgaande ambtsbericht, dat het recht op eerlijk proces in Libië niet werd gerespecteerd. Advocaten rapporteerden belemmeringen in het contact met cliënten, gebrek aan communicatie en toegang tot gerechtelijke documenten. Bovendien werd juristen, verdachten en getuigen geen adequaat fysieke bescherming geboden.⁵⁰¹

5.1.3

Gewoonterecht en betrokkenheid van stammen in het rechtssysteem

In het voorgaande ambtsbericht werd uitgelegd dat stammen in de Libische samenleving een belangrijke rol spelen in de Libische samenleving en dat stammen bemiddelden bij de oplossing van conflicten tussen gemeenschappen en ook tussen individuen.⁵⁰²

Volgens bronnen waren er in Libië geen tribale rechtbanken. Wel waren stammen betrokken bij de behandeling van zaken en beslechting van conflicten.⁵⁰³

Volgens een rapport van de internationale ngo *International Legal Assistance Consortium* (ILAC) kende Libië een lange geschiedenis van gewoonterecht en tribale praktijken die in het huidige juridische systeem nog steeds bestonden. Deze traditionele rechtsmechanismen werden met name in landelijke en afgelegen gebieden gebruikt. In sommige gebieden, met name in het oosten, zouden de traditionele rechtsmechanismen de enige mogelijkheid tot rechtsgang vormen. In stedelijk gebied werd meestal beroep gedaan op het officiële rechtssysteem. Geschillen die door invloedrijke mannen, sociale raden, lokale leiders en/of bemiddelaars beslecht werden, betroffen met name de minder ernstige vergrijpen en overtredingen waaronder fysieke mishandeling, belediging, bedreiging, beschadiging van eigendommen, verkeersongevallen, schulden en alimentatie. Deze rechtsmechanismen werden in sommige gevallen echter ook ingezet voor de afhandeling van ernstigere zaken, waaronder moord en spanningen tussen stammen of families. Volgens ILAC kon een tribale raad jurisdictie hebben over strafzaken in gebieden waar het gewoonterecht werd uitgeoefend.⁵⁰⁴ Een bron bevestigde dat informele rechtsmechanismen betrokken waren bij verschillende soorten zaken, waaronder moordzaken, conflicten over land en familiegeschillen, ook in het geval van eengerelateerde zaken.⁵⁰⁵

Een vertrouwelijke bron lichtte toe dat informele mechanismen werden ingezet binnen het formele rechtssysteem. In een moordzaak kon een rechter bijvoorbeeld besluiten een lichtere straf op te leggen als de familie van het slachtoffer de dader

⁵⁰⁰ USDOS, *2023 Country report on human rights practices: Libya*, april 2024.

⁵⁰¹ HRW, *Injustice by Design, Need for Comprehensive Justice Reform in Libya*, 2 juni 2025.

⁵⁰² Ministerie van Buitenlandse Zaken, Algemeen Ambtsbericht Libië, februari 2023, p.11 en 12

⁵⁰³ Vertrouwelijke bron, 11 april 2025; Vertrouwelijke bron, 13 november 2024.

⁵⁰⁴ International Legal Assistance Consortium, *Access to Justice for Vulnerable Groups in times of COVID-19 – Libya*, mei 2021.

⁵⁰⁵ Vertrouwelijke bron, 11 april 2025

vergaf en bloedgeld⁵⁰⁶ accepteerde. Bij die vergeving speelden wijze ouderen (*wise men council*) een belangrijke rol. Rechters zouden geneigd zijn om in dit soort gevallen de behandeling van zaken meermaals uit te stellen om de wijze ouderen de kans te geven de familie te overtuigen om de dader te vergeven.⁵⁰⁷ Het betrekken van het informele rechtssysteem werd in het formele rechtssysteem ook gezien als een middel om de dader te beschermen voor wraak. Indien de rechter in de ogen van de familie van het slachtoffer een te lichte straf zou opleggen, was de dader na zijn vrijlating niet altijd veilig, aldus de bron.⁵⁰⁸

Volgens een bron kon een tribaal rechtsmechanisme parallel lopen aan het formele juridische proces. Zo was het bij ernstige misdaden, zoals moord, gebruikelijk dat de familieleden van de dader zich terugtrokken uit de stad. Pas nadat de familie van het slachtoffer hiervoor toestemming gaf kon de familie van de dader dan terugkeren. De bron gaf hierbij het voorbeeld van een kleinzoon van Aguila Saleh, voorzitter van de HoR. De kleinzoon zou in Al-Gubba in het oosten van Libië een leerkracht hebben vermoord, waarna de familie van het slachtoffer eiste dat de Saleh-familie zou vertrekken. De familie van de dader vertrok en hun terugkomst werd bemiddeld door tribale leiders. Ondertussen werd de kleinzoon gearresteerd en zou zijn zaak voorkomen voor de rechter.⁵⁰⁹

Personen die 'vogelvrij' verklaard zijn

Volgens een bron komt het in Libië voor dat een stam tot het besluit komt om een persoon uit de stam te verbannen. In de praktijk hield dit in dat de stam geen verantwoordelijkheid meer wenste te dragen voor het gedrag van deze persoon. Volgens de bron was er niet altijd sprake van een fysieke verbanning uit een bepaald gebied. Volgens de bron baseerde een stam zich voor een dergelijk besluit op het collectieve belang van de stam. Een persoon die herhaaldelijk misdaden pleegde bijvoorbeeld, bracht de relatie met andere stammen mogelijk in gevaar. Door de verantwoordelijkheid voor deze persoon naast zich neer te leggen, gaf de stam een signaal af richting andere stammen.⁵¹⁰

Als gevolg van de verbanning genoot de verbannen persoon geen bescherming meer van zijn stam en kon deze geen beroep doen op de stam voor conflictbemiddeling.⁵¹¹

Het bleef onduidelijk of er een schriftelijk bewijs wordt verstrekt waarin een verbanning kenbaar wordt gemaakt. Een bron achtte het aannemelijk dat andere stammen schriftelijk op de hoogte gesteld zouden worden van een dergelijk besluit. De bron baseerde deze veronderstelling onder andere op de gang van zaken in de tijd van Qadhafi. Destijds werden stammen gedwongen om openbare verklaringen af te leggen wanneer een persoon werd verbannen.⁵¹²

⁵⁰⁶ Bloedwraak, in het Arabisch *tha'r* geheten, bestaat uit het wreken van de gewelddadige dood van een familielid op de moordenaar of diens familieleden. Bloedgeld, in het Engels en Arabisch bekend als *blood money* en *diya*, is een vorm van compensatie die een dader of diens familie betaalt aan de familie van het slachtoffer. De betaling van bloedgeld dient om bloedwraak te voorkomen.

⁵⁰⁷ Vertrouwelijke bron, 11 april 2025

⁵⁰⁸ Vertrouwelijke bron, 11 april 2025

⁵⁰⁹ Vertrouwelijke bron, 11 april 2025; The Libya Observer, *Grandson of HoR Speaker kills teacher in eastern Libya*, 26 januari 2025.

⁵¹⁰ Vertrouwelijke bron, 11 april 2025; The Libya Observer, *Grandson of HoR Speaker kills teacher in eastern Libya*, 26 januari 2025.

⁵¹¹ Vertrouwelijke bron, 11 april 2025; The Libya Observer, *Grandson of HoR Speaker kills teacher in eastern Libya*, 26 januari 2025.

⁵¹² Vertrouwelijke bron, 11 april 2025; The Libya Observer, *Grandson of HoR Speaker kills teacher in eastern Libya*, 26 januari 2025.

5.1.4 Arrestaties, bewaring en detenties

Schaal van arrestaties

Zowel in Oost- als in West-Libië bleven onrechtmatige vrijheidsberoving, waaronder incidenten van ontvoering, gedwongen verdwijning en arrestaties en detentie zonder rechtsgrond of rechtswaarborgen voorkomen.⁵¹³

Volgens officiële cijfers van het Ministerie van Justitie waren er op 5 mei 2023 19.103 gedetineerden in 28 officiële detentiecentra. Onder deze gedetineerden waren ook mensen die in voorarrest op hun proces wachtten.⁵¹⁴ Dit getal is vrijwel zeker een onderrapportage en het werkelijke aantal gedetineerden lag veel hoger.⁵¹⁵ Uitgaande van deze officiële cijfers had Libië met een rato van 286 gevangenen per 100.000 inwoners (stand maart 2023) een significant hoger aandeel gedetineerden per hoofd van de bevolking dan van andere door conflict getroffen landen, aldus UNSMIL.⁵¹⁶

In de afgelopen jaren was sprake van een stijging van het aantal gedetineerden in Libië. In oktober 2022 waren er 16.912 gedetineerden. Volgens de VN stegen de officiële cijfers ten aanzien van het totaal aantal gedetineerden met 40% tussen augustus 2021 en oktober 2022.⁵¹⁷ In 2024 waren er volgens de officiële cijfers die de VN ontving ruim 20.100 gedetineerden in officiële detentiecentra. Van hen zat ongeveer 60% in voorarrest.⁵¹⁸ Over de achtergrond van de gedetineerden in officiële detentiecentra was niet veel bekend. In 2023 had ongeveer 17% van de gedetineerden niet de Libische nationaliteit, en er waren 216 gedetineerde vrouwen.⁵¹⁹

Volgens schattingen van UNSMIL zitten daarnaast ongeveer 12.000 Libiërs, migranten en asielzoekers gedetineerd in onofficiële detentiecentra die worden beheerd door milities en gewapende groeperingen.⁵²⁰

Er vonden tijdens de verslagperiode op grote schaal arrestaties zonder rechtsgrond of rechtswaarborgen plaats.⁵²¹ De Libische overheid in Tripoli gaf geen officiële cijfers over het aantal arrestaties. Verschillende bronnen documenteerden incidenten van arrestaties zonder rechtsgrond of rechtswaarborgen.⁵²²

⁵¹³ UNSC, United Nations Support Mission in Libya, *Report of the Secretary-General, S/2024/598*, 8 augustus 2024; UNSC, United Nations Support Mission in Libya, *Report of the Secretary-General, S/2024/301*, 9 april 2024.; UNSC, United Nations Support Mission in Libya, *Report of the Secretary-General, S/2023/967*, 7 december 2023.; UNSC, United Nations Support Mission in Libya, *Report of the Secretary-General, S/2023/589*, 8 augustus 2023.; UNSC, United Nations Support Mission in Libya, *Report of the Secretary-General, S/2023/248*, 5 april 2023.

⁵¹⁴ UNSC, United Nations Support Mission in Libya, *Report of the Secretary-General, S/2023/589*, 8 augustus 2023, p. 9.

⁵¹⁵ United States Department of State, *2023 Country Reports on Human Rights: Libya*, 2024, p. 11; Vertrouwelijke bron, 11 november 2024.

⁵¹⁶ UNSC, United Nations Support Mission in Libya, *Report of the Secretary-General, S/2023/248*, 5 april 2023, p. 9-10. De website *World Population Review* toont het aantal gedetineerden per 100.000 inwoners. Ter vergelijking met Libië, in de Democratische Republiek Congo ging het om 46 gevangenen per 100.000 inwoners. World Population Review, *Incarceration Rates by Country 2025*, geraadpleegd op 10 juni 2025.

⁵¹⁷ UNSC, United Nations Support Mission in Libya, *Report of the Secretary-General, S/2022/932*, 9 december 2022.

⁵¹⁸ UNSC, United Nations Support Mission in Libya, *Report of the Secretary-General, S/2024/598*, 8 augustus 2024, p. 8.

⁵¹⁹ UNSC, United Nations Support Mission in Libya, *Report of the Secretary-General, S/2023/248*, 5 april 2023, p. 9-10.

⁵²⁰ UNSC, United Nations Support Mission in Libya, *Report of the Secretary-General, S/2023/248*, 5 april 2023, p. 10.

⁵²¹ Human Rights Research Center, *Justice Denied: Torture and Arbitrary Detention in Libya*, 8 mei 2025; Vertrouwelijke bron, 11 november 2024; VN, *Arbitrary detentions and impunity widespread in Libya, warns UN's Türk*, 9 juli 2024.

⁵²² UHCHR, *Technical assistance and capacity-building to improve human rights in Libya*, 3 juni 2024, p. 9; Amnesty International, *Libya: Internal Security Agency must be held accountable for deaths in custody, enforced disappearances and arbitrary detention*, 10 september 2024; Libya Crimes Watch, *Annual report 2023, Libya: Unending violations and rampant impunity*, april 2024, p. 25; Libya Crimes Watch, *Annual report 2024, Libya: Accountability is the solution. Violations continue amid impunity*, 8 april 2025, p. 19.

Libya Crimes Watch documenteerde 139 arbitraire arrestaties in 2024.⁵²³ Het jaar ervoor registreerden ze er vijftig.⁵²⁴ Dit betreft de gevallen waarvan ze via hun netwerk bekend mee zijn en die ze hebben kunnen verifiëren. Arrestaties zonder rechtsgrond of rechtswaarborgen van migranten werden niet meegenomen in deze cijfers. Dit geeft geen uitputtend beeld van het totaal.

De UNHCR registreerde tussen maart 2023 en juni 2024 zestig gevallen, waarvan vier vrouwen, van arrestaties zonder rechtsgrond of rechtswaarborgen voor het vreedzaam uiten van politieke standpunten. Onder de arrestanten bevonden zich familieleden van de opposanten.⁵²⁵ In maart 2025 meldde UNSMIL dat de autoriteiten in Tripoli een "golf van arbitraire arrestaties" ondernamen. In de maanden ervoor waren er onder andere een aantal arrestaties zonder rechtsgrond of rechtswaarborgen en langdurige detenties van (vermeende) opposanten.⁵²⁶

Redenen voor arrestaties en detentie

Het vorige ambtsbericht meldde dat volgens de wet bij aanhouding een arrestatiebevel vereist is en dat de autoriteiten de gearresteerde persoon moeten informeren over de reden van aanhouding. In de praktijk kwam het echter voor dat mensen zonder rechtsgrond of rechtswaarborgen en systematisch werden gearresteerd, door zowel statelijke als niet-statelijke actoren. Mensen konden van de straat of uit huis worden gehaald zonder een arrestatiebevel, een document van een rechtbank of een instructie van het kantoor van de procureur-generaal. Veel van deze betrokken gewapende groepen traden op onder de paraplu van de staat en werden door de staat gefinancierd. Er waren echter ook gewapende groepen die onafhankelijk van de staat opereerden en onofficiële detentiecentra runden.⁵²⁷

Het is in de regel niet duidelijk voor een arrestant of diens arrestatie arbitrair is of niet. Volgens een bron kregen de meeste personen geen arrestatiebevel te zien en werden de meeste zonder rechtsgrond in detentie gehouden. De rechterlijke macht oefende gebrekkige controle uit over detentielocaties.⁵²⁸ Volgens een bron waren arrestatiebevelen in het gehele land uniform en bevatten zij onder andere de naam en het adres van de beschuldigde en een beschrijving van de zaak.⁵²⁹ Er is een centrale database van personen die gezocht worden.⁵³⁰ Veel gewapende groepen in het westen van Libië houden daarnaast databases bij van personen die worden gezocht vanwege hun vermeende oppositieactiviteiten of vanwege hun identiteit.⁵³¹ In het oosten is dit meer gecentraliseerd en hebben de LAAF als enige een eigen database.⁵³²

Veel gevallen van arrestaties zonder rechtsgrond of rechtswaarborgen komen voort uit persoonlijke conflicten of mensen die door de autoriteiten als bedreiging gezien worden.⁵³³

Volgens een bron was minimaal de helft van de gedetineerden politiek- of mensenrechtenactivist. Volgens deze bron liepen Libiërs risico wanneer zij zich uitspraken tegen de autoriteiten, informatie publiceerden die verband hield met

⁵²³ Libya Crimes Watch, *Annual report 2024, Libya: Accountability is the solution. Violations continue amid impunity*, 8 april 2025, p. 19.

⁵²⁴ Libya Crimes Watch, *Annual report 2023, Libya: Unending violations and rampant impunity*, april 2024, p. 25.

⁵²⁵ UNCHR, *Technical assistance and capacity-building to improve human rights in Libya*, 3 juni 2024, p. 9.

⁵²⁶ UNSMIL, *UNSMIL alarmed by wave of arbitrary arrests across Libya*, 22 maart 2025.

⁵²⁷ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, februari 2023.

⁵²⁸ Vertrouwelijke bron, 12 november 2024; Vertrouwelijke bron, 11 november 2024.

⁵²⁹ Vertrouwelijke bron, 11 november 2024.

⁵³⁰ Vertrouwelijke bron, 18 april 2025

⁵³¹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, februari 2023.

⁵³² Vertrouwelijke bron, 18 april 2025

⁵³³ Vertrouwelijke bron, 12 november 2024; Libya Crimes Watch, *Annual report 2024, Libya: Accountability is the solution. Violations continue amid impunity*, 8 april 2025

mensenrechten, actief waren binnen politieke partijen, zich uitspraken over vrouwenrechten, de stabiliteit in het land en de relatie tussen gewapende groepen en de regering. De bron benadrukte hierbij dat de drempel voor arrestatie of verdwijning laag was. Elke mening die indruiste tegen de belangen van de autoriteiten was voldoende aanleiding voor arrestatie, ook wanneer de betreffende persoon geen groot netwerk of veel volgers had op sociale media. De bron gaf hierbij het voorbeeld van een arrestatie van een man die, na de sloop van huizen in Benghazi, op sociale media had bericht over zijn wens om vooraf geïnformeerd te worden over de sloop.⁵³⁴

Er zijn voorbeelden bekend van personen die vanwege 'hekserij en tovenarij' (zie subparagraaf 5.1.1) opgepakt zijn en een directeur van de Centrale Bank werd opgepakt in de strijd over controle over de Centrale bank.⁵³⁵

Mensenrechtenactivisten en journalisten liepen een groot risico om zonder rechtsgrond of rechtswaarborgen gearresteerd te worden. Zie voor meer informatie subparagraaf 5.3.1. Volgens een bron liepen mensen, die zich tijdens de verslagperiode kritisch uitspraken over corruptie, in het bijzonder risico om gearresteerd te worden.⁵³⁶

Gezinsleden van arrestanten werden geregeld geconfronteerd met mishandeling en bedreiging door de autoriteiten. Zie hiervoor ook subparagraaf 5.3.1.4. Dit gebeurde zowel in het oosten en zuiden als in het noordwesten van het land. Het kwam ook voor dat iemands familielid gearresteerd werd om een persoon ertoe te bewegen zichzelf aan te geven. De informatievoorziening over gearresteerde familieleden was vaak zeer beperkt.⁵³⁷

Volgens een bron was het risico om gearresteerd te worden bij een controlepost erg context-afhankelijk, veranderlijk en onvoorspelbaar. Enerzijds kwam dit omdat er verschillende databases werden gebruikt. Anderzijds konden de aandachtsgebieden van prioriteiten van de bemanning van een controlepost verschuiven.⁵³⁸

5.1.5 *Detentieomstandigheden*

De detentiecentra in Libië worden gekenmerkt door overbevolking en een chronisch gebrek aan hygiëne, voedsel, water, medische zorg, evenals weigering van familiebezoeken en slechte sanitaire voorzieningen.⁵³⁹ Gedetineerden die hun straf al hadden uitgezeten werden in sommige gevallen niet vrijgelaten.⁵⁴⁰

Marteling en mishandeling bleven systematisch voorkomen in detentiefaciliteiten in heel Libië. Volgens Amnesty International stierven minstens vijftien personen in hechtenis gedurende 2023, waaronder in detentiefaciliteiten van Radaa, ISA in Derna, SSA, en DCIM.⁵⁴¹ De ngo Libya Crimes Watch documenteerde het overlijdensgeval van Ahmed Abdel Moneim Al-Zawi in juli 2024 in een gevangenis in beheer van ISA in Ajdabiya in het oosten. Al-Zawi was bij het hoofdkantoor van ISA gaan informeren naar zijn broer die gevangen zat. Enkele dagen later werden zijn familieleden geïnformeerd over zijn overlijden. Volgens ISA zou hij zelfmoord

⁵³⁴ Vertrouwelijke bron, 11 november 2024.

⁵³⁵ Libya Crimes Watch, *Annual report 2024, Libya: Accountability is the solution. Violations continue amid impunity*, 8 april 2025.

⁵³⁶ Vertrouwelijke bron, 12 november 2024

⁵³⁷ Libya Crimes Watch, *Annual report 2024, Libya: Accountability is the solution. Violations continue amid impunity*, 8 april 2025.

⁵³⁸ Vertrouwelijke bron, 18 april 2025

⁵³⁹ OHCHR, *Technical assistance and capacity-building to improve human rights in Libya*, 3 juni 2024, p. 9 (para 35); Amnesty International, *Human rights in Libya*, 23 april 2024.

⁵⁴⁰ UNSC, United Nations Support Mission in Libya, *Report of the Secretary-General, S/2023/248*, 5 april 2023

⁵⁴¹ Amnesty International, *Human rights in Libya*, 23 april 2024.

hebben gepleegd. Zijn lichaam vertoonde echter tekenen van geweld. Volgens Amnesty International sloot de openbaar aanklager in Benghazi de zaak zonder dat onderzoek had plaatsgevonden.⁵⁴²

In de gevangenis Mitiga werden honderden gedetineerden onrechtmatig vastgehouden zonder toegang tot gerechtelijke procedures. Zoals vermeld in voorgaand ambtsbericht begonnen tientallen gedetineerden in oktober en november 2022 een hongerstaking om te protesteren tegen hun langdurige arbitraire detentie. In reactie hierop werden zij door Radaa, die de gevangenis beheert, naar verluidt in eenzame opsluiting geplaatst en werd hen bezoek en toegang tot medische zorg ontzegd.⁵⁴³ Radaa weigerde op systematische wijze documenten ten aanzien van de detentie van gevangenen af te geven. Hierdoor hadden honderden families van gedetineerden geen mogelijkheid tot de verkrijging van salarissen, toelages en andere rechten namens hun gedetineerde familielid, met armoede als gevolg.⁵⁴⁴

Toegang

De Libische autoriteiten weigerden, ondanks verscheidene verzoeken, UNSMIL toegang te geven voor bezoeken aan alle detentiefaciliteiten onder hun gezag. Na onderhandelingen slaagde de VN-missie erin bezoeken aan delen van twee detentiecentra en een bezoek aan het Judaydah-detentiecentrum voor vrouwen in Tripoli te bewerkstelligen.⁵⁴⁵ In augustus 2023 bezocht de VN-organisatie dit detentiecentrum en sprak er vrouwelijke gedetineerden die verklaarden slachtoffer te zijn geworden van mishandeling, marteling, seksueel geweld, eenzame opsluiting en scheiding van hun kinderen. Zij zouden geen toegang krijgen tot een eerlijk proces als gevolg van hun vermeende banden met ISIL (*Da'esh*).⁵⁴⁶ De VN-missie kreeg na druk van een aantal ambassades in Tripoli in januari 2025 beperkt toegang tot een aantal detentiefaciliteiten. UNSMIL kon hierdoor onder andere een bezoek afleggen aan bepaalde delen van het detentiecomplex Mitiga.⁵⁴⁷

Detentielocaties voor migranten

Het vorige ambtsbericht meldde dat, met name irreguliere, migranten, asielzoekers en vluchtelingen in Libië te maken hadden met zeer ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht, mensenrechten en vluchtelingenrecht. De schendingen betroffen mensenhandel, detentie zonder rechtsgrond of rechtswaARBorgen, beschuldigingen van slavernij gedurende detentie, collectieve uitzettingen en seksueel en gendergerelateerd geweld. De daders waren zowel overheids- als niet-overheidsactoren.⁵⁴⁸ Tijdens de huidige verslagperiode ging dit door.

Een bron meldde dat (xenofobe) sentimenten tegen migranten in Libië in het voorjaar van 2025 fors toegenomen waren, onder andere door disinformatiecampagnes op sociale media, protesten, en negatieve uitspraken van politici en invloedrijke figuren. De veiligheidsdiensten traden op tegen organisaties die medische en andere hulp boden aan migranten en vluchtelingen. De activiteiten

⁵⁴² LCW, *Annual Report 2024, Libya: Accountability is the solution, violations continue amid impunity*, 8 april 2025, p. 33.

⁵⁴³ UNSC, United Nations Support Mission in Libya, *Report of the Secretary-General, S/2023/248*, 5 april 2023

⁵⁴⁴ UNSC, United Nations Support Mission in Libya, *Report of the Secretary-General, S/2023/248*, 5 april 2023

⁵⁴⁵ UNSC, United Nations Support Mission in Libya, *Report of the Secretary-General, S/2023/248*, 5 april 2023, p. 9; OHCHR, *Technical assistance and capacity-building to improve human rights in Libya*, 3 juni 2024, p. 9

⁵⁴⁶ UNSC, United Nations Support Mission in Libya, *Report of the Secretary-General, S/2023/967*, 7 december 2023, p. 9.

⁵⁴⁷ UNSC, United Nations Support Mission in Libya, *Report of the Secretary General, S/2025/223*, 11 april 2025, p. 4 en 10.

⁵⁴⁸ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, februari 2023.

van een aantal internationale ngo's werden hierdoor stopgezet of moesten stoppen.⁵⁴⁹

Libië diende als transitland voor migranten naar Europa.⁵⁵⁰ Migranten kwamen Libië vaak met behulp van mensensmokkelaars binnen.⁵⁵¹ Illegaal inreizen was strafbaar in Libië.⁵⁵² IOM telde begin 2025 858.604 migranten uit 46 verschillende landen in Libië. Deze groep migranten bestond voor 78% uit volwassen mannen en 11% kinderen.⁵⁵³ Voor meer informatie over migranten en vluchtelingen in Libië zie paragraaf 6.2.

Volgens officiële cijfers werden op 23 maart 2025 meer dan vijfduizend migranten en vluchtelingen vastgehouden in officiële detentiecentra in Libië. Volgens IOM werden er tussen 11 december 2024 en 31 maart 2025 meer dan vijfduizend migranten en vluchtelingen onderschept toen ze vanuit de Libische kust de Middellandse Zee wilden oversteken. In heel 2024 onderschepte de Libische kustwacht 21.762 migranten en vluchtelingen op zee en bracht hen terug naar Libië.⁵⁵⁴

Het detentiesysteem voor migranten en asielzoekers was gefragmenteerd. Vijf verschillende partijen beheerden detentiecentra. Migranten werden vastgehouden in officiële en officieuze detentiecentra. In West-Libië waren 31 officiële detentiecentra die beheerd werden door het Directorate for Combating Illegal Migration (DCIM), waaronder de detentiecentra Bi'r al-Ghanam en Ghawt al-Sha'al.⁵⁵⁵ Daarnaast was er een tijdelijk detentiecentrum in Al-Assah beheerd door de Libische grenswacht. Er waren twee onofficiële detentiecentra onder leiding van de voormalige DCIM, een onofficiële faciliteit in Nalut onder controle van de SSA en drie onofficiële detentiecentra onder controle van het Zawiya netwerk.⁵⁵⁶ Het kwam ook voor dat kleinere gewapende groepen of individuen migranten ontvoerden voor losgeld of om hen in te zetten voor dwangarbeid.⁵⁵⁷ In mei 2025 werd DCIM, onder de nieuwe naam *General Administration for Combating Illegal Immigration*, ingelijfd in het ministerie van Binnenlandse Zaken. De SSA verdween na de moord op de leider van de groep.⁵⁵⁸ Aan het einde van de verslagperiode was het nog onduidelijk wat dit betekende voor het migratiemanagement in het noordwesten van het land.

In Oost Libië beheerden de LAAF een onofficieel detentiecentrum in de haven van Benghazi. Zij gebruikten een grote hangar om 650 tot 1.000 migranten voor periodes van meer dan een jaar op te sluiten. Ook werden gedetineerden er ingezet voor dwangarbeid.⁵⁵⁹

⁵⁴⁹ Vertrouwelijke bron, 30 maart 2025. The World Organisation Against Torture (OMCT), *Libya: Escalating Hate Speech, Xenophobia, and Violence Against Migrants in Libya*, 2025; FIDH, *Joint statement: Libya: Stop the crackdown on NGOs supporting migrants, refugees and asylum seekers*, 17 april 2025.

⁵⁵⁰ UNSC, *Report of the Independent Fact-Finding Mission on Libya*, 27 maart 2023.

⁵⁵¹ UNSC, *Report of the Independent Fact-Finding Mission on Libya*, 27 maart 2023.

⁵⁵² UNHCR, *Annual Results Report, 2023, Libya*, 30 mei 2024, p. 4, 5 10-11.

⁵⁵³ IOM Libya, *Migrant Report Round 56, January - February 2025*, mei 2025, p. 5.

⁵⁵⁴ UNSC, *Report of the Secretary-General, S/2025/223*, 11 april 2025.

⁵⁵⁵ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, februari 2023; UN Security Council, *Letter dated 6 december 2024 from the Panel of Experts on Libya established pursuant to resolution 1973 (2011) addressed to the President of the Security Council, S/2024/914*, 13 december 2024; OHCHR, *Technical assistance and capacity-building to improve human rights in Libya*, 3 juni 2024, p. 9.

⁵⁵⁶ UN Security Council, *Letter dated 6 december 2024 from the Panel of Experts on Libya established pursuant to resolution 1973 (2011) addressed to the President of the Security Council, S/2024/914*, 13 december 2024, p. 124.

⁵⁵⁷ UN Security Council, *Letter dated 6 december 2024 from the Panel of Experts on Libya established pursuant to resolution 1973 (2011) addressed to the President of the Security Council, S/2024/914*, 13 december 2024, p. 114.

⁵⁵⁸ Vertrouwelijke bron, 16 mei 2025; Human Rights Watch, *Libya: Civilians Caught in Militia Clashes*, 20 mei 2025.

⁵⁵⁹ UN Security Council, *Letter dated 6 december 2024 from the Panel of Experts on Libya established pursuant to resolution 1973 (2011) addressed to the President of the Security Council, S/2024/914*, 13 december 2024.

De VN hadden geen toegang tot onofficiële detentiecentra, waardoor informatie over de leefomstandigheden slechts beperkt naar buiten komt.⁵⁶⁰

Migranten werden onder slechte omstandigheden vastgehouden en onderworpen aan martelingen, mishandeling (waaronder seksueel geweld), afpersing om vrijheid af te kopen en weigering van medische hulp.⁵⁶¹ Op grond van interviews met overlevenden rapporteerden VN-organisaties dat migranten en vluchtelingen in officiële en officiële detentiecentra geconfronteerd werden met hoge risico's op uitbuiting, overlijden, verdwijning, detentie zonder rechtsgrond of rechtswaARBorgen, marteling, mishandeling, gendergerelateerd geweld, mensenhandel, excessief geweld en andere mensenrechtenschendingen door statelijke en niet-statelijke actoren.⁵⁶²

Het Amerikaanse Ministerie van Buitenlandse zaken omschreef detentiecentra in Libië als overbevolkt en meldde dat de leefomstandigheden er slecht en levensbedreigend zijn.⁵⁶³

De UN Independent Fact-Finding Mission on Libya meldde gegronde redenen te hebben om aan te nemen dat de milities die de detentiecentra Mitiga (in Tripoli), Gernada en al-Kwaifiya (in Benghazi) beheerden zich er schuldig maakten aan misdaden tegen de menselijkheid. Volgens de VN werd geen enkele van de gedurende drie jaar door hen geïnterviewde gevangenen in acceptabele omstandigheden vastgehouden.⁵⁶⁴

Hieronder volgen een aantal voorbeelden van individuele misstanden in Libische detentiecentra die tijdens de verslagperiode in de media kwamen. Deze voorbeelden zijn bedoeld als illustratie om een beeld te geven van hoe misstanden in de praktijk eruit kunnen zien. Het is geen limitatieve opsomming.

De internationale ngo Artsen Zonder Grenzen⁵⁶⁵ rapporteerde tussen oktober 2022 en augustus 2023 over slechte leefomstandigheden en seksueel en fysiek geweld tegen migranten in de Abu Salim en Ain Zara detentiecentra.⁵⁶⁶

In augustus 2023 kwam in de media een filmpje in omloop dat door een migrant was gemaakt. Het filmpje toonde een overleden vrouw in het Abu Salim detentiecentrum in Tripoli. Naar verluidt was de vrouw, van wie vermoed werd dat ze uit Somalië kwam, aan tuberculose overleden. Een andere migrant meldde duizend Amerikaanse dollar aan smeergeld te hebben moeten betalen om het detentiecentrum te mogen verlaten.⁵⁶⁷

Op 19 augustus 2023 onderschepte de Tariq Ben Zeyad een boot met 110 migranten, voornamelijk Syriërs en Libanezen. De boot legde aan in Benghazi. Vijf mensen stelde zonder duidelijke reden gevangen gezet te zijn in een grote tent in Benghazi en dat sommige opvarenden, waaronder kinderen, dwangarbeid moesten verrichten.⁵⁶⁸

⁵⁶⁰ UNSC, Report of the Secretary-General, *S/2025/223*, 11 april 2025.

⁵⁶¹ Amnesty International, *Human rights in Libya*, 23 april 2024; Vertrouwelijke bron, 17 december 2024; Lighthouse Reports, *Frontex and the pirate ship*, 11 december 2023.

⁵⁶² UNSC, *Implementation of Security Council resolution 2698 (2023)*, Report of the Secretary General, *S/2024/642*, p. 3; UNSC, *Report of the Independent Fact-Finding Mission on Libya*, 27 maart 2023; OHCHR, *Technical assistance and capacity-building to improve human rights in Libya*, 3 juni 2024, p. 9.

⁵⁶³ USDOS, *2023 Country report on human rights practices: Libya*, april 2024.

⁵⁶⁴ UNSC, *Report of the Independent Fact-Finding Mission on Libya*, 27 maart 2023.

⁵⁶⁵ In het Engels en Frans aangeduid als Doctors Without Borders en Médecins Sans Frontières (MSF). Bezoek <https://www.msf.org/libya> voor meer informatie over de werkzaamheden van AzG in Libië.

⁵⁶⁶ MSF, *"You're going to die here" – Abuse in Abu Salim and Ain Zara detention centres*, 6 december 2023.

⁵⁶⁷ The Guardian, *Video shows woman lying dead on floor of migration detention centre in Libya*, 29 augustus 2023.

⁵⁶⁸ Amnesty International, *Human rights in Libya*, 23 april 2024.

In mei 2025 werden er na de moord op de SSA leider Al-Kikli meerdere ongeïdentificeerde lijken ontdeketen in Abu Salim ziekenhuis en een massagraf in de Abu Salim dierentuin.⁵⁶⁹

5.1.6 Doodstraf

Zoals aangegeven in voorgaande ambtsberichten is de doodstraf vastgelegd in meer dan dertig artikelen in het Libische wetboek van strafrecht, ook voor daden van meningsuiting en vereniging. Sinds 2010 werden er geen doodvonnissen meer uitgevoerd, hoewel zowel militaire als civiele rechtbanken ze bleven opleggen.⁵⁷⁰

In de verslagperiode legden Libische rechtbanken onder meer doodstraffen op aan 23 personen die verdacht werden IS-strijder te zijn en betrokken waren bij de onthoofding van een groep Egyptische christenen in Sirte in 2015.⁵⁷¹ Ook waren er persberichten over ter-dood-veroordelingen van personen die verdacht werden van moord.⁵⁷² Amnesty International registreerde in 2023 minstens 29 gevallen waarin de doodstraf werd opgelegd in Libië.⁵⁷³

Dezerzijds is niet bekend of er mogelijkheid is voor gratie in het geval van een ter-dood-veroordeling.

5.1.7 Mishandeling en foltering

In het voorgaande ambtsbericht Libië werd gesteld dat marteling en foltering wijdverspreid voorkwamen. Dit zou voornamelijk plaatsvinden in detentiecentra. Deze werden beheerd door gewapende groeperingen, zoals de aan Haftar-gelieerde LAAF, maar marteling kwam ook voor in centra die onder het bewind van het Ministerie van Justitie van de GNU stonden.⁵⁷⁴

Tijdens de huidige verslagperiode was de situatie grotendeels ongewijzigd. In gevangenissen vonden systematische martelingen plaats.⁵⁷⁵ Dit betreft zowel centra voor migranten als voor Libische burgers. De slachtoffers van de mishandelingen kwamen uit alle lagen van de bevolking, van kinderen tot volwassenen en van mensenrechtenactivisten tot militairen.⁵⁷⁶ De martelingen werden uitgevoerd in detentiecentra die geleid werden door verschillende statelijke en aan de staat gelieerde actoren, zoals de Libische kustwacht, de *Directorate for Combating Illegal Migration* (DCIM), dat onder de GNU viel, Radaa, ISA, SSA en de LAAF en verwante gewapende groepen.⁵⁷⁷ Verschillende bronnen maakten hierbij melding van het gebruik van martelmachines.⁵⁷⁸ In de detentiecentra kwam ook verkrachting en seksueel geweld routinematig voor.⁵⁷⁹ Tevens waren er gevallen waarbij vrouwen

⁵⁶⁹ UN, *'Our worst fears are being confirmed': dozens of bodies discovered in Libya mass graves*, 4 juni 2025.

⁵⁷⁰ HRW, *World Report 2024, Libya*, januari 2024.

⁵⁷¹ Reuters, *Libya court sentences 23 to death for Islamic State campaign*, 30 mei 2023; US Department of State, *Libya 2023 International religious freedom report*, 26 juni 2024; HRW, *World Report 2024, Libya*, januari 2024.

⁵⁷² Libya Herald, *Criminal Court issues death sentences for perpetrators of premeditated murder*, 10 september 2023; Libyan News Agency, *Death penalty for the convicted killer of Muayyad Salah Hammad*, 14 juni 2024.

⁵⁷³ Amnesty International, *Death sentences and executions 2023, Libya*, 20 mei 2024, p. 12.

⁵⁷⁴ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, februari 2023, p. 45-48.

⁵⁷⁵ UNSC, *Report of the Independent Fact-Finding Mission on Libya*, 27 maart 2023, p. 11; Libya Crimes Watch, *Annual Report 2024 Libya: Accountability is the solution, Violations continue amid impunity*, 8 april 2025, p. 51. URL; USDoS, *2023 Country Report on Human Rights Practices: Libya*, april 2024, p. 33-34; Vertrouwelijke bron, 12 november 2024.

⁵⁷⁶ UNSC, *Report of the Independent Fact-Finding Mission on Libya*, 27 maart 2023, p. 11; USDoS, *2023 Country Report on Human Rights Practices: Libya*, april 2024, p. 51.

⁵⁷⁷ UNSC, *Report of the Independent Fact-Finding Mission on Libya*, 27 maart 2023, p. 2.

⁵⁷⁸ USDoS, *2023 Country Report on Human Rights Practices: Libya*, april 2024, p. 8; Lawyers for Justice in Libya, *Press Release: Harrowing accounts of torture, rape, and ill-treatment inside al-Kweifya prison*, 19 april 2023; Vertrouwelijke bron, 12 november 2024.

⁵⁷⁹ Lawyers for Justice in Libya, *Press Release: Harrowing accounts of torture, rape, and ill-treatment inside al-Kweifya prison*, 19 april 2023; USDoS, *2023 Country Report on Human Rights Practices: Libya*, april 2024, p. 9-10; Libya Crimes Watch, *Annual Report 2024 Libya: Accountability is the solution, Violations continue amid impunity*, 8 april 2025, p. 59; UNSC, *Report of the Independent Fact-Finding Mission on Libya*, 27 maart 2023.

tot slaaf gemaakt werden, waarbij in Sabratah en Bani Walid seksslavernij werd vastgesteld door de FFM.⁵⁸⁰

Een voorbeeld van deze gevangenis is de Qarnada gevangenis. Deze staat onder beheer van de LAAF.⁵⁸¹ Videomateriaal van martelingen uit deze gevangenis circuleerden tijdens de verslagperiode op internet. Zo was te zien hoe verschillende martelmethodes gebruikt werden, waaronder zware mishandeling met stokken, zwepen en handen. Daarnaast zou er ook gebruik gemaakt zijn van stroomstootwapens. De video's dateerden uit 2020, enkele daders zouden nog steeds in functie zijn.⁵⁸² Verder stierf in april 2024 Khaled Muftah Qteisha in deze gevangenis. Qteisha zat sinds 2017 vast nadat hij in een video was verschenen waarin hij protesteerde tegen het geweld tegen burgers in Derna door ISA. Hij had tijdens zijn detentie kanker gekregen, maar medische hulp werd hem ontnomen.⁵⁸³ Buitengerechtelijke executies kwam ook in andere gevangenis voor. Zo werd Zahhra Jumaa Wardago in november 2023 doodgemarteld in een gevangenis in Sabha, die werd beheerd door de GNU. Haar lichaam vertoonde ernstig letsel toen haar familie haar lichaam terugvond in het mortuarium. Het was niet duidelijk om welke reden zij gedetineerd was.⁵⁸⁴ Voor meer informatie over buitengerechtelijke executies en de algemene omstandigheden in detentiecentra, zie respectievelijk subparagraaf 5.1.9 en subparagraaf 5.1.5.

Straffeloosheid

In het voorgaande ambtsbericht over Libië werd gesteld dat straffeloosheid onder veiligheidsdiensten een wijdverspreid probleem was. Geweldplegers konden hierdoor ongehinderd hun gang gaan, ook wanneer er meldingen werden gemaakt bij de autoriteiten. De GNU ondernam nauwelijks stappen tegen functionarissen die betrokken waren bij mensenrechtenschendingen. De rechterlijke macht was niet onafhankelijk, en het Openbaar Ministerie in Tripoli was niet bereid tot het controleren van gewapende groepen.⁵⁸⁵

In de huidige verslagperiode was deze situatie ongewijzigd. De FFM stelde dat geweldplegers tegen migranten hun gang konden gaan, omdat het migranten moeilijk werd gemaakt om naar de autoriteiten te stappen.⁵⁸⁶

De groeiende macht van leiders en leden van gewapende groepen zorgde ervoor dat zij steeds minder tot de verantwoording werden geroepen.⁵⁸⁷ De steeds grotere invloed die gewapende groepen kregen op het statelijke bestel, hinderden de autoriteiten in de uitvoering van onderzoeken naar mensenrechtenschendingen.⁵⁸⁸ Verder was de gerechtelijke macht in toenemende mate afhankelijk van gewapende groepen en veiligheidsdiensten, die veel detentiecentra de facto bestuurden.⁵⁸⁹ Vanuit deze groepen kwam een dusdanige dreiging richting het rechtssysteem, dat

⁵⁸⁰ UNSC, *Report of the Independent Fact-Finding Mission on Libya*, 27 maart 2023, p. 9..

⁵⁸¹ Libya Crimes Watch, *Annual Report 2024 Libya: Accountability is the solution, Violations continue amid impunity*, 8 april 2025, p. 34.

⁵⁸² Alkarama, *Libya: Evidence of torture in "Qarnada" Prison highlights the urgent need to end impunity*, 14 januari 2025; OMCT, *Urgent Call: Libyan Arab Armed Forces Must Be Held Accountable for Torture Crimes Committed in Qarnada*, 20 januari 2025.

⁵⁸³ Libya Crimes Watch, *Annual Report 2024 Libya: Accountability is the solution, Violations continue amid impunity*, 8 april 2025.

⁵⁸⁴ Libya Crimes Watch, *Annual Report 2024 Libya: Accountability is the solution, Violations continue amid impunity*, 8 april 2025.

⁵⁸⁵ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, februari 2023, p. 40, 48, 55.

⁵⁸⁶ UNSC, *Report of the Independent Fact-Finding Mission on Libya*, 27 maart 2023.

⁵⁸⁷ Libya Crimes Watch, *Annual Report 2024 Libya: Accountability is the solution, Violations continue amid impunity*, 8 april 2025, p. 13-14. URL; USDoS, *2023 Country Report on Human Rights Practices: Libya*, april 2024, p. 54.

⁵⁸⁸ Libya Crimes Watch, *Annual Report 2024 Libya: Accountability is the solution, Violations continue amid impunity*, 8 april 2025, p. 13-14.

⁵⁸⁹ Libya Crimes Watch, *Annual Report 2024 Libya: Accountability is the solution, Violations continue amid impunity*, 8 april 2025, p. 13-14.

de autoriteiten uit angst voor wraakacties de grotere zaken niet meer onderzochten.⁵⁹⁰ Voor meer informatie over de positie van leden van het justitieel apparaat, zie subparagraaf 5.3.2.

5.1.8 *Verdwijningen en ontvoeringen*

Net als in de vorige verslagperiode, kwamen gedwongen verdwijningen en ontvoeringen geregeld voor, zowel in gebieden gecontroleerd door de GNU in het noordwesten als gebieden onder controle van GNS in het oosten en zuiden van Libië. De FFM van de VN in Libië concludeerde dat ontvoeringen wijdverbreid voor kwamen.⁵⁹¹ UNSMIL meldde op 10 december 2024 dat gedwongen verdwijningen, arbitraire arrestaties en detenties door gingen in heel Libië, wat bijdroeg aan een angstklimaat.⁵⁹² Volgens OMCT, een ngo die actie voert tegen marteling, waren er zelden dagen zonder nieuws over ontvoeringen.⁵⁹³ Verschillende (gewapende) organisaties in Libië intensiveerden in 2023 hun inspanningen om mensen te ontvoeren en vast te zetten, aldus de ngo *Libya Crimes Watch* (LCW). Hierbij zouden ISA, Radaa en facties van de LAAF zoals de TBZ betrokken zijn geweest.⁵⁹⁴ LCW documenteerde in 2024 74 gevallen van gedwongen verdwijning tegenover 52 gevallen in 2023. De verdwijningen vonden in verschillende steden plaats aldus de mensenrechtenorganisatie, waaronder in Tripoli, Ajdabiya, Sabratha, Al-Bayda, Al-Qatrun, Misrata, Al-Marj, Yefren, Benghazi, Derna, Sirte, Shahat, Sebha, Tarhuna, and Jufra.⁵⁹⁵ Volgens het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken maakten gewapende groepen gelieerd aan de GNU en aan de LAAF, en andere niet-statelijke gewapende groepen, criminele groepen en tribale groepen zich gedurende 2023 schuldig aan een onbekend aantal gedwongen verdwijningen. Tientallen activisten, politici, rechters en journalisten verdwenen of werden gedetineerd als gevolg van activiteiten die gezien werden als ontrouw aan de GNU of de LAAF.⁵⁹⁶

Veel verdwijningen die plaatshadden gedurende het bewind van Qadhafi, de opstand van 2011 en de periode daarna bleven niet onderzocht. Volgens de International Commission on Missing Persons (ICMP) ging het om meer dan twintigduizend personen.⁵⁹⁷

De volgende voorbeelden van ontvoeringen en verdwijningen dienen enkel ter illustratie en kunnen geenszins als uitputtend worden beschouwd.

Noordwesten

Radaa ontvoerde in juli 2024 een militaire aanklager, een volksvertegenwoordiger en zijn broer.⁵⁹⁸ Ook ontvoerde Radaa de broer van activist Nasser Al-Hawari naar een onbekende locatie, aldus de ngo LCW. Hij werd na zeven dagen vrijgelaten nadat hij door zijn ontvoerders was mishandeld.⁵⁹⁹ De in Tripoli-gelegerde ISA

⁵⁹⁰ Libya Crimes Watch, *Annual Report 2024 Libya: Accountability is the solution, Violations continue amid impunity*, 8 april 2025, p. 14.

⁵⁹¹ United Nations Human Rights Council, Report of the Independent Fact-Finding Mission on Libya, *A/HRC/52/83*, 20 maart 2023, p. 1.

⁵⁹² United Nations Security Council, *United Nations Support Mission in Libya Report of the Secretary-General S/2024/895*, 10 december 2024, p. 11.

⁵⁹³ OMCT, *Libya: call for justice for enforced disappearance victims*, 30 augustus 2023.

⁵⁹⁴ Libya Crimes Watch, *LCW Annual Report for 2023 - Libya: Unending violations and rampant impunity*, 8 april 2024.

⁵⁹⁵ LCW, *Annual Report 2024, Libya: Accountability is the solution, violations continue amid impunity*, 8 april 2025, p. 19.

⁵⁹⁶ USDoS, *2023 Country Report on Human Rights Practices: Libya*, april 2024, paragraaf B; ICMP, *Factsheet Libya*, 9 maart 2023.

⁵⁹⁷ USDoS, *2023 Country Report on Human Rights Practices: Libya*, april 2024, paragraaf B; ICMP, *Factsheet Libya*, 9 maart 2023.

⁵⁹⁸ Amnesty International, *Libya: Military prosecutor forcibly disappeared: Farouq Alsqidig Abdulsalam Ben Saeed*, 24 juli 2023. Zie ook: Alkarama, *Libya: Arbitrary detention of MP Hassan SALEM and his brother Mohamed before the UN*, 30 juli 2024; Libya Review, *LCW Urges Immediate Release of Detained Libyan MP Hassan Al-Frjani - LibyaReview*, 1 juli 2024.

⁵⁹⁹ Libya Crimes Watch, *Libyan Activist's Brother Kidnapped by Alradaa in Tripoli*, 6 februari 2024.

ontvoerde volgens Amnesty International tientallen mensen en richtte zich met name op personen die ervan verdacht werden de salafistische Madkhali-ideologie te verwerpen.⁶⁰⁰ Na een demonstratie in Zlitan zouden twaalf mensen inclusief twee kinderen gedwongen zijn verdwenen door ISA.⁶⁰¹ Ook werd een generaal-majoor van het *Shahat Security Directorate* in Tripoli ontvoerd door een onbekende militie.⁶⁰² In Tripoli werden in augustus 2024 medewerkers van de centrale bank bedreigd en familieleden ontvoerd door gewapende milities. Volgens een rapport van UNSMIL waren naar verluidt het Criminal Investigations Department, de Facilities Security Authority en ISA betrokken bij deze ontvoeringen (zie ook subparagraaf 2.1.3.).⁶⁰³

Oosten en zuiden

In Oost-Libië ontvoerde de LAAF op 7 oktober 2023 voormalig minister van defensie Al-Mahdi al-Barghathi en achttien van zijn familieleden en aanhangers. Meer dan een jaar later was nog steeds niet duidelijk wat er met hen gebeurd was en of zij nog in leven waren.⁶⁰⁴ LCW rapporteerde in 2023 achttien gedocumenteerde ontvoeringen in Benghazi. In gebieden gecontroleerd door de LAAF werden 28 gevallen gedocumenteerd⁶⁰⁵ waarbij activisten werden vastgezet, soms door middel van ontvoering. Vaak werden ontvoerde mensen na enige tijd weer vrijgelaten. Een slachtoffer vertelde bijvoorbeeld aan LCW dat hij was ontvoerd door gemaskerde en gewapende mannen in ongemarkeerde auto's en naar Benghazi's *Internal Security Prison* werd gebracht waar hij vervolgens gemarteld en ondervraagd werd over online activisme. Hij zou in eenzame opsluiting zijn geplaatst in een kleine cel terwijl zijn familieleden niet wisten waar hij was en werd na twee maanden vrijgelaten nadat hij een verklaring had ondertekend dat hij niet politiek actief meer zou zijn.⁶⁰⁶ In juni 2023 werd de activist en parlementair kandidaat Belgasem Mohamed al-Jared in Benghazi ontvoerd door gewapende mannen die naar verluidt verbonden waren aan de oostelijke tak van ISA. Hij werd naar een onbekende locatie gebracht.⁶⁰⁷ In mei 2024 verdween Ibrahim Al-Darsi, lid van de HoR in Benghazi. In mei 2025 verscheen een verontrustende video online waarin Al-Darsi te zien was met een ketting rond zijn nek, smekend voor zijn vrijlating terwijl hij gedwongen werd verklaringen af te leggen. Het ICC bevestigde korte tijd later de authenticiteit van de video's en stelde dat de video duidelijk tekenen van marteling toonden. Volgens het ICC was Al-Darsi ontvoerd vanwege verklaringen waarin hij de hoop uitsprak op een Libië waarin rechten voor iedereen zouden gelden.⁶⁰⁸ Ook de situatie rondom parlementariër Siham Sergiwa, die in 2019 ontvoerd werd nadat ze zich kritisch had uitgelaten over de LAAF, was nog steeds onbekend.⁶⁰⁹

⁶⁰⁰ Middle East Monitor, *Libya's security agency increasing crackdown on freedom of thought, expression, Amnesty warns*, 14 februari 2024; Amnesty International, *Libya: Internal Security Agency must end abuses in name of 'guarding virtue'*, 14 februari 2024.

⁶⁰¹ United Nations Security Council, *United Nations Support Mission in Libya Report of the Secretary-General S/2024/895*, 10 december 2024, p. 11.

⁶⁰² Libya Review, *Senior Libyan Security Official Kidnapped in Tripoli*, 2 maart 2023.

⁶⁰³ Al Jazeera, *Libya's central bank chief flees country over militia threats: Report*, 30 augustus 2024; BBC, *Libya central bank reopens after kidnapped official freed*, 19 augustus 2024; UNSC, *UNSMIL, Report of the Secretary-General, S/2024/895*, 10 december 2024.

⁶⁰⁴ Amnesty International, *Reveal fate, whereabouts of 19 Libyan men forcibly disappeared a year ago*, 3 oktober 2024.

⁶⁰⁵ LCW benadrukt daarbij in het rapport dat deze cijfers de reikwijdte van de schendingen niet volledig representeren.

⁶⁰⁶ Libya Crimes Watch, *LCW Annual Report for 2023 - Libya: Unending violations and rampant impunity*, 8 april 2024.

⁶⁰⁷ USDoS, *2023 Country Report on Human Rights Practices: Libya*, april 2024, paragraaf B; ICMP, *Factsheet Libya*, 9 maart 2023.

⁶⁰⁸ Zie Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, februari 2023, p. 44; Libya Observer, *LCW calls for revealing fate of MP Al-Darsi*, 27 augustus 2024; HRW, *World report 2025, Libya, Events of 2024*; ICC, *Statement of ICC Prosecutor Karim A.A. Khan KC to the United Nations Security Council on the Situation in Libya, pursuant to Resolution 1970 (2011)*, 15 mei 2025.

⁶⁰⁹ Zie Algemeen Ambtsbericht Libië, september 2021, p. 44; Libya Observer, *LCW calls for revealing fate of MP Al-Darsi*, 27 augustus 2024; HRW, *World report 2025, Libya, Events of 2024*.

Migranten en vluchtelingen

Daarnaast zijn migranten en vluchtelingen het doelwit van ontvoeringen door militieën.⁶¹⁰ Volgens een artikel van Al Jazeera is de door de GNU gecontroleerde stad Beni Walid berucht vanwege de vele migranten die daar ontvoerd worden. Er werden video's van ontvoerde migranten naar familieleden gestuurd waarin de ontvoerde personen gemarteld werden en losgeld geëist werd om hen vrij te kopen.⁶¹¹ Ook in Tazirbu in Zuidoost-Libië werden door de VN meldingen gedaan van migranten en vluchtelingen die op grote schaal slachtoffer waren van mensenhandel, detentie zonder rechtsgrond of rechtswaarborgen, gedwongen verdwijningen en marteling. Zo documenteerden VN experts een mogelijk geval van gedwongen verdwijning van 120 migranten. De migranten zouden eerst door de *Libyan Directorate for Combating Illegal Migration (DCIM)* zijn bevrijd uit de handen van mensenhandelaren. De migranten werden in slechte staat aangetroffen en zouden langere tijd van hun vrijheid zijn beroofd. De migranten waren tijdens hun gevangenschap gemarteld door mensenhandelaren met als doel hun familieleden af te persen. Na de ingreep door DCIM werden zij naar een onbekende locatie meegenomen en werd geen informatie bekend gemaakt over hun omstandigheden en toegang tot diensten en bescherming. Humanitaire organisaties, evenals advocaten en organisaties of personen uit het maatschappelijk middenveld kregen geen toegang tot de groep migranten. Daarnaast schreven de experts dat zij sinds 2020 meldingen kregen over de situatie van zevenhonderd migranten, vluchtelingen en slachtoffers van mensenhandel die in loods en boerderijen in Tazirbu opgesloten zaten. Ook hier waren gevallen van gedwongen verdwijningen bij.⁶¹² Voor meer informatie over migranten en detentieomstandigheden, zie subparagraaf 5.1.5.

5.1.9

Buitengerechtelijke executies

Volgens een artikel van Libya Review hadden er in 2022 meer dan 173 buitengerechtelijke executies plaatsgevonden in geheel Libië.⁶¹³ LCW documenteerde in 2023 in heel Libië buitengerechtelijke executies op 23 burgers.⁶¹⁴ Gedurende 2024 documenteerde dezelfde organisatie 35 buitengerechtelijke executies. Deze executies vonden zowel in het oosten als het westen van het land plaats.⁶¹⁵ De Hoge Commissaris voor de Mensenrechten van de VN, Volker Türk, sprak op 9 juli 2024 van zestig geverifieerde gevallen van arbitraire detentie, waarbij detentie soms werd gevolgd door buitengerechtelijke executie.⁶¹⁶ De FFM in Libië van de VN trok de conclusie dat buitengerechtelijke executies in het land wijdverbreid voorkwamen.⁶¹⁷

De volgende voorbeelden dienen enkel ter illustratie en kunnen geenszins als uitputtend worden beschouwd.

In Benghazi documenteerde LCW acht gevallen van buitengerechtelijke executies in 2024. Een Palestijnse vrouw en twee Libische mannen overleden in een onofficiële

⁶¹⁰ IOM, *On this journey, no one cares if you live or die, volume 2*, 3 juli 2024; USDoS, *2023 Country Report on Human Rights Practices: Libya*, april 2024, paragraaf B

⁶¹¹ Al Jazeera, *Libyan militias 'making a killing' off kidnapping refugees for ransom*, 10 december 2023. Zie ook: The New Yorker, *The Kingpin Who Kidnapped Migrants for Ransom*, 6 november 2023.

⁶¹² OHCHR, *Mandates of the Special Rapporteur on trafficking in persons, especially women and children; the Working Group on Arbitrary Detention; the Working Group on Enforced or Involuntary Disappearances; the Special Rapporteur on the human rights of migrants; the Special Rapporteur on minority issues and the Special Rapporteur on contemporary forms of slavery, including its causes and consequences*, 2 mei 2023. p. 1 en 2; UN, *Libya: UN experts alarmed at reports of trafficking in persons, arbitrary detention, enforced disappearances and torture of migrants and refugees*, 21 juli 2023.

⁶¹³ Libya Review, *Armed Group Kills 2 Brothers in Libya's Al-Zawiya*, 14 april 2024.

⁶¹⁴ Libya Crimes Watch, *LCW Annual Report for 2023 - Libya: Unending violations and rampant impunity*, April 2024.

⁶¹⁵ LCW, *Annual Report 2024, Libya: Accountability is the solution, violations continue amid impunity*, 8 april 2025, p. 31.

⁶¹⁶ United Nations, *Arbitrary detentions and impunity widespread in Libya, warns UN's Türk*, 9 juli 2024.

⁶¹⁷ UNHCR, *Report of the Independent Fact-Finding Mission on Libya*, 27 maart 2023.

gevangenis in Ras Al-Mangar die door het *General Directorate for Security Operations (GDSO)* beheerd werd. De Palestijnse vrouw werd op 1 november 2024 door het GDSO opgepakt in haar huis en naar de gevangenis overgeplaatst. Twee dagen later kregen haar familieleden een bericht dat ze haar lichaam konden ophalen zonder dat de autoriteiten een uitleg over de oorzaak van haar overlijden gaven. De twee overleden Libische mannen werden onder vergelijkbare omstandigheden opgepakt en gedood. Één van de lichamen vertoonde duidelijke tekenen van marteling. Volgens LCW zijn deze incidenten onderdeel van een systematische arbitraire arrestatiecampagne waar het GDSO in begin oktober 2024 mee was begonnen. Hierbij zouden vooral aanhangers van het soefisme gedetineerd worden in Benghazi, Al-Marj, Sirte, en andere gebieden in Oost-Libië. Het GDSO heeft deze mensen aangeklaagd op verdenking van hekserij zonder hun recht op een eerlijk proces te garanderen (zie ook subparagraaf 5.3.3. voor meer informatie over de positie van soefi).⁶¹⁸

5.2 Naleving en schending

5.2.1 Vrijheid van meningsuiting

In het voorgaande ambtsbericht Libië werd een aantal wetten besproken die de vrijheid van meningsuiting inperkten. Daarbij werd gesteld dat mediakanalen gelinkt waren aan een van de partijen in het conflict en dat machtige personen deze kanalen gebruikten om hun doelen te dienen.⁶¹⁹

In de huidige verslagperiode was hier geen verandering in. Volgens de ngo *Freedom House* had Libië in 2024 geen vrije pers. Mediakanalen en journalisten zagen zich vaak gedwongen om één van de conflictpartijen te dienen en konden zodoende niet onafhankelijk werken. Buitenlandse journalisten konden geen verslag leggen over de ontwikkelingen in Libië, aldus *Reporters without Borders* (RSF). De waarborging van de vrijheid van meningsuiting was in 2025 nog niet vastgelegd in de wet.⁶²⁰

Na de overstromingen in Derna, in september 2023, werden (internationale) journalisten lastiggevallen en belemmerd in hun werk door de LAAF. De pers zou in de gaten gehouden worden door de inlichtingendiensten. Sommige journalisten zouden gearresteerd en ondervraagd zijn.⁶²¹

Op 6 november 2024 stelde de GNU-minister van Binnenlandse Zaken, Emad al-Trabelsi, in een persconferentie dat hij een aantal nieuwe regels zou hebben ingevoerd die de vrijheid van meningsuiting zouden inperken (zie subparagraaf 5.3.5).⁶²² Hij verklaarde dat er in Libië geen plaats was voor persoonlijke vrijheid.⁶²³

Ook de culturele sector kreeg in de huidige verslagperiode restricties opgelegd. Volgens *Deutsche Welle* (DW) hebben autoriteiten in zowel het oosten als in het westen van Libië deze sector aan banden gelegd. Zo moesten artiesten toestemming krijgen van de relevante autoriteiten voordat zij hun kunst mochten

⁶¹⁸ Libya Crimes Watch, *Statement: LCW condemns extrajudicial killings inside an unofficial prison in Benghazi - Libya Crimes Watch*, 29 november 2024.

⁶¹⁹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, februari 2023, p. 50-51.

⁶²⁰ Freedom House, *Freedom in the world 2024, Libya*; RSF, *MAP – 2025 World Press Freedom Index*; Vertrouwelijke bron, 12 november 2024.

⁶²¹ Freedom House, *Freedom in the world 2024, Libya*.

⁶²² Amnesty International, *Libya: Authorities must drop plans to impose compulsory veiling amid wider crackdown on 'morality' grounds*, 8 november 2024; HRW, *Libyan Minister's 'Morality' Measures Would Violate Women's Rights*, 13 november 2024.

⁶²³ HRW, *Libyan Minister's 'Morality' Measures Would Violate Women's Rights*, 13 november 2024.

vertolken. Dit zou gelden voor muzikale-, theater-, acteer-, musical-, dans- en zangvoorstellingen.⁶²⁴

5.2.2 *Vrijheid van vereniging en vergadering*

De ruimte voor het maatschappelijk middenveld in Libië was verder afgenomen. In het westen van Libië positioneerden veiligheids- en overheidsactoren zich als moraliteitspolitie om campagnes tegen organisaties uit het maatschappelijk middenveld, humanitaire actoren en vrouwen te rechtvaardigen. Deze organisaties en personen werden beschuldigd van een gebrek aan respect voor de Libische cultuur en de Libische normen en waarden. In het oosten werd op kritiek op het militair leiderschap gereageerd door middel van wijdverbreide monitoring en controle. Haatspraak en aanzetting tot geweld bedreigden de levens en de activiteiten van mensenrechtenverdedigers, activisten en journalisten, met name tegen vrouwelijke activisten (zie subparagraaf 5.3.5). Veiligheidsactoren gebruikten in toenemende mate agressieve benaderingen om mensenrechtenverdedigers en humanitaire actoren te intimideren en te detineren.⁶²⁵

Volgens *Human Rights Watch* (HRW) belemmerden de Libische autoriteiten en gewapende groepen in verschillende delen van Libië jarenlang de mogelijkheden voor ngo's en hun medewerkers om hun werkzaamheden uit te voeren.⁶²⁶ De FFM stelde dat aanvallen tegen onder andere mensenrechtenverdedigers, vrouwenrechtenactivisten, journalisten en organisaties uit het maatschappelijk middenveld een angstsfeer creëerden waardoor personen zelfcensuur toepasten, zich schuil hielden of vluchtten naar het buitenland.⁶²⁷ Voor meer over journalisten, activisten en ngo-medewerkers zie subparagraaf 5.3.1.

Volgens *Freedom House* nam het aantal actieve ngo's in Libië in de laatste jaren steeds verder af door conflicten en het vertrek van internationale donoren. Milities vielen activisten uit het maatschappelijk middenveld aan en werden niet ter verantwoording geroepen. Veel Libische ngo medewerkers waren naar het buitenland gevlucht of stopten met hun activiteiten vanwege ernstige bedreigingen richting hen of hun familieleden. Internationale ngo's en buitenlandse activisten en onderzoekers die in Libië wilden werken, werden routinematig geconfronteerd met uitdagingen zoals de weigering van visa.⁶²⁸ Op 2 april 2025 maakte de ISA in Tripoli bekend tien ngo's die de belangen van (irreguliere) migranten behartigen te zullen verbieden (zie ook subparagraaf 5.3.1.5 en 6.2.5.).

Op 13 maart 2023 stelde de GNU decreet nr. 5803 in werking. Dit decreet gaf de Libische Commissie voor het Maatschappelijk Middenveld de opdracht om de vergunningen van alle ngo's in te trekken die na 2011 waren gevormd. Hierdoor werden alle organisaties die zich bezighielden met het maatschappelijk middenveld illegaal verklaard.⁶²⁹ Het decreet volgde op een uitspraak van het Hooggerechtshof van 8 maart 2023, waarin gesteld werd dat ngo's enkel legaal konden opereren als zij zich aan het wettelijke beleid voor ngo's zouden houden. Wet nr. 19/2001, uit het Qadhafi-tijdperk, was de enige wetgeving omtrent ngo's die er was.⁶³⁰

⁶²⁴ DW, *Libya's culture clampdown silences popular rap music*, 8 februari 2025.

⁶²⁵ UNSC, United Nations Support Mission in Libya, *Report of the Secretary-General, S/2023/248*, 5 april 2023, p. 8; OHCHR, *Technical assistance and capacity-building to improve human rights in Libya*, 3 juni 2024, p. 10.

⁶²⁶ HRW, *Libya: Crackdown on Nongovernmental Groups*, 18 april 2023.

⁶²⁷ UN Human Rights Council, *Report of the Independent Fact-Finding Mission on Libya, A/HRC/52/83*, 20 maart 2023.

⁶²⁸ Freedom House, *Freedom in the World 2024, Libya*, zie E2.

⁶²⁹ Libya Herald, *Libyan organizations call on authorities to stop draconian laws and civil society crackdown*, 7 april 2023; Lawyers for Justice in Libya, *Libyan organisations call on authorities to stop draconian laws and civil society crackdown*, 6 april 2023.

⁶³⁰ Ibid.

Wet 19/2001 erkende enkel organisaties die sociale, culturele, humanitaire of sportdiensten leverden. De wet plaatste destijds alle organisaties onder het gezag van het Algemene Volkscongres. Het Algemene Volkscongres was de benaming van het parlement in de tijd van Qadhafi. In een voorgestelde wetswijziging zou deze taak worden toebedeeld aan Libische Commissie voor het Maatschappelijk Middenveld. Deze Commissie kreeg hiermee de macht om op elk onderdeel van organisaties te interveniëren, zonder daar toezicht of goedkeuring van de rechterlijke macht voor nodig te hebben. Het kreeg het alleenrecht organisaties te registreren en hun statuten en lidmaatschappen goed te keuren. Daarbij zou de commissie organisaties kunnen verbieden, sluiten, ontbinden, samenvoegen, hun beleid en beslissingen terugdraaien en een (tijdelijk) bestuur instellen. Alle handelingen van een organisatie, zoals fondsenwerving, organisatie van activiteiten of vergaderingen, kwamen onder toezicht van en werden bijgewoond door de Commissie.⁶³¹ Het gebruik van de wet zou de Libische Constitutionele Verklaring van 2011 en Wet nr. 29/2013, welke alle repressieve wetten van voor 2011 nietig verklaarde, schenden.⁶³² Na de uitvaardiging van het decreet ontvingen UNSMIL en de VN-mensenrechtenraad meldingen van arrestaties en detenties zonder rechtsgrond of rechtswaarborgen van actoren uit het maatschappelijk middenveld, invallen in kantoren en sluitingen van bankrekeningen.⁶³³ Op 21 maart 2023 werd het ministerieel decreet nr. 7/2023 uitgevaardigd door premier Dbeibeh. Hiermee kregen de getroffen organisaties een tijdelijke vergunning om hun werkzaamheden voort te zetten, totdat zij voldeden aan de eisen die in Wet 19/2001 gesteld werden.⁶³⁴

5.2.3

Vrijheid van godsdienst en levensovertuiging

Vrijwel de gehele Libische bevolking, namelijk 99% is moslim. 90 tot 95% van de bevolking is soennitisch. De ibadieten, een moslimminderheid, vormen tussen de vier en zes procent van de inwoners van Libië. De meeste ibadieten behoren tot de Amazigh, een etnische groep. Niet alle Amazigh zijn ibadiet. Ook zijn er moslims die het soefisme aanhangen. De overige inwoners behoren tot kleine religieuze gemeenschappen als christenen, hindoes, bahai, boeddhisten en ahmadi-moslims. Die gemeenschappen bestaan vrijwel uitsluitend uit buitenlanders, met name migranten uit Sub-Sahara Afrika en Egypte. Volgens een rapport van de internationale ngo Open Doors zijn er 35.100 christenen in Libië. Zoals vermeld in het voorgaande ambtsbericht is het aantal Libische christenen laag.⁶³⁵ In 2015 ging het om 150 tot 180 Libiërs die van de islam waren overgegaan op het christendom.⁶³⁶ Voor zover bekend waren er geen nieuwe schattingen van het aantal bekeerlingen.

Zowel statelijke als niet-statale actoren hadden tijdens de verslagperiode bijzondere negatieve aandacht voor religieuze minderheden, bekeerlingen van de

⁶³¹ Cairo Institute for Human Rights Studies, *Libya: Amendment to draconian Law 19/2001 on civil society offers no solution*, 23 maart 2023; Adala for All, *Libya: Protecting an association from Law 19/2001 and its restrictions*, 8 mei 2023; DCAF, *Law No. 19 of 2001 on the Reorganisation of Non-Governmental Organisations (Law 19/2001)*, geraadpleegd op 1 juli 2025.

⁶³² Cairo Institute for Human Rights Studies, *Libya: Amendment to draconian Law 19/2001 on civil society offers no solution*, 23 maart 2023; OHCHR, *Technical assistance and capacity-building to improve human rights in Libya*, 3 juni 2024, p. 10; Freedom House, *Freedom in the World 2024, Libya*, zie E2.

⁶³³ OHCHR, *Technical assistance and capacity-building to improve human rights in Libya*, 3 juni 2024, p. 10; Freedom House, *Freedom in the World 2024, Libya*, zie E2.

⁶³⁴ OHCHR, *Technical assistance and capacity-building to improve human rights in Libya*, 3 juni 2024, p. 10; Freedom House, *Freedom in the World 2024, Libya*, zie E2.; Ifex, *Libya: Amendment to draconian civil society law offers no solution*, 30 maart 2023; Libya Update, *Human Rights Watch criticizes crackdown on CSOs by Tripoli-based government*, 18 april 2023; ICJ, *Libya's civic space: repressive frameworks; continued attacks*, oktober 2023, p. 7.

⁶³⁵ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, februari 2023; USDoS, *Libya, 2023 International Religious Freedom report*, onbekende publicatiedatum; Open Doors, *Libya: Full Country Dossier*, januari 2024, p. 14.

⁶³⁶ USDoS, *Libya, 2023 International Religious Freedom report*, onbekende publicatiedatum

islam naar andere geloven, (met name irreguliere Sub-Sahara Afrikaanse) migranten en Libische moslims met afwijkende religieuze meningen.⁶³⁷ Voor meer informatie over deze groepen, zie subparagraaf 5.3.3. Het Amerikaanse Ministerie van Buitenlandse Zaken meldde in haar jaarrapport over 2023 inzake religieuze vrijheid in Libië dat gewapende groepen in Libië religieuze praktijken beperkten, naleving van hun interpretatie van de sharia afdwongen en personen die door hen gestelde normen overtraden tot doelwit maakten. In het westen van het land arresteerde en detineerde Radaa, waarvan het leiderschap de Madkhali salafistische stroming van de islam volgt, personen die islamitische wetten overtraden. In het oosten bleven Madkhali-salafistische groepen, verbonden aan de LAAF, activiteiten onderdrukken die niet formeel waren goedgekeurd aan de hand van hun strikte interpretatie van de Islam.⁶³⁸

Net als in eerdere verslagperioden was er rivaliteit tussen religieuze instituten in het land. De Algemene Autoriteit voor Religieuze Fondsen en Islamitische Zaken (*General Authority for Religious Endowment and Islamic Affairs, GAEIA*), verbonden aan de GNU, hield toezicht op islamitische schenkingen en donaties, benoemde imams en leidde de vrijdagpreken in het noordwesten. De GAEIA wordt sinds 2018 geleid door Madkhali salafist Mohamed al-Abbani. In het oosten en zuiden oefende de oostelijke GAEIA vergelijkbare verantwoordelijkheden uit. De in Tripoli gevestigde Dar al-Ifta⁶³⁹ (de islamitische autoriteit van Libië) bleef fatwa's (juridische adviezen over de islamitische wet) uitvaardigen en handelde soms in samenwerking en soms in concurrentie met de GAEIA. Sadiq al-Gharyani, door velen in West-Libië erkend als de grootmoefti van het land, bleef Dar al-Ifta vanuit Turkije leiden.⁶⁴⁰ Volgens een artikel van het *Washington Institute* leidde de rivaliteit tussen Al-Gharyani en Al-Abbani ertoe dat de religieuze instituten hun islamitische fundamentalisme in toenemende mate wilden tonen. Dit resulteerde in stijgende maatregelen ten aanzien van niet-moslims, vrouwen en andere kwetsbare groepen.⁶⁴¹

In mei 2023 kondigde de GAEIA in Tripoli het begin aan van een nieuwe politie-eenheid, de 'Beschermers van de Deugd'. Het decreet was volgens GAEIA bedoeld om te strijden tegen religieuze, intellectuele en morele 'afwijkingen'. Volgens Amnesty International waren met name jongeren van de Amazigh-gemeenschap, waaronder Ibadieten, doelwit van het programma. Een artikel van de website Middle East Monitor stelde dat met name soefi's doelwit werden. Ook zouden intellectuelen en schrijvers door de 'Beschermers van de Deugd' beschuldigd zijn van afvalligheid, het verspreiden van het christendom, en atheïsme. De politie eenheid zou het mandaat hebben om online activiteit te monitoren en kon verdachten arresteren zonder arrestatiebevel.⁶⁴²

Wettelijke bepalingen

Volgens de Constitutionele Verklaring uit 2011 hadden niet-moslims het recht op vrije geloofsuiting en was het verboden te discrimineren op basis van

⁶³⁷ USCIRF, *Factsheet Religious Freedom Conditions in Libya*, december 2023.

⁶³⁸ USDoS, *Libya, 2023 International Religious Freedom report*, onbekende publicatiedatum

⁶³⁹ De Dar al-Ifta, ook bekend als de *National Council of Islamic Jurisprudence* is een onafhankelijk islamitisch instituut dat juridische adviezen (fatwa's) uitbrengt over islamitische kwesties en daarnaast fungeert als een centrum voor islamitisch (sharia-)onderzoek. Het hoofd van de raad is de grootmoefti van Libië, Sadiq al-Gharyani.

⁶⁴⁰ USDoS, *Libya, 2023 International Religious Freedom report*, onbekende publicatiedatum.

⁶⁴¹ Washington Institute, Fikra Forum, *Could Libya become Africa's Afghanistan?*, 26 juli 2023.

⁶⁴² In het Engels 'Guardians of Virtue'. Amnesty International, *Libya: Internal Security Agency must end abuses in name of 'guarding virtue'*, 14 februari 2024; MEMO, *Libya moderate Islamic interpretations under threat as more radicals penetrate government institutions*, 1 juni 2023; USDoS, *Libya, 2023 International Religious Freedom report*, onbekende publicatiedatum; Washington Institute, Fikra Forum, *Could Libya become Africa's Afghanistan?*, 26 juli 2023.

geloofsovertuiging. Er bestond echter geen expliciete regel die het recht gaf tot vrijheid van geloof.⁶⁴³

Wet 20/2016, waarmee het wetboek van strafrecht werd geamendeerd, bevat bepalingen die de verwerping van de islam strafbaar stellen (art. 291). Hierop staat de doodstraf. De doodstraf wordt ingetrokken indien de betreffende persoon, op enig moment voor de voltrekking van het vonnis, tot inkeer komt. Het geamendeerde artikel stelt ook de doodstraf in voor elke niet-moslim die in het openbaar de islam beledigt. Het parlement in Tripoli voerde het amendement in 2016 in. De legitimiteit ervan werd echter in het oosten in twijfel getrokken en alleen in het westen geaccepteerd. Artikel 207 van het Wetboek van Strafrecht stelde de bevordering van theorieën of principes die erop gericht zijn de grondwet of fundamentele regels van de sociale structuren in Libië te veranderen, strafbaar. In de praktijk hield dit volgens bronnen in dat ook op missionaris-werkzaamheden de doodstraf stond.⁶⁴⁴ Volgens een bron was er onduidelijkheid over de geldigheid van bovengenoemde wet. Het HoR zou de wet in 2014 hebben afgeschaft. Volgens de bron maken rechters en openbaar aanklagers in sommige gevallen gebruik van de juridische ambiguïteit om afvalligen te vervolgen en de doodstraf te eisen.⁶⁴⁵

Voor meer informatie over de positie van religieuze minderheidsgroepen, zie subparagraaf 5.3.3.

5.3 Positie specifieke groepen

5.3.1 *Journalisten, mensenrechtenverdedigers, advocaten, ngo-medewerkers en oppositieleden*

5.3.1.1 Journalisten

In het vorige ambtsbericht werd gesteld dat journalisten in Libië te maken kregen met bedreigingen, geweld en arbitraire arrestaties. Volgens de internationale ngo *Reporters without Borders* (RSF) waren de meeste journalisten het land ontvlucht. De achterblijvers werkten in opdracht van gewapende groepen om hun veiligheid te garanderen. Buitenlandse media waren niet welkom. Volgens RSF zijn veel mediaorganisaties op de een of andere manier gelieerd aan een factie, waardoor deze niet onafhankelijk kunnen opereren. Er waren in de vorige verslagperiode meerdere incidenten met journalisten die ontvoerd of gearresteerd werden.⁶⁴⁶ Ook was er sprake van geweld tegen mensenrechtenactivisten. Zo waren er doodsbedreigingen op sociale media en werden mensenrechtenactivisten zonder rechtsgrond of rechtswaarborgen gearresteerd en gedetineerd.⁶⁴⁷

De situatie ten aanzien van journalisten was sinds de vorige verslagperiode niet sterk veranderd. Volgens de RSF *2024 press freedom index* stond Libië in 2024 op nummer 143 van de 180 landen. In 2025 stond Libië op nummer 137. De lichte stijging in de ranglijst weerspiegelde echter geen verbetering van de persvrijheid in Libië, maar is te wijten aan landen die zijn gedaald op de ranglijst. De score die RSF op grond van haar onderzoek aan Libië toekende bleef nagenoeg gelijk (40.42 in

⁶⁴³ Ministerie van Buitenlandse Zaken, Algemeen Ambtsbericht Libië, september 2021; USDoS, *Libya, 2023 International Religious Freedom report*, onbekende publicatiedatum

⁶⁴⁴ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, februari 2023; USDoS, *Libya, 2023 International Religious Freedom report*, onbekende publicatiedatum; Library of Congress, *Libya: American and Libyan citizens arrested and Detained for conducting Missionary Work and Apostasy*, 25 mei 2023.

⁶⁴⁵ Vertrouwelijke bron, 5 februari 2025.

⁶⁴⁶ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, februari 2023, p. 59-60.

⁶⁴⁷ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, februari 2023, p. 60.

2025 tegenover 40.59 in 2024).⁶⁴⁸ Onafhankelijke verslaggeving in Libië was gevaarlijk, aldus Freedom House. Journalisten en verslaggevers waren het slachtoffer van intimidaties, arrestaties zonder rechtsgrond of rechtswaarborgen en mishandeling door autoriteiten en daaraan gelieerde gewapende groepen.⁶⁴⁹ Op 15 mei 2024 werd journalist Salhine Zerouali gewelddadig gearresteerd toen hij met zijn negenjarige zoon in de auto zat in Ajdabiya, een stad in Oost-Libië. Hij werd door gemaskerde mannen mishandeld en daarna gearresteerd. Hij werd verdacht van het werken voor organisaties die door de autoriteiten als vijandig werden gezien. Op 13 maart 2025 was zijn eerste hoorzitting. In de tussentijd was hij gedetineerd in een militaire gevangenis in Benghazi.⁶⁵⁰ Verder werd op 18 september 2024 journalist Ikram Rajab gearresteerd door ISA in Benghazi. Op Facebook zou zij gemeld hebben dat ze gevolgd werd door ISA-auto's. Daarna werd het contact verbroken en de post verwijderd.⁶⁵¹ Zij werd gearresteerd in opdracht van de GNS-minister van Vrouwenzaken.⁶⁵² De reden van de arrestatie zou een persoonlijke vete tussen haar en de minister zijn geweest.⁶⁵³ Een dag later werd haar huis doorzocht en haar familie belaagd.⁶⁵⁴ Op 22 oktober 2024 werd Rajab zonder aanklacht vrijgelaten.⁶⁵⁵

Een ander prominent voorbeeld was de arrestatie van Ahmed Al-Senussi op 11 juli 2024. Hij werd opgepakt door gewapende ISA-agenten in Tripoli. Al-Senussi had kort voor zijn arrestatie een rapport over corruptie gepubliceerd.⁶⁵⁶ Drie dagen later werd hij vrijgelaten, zonder proces.⁶⁵⁷ Verschillende mensenrechtenorganisaties stelden dat de gevaarlijke omstandigheden waar journalisten in verkeerden ervoor zorgden dat zij zichzelf censureerden of zelfs op de vlucht sloegen.⁶⁵⁸

Tijdens de verslagperiode was ook een geval van een Libische tv-presentator en activist die in Egypte gedwongen verdween. Nasser al-Hawari werd op 9 februari 2025 opgepakt in Alexandrië, Egypte door veiligheidsagenten in burgerkleding. In januari 2025 had hij een documentaire uitgebracht over martelingen en mensenrechtenschendingen in de Gernada gevangenis, welke onder beheer van de LAAF stond. Nasser al-Hawari werd bekend door zijn oppositie tegen, en kritiek op Haftar en de mensenrechtenschendingen in Oost-Libië.⁶⁵⁹ Amnesty International stelde dat de nauwe banden tussen de Egyptische regering en Haftar geen rechtvaardiging mocht zijn voor represailles tegen al-Hawari. Het werd echter niet

⁶⁴⁸ Reporters without Borders, *2023 Free Press Index*.

⁶⁴⁹ Freedom House, *Freedom in the World 2024 Country Report: Libya*, 2024; Libya Crimes Watch, *Annual report 2023. Libya: Unending violations and rampant impunity*, 8 april 2024, p. 38; LCW, *Annual Report 2024, Libya: Accountability is the solution, violations continue amid impunity*, 8 april 2025, p. 28; Amnesty, *The State of the World's Human Rights*, april 2024, p. 242.

⁶⁵⁰ Reporters without Borders, *Libya: RSF calls for the immediate release of journalist Salhine Zerouali, on trial in Military Court*, geraadpleegd op 14 april 2025.

⁶⁵¹ Libya Security Monitor, *Journalist abducted by ISA in the east*, 18 september 2024; The Libya Observer, *LCW condemns arrest of journalist in Benghazi*, 22 september 2024.

⁶⁵² Libyan Express, *Libyan media personality freed after a month in arbitrary detention*, 24 oktober 2024.

⁶⁵³ Vertrouwelijke bron, 18 april 2025.

⁶⁵⁴ Libya Crimes Watch, *Report: Human Rights Violations in Libya during September 2024*, 5 oktober 2024; Libya Crimes Watch, *Report: Human Rights Violations in Libya during October 2024*, 5 november 2024; UNSMIL, *United Nations Support Mission in Libya Report of the Secretary-General*, 10 december 2024, p. 11.

⁶⁵⁵ LCW, *Report: Human Rights Violations in Libya during October 2024*, 5 november 2024.

⁶⁵⁶ Committee to Protect Journalists, *Libyan TV host Ahmed al-Sanussi arrested after corruption report*, 12 juli 2024; Libya Review, *US Welcomes Release of Libyan Journalist Ahmed Al-Senussi*, 15 juli 2024.

⁶⁵⁷ Libya Crimes Watch, *Report: Human Rights Violations in Libya during July 2024*, 5 augustus 2024.

⁶⁵⁸ USDoS, *2023 Country Report on Human Rights Practices: Libya*, april 2024, p. 23, 28; Defender Center for Human Rights, *Freedom of the Press in Libya: A Long Way to Go*, 19 juni 2023, p. 23; Human Rights Watch, *Libya: Civic Space Crushed*, 27 januari 2025.

⁶⁵⁹ Amnesty International, *Egypt: Authorities must immediately reveal whereabouts of Egyptian-Libyan activist Nasser al-Hawari*, 14 februari 2025; Law and Democracy Support Foundation, *Egypt: LDSF calls for disclosure of the fate of Egyptian-Libyan human rights activist Nasser Al-Hawari*, 18 februari 2025; The New Arab, *Rights activist detained in Egypt after criticizing Libyan warlord Khalifa Haftar*, 14 februari 2025; Watan, *Egypt Detains Libyan Activist Nasser Al-Hawari Amid Extradition Fears to Haftar*, 20 februari 2025.

geheel duidelijk welke actoren achter de gedwongen verdwijning zaten. Al-Hawari werd na zestien dagen detentie in Egypte vrijgelaten.⁶⁶⁰

5.3.1.2 Mensenrechtenactivisten

De Libische autoriteiten en andere veiligheidsactoren hanteerden volgens een bron een brede definitie van het concept activist. Volgens de bron werden onder andere de volgende personen als activist beschouwd in de Libische context: personen die actief waren in hun gemeenschap; personen die zich kritisch uitten over een situatie; personen die actief waren binnen het maatschappelijk middenveld; personen die evenementen organiseerden; stamhoofden (*tribal leaders*) vanwege hun relatief grote invloed. Activisme kwam veel voor op sociale media, omdat dat de enige overgebleven spreekbuis was voor burgers, maar ook deze werd in steeds grotere mate ingeperkt (zie subparagraaf 5.3.1.7.). Volgens een bron bouwden de autoriteiten, met name ISA, hun online aanwezigheid gestaag uit.⁶⁶¹ In de vorige verslagperiode was er sprake van wijdverspreide intimidatie van mensenrechtenactivisten op onder meer sociale media. Activisten werden opgepakt en in ondervragingen gedwongen tot bekentenissen.⁶⁶² Tijdens de huidige verslagperiode was de situatie ongewijzigd. Volgens de ngo *Defender Center for Human Rights* gebruikten de verschillende Libische autoriteiten de staatsmedia om mensenrechtenactivisten te dehumaniseren en neer te zetten als agenten van westerse mogendheden, die als doel hadden om de Libische samenleving te ontwrichten. Officiële religieuze instellingen en religieuze platformen namen dit narratief over en verspreidden deze. Volgens hen zouden mensenrechtenactivisten als doel hebben om de islamitische waarden en tradities te vernietigen.⁶⁶³

In mei 2023 werden in Zuid-Libië een aantal mensenrechtenactivisten van de Italiaanse organisatie Ara Pacis⁶⁶⁴ opgepakt door ISA. Hun bekentenissen, die volgens *Amnesty International* het resultaat waren van martelingen, werden uitgezonden op het internet.⁶⁶⁵ Daarnaast werden in december 2022 vier leden van de Tanweer-beweging⁶⁶⁶ veroordeeld tot dwangarbeid. Zij werden schuldig bevonden aan atheïsme, feminisme en ongelovigheid of belediging van de islam. Zoals vermeld in het voorgaande ambtsbericht voerde de humanistische sociale Tanweer-beweging campagne voor gendergelijkheid en sociale en culturele rechten. In maart 2022 ontbond de beweging zichzelf en vluchtten leden van de raad van bestuur naar het buitenland.⁶⁶⁷

Volgens de ngo *Defender Center for Human Rights* was er in de huidige verslagperiode sprake van een toenemende hoeveelheid vijandigheden tegen online activisten die verslag deden over politieke en maatschappelijke situaties. Zij kregen te maken met bedreigingen, werden gearresteerd of verdwenen.⁶⁶⁸ Zo werden politiek activisten Al-Mu'tasim Billah Aribi en Mohamed Shtiwi ontvoerd door gewapende mannen in Misrata op 8 juli 2024. De aanleiding voor de ontvoering was niet bekend. Enkele uren later werd Mohamed Shtiwi teruggevonden op een weg in

⁶⁶⁰ Amnesty International, *Egypt: Authorities must immediately reveal whereabouts of Egyptian-Libyan activist Nasser al-Hawari*, 14 februari 2025; Libya Observer, *Egypt releases Libyan activist Al-Hawari after two weeks in detention*, 27 februari 2025.

⁶⁶¹ Vertrouwelijke bron, 18 april 2025.

⁶⁶² Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, februari 2023, p. 60-61.

⁶⁶³ Defender Center for Human Rights, *Brief Report on the Situation of Human Rights in Libya 2024*, 10 september 2024, p. 6.

⁶⁶⁴ Ara Pacis betekent Altaar voor de Vrede.

⁶⁶⁵ Defender Center for Human Rights, *Brief Report on the Situation of Human Rights in Libya 2024*, 10 september 2024, p. 7; Amnesty, *The State of the World's Human Rights*, april 2024, p. 242.

⁶⁶⁶ Tanweer betekent 'verlichting'.

⁶⁶⁷ HRW, *Libya: Crackdown on Nongovernmental Groups*, 18 april 2023, p. 2; HRW, *Libya: Civic Space Crushed*, 27 januari 2025.

⁶⁶⁸ Defender Center for Human Rights, *Brief Report on the Situation of Human Rights in Libya 2024*, 10 september 2024, p. 8; USDoS, *2023 Country Report on Human Rights Practices: Libya*, april 2024, p. 26.

een buitenwijk van Misrata. Zijn levenloze lichaam vertoonde tekenen van lichamelijke mishandeling. Twee dagen later werd het lichaam van Al-Mu'tasim Billah Aribi teruggevonden langs een weg in Misrata. Alle veiligheids- en militaire actoren in de stad ontkenden betrokkenheid.⁶⁶⁹

De ngo *Libya Crimes Watch* maakte melding van de ontvoering van activist Al-Mu'tasim Billah Adel Abu Jannah door gewapende mannen in Tripoli in mei 2024. Hij werd meegenomen naar een onbekende locatie.⁶⁷⁰ Aan het eind van de verslagperiode was nog geen aanvullende informatie over deze zaak bekend geworden.

5.3.1.3 Mensenrechtenadvocaten

Tijdens de verslagperiode waren advocaten en andere uitvoerders van de rechterlijke macht het doelwit van geweld en arrestaties door ordediensten. Zo werd rechter Ali Al Shareef gewelddadig gearresteerd in Tripoli, werd advocaat Mounir Al-Orfi gearresteerd en werden twee militaire aanklagers, Mansour Da'aoub en Mohammed al-Mabrouk al-Kar, sinds 2022 vastgehouden.⁶⁷¹ Zie ook subparagraaf 5.3.2.

5.3.1.4 Familie van journalisten en mensenrechtenactivisten

Tijdens de verslagperiode werd er door meerdere bronnen melding gemaakt van de intimidatie van familieleden van journalisten en mensenrechtenactivisten.⁶⁷² Volgens een bron werden familieleden van activisten door gewapende groepen gebruikt als druk- of chantagemiddel.⁶⁷³ Zo werd op 30 januari 2024 Ahmed Fatah Al-Hawari, de broer van activist Nasser Al-Hawari, door Radaa ontvoerd op zijn werk in Tripoli. Deze ontvoering volgde op de arrestatie van Nasser Al-Hawari, een dag eerder. Nasser Al-Hawari wist echter te ontsnappen. Dat lukte Ahmed niet. Een week na zijn ontvoering, op 6 februari 2024, werd hij vrijgelaten. Het was dezerzijds niet bekend onder welke omstandigheden hij werd vrijgelaten. Tijdens zijn detentie van zeven dagen was hij het slachtoffer van mishandelingen en vernederingen.⁶⁷⁴ Een ander voorbeeld van de detentie van familieleden is de arrestatie van de ouders van de eerdergenoemde journalist Ikram Rajab. Toen Rajab werd gearresteerd probeerde haar familie haar zaak te bepleiten. Haar ouders werden om deze reden ook opgepakt. Na zes dagen werden zij vrijgelaten na druk vanuit de bevolking en de internationale gemeenschap.⁶⁷⁵ LCW documenteerde in 2024 twee arrestaties van familieleden van journalisten en één arrestatie van een familielid van een mensenrechtenverdediger. Het jaarrapport van de organisatie gaat in op (gevallen van) bedreiging en intimidatie van familieleden maar geeft hiervan geen kwantitatief overzicht.⁶⁷⁶

5.3.1.5 Ngo-medewerkers & medewerkers van internationale organisaties

Raadpleeg subparagraaf 5.2.2 voor algemene informatie over de positie van ngo's in Libië en de verminderde burgerlijke ruimte.

⁶⁶⁹ Libya Crimes Watch, *Report: Human Rights Violations in Libya during July 2024*, 5 augustus 2024; UNSMIL, *UNSMIL calls for the release of abducted activist in Misrata, and all arbitrary detained in Libya*, 9 juli 2024.

⁶⁷⁰ Libya Crimes Watch, *Report: Human Rights Violations in Libya during May 2024*, 5 juni 2024.

⁶⁷¹ UNSMIL, *Statement – UNSMIL Alarmed by Wave of Arbitrary Arrests Across Libya*, 22 maart 2025.

⁶⁷² Amnesty, *The State of the World's Human Rights*, april 2024, p. 242; USDoS, *2023 Country Report on Human Rights Practices: Libya*, april 2024, p. 54.; LCW, *Annual Report 2024, Libya: Accountability is the solution, violations continue amid impunity*, 8 april 2025.

⁶⁷³ Vertrouwelijke bron, 18 april 2025.

⁶⁷⁴ Libya Crimes Watch, *Libyan Activist's Brother Kidnapped by Alradaa in Tripoli*, 6 februari 2024; Amnesty International, *Egypt: Authorities must immediately reveal whereabouts of Egyptian-Libyan activist Nasser al-Hawari*, 14 februari 2025.

⁶⁷⁵ Vertrouwelijke bron, 18 april 2025.

⁶⁷⁶ LCW, *Annual Report 2024, Libya: Accountability is the solution, violations continue amid impunity*, 8 april 2025

In het voorgaande ambtsbericht werd uitgelegd dat Libische autoriteiten werknemers van de VN en internationale organisaties vaak beschuldigden van spionage. Libische werknemers van internationale organisaties werden per definitie als verdacht aangemerkt en konden worden lastiggevallen, bijvoorbeeld door kortdurend opgepakt en ondervraagd te worden.⁶⁷⁷ Beschuldigingen van spionage duurden voort tijdens de verslagperiode.⁶⁷⁸ Volgens een bron werden activisten en slachtoffers van mensenrechtenschendingen door middel van bedreigingen verhinderd om contact op te nemen met internationale organisaties.⁶⁷⁹ Een andere bron stelde dat ngo's door de autoriteiten werden neergezet als organisaties die als doel hadden om de conservatieve normen en waarden van Libië te wijzigen.⁶⁸⁰ Ngo-medewerkers werden geframed als westerse agenten die bijvoorbeeld het atheïsme, homoseksualiteit of de vestiging van migranten verspreidden of bevorderden en zo de nationale identiteit van Libië onder druk zetten. Met name als het ging om vrouwenemancipatie en omvolking vond dit narratief weerklank onder de bevolking, aldus de bron.⁶⁸¹

Zoals eerder vermeld nam de ruimte voor organisaties in het maatschappelijk middenveld verder af tijdens de verslagperiode. Organisaties kregen in toenemende mate te maken met beperkingen op activiteiten (zie ook subparagraaf 5.2.2.). Lokale medewerkers van ngo's en andere organisaties uit het maatschappelijk middenveld werden, onder meer met de dood, bedreigd en in sommige gevallen gedetineerd en vervolgd.⁶⁸² Volgens Freedom House waren veel Libische ngo-medewerkers naar het buitenland gevlucht of gestopt met hun activiteiten vanwege ernstige bedreigingen richting hen of hun familieleden.⁶⁸³ Ook internationale medewerkers van organisaties die actief waren op het gebied van humanitaire hulp of mensenrechten en andere ngo's hadden te maken met beperkingen, bijvoorbeeld omdat zij moeilijk visa verkregen om het land in te reizen.⁶⁸⁴

Tijdens de verslagperiode waren er verschillende gevallen van arrestatie en detentie van medewerkers van (internationale) ngo's. Hieronder volgen enkele voorbeelden. Het betreft geen uitputtend overzicht.

Op 19 januari 2023 werd de uitvoerend directeur van de in Benghazi gevestigde *Commission of Civil Society*, Ibrahim al-Magsabi, vrijgelaten. Volgens de VN-missie in Libië was hij in december 2022 gearresteerd zonder rechtsgrond of rechtswaarborgen. Op 26 januari 2023 werd een afdelingshoofd van dezelfde commissie, Salem Al-Maadani, vrijgelaten. Ook hij was in december 2022 gearresteerd. Volgens UNSMIL was hun arrestatie zonder rechtsgrond of rechtswaarborgen en verlengde detentie een serieuze inmenging in het werk van de commissie en haar onafhankelijke mandaat. UNSMIL ontving tevens berichten van intimidatie en bedreiging van mensenrechtenverdedigers in het oosten die in het openbaar hun steun hadden betuigd aan de twee arrestanten.⁶⁸⁵

In februari en maart 2023 werden de kantoren van (internationale) ngo's en andere organisaties uit het maatschappelijk middenveld in Sabha doorzocht. Verschillende stafleden werden enkele uren gedetineerd door het *Criminal Investigation*

⁶⁷⁷ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, februari 2023, p. 61-62

⁶⁷⁸ Vertrouwelijke bron, 22 maart 2023.

⁶⁷⁹ Vertrouwelijke bron, november 2024.

⁶⁸⁰ Vertrouwelijke bron, 18 april 2025.

⁶⁸¹ Vertrouwelijke bron, 18 april 2025; Vertrouwelijke bron, 7 juni 2025.

⁶⁸² HRW, *Libya: Crackdown on Nongovernmental Groups*, 18 april 2023; USDOS, 2023 *Country report on human rights practices: Libya*, april 2024.

⁶⁸³ Freedom House, *Freedom in the World 2024, Libya*, zie E2.

⁶⁸⁴ HRW, *Libya: Crackdown on Nongovernmental Groups*, 18 april 2023; Freedom House, *Freedom in the World 2024, Libya*, zie E2.

⁶⁸⁵ UNSC, United Nations Support Mission in Libya, *Report of the Secretary-General, S/2023/248*, 5 april 2023, p. 9.

Department (CID). Volgens een bron werden lokale medewerkers beschuldigd van spionage voor de organisaties waar zij voor werkten.⁶⁸⁶ Het was niet bekend onder welke omstandigheden zij werden vrijgelaten.

In mei 2023 arresteerde ISA in Tripoli medewerkers van een Libische partnerorganisatie van de Italiaanse ngo *Ara Pacis*. De ISA deelde vervolgens online video's van de arrestanten waarin zij, vermoedelijk onder dwang, 'bekenden' dat zij werkzaamheden verrichten voor de hervestiging van sub-Sahara Afrikaanse migranten naar Zuid-Libië. Volgens Amnesty International leken de 'bekentenissen' door middel van marteling tot stand te zijn gekomen. De Italiaanse ngo staakte vervolgens haar activiteiten in Libië.⁶⁸⁷

In augustus 2023 berichtte de krant *The Libya Observer* dat de secretaris generaal van de Libische Rode Halve Maan, Mari Al-Dressi, op zijn Facebook account melding maakte van een poging tot moord in Benghazi vanwege zijn aandringen op de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van de organisatie. Al-Dressi zou voorafgaand aan de poging tot moord telefonisch met de dood zijn bedreigd. Meer informatie over de poging tot moord werd niet vermeld.⁶⁸⁸ In het voorgaande ambtsbericht kwam reeds aan bod dat de lokale directeur van de Rode Halve Maan na tien maanden verdwenen te zijn, in april 2022 werd vrijgelaten.⁶⁸⁹

In maart 2025 werden de kantoren van tien internationale ngo's in Libië gesloten nadat zij beschuldigd werden van plannen voor de vestiging van Afrikaanse migranten in Libië. Volgens een woordvoerder van ISA waren de ngo's betrokken bij "vijandige acties die de nationale veiligheid ondermijnen." Sommige organisaties werden beschuldigd van smokkel en witwassen. ISA beschuldigde de ngo's voorts van de bevordering van atheïsme, christendom, homoseksualiteit en immoraliteit. Het ging onder andere om de ngo's *Norwegian Refugee Council* (Noorse Vluchtelingenraad, NRC), AzG en *Terre des Hommes*. Naar verluidt zouden ten minste achttien ngo-medewerkers, waarvan de meeste lokale medewerkers waren, zijn opgeroepen om zich te melden bij ISA. Medewerkers die zich meldden werden ondervraagd, geïntimideerd en hardhandig behandeld waarbij sommigen in detentie bleven. ISA legde ook beslag op paspoorten, dwong medewerkers ontslag te nemen en om schriftelijk vast te leggen dat zij in de toekomst niet meer voor internationale organisaties zouden werken. Naast lokale medewerkers van ngo's werden ook personen en organisaties die diensten verleenden aan deze organisaties benaderd en onder toezicht geplaatst. Het ging hierbij om pandeigenaren, private gezondheidsklinieken, supermarkten en lokale partnerorganisaties die samenwerkten met de betreffende organisaties.⁶⁹⁰

5.3.1.6

Oppositieleden

In de huidige verslagperiode was de situatie omtrent oppositie grotendeels gelijk aan die beschreven in het ambtsbericht Libië van februari 2023. Saif al-Islam Qadhafi, de zoon van Mouammar Qadhafi kondigde in 2021 aan zich kandidaat te

⁶⁸⁶ Lawyers for Justice in Libya, *Libyan organisations call on authorities to stop draconian laws and civil society crackdown*, 6 april 2023; Vertrouwelijke bron, June 2024

⁶⁸⁷ Amnesty International, *Human rights in Libya*, 23 april 2024; Libya Review, *Libyan Security Forces arrest Italian migrant ngo collaborators*, 13 mei 2023; IRPI, *Libya, the battle of Fezzan*, 17 juli 2023.

⁶⁸⁸ Libya Observer, *Secretary General of Libyan Red Crescent survives murder in Benghazi*, 26 augustus 2023.

⁶⁸⁹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, februari 2023, p. 62.

⁶⁹⁰ The New Arab, *Libya bans international NGOs for 'hostile' support for migrants*, 2 april 2025; Libya Herald, *Several international NGOs closed in Libya for breaking laws and Islamic morals*, 4 april 2025; BBC, *Libya expels aid groups accused of 'African' population plot*, 4 april 2025; Vertrouwelijke bron, 30 maart 2025; LCW, *Joint Statement: Libya- Stop the crackdown on ngos supporting migrants refugees and asylum seekers*, 17 april 2025.

stellen voor de presidentsverkiezingen, waarna hij populariteit vergaarde onder de bevolking.⁶⁹¹ In subparagraaf 5.3.7. wordt specifiek ingegaan op Qadhafi-loyalisme. UNSMIL meldde in juli 2024 dat ten minste zestig individuen in de verschillende regio's van Libië werden gedetineerd vanwege hun (vermeende) politieke voorkeur.⁶⁹²

Verdere oppositie tegen de verscheidene autoriteiten werd geleverd door journalisten (subparagraaf 5.3.1.1.) en (online) demonstranten die hun politieke voorkeuren uitten.⁶⁹³ Hier werd door de autoriteiten en verscheidene gewapende actoren in het hele land repressief op gereageerd. In mei 2025 gingen burgers in Tripoli de straat op om te demonstreren tegen het geweld in de hoofdstad (zie subparagraaf 3.3.1). Deze demonstraties werden met geweld neergeslagen. Zo werd er op demonstranten geschoten om hen uiteen te drijven.⁶⁹⁴ Volgens LCW kwamen hierbij ten minste drie demonstranten om het leven.⁶⁹⁵ Voor overige voorbeelden, zie de bovengenoemde paragrafen. Voor genderspecifiek geweld en de omstandigheden in detentiecentra, zie respectievelijk subparagraaf 5.3.5 en 5.3.4 en subparagraaf 5.1.5.

5.3.1.7 Online activisme en monitoring

Volgens een rapport van de ngo *Lawyers for Justice in Libya*, had Wet 5/ 2022 ter bestrijding van cybercriminaliteit (zie subparagraaf 5.1.1.) een ernstige impact op de online vrijheid van meningsuiting en werden mensenrechtenverdedigers gearresteerd en gemarteld voor het uitdragen van hun mening op sociale media platformen.⁶⁹⁶ Voor zover bekend was er geen openbare informatie beschikbaar over het aantal gevallen van arrestaties of strafrechtelijke vervolging op grond van deze specifieke wet. Uit verschillende bronnen blijkt echter dat de wet gehandhaafd wordt.⁶⁹⁷ In februari 2023 begonnen veiligheidsdiensten in het oosten de wet 5/2022 ter bestrijding van cybercriminaliteit te handhaven. Zo werden twee vrouwen in februari 2023 gearresteerd voor het posten van online (video)berichten die "schandelijk voor de eer en de openbare zeden" zouden zijn. Zie ook paragraaf 5.3.5.⁶⁹⁸

De FFM uitte in haar rapport van maart 2023 zorgen over Wet 5/2022 vanwege de mogelijke gevolgen voor een reeds beperkte en in hoge mate gemonitorde online ruimte voor burgers om zich uit te spreken.⁶⁹⁹ Uit verschillende bronnen blijkt dat online journalisten, *bloggers* en burgers zelfcensuur toepasten om te voorkomen dat zij doelwit werden van de verschillende autoriteiten en gewapende groepen.⁷⁰⁰ De ngo Libya Crimes Watch documenteerde een geval van een Libische vrouw die na de overstromingen in Derna in september 2023 humanitaire hulp trachtte te verlenen. De vrouw werd in eerste instantie niet toegelaten tot de stad. Hierop uitte ze haar onvrede op sociale media over corruptie en misbruik van fondsen die in het kader

⁶⁹¹ Atalayar, *Saif al-Islam Gaddafi emerges as alternative to Libya's two warring factions*, 13 januari 2023; Libya Review, *Saif al-Islam Gaddafi's Team Withdraws from National Reconciliation Project*, 16 december 2023.

⁶⁹² UNSMIL, *UNSMIL calls for the release of abducted activist in Misrata, and all arbitrary detained in Libya*, 9 juli 2024.

⁶⁹³ LCW, *Annual Report 2024, Libya: Accountability is the solution, violations continue amid impunity*, 8 april 2025, p. 8.

⁶⁹⁴ HRW, *Libya: Civilians Caught in Militia Clashes*, 20 mei 2025.

⁶⁹⁵ LCW, *Report: Human rights violations in Libya during May 2025*, 5 juni 2025.

⁶⁹⁶ Lawyers for Justice in Libya, *Suppressed and marginalised Systematic violence against civil society in Libya*, 25 maart 2024, p. 4.

⁶⁹⁷ Lawyers for Justice in Libya, *Suppressed and marginalised Systematic violence against civil society in Libya*, 25 maart 2024, p. 4; HRW, *Libya: Revoke Repressive Anti-Cybercrime Law*, 3 april 2023; Vertrouwelijke bron, 11 november 2024; Vertrouwelijke bron, 6 februari 2025.

⁶⁹⁸ HRW, *Libya: Revoke Repressive Anti-Cybercrime Law*, 3 april 2023.

⁶⁹⁹ UNHRC, *Report of the Independent Fact-Finding Mission on Libya*, 3 maart 2023.

⁷⁰⁰ HRW, *Libya: Civic Space Crushed*, 27 januari 2025; Freedom House, *Freedom on the Net 2023: Libya* (C5), 2023; Freedom House, *Freedom on the Net 2024: Libya* (C5), 2024; US Department of State, *2023 Report on International Religious Freedom: Libya*, 26 juni 2024.

van de overstromingen waren vrijgemaakt voor slachtoffers. Naar aanleiding van haar online uitingen werd bedreigd dat ze opgepakt zou worden. Ze gaf haar online activiteiten en humanitaire hulp om die reden op.⁷⁰¹

Verschillende kritische sociale media gebruikers werden tijdens de verslagperiode gedetineerd naar aanleiding van hun *posts* op sociale media en daarna weer vrijgelaten. Sommige personen werden, voordat zij weer vrijkwamen gedwongen om documenten te tekenen waarin zij stelden hun online activiteiten te zullen staken.⁷⁰² Voor zover bekend werden er tijdens de verslagperiode geen personen veroordeeld op grond van hun online activiteiten. De laatst bekende veroordeling in dit verband betrof leden van de organisatie Tanweer (zie ook subparagraaf 5.3.1.2). ISA beschuldigde deze personen onder andere van deelname aan online gesprekken op Facebook en andere platformen over blasfemie, atheïsme, feminisme en kritiek op de islam. Vier van de mannen werden in december 2022 veroordeeld tot drie jaar gevangenisstraf met zware arbeid.⁷⁰³

Voor de aanleiding voor arrestaties zie subparagraaf 5.1.4.

5.3.2 *Leden van het justitieel apparaat*

In het voorgaande ambtsbericht werd vermeld dat rechters en aanklagers geconfronteerd werden met bedreigingen, intimidatie en geweld.⁷⁰⁴ De FFM documenteerde in de periode 2016 tot 2022 verschillende gevallen van detentie zonder rechtsgrond of rechtswaarborgen, gedwongen verdwijningen en (pogingen tot) moord van rechters of officieren van justitie.⁷⁰⁵ Op 14 juni 2023 werd het stoffelijk overschot van Mohamed bin Amer geïdentificeerd in een van de massagraven in Tarhuna. Bin Amer, een rechter in Al-Khums, verdween in februari 2020 tijdens een aanval van de al-Kaniyat militie.⁷⁰⁶

Bedreigingen en vergeldingsacties tegen het justitieel apparaat bleven voorkomen gedurende de verslagperiode.⁷⁰⁷ Dit gebeurde met name rondom pogingen van het justitieel apparaat om ernstige misdaden te onderzoeken of personen te vervolgen die banden hadden met gewapende groepen, veiligheidsdiensten, autoriteiten of invloedrijke personen.⁷⁰⁸ De VN-mensenrechtenraad meldde in haar rapport van juni 2024 dat gewapende groepen in het westen van Libië naar verluidt militaire aanklagers dwongen om specifieke zaken te vervolgen of gerechtelijke procedures tegen bepaalde personen stop te zetten.⁷⁰⁹ Volgens het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken werden leden van het justitieel apparaat bedreigd door gewapende groepen, maar ook door families van slachtoffers of door daders zelf.⁷¹⁰

Volgens de ngo LCW onderstreepten de voortdurende bedreigingen en vergeldingacties het onvermogen van het Libische justitieel apparaat om de eigen leden en instituten te beschermen. Angst voor vergelding verhinderde het justitieel personeel om ernstige misdaden te onderzoeken en daders te vervolgen. De

⁷⁰¹ Libya Crimes Watch, *Annual report 2023, Libya: Unending violations and rampant impunity*, april 2024, p. 36.

⁷⁰² Freedom House, *Freedom on the Net 2024: Libya (C5)*, 2024; Libya Crimes Watch, *Annual report 2023, Libya: Unending violations and rampant impunity*, april 2024

⁷⁰³ UNHRC, *Report of the Independent Fact-Finding Mission on Libya*, 3 maart 2023

⁷⁰⁴ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Libië*, februari 2023, p. 61.

⁷⁰⁵ Report of the Independent Fact-Finding Mission on Libya, *A/HRC/52/83*, 20 maart 2023.

⁷⁰⁶ CHRDA, Joint Statement – *Libya: Security chaos and systematic armed intimidation of workforce in judicial facilities further undermines the role of the judiciary in restoring the rule of law and monitoring elections*, 21 juni 2023.

⁷⁰⁷ LCW, *Annual Report 2024, Libya: Accountability is the solution, violations continue amid impunity*, 8 april 2025; Amnesty International, *International Report 2023/2024, Libya*, 22 maart 2023.

⁷⁰⁸ LCW, *Annual Report 2024, Libya: Accountability is the solution, violations continue amid impunity*, 8 april 2025

⁷⁰⁹ OHCHR, *Technical assistance and capacity-building to improve human rights in Libya*, 3 juni 2024, p. 11.

⁷¹⁰ USDOS, *2023 Country report on human rights practices: Libya*, april 2024.

aandacht ging vooral naar zaken met minder prioriteit en minder invloedrijke personen.⁷¹¹ Voor meer informatie over rechtsgang zie subparagraaf 5.1.2.

In maart 2025 uitte de VN-missie in Libië haar zorgen over een golf van arrestaties zonder rechtsgrond of rechtswaarborgen in het hele land. Juristen en andere leden van het justitieel apparaat werden doelwit van geweld en arrestaties zonder rechtsgrond of rechtswaarborgen en de onafhankelijkheid van het justitieel apparaat stond onder druk door toenemende bedreigingen. UNSMIL refereerde daarbij aan de gewelddadige arrestatie van rechter Ali Al Shareef in Tripoli op 10 maart 2025, de arbitraire detentie van advocaat Mounir Al-Orfi in Benghazi sinds 12 maart 2025 en van twee militaire aanklagers, Mansour Da'aoub en Mohammed al-Mabrouk al-Kar sinds 2022 in Tripoli.⁷¹²

5.3.3 *Religieuze minderheden*

Volgens het jaarlijkse rapport van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken over vrijheid van godsdienst kregen Libische moslims die zich bekeerden naar een andere religie te maken met intense druk om zich weer tot de islam te bekeren. Bekeerlingen, atheïsten en agnosten werden geconfronteerd met dreiging van geweld, ontslag en vijandelijkheden vanuit de familie en gemeenschap.⁷¹³

Volgens de internationale ngo *Open Doors*, hield de kleine groep Libische christenen hun geloof geheim vanwege een toenemend risico op arrestatie en detentie voor vermeende afvalligheid of bekeringsdrang.⁷¹⁴ Libiërs mochten geen ceremonies bijwonen in kerken en de meeste christelijke Libiërs waren bang om bijeen te komen omdat elke vorm van bijeenkomst verboden was. De maatschappelijke druk op openlijke bekeerlingen was groot. Bekeerde vrouwen konden volgens Open Doors worden uitgehuwelijkt aan strenge moslims of thuis worden geïsoleerd. Bekeerde mannen zouden te maken krijgen met fysieke en mentale mishandelingen en sociale uitsluiting vanuit de familie en/of Libische samenleving.⁷¹⁵ Het rapport van Open Doors ging niet in op concrete gevallen van gedwongen huwelijken, mishandeling of uitsluiting. Wel bood het rapport enkele cijfers of (conservatieve) schattingen van het aantal gedocumenteerde gevallen van geweld die verband hielden met de geloofsovertuiging van de slachtoffers. Zo meldt het rapport in 2023 31 gevallen van detentie tegenover vijf in 2024. In 2023 en 2024 werden respectievelijk zeventien en vijftientig christenen slachtoffer van seksueel geweld, waaronder verkrachting. De organisatie documenteerde in 2023 en 2024 vijf gevallen van gedwongen huwelijke van christenen met andersgelovigen. Daarnaast schatte de organisatie dat in beide jaren meer dan honderd christenen slachtoffer werden van fysiek of mentale mishandelingen (waaronder doodsb bedreigingen).⁷¹⁶

Net als in de voorgaande verslagperiode, arresteerde en detineerde ISA personen op basis van beschuldigingen van afvalligheid. Volgens een vertrouwelijke bron arresteerden de Libische autoriteiten sinds 2022 ten minste 21 personen in verband met uitingen van geloofsovertuiging.⁷¹⁷ In 2022 arresteerde en detineerde ISA minstens zeven mannen die beschuldigd werden van het 'tegengaan van Libische en islamitische waarden'. ISA stelde dat de gedetineerden samenzweerden om het atheïsme te verspreiden, aanzetten tot reizen naar het buitenland en "onorthodoxe"

⁷¹¹ LCW, *Annual Report 2024, Libya: Accountability is the solution, violations continue amid impunity*, 8 april 2025

⁷¹² UNSMIL, *UNSMIL alarmed by wave of arbitrary arrests across Libya*, 22 maart 2025; UNSC, *Report of the Secretary-General, S/2025/223*, 11 april 2025.

⁷¹³ USDoS, *Libya, 2023 International Religious Freedom report*, onbekende publicatiedatum

⁷¹⁴ Ook bekend als 'proselitisme'. USCIRF, *Factsheet Religious Freedom Conditions in Libya*, December 2023; Open Doors, *Libya: Full Country Dossier*, januari 2024, p. 17-18 en 26.

⁷¹⁵ Open Doors, *Libya: Full Country Dossier*, januari 2024, p. 17-18 en 26.

⁷¹⁶ Open Doors, *Libya: Persecution Dynamics*, december 2024, p. 22.

⁷¹⁷ Vertrouwelijke bron, 5 februari 2025.

seksuele praktijken aanmoedigden. Later publiceerde ISA bekentenissen van de gedetineerden waarin zij aangaven te hebben gecommuniceerd met onder andere atheïsten, agnosten en feministen. Volgens internationale waarnemers ging het om gedwongen bekentenissen.⁷¹⁸

In maart en april 2023 arresteerde ISA verschillende personen die beschuldigd werden van afvalligheid, bekering tot het christendom en aanzetting tot bekering. Onder hen was ook een persoon die beschuldigd werd van atheïsme en twee Amerikaanse burgers. Laatstgenoemden werden na enkele dagen het land uitgezet. De overige gedetineerden werden langer vastgehouden en aangeklaagd onder artikel 207 van het wetboek van strafrecht (zie subparagraaf 5.2.3.). Twee Libiërs van deze groep werden in januari 2024 vrijgelaten. Elf overige gedetineerden werden volgens een bron in april 2025 veroordeeld tot drie tot vijftien jaar gevangenisstraf. Tegen deze veroordeling was nog beroep mogelijk.⁷¹⁹ Volgens een bron werden deze gedetineerden, veelal met succes, onder druk gezet om terug te bekeren naar de islam. Er zou een commissie zijn ingesteld om vast te stellen of deze bekering oprecht was, onder andere door observaties van de uitoefening van islamitische rituelen.⁷²⁰ In deze onderzoeken was er volgens USCIRF (de Amerikaanse Commissie van Internationale Godsdienstvrijheid) sprake van samenwerking tussen het ministerie van Binnenlandse Zaken in Benghazi die enkele arrestaties uitvoerde, en ISA in Tripoli waar ondervragingen plaatsvonden.⁷²¹

Ook in december 2023 stelde ISA een groep jongeren te hebben gearresteerd op beschuldigingen van atheïsme en belediging van de islam. Het ging om tien tot veertien personen, onder wie een aantal vrouwen.⁷²²

In februari 2023 faciliteerde een Libische chauffeur de ontvoering van zes Egyptenaren in het oosten van Libië. De chauffeur bracht hen naar een detentiecentrum voor migranten vlakbij Zawiya, welke naar verluidt in handen was van een militie uit het westen. Volgens berichtgeving werden de migranten gemarteld nadat ontdekt werd dat het christenen waren. Uit de berichtgeving was niet op te maken hoe hun christelijke geloof aan het licht kwam. Nadat hun families losgeld hadden betaald, werden ze weer vrijgelaten.⁷²³

In het voorgaande ambtsbericht werd vermeld dat burgerrechtenactivist Dia Eddin Balau in september 2022 ter dood werd veroordeeld vanwege afvalligheid (als gevolg van bekering tot het christendom). Hij had de mogelijkheid tot het tonen van berouw verworpen. De straf zou pas definitief worden vastgesteld na een beoordeling door de Hoge Raad. Uit een rapport van Open Doors uit december 2024 bleek dat Dia nog steeds in gevangenschap in afwachting was van de behandeling van zijn zaak.⁷²⁴

Volgens een rapport van Open Doors was het nauwelijks mogelijk voor christenen om openlijk te praten over hun geloof. Schriftelijke uitdrukkingen waren in het geheel niet mogelijk aangezien deze te zichtbaar waren. Openlijke uitingen ten

⁷¹⁸ Deze gevallen waren in het voorgaande ambtsbericht niet beschreven. USCIRF, *Factsheet Religious Freedom Conditions in Libya*, December 2023.

⁷¹⁹ Vertrouwelijke bron, 16 april 2025.

⁷²⁰ Vertrouwelijke bron, 5 februari 2025.

⁷²¹ USCIRF, *Factsheet Religious Freedom Conditions in Libya*, december 2023; The Guardian, *Six Libyans face death penalty for converting to Christianity*, 3 mei 2023.

⁷²² USDoS, *Libya, 2023 International Religious Freedom report*, onbekende publicatiedatum; Amnesty International, *Libya: Internal Security Agency must end abuses in name of 'guarding virtue'*, 14 februari 2024; Vertrouwelijke bron, 9 januari 2025.

⁷²³ USCIRF, *Factsheet Religious Freedom Conditions in Libya*, December 2023.

⁷²⁴ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, februari 2023, p. 65; Open Doors, *Libya: Persecution Dynamics*, december 2024, p. 8.

aanzien van het geloof brachten niet alleen risico's mee voor de betrokken persoon zelf maar hadden ook gevolgen voor de (verre) familie. Het spreken over het christendom met een moslim kon geïnterpreteerd worden als een poging tot bekering. Hoewel bekeringsdrang niet uitdrukkelijk bij wet verboden was, was het zaaien van verdeeldheid en het beledigen van de islam wel bij wet verboden. Christelijke afbeeldingen of symbolen, zoals het dragen van een kruis of een tattoo van een kruis op de pols of arm (zoals koptische christenen kunnen hebben) was gevaarlijk. Christelijke gebouwen mochten geen religieuze symbolen tonen aan de buitenkant van het gebouw omdat dit beschouwd werd als een indirecte vorm van bekeringsijver. Christelijke migranten moesten hun geloofsovertuiging geheim houden om te voorkomen dat ze doelwit werden van discriminatie en (seksueel) geweld. Hiertoe hielden ze soms een islamitische naam aan. Ook noemde *Open Doors* het bezit van een bijbel, het raadplegen van online christelijk materiaal, een christelijke naam (ook voor kinderen), de uitvoering van christelijke ceremonies zoals een huwelijk of begrafenis en een afwijkende kledingstandaard (geen hoofddoek voor vrouwen bijvoorbeeld) als risicovol. Gedurende ramadan voelden christenen sociale druk om te vasten zodat ze niet op zouden vallen. Libische bekeerlingen die hun geloofsovertuiging deelden met autoriteiten liepen het risico op detentie en marteling.⁷²⁵

Ibadi's

Ibadi-moslims behoren veelal tot de Amazigh-gemeenschap⁷²⁶ en wonen voornamelijk in het noordwesten van Libië, in het Nafusa-gebergte en in Zuwara. Schattingen van de Amazigh-populatie lopen uiteen van 65.000 tot 600.000 personen. Volgens het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken was 4,5 tot 6% van de Libische bevolking ibadiet.⁷²⁷ Voor meer informatie over de Amazigh, zie subparagraaf 5.3.8.

Het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken meldde dat de intimidatie van en opruiing tegen de ibadi-moslimminderheid door salafistische groepen in 2023 doorging.⁷²⁸ Amnesty International documenteerde toenemend hardhandig optreden van ISA in het westen van Libië na het eerder genoemde decreet door de GAEIA in mei 2023. Het optreden van ISA richtte zich met name tegen Libische jongeren, in het bijzonder van de Amazigh-gemeenschap, aldus de mensenrechtenorganisatie.⁷²⁹ Volgens een bron van Amnesty International waren er lijsten van Amazigh- en ibadi-activisten en suggereerde dit dat er sprake was van monitoring.⁷³⁰ In juni 2024 bracht de GAEIA een verklaring uit waarin ibadieten werden beschreven als 'kettters'. Volgens de GAEIA, dat in handen is van de salafistische stroming, konden getuigenissen in het rechtsverkeer van ibadieten niet als geldig worden beschouwd. De verklaring zorgde voor onrust en woede onder de ibadi-gemeenschappen die opriepen tot de vervanging van de leiding van de GAEIA. Premier Dbeibah en de HCS spraken zich uit tegen de verklaring van de GAEIA. Volgens een analyse had Dbeibah echter weinig mogelijkheden tot daadwerkelijke actie, omdat hij afhankelijk was van de steun van de salafistisch georiënteerde gewapende groep Radaa. Deze groep steunde de salafistische stromingen in Tripoli.⁷³¹

⁷²⁵ Open Doors, *Libya: Persecution Dynamics*, december 2024, p. 16-19.

⁷²⁶ Niet alle Amazigh zijn ibadi moslims.

⁷²⁷ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, februari 2023; Menas Associates, *Libya's religious tensions bubble to the surface again*, 18 juli 2024.

⁷²⁸ US Department of State, *2023 Report on International Religious Freedom: Libya*, 26 juni 2024;

⁷²⁹ Amnesty International, *Libya: Internal Security Agency must end abuses in name of 'guarding virtue'*, 14 februari 2024; Washington Institute for Near East Policy, Fikra Forum, *Could Libya become Africa's Afghanistan?*, 26 juli 2023.

⁷³⁰ Amnesty International, *Libya: Internal Security Agency must end abuses in name of 'guarding virtue'*, 14 februari 2024; Washington Institute for Near East Policy, Fikra Forum, *Could Libya become Africa's Afghanistan?*, 26 juli 2023.

⁷³¹ Menas, *Libya's religious tensions bubble to the surface again*, 18 juli 2024.

Soefi's

Een kleine minderheid praktiseerde het soefisme in Libië. Er waren geen cijfers beschikbaar ten aanzien van het aantal soefi's in het land.⁷³² Volgens een bron werden soefi's van oudsher geïntimideerd door Libische veiligheidstroepen en nam dit toe na de val van Qhaddafi in 2011. Regelmatig werden soefi's beschuldigd van tovenarij, hekserij en ketterij.⁷³³ Voor een beschrijving van wat verstaan wordt onder tovenarij, hekserij en waarzeggerij, zie subparagraaf 5.1.1. Volgens een VN rapport vergrootte online haatcampagnes met beschuldigingen van tovenarij, hekserij en ketterij de kwetsbaarheid van soefi's. Soefi-leiders kregen te maken met ontvoering, mishandeling en arrestatie zonder rechtsgrond of rechtswaarborgen. In februari en maart 2024 werden ten minste tien soefi-leiders opgepakt. Deze incidenten vonden zowel in het oosten als het westen plaats.⁷³⁴

Verschillende bronnen meldden een toename van incidenten die zich specifiek richtten tegen soefi's. Militante salafistische groepen in het gehele land bleven soefi-heiligdommen vernielen en wezen de soefi-interpretaties van islam af.⁷³⁵ De in mei 2023 ingeroepen *Guardians of Virtue* richtten zich specifiek tegen soefi's aldus een freelance journalist van het Washington Institute for Near East Policy. Volgens de journalist zouden veel soefi-leiders en volgelingen zijn gedetineerd en werden zij verhinderd om te preken bij moskeeën.⁷³⁶ In februari 2024 werd Sheikh Muftah Al-Amin Al-Biju, een prominent figuur binnen de soefi gemeenschap, ontvoerd uit zijn huis ten zuiden van Benghazi door gewapende individuen die vermoedelijk gelieerd waren aan de LAAF. De familie zou geen bevestiging hebben gekregen van zijn aanhouding of detentielocatie.⁷³⁷ Libya Crimes Watch documenteerde begin februari 2024 de ontvoering van vier andere personen die banden hadden met de soefi-orde. De organisatie suggereerde dat er sprake was van een systematische campagne ter onderdrukking van de soefi-gemeenschap door de LAAF.⁷³⁸ Volgens een bron werden soefi's die gearresteerd of ontvoerd waren, geslagen en gedwongen om bijeenkomsten of het praktiseren van soefi rituelen te staken. Een persoon zou om het leven zijn gekomen tijdens detentie.⁷³⁹

5.3.4

LHBTIQA+'ers

Algemene maatschappelijke situatie

Zoals aangegeven in eerdere ambtsberichten is er weinig bekend over de situatie van lhbtqia+personen in Libië. Volgens een bron is de positie van lhbtqia+'ers sinds het vorige ambtsbericht verslechterd. De bron baseerde zich voor deze constatering met name op het toegenomen aantal arrestaties en detenties van (vermeende) lhbtqia+-personen.⁷⁴⁰

⁷³² US Department of State, *2023 Report on International Religious Freedom: Libya*, 26 juni 2024

⁷³³ Vertrouwelijke bron, 10 juni 2024; Amnesty International, *Libya: Elderly Sufi Sheikh Missing for a Year After Forced Arrest*, 19 februari 2025.

⁷³⁴ UNGA, Combating intolerance, negative stereotyping, stigmatization, discrimination, incitement to violence and violence against persons, based on religion or belief, Report of the Secretary-General, A/79/284, 5 augustus 2024.

⁷³⁵ USCIRF, *Factsheet religious freedom conditions in Libya*, December 2023, p. 5; Freedom House, *Libya: Freedom in the World 2024 Country Report* | Freedom House, 2024; Vertrouwelijke bron, 10 juni 2024. Zie ook: Amnesty International, *Libya: Internal Security Agency must end abuses in name of 'guarding virtue'*, 14 februari 2024; US Department of State, *2023 Report on International Religious Freedom: Libya*, 26 juni 2024.

⁷³⁶ US Department of State, *2023 Report on International Religious Freedom: Libya*, 26 juni 2024; USCIRF, *Factsheet religious freedom conditions in Libya*, december 2023, p. 5.

⁷³⁷ Amnesty International, *Libya: Internal Security Agency must be held accountable for deaths in custody, enforced disappearances and arbitrary detention*, 10 september 2024; OMCT, *Libya: Urgent call for the immediate release of a religious minority leader*, 20 februari 2024; Libya Crimes Watch, *Report: Human rights violations in Libya during February 2024*, 5 maart 2024.

⁷³⁸ Libya Crimes Watch, *Report: Human rights violations in Libya during February 2024*, 5 maart 2024.

⁷³⁹ Vertrouwelijke bron, 10 juni 2024

⁷⁴⁰ Vertrouwelijke bron, 11 maart 2025.

Lhbtqia+-thematiek bevond zich in Libië in de taboesfeer, aldus een rapport van *Kun Libya*⁷⁴¹, een lhbtqia+-belangenorganisatie.⁷⁴² Zo rapporteerde de speciale rapporteur van de VN over geweld tegen vrouwen in mei 2023 dat de vertegenwoordigers van GNU, waarmee zij sprak, het bestaan van lesbische, homoseksuele, biseksuele, transgender en intersekse personen in Libië ontkenen.⁷⁴³ Openlijke of vermeende lhbtqia+’ers werden geconfronteerd met sociale uitsluiting, bedreigingen, pesterijen en geweldpleging.⁷⁴⁴ Volgens een bron kwamen arrestaties, detentie en verdwijningen ook voor.⁷⁴⁵

Zie in dit verband ook de eerdere algemeen ambtsberichten van september 2021 en februari 2023.⁷⁴⁶

Wetgeving rondom lhbtqia+’ers

Op het vlak van wetgeving hebben zich, voor zover bekend, sinds het vorige ambtsbericht geen nieuwe ontwikkelingen voorgedaan.

Het Libische Wetboek van Strafvordering (1953) kende een aantal bepalingen over overtredingen van de ‘vrijheid, eer en goede zeden’. Zo was volgens artikel 408(1) van deze wet het verrichten van “onbetamelijke seksuele handelingen” strafbaar en stond daar een gevangenisstraf van maximaal vijf jaar op. Artikel 408(4) stelde dat ook het verrichten van consensuele “onbetamelijke seksuele handelingen” strafbaar was. Alle betrokken personen konden in dat geval een gevangenisstraf opgelegd krijgen. Artikel 407(4) van deze wet stelde consensueel seksueel contact buiten het huwelijk strafbaar. De betrokken personen, zowel mannen als vrouwen, riskeren een gevangenisstraf tot maximaal vijf jaar.⁷⁴⁷

Daarnaast kende de Libische wetgeving enkele artikelen die de vrijheid van meningsuiting voor lhbtqia+’ers konden inperken.⁷⁴⁸ Volgens ILGA werd artikel 421, dat de verspreiding of verkoop van teksten, afbeeldingen of andere zaken van ‘onfatsoenlijke aard’ verbiedt ingezet tegen (vermeende) lhbtqia+-uitingen.⁷⁴⁹ De in 2016 ingevoerde wet nr. 11 verbiedt het in het openbaar aanzetten tot handelingen ‘in strijd met de openbare zeden’ en ‘de bepalingen van de islamitische wet’.⁷⁵⁰ Volgens ILGA vormde ook deze wet een potentiële beperking van vrije meningsuiting van lhbtqia+-personen.⁷⁵¹

Gevallen van strafvervolgning

Volgens een bron waren er in 2023 meer dan dertig lhbtqia+’ers opgepakt. Velen van hen werden geconfronteerd met lange celstraffen, gedwongen bekentenissen en marteling, aldus de bron. Een deel van hen verklaarde na hun vrijlating geconfronteerd te zijn met seksueel geweld.⁷⁵²

⁷⁴¹ Kun Libya werd in 2019 opgericht door Libische activisten uit de Libische diaspora. De organisatie documenteert gevallen van discriminatie, vervolging en geweld gebaseerd op seksuele oriëntatie, genderidentiteit, gender expressie en seksuele karakteristieken. Voor meer informatie over de organisatie, zie *Kun Libya* | [LinkedIn](#).

⁷⁴² Kun Libya, *Beyond the Bars, Within the Soul, The Realities of LGBTQIA Persons in Libya*, juli 2024, p. 30.

⁷⁴³ UN Human Rights Council, *Visit to Libya, Report of the Special Rapporteur on violence against women and girls, its causes and consequences*, 4 mei 2023, p. 12.

⁷⁴⁴ UN Human Rights Council, *Visit to Libya, Report of the Special Rapporteur on violence against women and girls, its causes and consequences*, 4 mei 2023, p. 12; Amnesty International, *Human rights in Libya*, 23 april 2024; Kun Libya, *Beyond the Bars, Within the Soul, The Realities of LGBTQIA Persons in Libya*, juli 2024, zie bijvoorbeeld p. 7 en 17; Freedom House, *Freedom in the World 2024, Libya*, paragraaf F4.

⁷⁴⁵ Vertrouwelijke bron, 11 november 2024.

⁷⁴⁶ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Libië*, september 2021, p. 58-60; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, februari 2023, p. 55-57.

⁷⁴⁷ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Libië*, 2021, p. 58.

⁷⁴⁸ House of commons library, *LGBT+ rights and issues in North Africa*, 21 december 2021, p. 14-15.

⁷⁴⁹ ILGA, *State-Sponsored Homophobia*, december 2020.

⁷⁵⁰ International Labor Organisation, *Libya, Law No. 11 of 2016 on the Protection of Public Morals*.

⁷⁵¹ ILGA, *State-Sponsored Homophobia*, december 2020.

⁷⁵² Vertrouwelijke bron, 11 maart 2025.

Volgens dezelfde bron waren er in Libië regionale verschillen in de behandeling van lhbtq+’ers.⁷⁵³ In het westen, met name in Tripoli, had de Public Morality Protection Agency hun toezicht uitgebreid, waardoor het risico om als lhbtq+-persoon opgepakt te worden groter werd. In Tripoli, Misrata, en Benghazi waren er gecoördineerde acties van de autoriteiten om vermeende lhbtq+-personen te vervolgen en hen via sociale media te framen als een bedreiging voor de samenleving. In het oosten (Benghazi, Sirte) zorgde de LAAF voor een bijzonder vijandig klimaat door hun gebruik van anti-lhbtq+ retoriek.⁷⁵⁴

Volgens een rapport van *Kun Libya* vonden de meeste arrestaties plaats zonder legitieme rechtsgrond en enkel op grond van uiterlijke kenmerken of vermeende seksuele geaardheid. Vanwege de criminalisering van homoseksualiteit hebben verdachten geen mogelijkheden tot juridische verdediging.⁷⁵⁵

Onderstaande voorbeelden van arrestaties en acties van aan de overheid gelieerde gewapende groepen kregen media aandacht of werden genoemd in openbare bronnen. De voorbeelden zijn bedoeld ter illustratie. Het betreft geen limitatieve opsomming van arrestaties tijdens de verslagperiode.

Volgens een rapport van Kun Libya begon de ISA (in het westen) in september 2023 een campagne gericht tegen lhbtq+ personen. Volgens het rapport werd er beslag gelegd op de telefoons van de gearresteerden waarna deze doorzocht werden om contactgegevens op te zoeken van andere lhbtq+-personen. De ISA arresteerde daarnaast een familielid van een lhbtq+’er. Nadat de gezochte lhbtq+’er zich had gemeld bij ISA werd het familielid vrijgelaten.⁷⁵⁶ Een bron die op de hoogte was van deze arrestaties stelde dat er meer dan twintig personen gearresteerd werden. Nadat zij voorwaardelijk waren vrijgelaten vluchtten acht van hen naar het buitenland.⁷⁵⁷

Volgens Amnesty International legde de ISA in Benghazi in september 2023 beslag op kleding, speelgoed en andere voorwerpen in regenboogkleuren omdat dit volgens de autoriteiten ‘homoseksualiteit zou aanmoedigen’.⁷⁵⁸

Volgens het Human Dignity Trust zouden in januari 2023 acht mannen gearresteerd zijn omdat zij seksueel contact met mannen gehad zouden hebben en dit zouden promoten. Het is dezerzijds niet bekend of deze personen zijn veroordeeld.⁷⁵⁹

Discriminatie

Volgens een bron was discriminatie in de samenleving alom aanwezig. Eerwraak, gedwongen huwelijk en uitsluiting waren enkele voorbeelden van discriminatie waaraan lhbtq+-personen blootgesteld werden. Er waren in Libië geen mogelijkheden voor bescherming van slachtoffers.⁷⁶⁰

Op 25 mei 2023 ondertekende Mohammed Al-Abani, voorzitter van de GAEIA een decreet om een “bewustwordingsprogramma” te creëren bedoeld om de islamitische waarden te beschermen en te bewaken. Dit programma zou geïmplementeerd worden door de “Bewakers van Deugd”, voornamelijk uitgevoerd door ISA en zou met name als reactie zijn opgezet op de vermeende vele bekeringen van Libiërs tot

⁷⁵³ Vertrouwelijke bron, 13 februari 2025.

⁷⁵⁴ Vertrouwelijke bron, 13 februari 2025.

⁷⁵⁵ Kun Libya, *Beyond the Bars, Within the Soul, The Realities of LGBTQIA Persons in Libya*, juli 2024.

⁷⁵⁶ Kun Libya, *Beyond the Bars, Within the Soul, The Realities of LGBTQIA Persons in Libya*, juli 2024, p. 16.

⁷⁵⁷ Vertrouwelijke bron, 11 maart 2025.

⁷⁵⁸ Amnesty International, *Human rights in Libya*, 23 april 2024.

⁷⁵⁹ Human Dignity Trust, *Libya*, geraadpleegd op 4 oktober 2024.

⁷⁶⁰ Vertrouwelijke bron, 11 maart 2025.

het christendom.⁷⁶¹ Uit berichtgeving van Amnesty International komt naar voren dat ISA in toenemende mate individuen tot doelwit maakte die verdacht werden van het verwerpen van de dominante Madkhali-salafistische ideologie. Volgens Amnesty had dit significante gevolgen voor de vrijheid van onder andere lhbtqia+'ers.⁷⁶² Volgens Kun Libya had het decreet tevens een sterk maatschappelijk effect, waarbij ook personen die niet direct gelieerd waren aan een militie zich aangemoedigd voelden om actie te ondernemen bij verdenkingen jegens lhbtqia+'ers.⁷⁶³

In oktober 2023 riep de Dar Al-Ifta (de islamitische autoriteit van Libië) een fatwa uit over het gebruik van het woord 'gender'. Het woord zou betekenissen bevatten die strijdig zijn met de 'gezonde menselijke natuur' en de sharia. De Dar Al-Ifta riep onder andere de ministeries van onderwijs, jeugd, vrouwenzaken en gezondheidszorg op om de term niet te gebruiken.⁷⁶⁴ Zie ook paragraaf 5.3.5.

Maatschappelijke organisaties

Volgens de lhbtqia+-organisatie Kun Libya was het voor lhbtqia+'ers in Libië onmogelijk om enige vorm van ondergrondse gemeenschap te vormen en om samen te komen bij vaste ontmoetingsplekken. Elk teken dat mogelijk verband zou houden met een lhbtqia+-achtergrond werd onderzocht en bestraft. Volgens de organisatie werden vermeende lhbtqia+'ers bij arrestaties gedwongen om hun telefoons te ontgrendelen. Milities doorzochten de telefoons op bewijs van homoseksualiteit, immoreel gedrag of atheïsme en probeerden informatie te vinden over andere lhbtqia+'ers die in contact stonden met de verdachte. Volgens de organisatie moest daarom gesproken worden van een gerichte 'jacht' op lhbtqia+'ers.⁷⁶⁵

Er waren geen organisaties uit het maatschappelijk middenveld, die zich openlijk inzetten voor de positie van lhbtqia+'ers, actief in Libië.⁷⁶⁶ Volgens een bron richtten de weinige personen die zich in het geheim bezighielden met lhbtqia+-belangenbehartiging zich voornamelijk op (juridische) noodhulp en het helpen vluchtten van individuen die gevaar liepen vanwege hun lhbtqia+-achtergrond.⁷⁶⁷ De eerdergenoemde organisatie Kun Libya werkte vanuit ballingschap.

5.3.5

Vrouwen

De informatie in deze paragraaf dient ter aanvulling op de informatie zoals vermeld in de algemene ambtsberichten van september 2021 en februari 2023 ten aanzien van de juridische en maatschappelijke positie van vrouwen in de Libische samenleving.

Volgens de FFM van de VN werden vrouwen in Libië systematisch gediscrimineerd en was de positie van vrouwen sinds 2011 opvallend verslechterd. De FFM refereerde hierbij aan militarisering van Libië en de toenemende macht van gewapende groepen ten koste van de macht van staatsinstellingen. Ook refereerde de FFM aan lastercampagnes tegen vrouwen op ministerposten waardoor vrouwen ontmoedigd werden in hun politieke participatie. Voorts haalde het rapport van de FFM twee

⁷⁶¹ Kun Libya, *Beyond the Bars, Within the Soul, The realities of LGBTQIA+ Persons in Libya*, juli 2024, p. 12; MEMO, *Libya moderate Islamic interpretations under threat as more radicals penetrate government institutions*, 1 juni 2023; Amnesty International, *Libya: Internal Security Agency must end abuses in name of 'guarding virtue'*, 14 februari 2024.

⁷⁶² Amnesty International, *Libya: Internal Security Agency must end abuses in name of 'guarding virtue'*, 14 februari 2024.

⁷⁶³ Kun Libya, *Beyond the Bars, Within the Soul, The realities of LGBTQIA+ Persons in Libya*, juli 2024, p. 14.

⁷⁶⁴ Vertrouwelijke bron, 11 december 2024; Amnesty International, *Submission to the UN Committee on the Elimination of Discrimination against Women*, april 2024, p. 4.

⁷⁶⁵ Kun Libya, *Beyond the Bars, Within the Soul, The realities of LGBTQIA+ Persons in Libya*, juli 2024, p. 19.

⁷⁶⁶ Wordt vervolgd, 'Weggaan is het beste wat lhbt'ers hier in Libië kunnen doen', 2021.

⁷⁶⁷ Vertrouwelijke bron, 11 maart 2025.

gevallen aan van gedwongen verdwijning en moord van vrouwen in het oosten. In deze incidenten oordeelde de FFM dat er gegronde redenen waren om aan te nemen dat de LAAF onvoldoende stappen had genomen om de zaken effectief, oprecht en onafhankelijk te laten onderzoeken. Het ging hierbij om de gedwongen verdwijning van HoR-lid Siham Sergiwa. Zij werd in juli 2019, de dag nadat zij een interview had gegeven waarin ze zich uitsprak tegen de aanval van de LAAF op Tripoli, ontvoerd door tientallen gewapende mannen in uniform. Het andere incident betrof de moord op Hanan Barassi in 2020. De dag voor de moord had zij online aan haar zeventigduizend volgers laten weten dat zij informatie over Saddam Haftar, de zoon van Khalifa Haftar, zou vrijgeven.⁷⁶⁸

Libische vrouwen werden net als in voorgaande verslagperiodes geconfronteerd met discriminatie met betrekking tot huwelijk, erfenissen, voogdij over hun kinderen en scheiding. Ook beschermde Libische wetgeving hen niet tegen alle vormen van geweld. Volgens de FFM was er sprake van een toename in het aantal incidenten van huiselijk geweld terwijl Libië ook gebrek had aan wetgeving om geweld tegen vrouwen tegen te gaan.⁷⁶⁹ In deze paragraaf wordt separaat ingegaan op geweld tegen vrouwen, zie kopje 'Gendergerelateerd geweld'.

Libische wetgeving was gericht op politieke participatie van vrouwen. In de praktijk hadden vrouwen echter beperkte toegang tot politieke functies. Volgens de speciale rapporteur van de VN over geweld tegen vrouwen bleven vrouwen ondervertegenwoordigd in zowel de politiek als in openbare functies. Met name in besluitvormende organen, waaronder in de uitvoerende macht van de overheid en in diplomatieke en openbare diensten waren vrouwen ondervertegenwoordigd. De VN-rapporteur haalde een onderzoek aan waaruit bleek dat zestig procent van de vrouwelijke deelnemers aangaf zich afgeschrikt te voelen om deel te nemen aan het openbare leven als gevolg van aanvallen op vrouwen.⁷⁷⁰ Volgens een bron rapporteerden vrouwelijke politici beperkt spreekrecht te hebben tijdens officiële vergaderingen of kregen zij geen toegang tot budgetten. In het comité verantwoordelijk voor het opstellen van kieswetten bestaande uit twaalf personen waren geen vrouwelijke vertegenwoordigers. In het HoR was 16,5% van de leden vrouw, tegenover 15% in de HCS.⁷⁷¹

Volgens de ngo *Libya Crimes Watch* was er in 2023 een golf van onderdrukkende maatregelen gericht tegen de vrijheden van vrouwen en meisjes. Stigmatisering en lastercampagnes werden gericht ingezet tegen vrouwelijke activisten, voornamelijk vrouwen in leiderschapsfuncties. De organisatie documenteerde een trend van het gebruik van valse strafrechtelijke aanklachten, waaronder beschuldigingen van homoseksualiteit, alcoholgebruik en atheïsme, om vrouwen die opkomen voor vrouwenrechten te belemmeren in hun werkzaamheden en hen het zwijgen op te leggen. Aangewakkerd door uitspraken van overheidsvertegenwoordigers (zie hieronder) en uitspraken van autoriteiten op sociale media vonden gecoördineerde intimidatiecampagnes tegen vrouwelijke activisten plaats, aldus de organisatie. Hierbij werden vrouwen bedreigd en (online) geïntimideerd. *Libya Crimes Watch* documenteerde vier gevallen van vrouwelijke activisten die gearresteerd werden in Libië in 2023. Zij ondergingen martelingen en seksueel geweld gedurende detentie. Valse beschuldigingen van 'prostitutie', drugsgebruik en reizen zonder mannelijk begeleider werden gebruikt om hen te intimideren.⁷⁷²

⁷⁶⁸ Report of the Independent Fact-Finding Mission on Libya, *A/HRC/52/83*, 20 maart 2023, p. 13

⁷⁶⁹ OECD, *SIGI 2023 Country Profile*, 17 juni 2024; Amnesty International, *The state of the world's human rights*, 23 april 2024; Report of the Independent Fact-Finding Mission on Libya, *A/HRC/52/83*, 20 maart 2023, p. 13.

⁷⁷⁰ UNSC, Report of the Independent Fact-Finding Mission on Libya, *A/HRC/52/83*, 20 maart 2023, p. 13

⁷⁷¹ UNSMIL, *Women of the High Council of State and House of Representatives join to advocate for more representation in Libya's future parliament*, 2 mei 2023; Vertrouwelijke bron, 11 december 2024.

⁷⁷² *Libya Crimes Watch*, *Libya: Unending violations and rampant impunity*, april 2024, p. 3.

Tijdens de verslagperiode kregen de volgende drie ontwikkelingen ten aanzien van de positie van vrouwen en vrouwenrechten veel aandacht in Libië.

De eerste ontwikkeling betrof het opleggen van extra maatregelen aan vrouwen die zonder mannelijk familielid (*mahram*) Libië wilden uitreizen vanuit het westen van Libië. In mei 2023 introduceerde ISA in het noordwesten een verplicht vragenformulier dat door vrouwen die alleen reisden vanaf het vliegveld in Tripoli⁷⁷³ ingevuld en ondertekend moest worden. In het formulier moest onderbouwd worden waarom zij reisden zonder mannelijk begeleider en werd hen gevraagd naar informatie over voorgaande reizen.⁷⁷⁴ Het verplichte vragenformulier werd later weer ingetrokken maar volgens de internationale ngo *International Commission of Jurists* (ICJ) bleef ISA alleenreizende vrouwen ondervragen. Als gevolg hiervan namen vrouwen het risico op intimidatie mee in hun overwegingen om te reizen. Volgens de organisatie had de maatregel geleid tot besluiten van vrouwen om niet deel te nemen aan belangrijke evenementen en trainingen in het buitenland.⁷⁷⁵ Volgens het Libische platform *Libyan Women's Platform for Peace* waren er verschillende vrouwen, onder wie overheidsvertegenwoordigers die niet konden reizen omdat ze geen mannelijk begeleider hadden en weigerden informatie te verstrekken over het doel van hun reis.⁷⁷⁶

De tweede veel besproken ontwikkeling betrof een fatwa van de Dar al-Ifta van oktober 2023, waarin het gebruik van het woord "gender" werd verboden in overheidsdepartementen en officiële documenten. In de fatwa werd nadruk gelegd op het naleven van islamitische wetgeving en werd de term in verband gebracht met het aanmoedigen van, onder andere, homoseksualiteit, buitenechtelijke relaties, scheidingen en abortus. In de fatwa werd opgeroepen om deze termen niet meer te gebruiken en werden veiligheidsactoren aangemoedigd om juridische stappen te ondernemen tegen personen die zich niet hielden aan het verbod. Het verbod leidde tot een tijdelijke stop van programma's van (internationale) ngo's en andere projecten die zich richtten op werkzaamheden ten aanzien van gender, waaronder programma's met betrekking tot gendergerelateerd geweld en gendergelijkheid. Organisaties moesten hun documenten en mandaat aanpassen aan de termen 'vrouwen en mannen' in plaats van 'gender'.⁷⁷⁷ Volgens een bron vormde het verbod een nieuwe en aanvullende uitdaging en restrictie op belangrijke programma's die genderdiscriminatie tegen gaan. Bovendien zorgde het voor meer vijandelijkheid richting de organisaties die de term hanteerden in hun programma's. Verschillende organisaties en individuen werden door het hanteren van de term 'gender' beschuldigd van het uitdragen van waarden die indruisden tegen de islamitische en Libische culturele waarden. Dit leidde ertoe dat de verschillende autoriteiten actiever werden in het arresteren van activisten en het opwerpen van juridische barrières voor internationale ngo's om op het onderwerp te werken.⁷⁷⁸

⁷⁷³ Volgens een rapport van Libya Crimes Watch gold deze regel ook voor vrouwelijke reizigers die vanaf de luchthaven van Misrata wilden reizen of de landsgrenzen met Tunesië wilden passeren. Libya Crimes Watch, *Libya: Unending violations and rampant impunity*, april 2024, p. 35.

⁷⁷⁴ Amnesty International, *Submission to the UN Committee on the Elimination of Discrimination against Women*, april 2024, p. 6.

⁷⁷⁵ ICJ, *The "Morality" police must not be re-established*, 13 november 2024.

⁷⁷⁶ HRW, *Trapped, How male Guardianship Policies restrict women's travel and mobility in the Middle East and North Africa*, juli 2023, p. 64 -67.

⁷⁷⁷ Vertrouwelijke bron, 11 december 2024, Amnesty International, *Submission to the UN Committee on the Elimination of Discrimination against Women*, april 2024.

⁷⁷⁸ Vertrouwelijke bron, 11 december 2024.

Fatwa's waren in Libië niet juridisch bindend maar ze konden wel leiden tot nieuwe wetgeving. Daarnaast werd in de samenleving gehecht aan dergelijke fatwa's, doordat de maatschappelijke druk op vrouwen(rechten) toenam.⁷⁷⁹

De derde en laatste ontwikkeling die van invloed was op de maatschappelijke positie van vrouwen en meisjes in Libië betrof de aankondiging van een nieuwe 'zedepolitie' in november 2024. De Libische minister van Binnenlandse Zaken kondigde plannen aan om deze zedepolitie een handhavingsmandaat te geven om, onder andere, 'respectvolle kleding' af te dwingen. Hij gaf hierbij het voorbeeld van het dragen van de *hijab* vanaf de leeftijd van negen jaar en een verbod op kapsels en kleding die afwijken van de Libische moslimnormen. Ook stelde de minister een beperking voor ten aanzien van internationale reizen van vrouwen zonder mannelijk begeleider en voor de ontmoeting van ongehuwde stellen op openbare plekken zoals restaurants. Premier Dbeibah verklaarde later dat de plannen niet het overheidsbeleid weerspiegelden. Desondanks waarschuwden waarnemers dat de uitspraken als legitimering konden dienen voor milities of individuen om beperkingen op te leggen aan vrouwen.⁷⁸⁰ Volgens een bron werden in de dagen na de uitspraken van de minister gevallen gemeld van gevolgen van de speech. Zo waren mannelijke studenten in korte broek door de administratie van de universiteit gewezen op hun ongepaste kledingstijl. Ook haalde de bron het voorbeeld aan van een vrouw die door de politie werd aangehouden als gevolg van haar keuze geen *hijab* te dragen.⁷⁸¹ Dezerzijds is geen nader onderzoek gedaan naar overige gevolgen van de speech van de minister.

In februari 2023 begonnen veiligheidsdiensten in het oosten de wet 5/2022 ter bestrijding van cybercriminaliteit te handhaven (zie subparagraaf 5.1.1.). De activist Haneen al-Abdali en zangeres Ahlam al-Yamani werden in februari 2023 gearresteerd voor het posten van online (video)berichten die "schandelijk voor de eer en de openbare zeden" zouden zijn. Volgens berichtgeving van het oostelijk ministerie van Binnenlandse Zaken waren de vrouwen gearresteerd voor de "belediging van de status van de kuise en waardige Libische vrouw in de conservatieve samenleving door handelingen en gedragingen uit te voeren die in strijd waren met de Libische gewoonten, tradities en ware religie."⁷⁸²

Gendergerelateerd geweld

In het voorgaande ambtsbericht werd vermeld dat huiselijk of familiegeweld, inclusief eengerelateerd geweld, tegen vrouwen veelvuldig plaats vond. Ook vermeldde het ambtsbericht dat er geen wetgeving was tegen huiselijk geweld. Het wetboek van Strafrecht voorzag in strafvermindering voor een man die zijn vrouw of een andere vrouwelijk familielid doodt of verwondt omdat hij haar verdenkt van buitenechtelijke seksuele relaties. Volgens het wetboek van strafrecht konden verkrachters aan vervolging ontsnappen als ze met het slachtoffer trouwden.⁷⁸³ Deze situatie bleef onveranderd tijdens de huidige verslagperiode.

Sinds 2011 werd in Libië gewerkt aan een nieuwe wet voor de bestrijding van geweld tegen vrouwen. In het wetsvoorstel werd een brede definitie van geweld gehanteerd waarbij, onder andere, aandacht was voor het ontzeggen van rechten, gedwongen huwelijken, erfrecht van vrouwen, schendingen van het beginsel van

⁷⁷⁹ HRW, *Trapped, How male Guardianship Policies restrict women's travel and mobility in the Middle East and North Africa*, juli 2023, p. 64 -67

⁷⁸⁰ Vertrouwelijke bron, 11 december 2024; Amnesty International, *Libya: Authorities must drop plans to impose compulsory veiling amid wider crackdown on 'morality' grounds*, 8 november 2024; Deutsche Welle, *Libya's new morality police set to curb women's rights*, 16 november 2024.

⁷⁸¹ Vertrouwelijke bron, 11 november 2024.

⁷⁸² HRW, *Libya: Revoke Repressive Anti-Cybercrime Law*, 3 april 2023.

⁷⁸³ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, februari 2023, p. 38 en 55.

gelijkheid en gelijke kansen op het werk. Verkrachting en incest werden in het wetsvoorstel breder gedefinieerd dan in andere beschikbare wetgeving hieromtrent en er was aandacht voor nieuwe vormen van geweld, waaronder online geweld. Daarnaast werd de mogelijkheid van een huwelijk met het slachtoffer van verkrachting om straf te ontlopen opgeheven. Dit wetsvoorstel werd in februari 2023 voorgelegd aan het parlement en werd sindsdien juridisch beoordeeld.⁷⁸⁴

Volgens de speciale rapporteur van de VN over geweld tegen vrouwen kregen Libische vrouwen te maken met “wijdverbreide, systematische en ernstige niveau’s van geweld”. Femicide en de moord op vrouwen om uiteenlopende redenen namen toe evenals fysiek, economische en politieke geweld tegen vrouwen in zowel privé-aangelegenheden als in het openbare leven. Fysiek geweld, waaronder gedwongen verdwijning, seksuele intimidatie, verkrachting, marteling en arbitraire detentie werden vaak gepleegd door familieleden maar ook door instellingen en individuen verbonden aan autoriteiten en gewapende groepen. Verkrachting binnen het huwelijk kwam veelvuldig voor, meestal in combinatie met andere vormen van geweld zoals fysiek geweld, vernederingen of het in de steek laten.⁷⁸⁵

Door een gebrek aan kennis over aangifte, angst voor stigma, gebrek aan vertrouwen in instanties en de lage kwaliteit van diensten en beschermingsmechanismen voor slachtoffers van geweld bleef vrijwel al het geweld tegen vrouwen in Libië ondergerapporteerd. Familieleden konden slachtoffers onder druk zetten om geen aangifte te doen, de aangifte in te trekken of in geval van verkrachting te trouwen met de dader. Artikel 424 van het Wetboek van Strafrecht pleit een verkrachter vrij als hij met het slachtoffer trouwt. Gefundeerde angst voor vergelding vormde een belangrijke barrière tegen het doen van aangifte van geweld. Volgens de speciale rapporteur van de VN over geweld tegen vrouwen was er sprake van ongebreidelde straffeloosheid waarbij zelfs de ernstigste misdaden tegen vrouwen niet geleid hadden tot uitgebreid onderzoek, noch tot veroordeling van daders. Slachtoffers van geweld hadden zelden toegang tot steun en diensten die konden voorzien in bescherming zoals een speciale telefoonlijn, opvangcentra of psychosociale diensten.⁷⁸⁶

Vrouwenrechtenorganisaties

Voor algemene informatie over vrijheid van vereniging en vergadering, zie subparagraaf 5.2.2. en subparagraaf 5.3.1. voor de gevolgen voor activisten, mensenrechtenverdedigers en journalisten. Ten aanzien van vrouwelijke activisten en vrouwenrechtenorganisaties was de volgende informatie van belang.

Volgens een bron waren er in Libië organisaties die stelden zich in te zetten voor vrouwenrechten. In de praktijk konden deze organisaties zelden opkomen voor vrouwen in geval van een serieuze dreiging. Volgens de bron werd het in de Libische samenleving niet geaccepteerd als vrouwen opkwamen voor gelijke rechten.⁷⁸⁷

Vrouwen die politiek actief waren in Libië, waaronder mensenrechtenverdedigers, journalisten, vredesactivisten en politieke kandidaten werden frequent slachtoffer van geweld en intimidatie door hun werkzaamheden. Online intimidatie,

⁷⁸⁴ Voor een uitgebreide beschrijving van het wetsvoorstel, zie: Defender Center for Human Rights, *The influence of the prevailing value system on laws with a legal philosophy, “A draft law to protect women from violence” as a model*, augustus 2023, p. 26. Vertrouwelijke bron, 11 december 2024.

⁷⁸⁵ UNHRC, *Visit to Libya, Report of the Special Rapporteur on violence against women and girls, its causes and consequences*, Reem Alsalem, 4 mei 2023

⁷⁸⁶ UNHRC, *Visit to Libya, Report of the Special Rapporteur on violence against women and girls, its causes and consequences*, Reem Alsalem, 4 mei 2023; ICJ, *Libya: The authorities must ensure Women have effective access to justice for sexual and gender-based crimes*, 29 oktober 2024; Libyan Law and Society, *Justice seeking and access to justice in Libya: Survivors of spousal violence in Benghazi*, 14 december 2023; Vertrouwelijke bron, 12 november 2024.

⁷⁸⁷ Vertrouwelijke bron, 12 november 2024.

haatcampagnes, bedreigingen, arrestaties, ontvoeringen, detentie, marteling en andere vormen van geweld werden toegepast door statelijke en niet-statale actoren. Hierdoor werden vrouwengroepen gehinderd in hun werkzaamheden, waaronder in humanitaire projecten. Het geweld tegen vrouwen ontzegde hen daarnaast het recht om op een volledige, gelijkwaardige, veilige en waardevolle manier bij te dragen aan het dagelijkse leven en aan de politiek.⁷⁸⁸

Volgens de speciale rapporteur van de VN over geweld tegen vrouwen diende de moord op prominente vrouwelijke activisten in eerdere verslagperiodes als waarschuwing voor vrouwen die zich durfden uit te spreken. De bedreiging, intimidatie en aanvallen op andere vrouwen was bedoeld om duidelijk te maken dat vrouwen zich niet horen uit te spreken in het openbaar. Vrouwen die (vermeende) politieke meningen hadden die tegenstrijdig waren met die van (lokale) machthebbers, of die ingingen tegen sociaal gangbare normen, werden slachtoffer van ernstige geweldsvormen.⁷⁸⁹

Uit een onderzoek van de Libische ngo *Lawyers for Justice in Libya* bleek dat vrouwelijke activisten slachtoffer werden van gerichte vormen van intimidatie, bedreigingen en online lastercampagnes. Valse beschuldigingen tegen vrouwen richtten zich vaak op hun vermeende immoraliteit en suggereerden dat zij waren afgeweken van de culturele en religieuze Libische normen. Voorbeelden hiervan waren valse beschuldigingen van alcohol- of drugsgebruik en de ondermijning van de eer van hun families of stammen. Ook werden vrouwen ervan beschuldigd sekswerker te zijn, het atheïsme te verspreiden en spionage werkzaamheden uit te voeren. Ook online geweld tegen vrouwen had in Libië belangrijke gevolgen voor het streven naar vrouwenrechten, aldus de organisatie. Online agressie mondde vaak uit in fysiek geweld. Sommige vrouwen, die hun activisme online uitvoerden, ondervonden ernstige gevolgen, waaronder gedwongen verdwijning, ontvoering, (online) intimidatie en geweld dat mogelijk onder marteling geschaard kon worden. De organisatie benadrukte in haar rapport dat dit soort geweld een breed maatschappelijk effect had en niet alleen de vrouwen raakte die het betrof. Online geweld tegen vrouwen had als gevolg dat vrouwelijke activisten het zwijgen werd opgelegd.⁷⁹⁰

Opvangmogelijkheden voor vrouwen

Volgens verschillende bronnen waren er in Libië geen opvangmogelijkheden voor vrouwelijke slachtoffers van (seksueel) geweld.⁷⁹¹ Verschillende bronnen noemden dat detentie in sommige gevallen werd ingezet als "beschermingsmaatregel" voor vrouwen die slachtoffer waren geworden van geweld.⁷⁹² De speciale rapporteur van de VN over geweld tegen vrouwen beschreef dit als een systeem van rehabilitatiecentra waar vrouwen die slachtoffer waren geworden van verkrachting, huiselijk geweld of in de steek waren gelaten door hun familie verplicht werden gedetineerd, onder het mom van bescherming.⁷⁹³

⁷⁸⁸ Vertrouwelijke bron, 11 december 2024.

⁷⁸⁹ UNSC, *A/HRC/53/36: Custody, violence against women and violence against children - Report of the Special Rapporteur on violence against women and girls, its causes and consequences, Reem Alsalem*, 13 april 2023.

⁷⁹⁰ Lawyers for Justice, *Suppressed and marginalized, Systematic violence against civil society in Libya*, 25 maart 2024.

⁷⁹¹ United Nations Human Rights Council, *Visit to Libya, Report of the Special Rapporteur on violence against women and girls, its causes and consequences, Reem Alsalem*, 4 mei 2023, p. 6;.

⁷⁹² Vertrouwelijke bron, 12 november 2024; Vertrouwelijke bron, 12 november 2024 ; Vertrouwelijke bron, 11 november 2024; Vertrouwelijke bron, 11 november 2024.

⁷⁹³ United Nations Human Rights Council, *Visit to Libya, Report of the Special Rapporteur on violence against women and girls, its causes and consequences, Reem Alsalem*, 4 mei 2023, p. 6.

5.3.6 (Alleenstaande) minderjarigen

Voor informatie over de positie van minderjarigen en opvangmogelijkheden wordt verwezen naar het algemeen ambtsbericht Libië van september 2021.⁷⁹⁴ In aanvulling hierop volgt nog de volgende informatie.

Wezen en andere alleenstaande minderjarigen verbleven volgens een bron meestal bij familieleden.⁷⁹⁵ Volgens een bron is het Libische ministerie van Sociale Zaken verantwoordelijk voor Libische alleenstaande minderjarigen. Er zouden verschillende opvangfaciliteiten zijn voor alleenstaande minderjarigen. In sommige weeshuizen of instituten zouden de omstandigheden zeer goed te noemen zijn, aldus de bron. Voor zover bekend hadden internationale organisaties geen toegang tot deze faciliteiten. In zeer uitzonderlijke gevallen kon een niet-Libische minderjarige opgevangen worden in een dergelijk instituut. Er waren in Libië geen opvanghuizen voor (alleenstaande) minderjarige migranten of vluchtelingen.⁷⁹⁶

In het voorgaande ambtsbericht werd melding gemaakt van een lopende inventarisatie van de verschillende opvang-, verzorgings- en beschermingsfaciliteiten voor minderjarigen in Libië en de geboden diensten in deze faciliteiten. In de huidige verslagperiode is hierover geen nadere informatie gevonden.⁷⁹⁷

Binnen het tijdsbestek van het onderzoek ten behoeve van dit ambtsbericht kon geen uitgebreid onderzoek plaatsvinden naar de omstandigheden voor kinderen in specifieke opvanglocaties voor minderjarigen in Libië.

Psychologische hulp

Psychologische hulp voor kinderen en adolescenten was zeer beperkt. Uit een gezamenlijk rapport van een aantal VN-organisaties, Libische overheidsinstituten en een internationale ngo kwam naar voren dat de toegang tot psychosociale steun en mentale gezondheidsdiensten nog ver van universeel toegankelijk was in Libië en dat on vervulde behoeften op dit gebied wijdverbreid waren. Er waren tien privéklinieken die psychosociale diensten boden in Libië, waarvan vijf in Tripoli en twee in Benghazi. De kosten voor de zorg in deze klinieken waren hoog en ondanks hun bestaan bleef de beschikbaarheid van psychologische zorg inadequaaf, aldus het rapport. Volgens het rapport was er een gebrek aan financiering, opgeleid personeel en adequate faciliteiten voor zorgverlening. Personen die leden aan mentale gezondheidsproblemen kregen bovendien te maken met stigmatisering. Volgens het rapport was er in Libië één kinderpsychiater werkzaam. Deze psychiater overzag een pediatrische polikliniek in Benghazi. In Tripoli bestond een poliklinisch departement, opgezet door een pediater, voor kinderen die psychologische zorg nodig hadden.⁷⁹⁸

Er waren ook (internationale) organisaties die geestelijke gezondheidszorg en psychosociale steun boden aan kinderen, adolescenten, lokale gemeenschappen en personen met een beperking. Het ging hierbij om activiteiten en diensten die geboden werden om een bijdrage te leveren aan het geestelijk welzijn van mensen en dus niet enkel om therapie of casus specifieke zorg. Dit soort hulp bestond met name uit interventies die zich richtten op gemeenschappen en niet op individuen,

⁷⁹⁴ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Libië, september 2021*, p. 60-63.

⁷⁹⁵ Vertrouwelijke bron, 12 november 2024.

⁷⁹⁶ Vertrouwelijke bron, 12 november 2024.

⁷⁹⁷ Vertrouwelijke bron, 12 maart 2025.

⁷⁹⁸ UNICEF MENARO and UNICEF Libya, Primary Health Care Institute, Burnet Institute, WHO (2023): *Libya Country Report: Integration of mental health and psychosocial support in primary health care for children, adolescents, pregnant women and new mothers in the Middle East and North Africa Region*, november 2024.

zoals informatievoorziening, het beschikbaar maken van veilige ruimte(n) en psychologische steun in het onderwijs.⁷⁹⁹

Buitenechtelijke kinderen

Volgens een bron werd het in de Libische cultuur niet geaccepteerd dat ongehuwde vrouwen kinderen kregen. Er was voor ongehuwde moeders geen enkele vorm van steun. De bron gaf aan niet bekend te zijn met gevallen van ongehuwde moeders of buitenechtelijke kinderen. Vanwege de grote mate van angst voor stigmatisering konden zij zich niet melden bij hulporganisaties. Wel was de bron bekend met gevallen van kinderen die te vondeling gelegd werden op straat. Van deze kinderen werd vermoed dat het buitenechtelijke kinderen waren.⁸⁰⁰

Kinderen die buiten het huwelijk worden geboren of alleen een Libische moeder hebben en een buitenlandse vader, lopen meer risico om staatloos te zijn in Libië. Kinderen van Libische moeders en niet-Libische vaders worden juridisch gezien niet beschouwd als Libische staatsburgers en hebben beperkte toegang tot openbare diensten (zie ook subparagraaf 4.2). Zoals vermeld in het voorgaande ambtsbericht kondigde de GNU in oktober 2022 aan dat deze kinderen gratis toegang zouden krijgen tot gezondheidszorg en onderwijs. Volgens de ngo ACAPS bleven de kinderen zonder Libische nationaliteit echter moeite ondervinden met de verkrijging van identiteitsdocumenten die nodig waren om toegang te krijgen tot veel diensten. Het decreet van de GNU zou bovendien mogelijk niet uniform worden geïmplementeerd in het oosten van het land. Minderjarige vluchtelingen, asielzoekers en migranten, in het bijzonder als zij niet in het bezit waren van identiteitsdocumenten hadden geen of beperkte toegang tot gezondheidszorg en onderwijsfaciliteiten.⁸⁰¹

5.3.7 *(Vermeende) Qadhafi-loyalisten*

Volgens een bron werden de volgende stammen in Libië gezien als pro-Qadhafi tijdens de huidige verslagperiode: Qadhafa, Warfalla, Warshefana, Mashashya, Qawalish, Si'an, Tarhuna, Tuareg, Magarha en personen uit Tawergha.⁸⁰² Voor informatie over de Tawergha, zie subparagraaf 5.3.8.

Volgens een bron is de stamachtergrond van een individu te achterhalen aan de hand van diens naam. De namen behorend tot rivaliserende stammen zijn vaak algemeen bekend. Als bij een controle het vermoeden bestond dat een persoon tot een bepaalde stam behoorde, konden telefoons en andere personalia in beslag worden genomen en worden doorzocht. Tevens werden mensen nageetrokken, bijvoorbeeld via sociale media of door via (telefonisch) contact te leggen met iemand uit de stam van de na te trekken persoon. Harde bewijzen waren niet nodig, een vermoeden van verwantschap was vaak genoeg.⁸⁰³

Er waren enkele grote stammen die Saif al-Islam Qadhafi steunden. Dit waren voornamelijk stammen uit Beni Walid, Ghat en Sabha, en de meeste stammen in het zuiden van Libië. Deze stammen werden door de autoriteiten in de gaten gehouden. Dit gold volgens twee bronnen voor iedereen die zich uitsprak voor Saif al-Islam.⁸⁰⁴

⁷⁹⁹ UNICEF MENARO and UNICEF Libya, Primary Health Care Institute, Burnet Institute, WHO (2023): *Libya Country Report: Integration of mental health and psychosocial support in primary health care for children, adolescents, pregnant women and new mothers in the Middle East and North Africa Region*, november 2024.

⁸⁰⁰ Vertrouwelijke bron, 12 november 2024.

⁸⁰¹ ACAPS, *Mental Health and psychosocial support needs of Storm Daniel-affected communities*, 30 januari 2024.

⁸⁰² Vertrouwelijke bron, 5 mei 2025.

⁸⁰³ Vertrouwelijke bron, 18 april 2025.

⁸⁰⁴ Vertrouwelijke bron, 18 april 2025; Vertrouwelijke bron, 16 februari 2025.

Het enkel lid zijn van een stam die beschouwd werd als Qadhafi-gezind was volgens bronnen in deze verslagperiode geen reden voor vervolging. Het zou hierbij gaan om zowel sympathisanten van het voormalige regime als van Saif al-Islam Qadhafi. Eventuele vervolging zou volgens twee bronnen het gevolg zijn van het actief steunen van of steun betuigen aan Saif al-Islam Qadhafi, of andere politieke tegenstanders van Haftar.⁸⁰⁵ Volgens een bron werden personen gearresteerd voor hun politieke meningen, ook als ze niet politiek actief waren. Een bericht op sociale media ter steun aan Saif al-Islam Qadhafi zou voldoende aanleiding geven voor arrestatie. Ook zouden mensen die opgepakt werden onder druk gezet zijn om namen te noemen van andere personen die Saif al-Islam Qadhafi steunden.⁸⁰⁶

Vervolging om het steunen van Qadhafi kwam voornamelijk voor in gebieden die onder Haftars gezag vielen.⁸⁰⁷ Volgens een artikel van de *Libyan Observer* vonden in de aanloop naar de jaarlijkse viering van de Al-Fateh revolutie, de coup van Qadhafi in 1969, in 2023 een aantal arrestaties plaats in oost Libië.⁸⁰⁸ Volgens het Italiaanse *Agenzia Nova* zou dit elk jaar het geval zijn. Over eventuele arrestaties in de aanloop naar de viering in 2024 was niets bekend. In het westen van Libië werd niet tegen de viering van de revolutie opgetreden, mits deze vreedzaam verliep.⁸⁰⁹ De viering in 2024 was geconcentreerd in het westen van het land. Tienduizenden mensen gingen de straat op om de coup van Qadhafi in 1969 te vieren in steden als Bani Walid, Zlitan en Tripoli.⁸¹⁰

Er waren tijdens de verslagperiode enkele geopenbaarde gevallen van arrestaties die het gevolg waren van pro-Qadhafi standpunten. In 2023 werden vijf mannen, waaronder een minderjarige, opgepakt in Sirte door de Tariq Bin Ziyad Brigade, op verdenking van het steunen van het oude regime nadat er foto's van Muammar Qadhafi op hun telefoons waren gevonden. In datzelfde jaar werden in Derna veertien mensen gearresteerd op dezelfde verdenking, en op verdenking van het steunen van Saif al-Islam Qadhafi.⁸¹¹ Op 11 april 2024 werden in Sabha vijf mannen opgepakt door ISA omdat zij pro-Qadhafi leuzen riepen tijdens de viering van Eid al-Fitr. Het is onbekend waar zij heen werden gebracht. Op 19 april 2024 werd Sheikh Abusbeha, een bekend persoon in Zuid-Libië, gearresteerd nadat hij op zijn Facebookaccount had opgeroepen tot nieuwe presidentsverkiezingen, en zijn steun uitspraak aan Saif al-Islam Qadhafi als presidentskandidaat.⁸¹²

5.3.8

Toeboe, Toeareg en inwoners uit Tawergha

Libië heeft een zwarte minderheid, voornamelijk bestaande uit (voormalige) inwoners van Tawergha, Toeboe en Toeareg.⁸¹³ Hoewel ze vaak als dusdanig aangeduid worden, zijn de Tawergha's feitelijk geen stam. Het betreft hier mensen die afkomstig zijn uit de gelijknamige stad Tawergha, gelegen nabij Misrata.⁸¹⁴ De Tawergha's stammen af van tot slaaf gemaakte mensen uit sub-Sahara Afrika die in de achttiende en negentiende eeuw naar Libië zijn gebracht.⁸¹⁵ Hiermee verschilt hun afkomst van die van de Toeboe en Toeareg, welke nomadische en semi-

⁸⁰⁵ Vertrouwelijke bron, 16 februari 2025; vertrouwelijke bron, 18 april 2025.

⁸⁰⁶ vertrouwelijke bron, 18 april 2025.

⁸⁰⁷ Vertrouwelijke bron, 16 februari 2025; vertrouwelijke bron, 18 april 2025.

⁸⁰⁸ Libyan Observer, *Haftar forces' arrest campaign sweeps through Sirte singling out Gaddafi loyalists*, 21 augustus 2023.

⁸⁰⁹ Agenzia Nova, *Libya: Gaddafi lookalike appears at September revolution celebrations – video*, 2 september 2024.

⁸¹⁰ X.com, @redstreamnet post 2 september 2024.

⁸¹¹ Libya Crimes Watch, *Annual report 2023, Libya: Unending violations and rampant impunity*, april 2024

⁸¹² LCW, *Report: Human Rights Violations in Libya during April 2024*, 5 mei 2024.

⁸¹³ Home Office, *Country Policy and Information Note. Libya: Ethnic minority groups*, februari 2019, p. 13.

⁸¹⁴ Alan George, *Review of Libya: Minority ethnic groups, Country Information and Guidance, 18 February 2015*, 23 oktober 2015, p. 5.

⁸¹⁵ Home Office, *Country Policy and Information Note. Libya: Ethnic minority groups*, februari 2019, p. 14.

nomadische groepen zijn afkomstig uit de Sahara.⁸¹⁶ Voor informatie over hoe (stam)achtergrond kan worden bepaald in Libië, zie subparagraaf 5.3.7.

(Voormalig) inwoners uit Tawergha

Tawergha is een Libische stad, gelegen vlakbij Misrata aan de kustweg tussen West en Oost-Libië. Tijdens de Libische burgeroorlog in 2011 gebruikte Qadhafi de stad om troepen en materieel te stationeren voor de belegering van Misrata.⁸¹⁷ Mede hierdoor werden inwoners van de stad als sympathisanten van het Qadhafi-regime beschouwd en in 2011 door gewapende opposanten uit Misrata met geweld verdreven.⁸¹⁸ De stad werd grotendeels verwoest en meer dan 40.000 inwoners van Tawergha raakten zo ontheemd bij de val van het bewind van Qadhafi. Voor meer informatie over de situatie voor ontheemden in Libië, zie paragraaf 6.1.

In de huidige verslagperiode keerden Tawergha's mondjasmaat terug naar Tawergha, hoewel veel Tawergha's die zijn gevlucht niet terug zouden willen keren.⁸¹⁹ Dit kwam enerzijds omdat zij hun leven elders hadden herbouwd, maar ook speelde mee dat de autoriteiten in Misrata een lijst zouden hebben met namen van Tawergha's die zij zochten in verband met steun aan Qadhafi en het plegen van mogelijke oorlogsmisdaden.⁸²⁰ Eén bron stelde dat mensen die terug wilden keren naar Tawergha daarvoor toestemming nodig hadden van het bestuur in Misrata.⁸²¹

De situatie in de stad zou volgens verschillende bronnen ongewijzigd zijn sinds de uitdrijving van 2011. Tawergha zou zijn uitgezonderd van wederopbouwplannen.⁸²² Volgens een andere bron zouden echter wel herstelprojecten lopen voor de infrastructuur in de stad, al stelt dezelfde bron dat de inwoners nog altijd klagen over het gebrek aan voorzieningen.⁸²³ Meerdere bronnen stelden dat de inwoners van de stad ook zijn uitgesloten van compensatieplannen, hoewel één van de bronnen zei dat dit enkel voor vrouwen gold.⁸²⁴

De gemeentelijke verkiezingen van 2024 (subparagraaf 2.1.6.) in Tawergha zouden zonder reden zijn afgelast door de GNU, omdat de autoriteiten in Misrata niet zouden willen dat de stad een eigen bestuur zou hebben. Hiermee was het de enige stad in Libië waar geen verkiezingen werden gehouden. Tawergha's die vreedzaam opkwamen voor hun gemeenschap, de verlening van diensten en verkiezingen in hun stad werden volgens de bron zonder rechtsgrond of rechtswaarborgen gearresteerd door gewapende groepen uit Misrata en de GNU. De bron ging daarbij niet in op het aantal arrestaties.⁸²⁵

Volgens Amnesty International verjoegen militieën in januari 2023 tientallen Tawergha-families uit hun geïmproviseerde woonplaatsen rondom Tripoli en Bani Walid (ongeveer 170 kilometer van Tripoli).⁸²⁶ Bronnen berichtten dat 3.500 Tawergha's die in september 2023, uit voorzorg voor storm Daniel, geëvacueerd werden uit informele nederzettingen in en rondom Benghazi niet terug mochten

⁸¹⁶ Home Office, *Country Policy and Information Note. Libya: Ethnic minority groups*, februari 2019, p. 13.; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, februari 2023.

⁸¹⁷ Stephen, A. R. (2017). *Politics of Racism, Genocide and Ethnic Cleansing in Libya: A Study of Tawergha*. *International Journal for Social Studies*, 3(8), 71-78.

⁸¹⁸ Kafala, Ghady, *Tawergha: ten years of displacement*, Friedrich Ebert Stiftung, 22 april 2021; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, juni 2020, p. 57 en voetnoot 248; Borusowski, J. (2024). *Thumar versus Azlam—Identity Dilemmas of Libyan Minorities during the Arab Spring*. In *Identity Narratives. Interdisciplinary Perspectives* (pp. 141-158). Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego. [Link](#)

⁸¹⁹ Vertrouwelijke bron, 11 november 2025.

⁸²⁰ Vertrouwelijke bron, 18 april 2025; OFPRA, *Libye*, 12 november 2020, p. 4.

⁸²¹ Vertrouwelijke bron, 18 april 2025.

⁸²² Vertrouwelijke bron, 18 april 2025.

⁸²³ Vertrouwelijke bron, 11 november 2025.

⁸²⁴ Vertrouwelijke bron, 18 april 2025.; Vertrouwelijke bron, 11 november 2025.

⁸²⁵ Vertrouwelijke bron, 18 april 2025.

⁸²⁶ Amnesty International, *The State of the World's Human Rights; Libya 2023*, 24 april 2024.

keren en daarom dakloos werden.⁸²⁷ De LAAF en gelieerde gewapende groepen verhinderden dat honderden van hen terugkeerden naar zeven geïmproviseerde woonplaatsen rond Benghazi. Velen van hen waren daarom genoodzaakt terug te keren naar Tawergha, dat grotendeels verwoest was en waar een gebrek aan basisvoorzieningen en werkgelegenheid was.⁸²⁸

Amazigh, Toeboe en Toeareg

De Toeboe en Toeareg - die nauwe banden delen met stamgenoten uit Tsjaad, Niger en in mindere mate Sudan – zijn bevolkingsgroepen uit de Sahara en Sahel. In Libië zijn de Toeboe en de Toeareg met name woonachtig respectievelijk in Kufra, Rabian en Buzaima in het zuidoosten en in Sabha, Murzuq en Al-Qatrun in het zuidwesten.⁸²⁹

De Toeareg zijn een specifieke subgroep van de Amazigh.⁸³⁰ De Amazigh zijn na Arabieren de grootste bevolkingsgroep in Libië. De Amazigh, die over het algemeen in het Nafusa-gebergte rond de kustplaats Zuwara wonen, trouwden door de eeuwen heen met Arabische bevolkingsgroepen in de Maghreb (het gebied dat Mauritanië, Marokko, Tunesië, Algerije en het westelijk deel van Libië beslaat).⁸³¹ Veel etnische Amazigh zijn ibadi-moslims. Zie daarom ook subparagraaf 5.3.3.

Veel Toeboe, Amazigh en Toeareg ervoeren discriminatie door Arabieren uit het noorden.⁸³²

Hieronder volgt een omschrijving van discriminatoire incidenten die tijdens de verslagperiode openbaar geworden zijn. Deze opsomming is niet limitatief. Discriminatie als gevolg van staatloosheid staat omschreven in subparagraaf 5.3.9.

Over de Toeboe en Toeareg is het volgende bekend.

Volgens het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken beweerden een aantal Toeboe's in 2023 in het zuiden dat hun toegang tot hoger onderwijs beperkt was omdat universiteitscampussen in door Arabische stammen gecontroleerde gebieden lagen en deze stammen Toeboe's geregeld lastigvielen en hun bewegingsvrijheid beperkten.⁸³³ In hetzelfde rapport wordt ook gemeld dat verschillende Toeboe- en Toeareg-gemeenschappen geconfronteerd werden met wijdverbreide maatschappelijke discriminatie, haatspraak en identiteitsgerelateerd geweld. Verschillende Toeboe- en Toeareg-gemeenschappen hadden geen, of ondermaatse, toegang tot gemeentelijke diensten en nationale identiteitsnummers (zie ook paragraaf 4.1.). Overheidsvertegenwoordigers en journalisten maakten onderscheid tussen 'lokale' en 'buitenlandse' Toeboe's en Toeareg's in het zuiden. Politici pleitten voor de verdrijving van minderheidsgroepen die banden hadden met politieke rivalen met het argument dat zij niet 'echt Libisch' waren.⁸³⁴

In augustus 2023 viel de LAAF een wijk in de stad Umm Al-Aranib binnen, gelegen in de zuidelijke regio Fezzan op ongeveer 950 kilometer van Tripoli. Deze wijk werd voornamelijk bewoond door Toeboe-families. Volgens het *Cairo Institute for Human Rights Studies* werden honderden burgers gearresteerd zonder rechtsgrond of rechtswaarborgen. Er zouden voornamelijk vrouwen en kinderen zijn gearresteerd.

⁸²⁷ Cairo Institute for Human Rights Studies, *Libya: 3,500 displaced people from Tawergha remain homeless, without solutions guaranteeing humane housing*, 20 oktober 2023.

⁸²⁸ Amnesty International, *Human rights in Libya*, 23 april 2024.

⁸²⁹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, februari 2023.

⁸³⁰ Bruce Maddy-Weitzman (2015) *A turning point? The Arab Spring and the Amazigh movement*, *Ethnic and Racial Studies*, 38:14, 2499-2515.

⁸³¹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, februari 2023.

⁸³² Carnegie Middle East Center, *Climate Vulnerability in Libya: Building Resilience Through Local Empowerment*, 6 juni 2024.

⁸³³ USDoS, *2023 Country Report on Human Rights Practices: Libya*, april 2024.

⁸³⁴ USDoS, *2023 Country Report on Human Rights Practices: Libya*, april 2024.

Zij werden naar een detentiecentrum in Tamanhint, ruim 200 kilometer van Umm Al-Aranib, gebracht en vastgehouden. Op 29 augustus 2023 werden de vrouwen en kinderen vrijgelaten, maar werd hen verboden om terug te gaan naar Umm Al-Aranib. Zij mochten enkel nog persoonlijke bezittingen ophalen. Volgens CIHRS zouden veel families hierdoor dakloos zijn geworden. Onder hen waren zowel Toeboe's als migranten die in de regio verbleven.⁸³⁵

In juni 2025 begon de LAAF een militaire campagne in Fezzan, volgens analisten om hun invloed in het gebied te vergroten. Er werd een Toeboe-stamhoofd gearresteerd in Rabyanah op verdenking van samenwerking met de GNU. Verschillende Toeboe-stammen in de regio dreigden daarop met gewapende escalatie. Daarbij zouden mensenrechtenorganisaties zoals *Human Rights Watch* en *Amnesty International* hebben opgeroepen tot onmiddellijke vrijlating en een onderzoek naar de omstandigheden van de detentie.⁸³⁶

In Ubari, een gemeente in het zuidwesten, klaagden Toeareg bewoners over de hoeveelheden water en olieopbrengsten die naar het noorden van het land wegvloeiden. Sommige van hen vreesden dat dit en de daarmee samenhangende migratie van jongeren naar het noorden een existentiële crisis voor hun voortbestaan als bevolkingsgroep vormden.⁸³⁷

Volgens het jaarrapport van de *International Work Group for Indigenous Affairs* (IWGIA) zagen Amazigh zich geconfronteerd met verschillende vormen van racisme, discriminatie en schendingen van hun rechten. De organisatie refereerde hierbij naar een jaarverslag over 2023 van de organisatie Itran waarin gesteld werd dat Amazigh-gemeenschappen tot de meest kwetsbare, gediscrimineerde en gemarginaliseerde gemeenschappen van Libië behoorden. Volgens IWGIA werden Amazigh in de voorgaande jaren geïntimideerd en gearresteerd door politieagenten en gewapende milities voor het dragen van Amazigh vlaggen.⁸³⁸

Op 23 oktober 2023 liet het ministerie van Onderwijs per brief weten dat het illegaal was om niet-Arabische namen voor publieke instellingen te gebruiken. De Amazigh naam voor een basisschool "Tussna" werd afgewezen.⁸³⁹

Op 17 februari 2025 legde een groep Arabische jonge mannen tijdens de viering van de revolutie van 17 februari 2011 een Amazigh-vlag op straat in Hay al-Andalus (een wijk in het westen van Tripoli) zodat auto's erover heen reden. Een video hiervan circuleerde op sociale media.⁸⁴⁰

Een aantal burgemeesters van overwegend Amazigh gemeenten protesteerden tegen deze 'aanval op hun vlag' en hielden de minister van binnenlandse zaken, Imad Trabelsi, verantwoordelijk voor het niet voorkomen van het incident.⁸⁴¹

Er is in Libië geen wet die het registreren van Amazigh voornamen verbiedt. Desondanks verzocht het *central civil registry authority* hun regionale kantoren in Amazigh-gebied (voornamelijk in het noordwesten van Libië) om niet-Arabische en niet-islamitische voornamen niet te registreren. Lokale ambtenaren zouden ook bedreigd worden met financiële sancties indien ze dit toch deden.⁸⁴²

⁸³⁵ Cairo Institute for Human Rights Studies, *Libya: Haftar forces should end forced displacement of Tebu families*, 4 september 2023.

⁸³⁶ Libya Security Monitor, *Prominent Tebu leader allegedly arrested by LNA*, 3 juli 2025; Africa Civic Lens, *Libya: Haftar's Arrest of a Tebu Leader Sparks Tensions in Fezzan*, 3 juli 2025.

⁸³⁷ Carnegie Middle East Center, *Climate Vulnerability in Libya: Building Resilience Through Local Empowerment*, 6 juni 2024.

⁸³⁸ International Work Group for Indigenous Affairs, *The Indigenous World 2024: Libya*, 18 maart 2024.

⁸³⁹ International Work Group for Indigenous Affairs, *The Indigenous World 2024: Libya*, 18 maart 2024.

⁸⁴⁰ Libya Security Monitor, *Amazigh flag incident sparks protests and widespread condemnation*, 17 februari 2025.

⁸⁴¹ Libya Review, *Amazigh Flag Desecration Sparks Outrage in Libya*, 22 februari 2025.

⁸⁴² International Work Group for Indigenous Affairs, *The Indigenous World 2024: Libya*, 18 maart 2024.

5.3.9 *Staatloze Libiërs*

De Arabisch-nationalistische regering van Qadhafi marginaliseerde niet-Arabische bevolkingsgroepen in Libië. De regering trok het staatsburgerschap in van sommige inwoners van de Sahara in Libië, inclusief van bevolkingsgroepen zoals de Toeboe en Toeareg. Dit leidde ertoe dat er veel staatloze personen in Libië zijn.⁸⁴³

Bovendien werd staatloosheid in stand gehouden door nationaliteitswetgeving. Moeders (in tegenstelling tot vaders) konden bijvoorbeeld slechts in uitzonderlijke gevallen hun Libische staatsburgerschap doorgeven aan kunnen kinderen, bijvoorbeeld als vaders staatloos of van onbekende nationaliteit waren en wanneer de vader niet bekend was.⁸⁴⁴

Staatloze burgers waren niet in bezit van een nationaal identificatienummer en hadden geen toegang tot basisdiensten. Zij konden geboorten, huwelijken of overlijdens niet registreren en ook niet aan verkiezingen deelnemen of zich verkiesbaar stellen. Ook konden ze geen salaris krijgen van de overheid.⁸⁴⁵

De situatie van deze personen veranderde niet gedurende de verslagperiode. Mede door beperkte capaciteit bij de Libische overheid is het niet bekend hoeveel staatloze personen er in Libië zijn.⁸⁴⁶

Discriminatie van bevolkingsgroepen zoals de Toeboe en Toeareg, anders dan die voortvloeit uit staatloosheid, is omschreven in subparagraaf 5.3.8.

5.3.10 *Palestijnen*

De Palestijnse gemeenschap in Libië is voornamelijk ontstaan in de jaren zeventig van de vorige eeuw, toen velen uit Gaza vluchtten vanwege de Israëlische bezetting. Ook na de slachtingen in 1982 onder Palestijnen in de vluchtelingenkampen Sabra en Shatila in Beiroet (Libanon) vluchtten vele Palestijnen naar Libië. Palestijnen werden in Libië onthaald als arbeidsmigranten en konden veelal een bestaan opbouwen in de dienstensector of als (geschoolde) arbeider bij Libische of buitenlandse bedrijven in de olie- en gasindustrie. Palestijnse vluchtelingen kregen veel van de rechten die golden voor Libische burgers. Zo kregen Palestijnse kinderen gratis onderwijs en gratis medische zorg. De meeste Palestijnen in Libië zijn niet geregistreerd bij de UNHCR. De UNHCR in Libië registreert Palestijnen pas sinds 1996 als vluchteling. Ook zijn er vanwege het conflict in Syrië staatloze Palestijnen uit Syrië naar Libië gekomen. Libië werd door Palestijnen en Syriërs ook als doorreisland gebruikt om naar Europa te reizen.⁸⁴⁷

Volgens een vertrouwelijke bron waren Palestijnen die al langer in Libië verbleven meestal in het bezit van een verblijfsvergunning. Met deze verblijfsvergunning kunnen ze na een uitreis niet meer inreizen. Ze moeten bij een inreis dezelfde procedure doorlopen als nieuwkomers en (opnieuw) een verblijfsvergunning aanvragen.⁸⁴⁸

⁸⁴³ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, februari 2023.

⁸⁴⁴ USDoS, *2023 Country Report on Human Rights Practices: Libya*, april 2024. Aan de verkrijging van de Libische nationaliteit in de genoemde uitzonderlijke gevallen zijn voorwaarden verbonden. In de regelgeving die uitvoering geeft aan deze wet en dit artikel staat onder meer dat het verkrijgen van de Libische nationaliteit aangevraagd kan worden wanneer het kind volwassen is geworden. Daarnaast is toestemming van de ouders vereist en documenten ten aanzien van de goedkeuring van het huwelijk van de ouders door het ministerie van Sociale Zaken. Kinderen van Libische vrouwen en Palestijnen komen niet aanmerking voor de Libische nationaliteit. Euro-Mediterranean Monitor, *Libyan Women Married to Foreign Nationals: Oppression and Stateless Children*, januari 2019; Defender Centre for Human Rights, *The rights of children of Libyan women married to foreigners*, 3 februari 2023.

⁸⁴⁵ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, februari 2023.

⁸⁴⁶ USDoS, *2023 Country Report on Human Rights Practices: Libya*, april 2024.

⁸⁴⁷ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië 2021*.

⁸⁴⁸ Vertrouwelijke bron, november 2024.

Er hebben zich sinds het vorige ambtsbericht uit 2023 geen significante wijzigingen voorgedaan in de situatie van Palestijnen in Libië.

De Libische regering verklaarde zich solidair met Palestijnen na het begin van de oorlog met Israël op 7 oktober 2023. In oktober 2023 berichtte de krant *Libya Review* dat de oostelijke premier Hammad had aangekondigd dat Palestijnen woonachtig in Libië dezelfde rechten zouden verkrijgen als Libiërs. Het ging hierbij onder andere om de toegang tot onderwijs, gratis medische zorgverlening en uitzonderingen van bepaalde administratieve betalingen.⁸⁴⁹ In juni 2024 werd daaraan toegevoegd dat de aanvraag van een visum of verblijfsvergunning voor Palestijnse burgers kosteloos werd.⁸⁵⁰

Palestijnen die al langer in Libië woonden bezitten veelal verblijfsrechten die hen toegang tot gezondheidszorg en scholing boden. Volgens een vertrouwelijke bron wordt dit in de Libische context als zeer bevoorrecht gezien.⁸⁵¹

Dit gold ook voor Palestijnse vluchtelingen (die door veel staten als staatloos worden beschouwd), zelfs als ze geen verblijfsdocumenten hadden. Desondanks werden Palestijnse vluchtelingen geconfronteerd met sociale uitsluiting en hadden ze beperkte toegang tot gezondheidszorg, aldus een rapport van de *World Organization against Torture* en de *Libyan Anti-Torture Network*.⁸⁵²

Op 12 september 2023, de dag nadat storm Daniel een dijkdoorbraak veroorzaakte, waren er grote overstromingen in Derna, een havenstad in Oost-Libië. Libya Crimes Watch en Lawyers for Justice in Libya berichtten dat internationale hulp aan de slachtoffers van de overstromingen niet aan Palestijnen uitgekeerd werd in dezelfde mate als aan Libiërs. Ook zouden Palestijnen, in tegenstelling tot andere slachtoffers, niet gecompenseerd zijn voor het verlies van hun huis.⁸⁵³

⁸⁴⁹ Libya Review, *Libya Grants Full Citizenship Rights to Palestinians Residing in the Country*, 19 oktober 2023.

⁸⁵⁰ The Law Society of Libya, *Decision No. 289 of 2024 Concerning an Approval of Ruling an Exception for Citizens of the State of Palestine from Visa and Residency Fees*, 24 juni 2024.

⁸⁵¹ Vertrouwelijke bron, november 2024

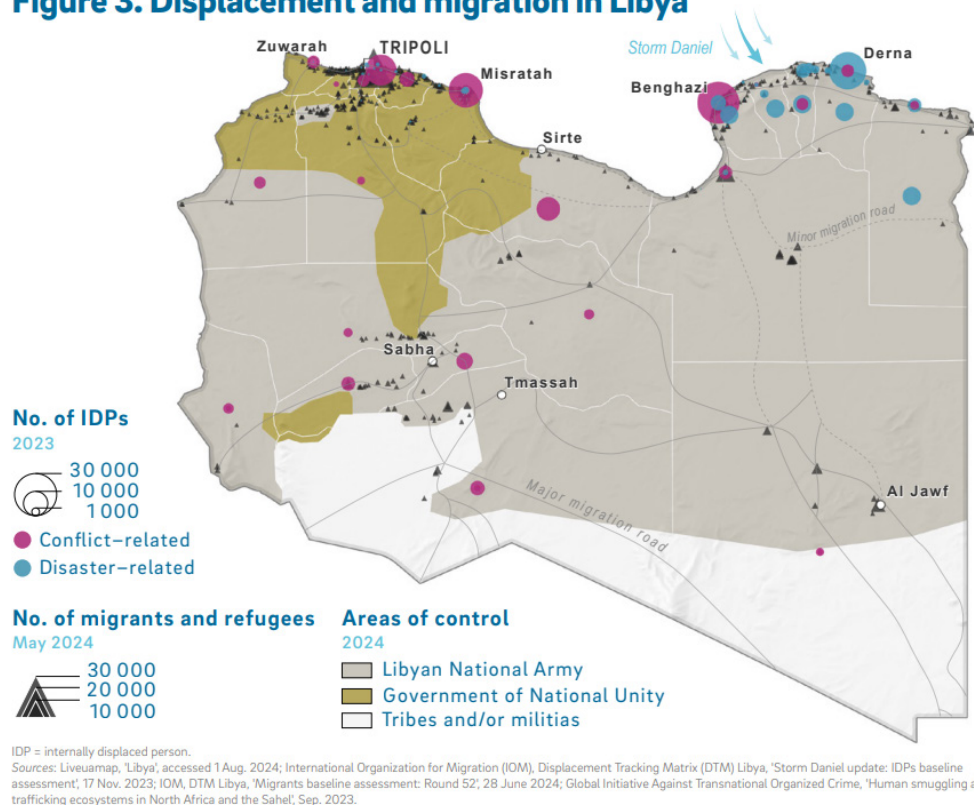
⁸⁵² OMCT & LAN, *Call for input: Trafficking in persons and protection of refugees, stateless persons, and internally displaced persons*, juni 2023.

⁸⁵³ Libya Crimes Watch, *11 stories from 11 september*, september 2024.

6 Ontheemden, migranten en vluchtelingen

In Libië zorgden conflict en natuurrampen voor binnenlandse ontheemding. Daarnaast is Libië een bestemmingsland, maar ook een transitland voor migranten zowel uit de regio als daarbuiten.⁸⁵⁴ In onderstaande figuur, afkomstig uit een rapport van het *Stockholm International Peace Research Institute* (SIPRI), zijn aan de hand van cijfers van met name de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) de spreiding en aantallen ontheemden (inclusief de oorzaak) en migranten en vluchtelingen inzichtelijk gemaakt.⁸⁵⁵

Figure 3. Displacement and migration in Libya

Figuur 2. Spreiding en aantallen ontheemden (cijfers uit 2023) en migranten (cijfers uit mei 2024) in Libië.⁸⁵⁶

In onderstaande paragrafen wordt eerst een beschrijving gegeven van ontheemding van inwoners van Libië. Vervolgens wordt ingegaan op de positie van vluchtelingen en asielzoekers in Libië en de belangrijkste kenmerken van migratie vanuit en naar Libië.

6.1 Ontheemden

⁸⁵⁴ SIPRI, *Climate, Peace and Security Fact Sheet, Libya*, augustus 2024; OHCHR, *Technical assistance and capacity-building to improve human rights in Libya*, 3 juni 2024, p. 9.

⁸⁵⁵ SIPRI, *Climate, Peace and Security Fact Sheet, Libya*, augustus 2024.

⁸⁵⁶ SIPRI, *Climate, Peace and Security Fact Sheet, Libya*, augustus 2024.

IOM meldde dat er per mei 2024 147.382 ontheemden waren in Libië, waarvan 107.203 door conflict en 40.179 door overstroming.⁸⁵⁷ Ten opzichte van de cijfers zoals vermeld in het voorgaande ambtsbericht betrof het een daling van ongeveer vierduizend personen.⁸⁵⁸ Het gezamenlijk aantal hulpbehoevende ontheemden en aantal terugkeerders betrof in mei 2024 74.107 personen.⁸⁵⁹

Tussen het staakt-het-vuren van oktober 2020 en mei 2024 had zich, voor zover bekend, geen nieuwe ontheemding als gevolg van aanhoudende gewapende vijandelijkheden voorgedaan. Volgens IOM was conflict gerelateerde ontheemding significant afgenomen en was conflict niet langer de hoofdoorzaak van nieuwe ontheemding.⁸⁶⁰ Aan het einde van de verslagperiode waren nog geen cijfers beschikbaar voor de periode van na mei 2024.

Uit cijfers van IOM uit 2023 bleek dat ongeveer de helft van alle ontheemden zich in het noordwesten van Libië bevond met de grootste aantallen in Misrata (21.000), Tripoli (16.500) en Sirte (11.200). In het oosten woonden de meeste ontheemden in Benghazi (ruim 34.000), gevolgd door Ejdabia (3.000). In het zuiden telden de Sabha en Murzuq de meeste ontheemden met respectievelijk 4.600 en 4.200 ontheemden.⁸⁶¹

Ongeveer een derde van de ontheemden in Libië was ontheemd binnen de eigen gemeente van oorsprong. Met name in Benghazi, Sirte en Derna kwam dit veel voor. De meeste van deze ontheemden keerden niet terug vanwege beschadiging van hun huizen en essentiële openbare infrastructuur door het gewapend conflict. Met uitzondering van de beschadigingen aan eigen woningen waren de leefomstandigheden voor de meeste ontheemden uit de kuststeden van Benghazi, Sirte, Derna, Misrata, Tajoura en Ain Zain ongeveer gelijk aan de situatie voor niet-ontheemd geraakte personen.⁸⁶²

Libië kende geen officiële kampen voor binnenlands ontheemden. Ontheemden verbleven in stedelijke gebieden in gehuurde accommodaties (74%), gastgezinnen (19%), andere typen accommodatie zoals schoolgebouwen (6%) of in informele nederzettingen (1%). De meeste informele nederzettingen waren halverwege 2023 gesloten of waren opgegaan in de stedelijke wijken die eromheen lagen. Deze laatste locaties, waar voornamelijk ontheemden uit Tawergha verbleven, hadden geen eigen status als separaat stedelijk gebied hoewel er soms aan gerefereerd werd als 'kampen'.⁸⁶³

In het voorgaande ambtsbericht werd beschreven dat de ontheemde populatie voor een belangrijk deel uit de volgende drie categorieën. Deze groepen bleven tijdens de huidige verslagperiode bestaan:⁸⁶⁴

⁸⁵⁷ IOM, *Displacement Tracking Matrix, Libya*, geraadpleegd op 18 februari 2025.

⁸⁵⁸ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, februari 2023, p. 66.

⁸⁵⁹ IOM Libya, *Displacement and solutions report*, mei 2024.

⁸⁶⁰ IOM, *Displacement and Solutions Report, DTM Round 45*, augustus 2023, p. 7; IOM Libya, *Displacement and solutions report*, mei 2024.

⁸⁶¹ IOM, *Displacement and Solutions Report, DTM Round 45*, augustus 2023, p. 7; zie ook SIPRI, *Climate, Peace and Security Fact Sheet, Libya*, augustus 2024.

⁸⁶² IOM, *Displacement and Solutions Report, DTM Round 45*, augustus 2023.

⁸⁶³ IOM, *Displacement and Solutions Report, DTM Round 45*, augustus 2023; IOM Libya, *Displacement and solutions report*, mei 2024.

⁸⁶⁴ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, februari 2023, p. 66; UN, *UN encouraged by Libya's progress on finding solutions for remaining internally displaced persons*, 1 september 2023.

- Voormalige inwoners van Tawergha (zie ook paragraaf 5.3.8). Volgens cijfers van IOM van augustus 2023 ging het om 17.252 personen.⁸⁶⁵ De inwoners werden beschouwd als aanhangers van voormalig president Qadhafi. De stad werd in 2011 verwoest en de benodigde voorzieningen om daar te kunnen wonen ontbraken tijdens de verslagperiode nog steeds.⁸⁶⁶ Na verschillende stappen van de lokale en nationale autoriteiten, waaronder het Tawergha-Misrata akkoord over terugkeer en compensatie (2016-2018), waren ongeveer drieduizend gezinnen (vijftienduizend personen) in 2023 teruggekeerd. De resterende ontheemden uit Tawergha verbleven volgens IOM verspreid over dertig verschillende gemeenten in Libië, waaronder 6.500 personen in informele nederzettingen.⁸⁶⁷ Aan het einde van de vorige verslagperiode, in januari 2023, werden tientallen families uit Tawergha door milities uit informele nederzettingen in de omgeving van Tripoli en Beni Walid gezet.⁸⁶⁸ Op 17 september 2023 ontmantelde de Tarek Ben Ziyad Brigade nederzettingen van ontheemden uit Tawergha in en rondom Benghazi. Volgens UNSMIL ging het om een nederzetting waar 700 gezinnen woonden. Amnesty International meldde de ontmanteling van zeven kampen waar de bewoners jarenlang gewoond hadden. Het betreffende gebied werd op 12 september 2023 geëvacueerd vanwege het risico op overstromingen. Nadien kregen de bewoners 24 uur de tijd om de locatie te verlaten waarna het vernietigd werd. Velen zouden gedwongen zijn terug te keren naar Tawergha ondanks het gebrek aan basisvoorzieningen, diensten en werkgelegenheid.⁸⁶⁹
- Ontheemden uit Murzuq in het zuiden. De meeste inwoners uit Murzuq zijn ontheemd geraakt in het laatste kwartaal van 2019. 156 families zouden sindsdien zijn teruggekeerd naar Murzuq.⁸⁷⁰ In 2022 deed IOM onderzoek naar de perceptie van ontheemden uit Murzuq ten aanzien van duurzame oplossingen voor hun ontheemding. Hieruit kwam naar voren dat de zorgen van (voormalige) inwoners van Murzuq ten aanzien van de veiligheid – hieronder vielen gewapende confrontaties, de aanwezigheid van gewapende actoren, gewapende overvallen en ontvoeringen – significant hoger waren dan voor de rest van land.
- Personen die banden hadden met islamistische groeperingen en die vanwege hun vermeende politieke opvattingen van oost naar west vluchtten en vice versa.

In de huidige verslagperiode ontstond als gevolg van natuurgeweld een nieuwe groep ontheemden. In september 2023, werd het noordoosten van Libië, waaronder de steden Benghazi, Albayda en Derna, getroffen door storm 'Daniel'. Volgens de VN werden 250.000 personen getroffen door de ramp, met 5.900 bevestigde overlijdensgevallen, duizenden vermisten en ruim 40.000 personen die ontheemd raakten.⁸⁷¹ Ook was er significante schade aan de infrastructuur in de getroffen gebieden. Ongeveer de helft van alle ontheemden kwam uit de stad Derna, die als gevolg van twee doorgebroken dammen bijzonder hard getroffen werd.⁸⁷² Volgens een rapport van IOM was het aantal ontheemden door storm 'Daniel' in augustus

⁸⁶⁵ IOM, *Displacement and Solutions Report, DTM Round 45*, augustus 2023.

⁸⁶⁶ Carnegie Endowment for International Peace, Sada, *Seeking Justice for the Forcibly Displaced in Libya*, 9 mei 2023; HRW, *World Report 2025, Libya*, 17 januari 2025.

⁸⁶⁷ IOM, *Displacement and Solutions Report, DTM Round 45*, augustus 2023.

⁸⁶⁸ Amnesty International, *Human rights in Libya*, 23 april 2024.

⁸⁶⁹ UNSMIL, *S/2023/967*, 7 december 2023, p. 10; Amnesty International, *Libya: "In seconds everything changed". Justice And Redress Elusive For Derna Flood Survivors*, 11 maart 2024, p. 24.

⁸⁷⁰ IOM, *Displacement and Solutions Report, DTM Round 45*, augustus 2023.

⁸⁷¹ HRW, *World Report 2024: Events of 2023*, 11 januari 2024; UNOCHA, *Libya: Flood Response Humanitarian Update as of 20 February 2024*, 12 maart 2024.

⁸⁷² IOM, *2024 Mission Overview*, 15 mei 2024; SIPRI, *Climate, Peace and Security Fact Sheet, Libya*, augustus 2024.

2024 afgenomen tot 32.102. 93% van de ontheemden werd door IOM gecategoriseerd als zijnde 'op weg naar duurzame oplossingen'.⁸⁷³ Vier procent van de ontheemden woonde in ernstig beschadigde gebouwen of in schuilplaatsen die niet voldeden. De meeste ontheemden (87%) hadden toegang tot essentiële openbare voorzieningen als elektriciteit, water en riolering. 93% van de ontheemden had (meermaals) financiële hulp ontvangen van VN-organisaties, overheidsinstanties of ngo's.⁸⁷⁴

Daarnaast was tijdens de verslagperiode sprake van gedwongen uitzettingen door de LAAF in Benghazi. Tussen maart 2023 en augustus 2023 werden meer dan 20.000 bewoners uit Benghazi om onbekende redenen uit hun huizen gezet door de TBZ-brigade en de 20/20 Brigade. Zij werden gedwongen om hun eigendommen en eigendomsdocumenten af te geven.⁸⁷⁵ Volgens berichten die de VN ontving was aan de gedwongen uitzettingen geen overleg met de betreffende bewoners voorafgegaan. Onder deze bewoners waren ook gezinnen die in 2014 ontheemd waren geraakt en die pas recentelijk teruggekeerd waren naar hun woningen. De uitzettingen werden gevolgd door het slopen van woningen en beschermde erfgoed locaties in historische buurten van Benghazi. Volgens experts van de VN bracht dit onherstelbare schade toe aan de stedelijke architectuur en het levende erfgoed van de stad. De autoriteiten in het oosten zouden de betreffende personen geen hulp of compensatie hebben aangeboden voor het verlies van hun woning en bezittingen. Personen die zich kritisch uitlieten over de uitzettingen of die ertegen demonstreerden werden door de machthebbers het zwijgen opgelegd. Dit deden zij door middel van onderbrekingen in de elektriciteitsvoorziening, intimidatie en geweld. Mensenrechtenverdedigers en bewoners die zich uitspraken werden zonder rechtsgrond of rechtswaarborgen gearresteerd en gedetineerd aldus de *Office of the High Commissioner for Human Rights* (OHCHR). Dit veroorzaakte een gevoel van angst onder de bevolking. Ondanks tientallen klachten bij de openbaar aanklager werd geen onderzoek ingesteld naar de uitzetting en sloop van de woningen en historische gebouwen.⁸⁷⁶

6.1.1 Terugkeer van ontheemden

Net als in de voorgaande verslagperiode keerden voormalig ontheemden gedurende deze verslagperiode terug naar hun oorspronkelijke woongebieden.⁸⁷⁷ Tussen 2016 en augustus 2023 keerden in totaal 705,426 ontheemden terug naar de gebieden die ze oorspronkelijk ontvlucht waren.⁸⁷⁸ IOM identificeerde onder deze terugkeerders 616,832 personen die 'op weg waren naar duurzame oplossingen'.⁸⁷⁹ Volgens een IOM rapport uit 2024 keerde ook gedurende 2023 een significant aantal personen met overheidshulp terug naar hun eigen gemeenschappen en woongebieden. Uit het rapport valt niet op te maken hoeveel personen in 2023 terugkeerden.⁸⁸⁰ De meerderheid van teruggekeerde voormalige ontheemden hebben volgens IOM duurzame oplossingen gevonden of zijn op weg naar duurzame

⁸⁷³ In de context van Libië was terugkeer naar het oorspronkelijke gebied niet de enige oplossing voor ontheemden. Veel van hen raakten vanuit hun nieuwe woonplaats aldaar geïntegreerd. Een duurzame oplossing was volgens het IOM bereikt wanneer ontheemden niet langer specifieke ondersteuning en bescherming nodig hadden in relatie tot hun eerdere ontheemding. Daarnaast dienden (voormalig) ontheemden hiervoor te kunnen genieten van hun mensenrechten, zonder discriminatie als gevolg van ontheemding. Om een inschatting te maken van de verschillende subcategorieën binnen de ontheemdenpopulatie werd zodoende gekeken naar de mate waarin ontheemden duurzame oplossingen hadden gevonden. Hierbij werd gekeken naar veiligheid, adequate voorzieningen voor levensonderhoud, toegang tot inkomen, herstel van woningen en andere eigendommen en toegang tot documenten. IOM, *Displacement and Solutions Report, DTM Round 45*, augustus 2023, p. 9.

⁸⁷⁴ IOM, *Storm Daniel, Assessment of the situation of displaced individuals*, september 2024.

⁸⁷⁵ Zie OHCHR, *Libya: UN experts urge Libyan National Army to halt forced evictions and demolitions in Benghazi*, 4 september 2023.

⁸⁷⁶ OHCHR, *Libya: UN experts urge Libyan National Army to halt forced evictions and demolitions in Benghazi*, 4 september 2023; UNSC, United Nations Support Mission in Libya, *Report of the Secretary-General, S/2023/589*, 8 augustus 2023, p. 10; Carnegie Endowment, *Sada, Seeking Justice for the Forcibly Displaced in Libya*, 9 mei 2023.

⁸⁷⁷ IOM, *Displacement and Solutions Report, DTM Round 45*, augustus 2023.

⁸⁷⁸ UNHCR, *Operational Data Portal, Libya*, geraadpleegd op 29 oktober 2024; IOM, *2024 Mission Overview*, 15 mei 2024.

⁸⁷⁹ Zie voetnoot 884.

⁸⁸⁰ IOM Libya, *Displacement and solutions report*, mei 2024.

oplossingen.⁸⁸¹ Zij ondervonden dezelfde moeilijkheden ten aanzien van hun leefomstandigheden als personen die niet eerder ontheemd waren geraakt. Ongeveer 97% van de terugkeerders was al langer dan twee jaar terug gekeerd. Negentig procent werd door IOM geregistreerd als teruggekeerd naar de eigen woning.⁸⁸²

Volgens een rapport van het onderzoeksnetwerk *Researching Internal Displacement* bleek dat ontheemden, die niet teruggekeerd waren naar hun oorspronkelijke gebieden, geïntegreerd waren geraakt in hun nieuwe gemeenschappen. Zij hadden er toegang tot betere diensten en economische kansen dan in hun herkomstgebieden. Hierdoor zouden zij niet de wens hebben om terug te keren naar hun oorspronkelijke woning of gebied.⁸⁸³

Hoewel veel personen die tussen 2014 en 2017 ontheemd waren geraakt door conflicten tussen de LAAF en andere gewapende groepen inmiddels waren teruggekeerd, konden sommige ontheemden niet terugkeren naar hun oorspronkelijke gebieden in Benghazi en Derna. Deze personen liepen risico op vervolging of vergelding door milities.⁸⁸⁴ In subparagraaf 3.5.6 is ingegaan op de risico's voor personen om vanuit het westen terug te keren naar het oosten.

Documenten

Ontheemden en terugkeerders hadden moeite om essentiële persoonlijke en officiële documenten te verkrijgen hoewel deze cruciaal waren voor hun sociaal-economisch welzijn of integratie in de nieuwe woonplaats. In bronnen werden voorbeelden gegeven van ontbrekende geboorteakten, overlijdensakten, werkgeversverklaringen en diploma's. Als gevolg van ontbrekende overheidsdocumentatie ondervonden ontheemden en terugkeerders bijvoorbeeld moeilijkheden bij de verkrijging van toegang tot sociale zekerheidsfondsen. Duizenden families werden hierdoor geraakt.⁸⁸⁵

6.2 Vluchtelingen en migranten

Net als in voorgaande verslagperioden kregen migranten, asielzoekers en vluchtelingen in Libië, in het bijzonder in de context van detentie en aan de Libische grenzen, te maken met wijdverbreide en grove mensenrechtenschendingen door zowel overheids- als niet-overheidsactoren. De schendingen betroffen mensenhandel, detentie zonder rechtsgrond of rechtswaARBorgen, afpersing, dwangarbeid, gedwongen verdwijning, marteling, collectieve uitzettingen, seksueel en gender-gerelateerd geweld waaronder gedwongen sekswerk.⁸⁸⁶ Tijdens de

⁸⁸¹ Een duurzame oplossing was volgens het IOM bereikt wanneer ontheemden niet langer specifieke ondersteuning en bescherming nodig hadden in relatie tot hun eerdere ontheemding. Zie ook paragraaf 6.1, voetnoot 884.

⁸⁸² IOM, *Displacement and Solutions Report, DTM Round 45*, augustus 2023.

⁸⁸³ Researching Internal Displacement, Sébastien Moretti, *Getting the Numbers Right: the Challenge of Measuring Durable Solutions for IDPs in Libya*, januari 2023.

⁸⁸⁴ UNHRC, *Report of the Independent Fact-Finding Mission on Libya*, A/HRC/52/83, 20 maart 2023, p. 8; Amnesty International, *Human rights in Libya*, 23 april 2024.

⁸⁸⁵ Carnegie Endowment for International Peace, *Displacement-based discrimination impeding access to Personal documents*, 16 september 2024; Suliman Ibrahim, Bruno Braak & Jan Michiel Otto, *The Long and Winding Road: Justice seeking and access to justice in Libya*, december 2022, p. 14; Amnesty International, *Libya: "In seconds everything changed", Justice And Redress Elusive For Derna Flood Survivors*, 11 maart 2024, p. 20.

⁸⁸⁶ Amnesty International, *Human rights in Libya*, 23 april 2024; OHCHR, A/HRC/56/70, 3 juni 2024, p. 9.; UN Security Council, *Letter dated 14 september 2023 from the Panel of Experts on Libya established pursuant to resolution 1973 (2011) addressed to the President of the Security Council*, S/2023/673, 15 september 2023, p. 18; UN Security Council, *Letter dated 6 december 2024 from the Panel of Experts on Libya established pursuant to resolution 1973 (2011) addressed to the President of the Security Council*, S/2024/914, 13 december 2024, p. 17; Lighthouse Reports, *Frontex and the pirate ship*, 11 december 2023.

verslagperiode waren er verscheidene berichten over de vondst van massagraven van tientallen migranten in zowel het oosten, zuiden en westen van Libië.⁸⁸⁷

Een team van onafhankelijke experts van de VN onderzocht tientallen gevallen van mensenrechtenschendingen tegen migranten, waaronder kinderen. Het ging om gevallen van handel in migranten en vrijheidsberoving door middel van illegale detentie op verschillende routes. Slachtoffers werden volgens een van de rapporten constant onderworpen aan slavernij, verkrachting, seksuele slavernij, gedwongen sekswerk, uithongering en marteling, evenals wrede en extreem vernederende behandeling. Mensenhandel was een belangrijke inkomstenbron voor gewapende- en criminele groeperingen in Libië. Volgens de VN-experts vonden bij deze praktijken op grote schaal mensenrechtenschendingen plaats.⁸⁸⁸

6.2.1

Wet- en regelgeving

Libië was geen partij bij het VN-Vluchtelingenverdrag uit 1951 maar had wel een aantal internationale mensenrechtenverdragen ondertekend en geratificeerd. Het recht op asiel was vastgelegd in artikel 10 van de Constitutionele Verklaring van 2011, maar formele asielwetgeving of een procedure ontbraken. Dit betekende dat alle niet-Libiërs, ongeacht hun status of beschermingsbehoeften, onder de nationale immigratiewetgeving vallen. De Libische wet⁸⁸⁹ beschouwde irreguliere binnenkomst, verblijf of vertrek - bijvoorbeeld verblijf zonder verblijfsvergunning of binnenkomst via onofficiële grensovergangen - als een misdrijf. Daarbij werd geen onderscheid gemaakt tussen asielzoekers, vluchtelingen, ongeregelde migranten of slachtoffers van mensenhandel. Door het ontbreken van een juridische status werden vluchtelingen en asielzoekers in veel gevallen gearresteerd, gedetineerd en soms uitgezet. Het gebrek aan legale status bemoeilijkte bovendien de toegang tot basisvoorzieningen, zoals primaire medische hulpverlening, onderwijs en het toegang tot werk.⁸⁹⁰

De UNHCR opereerde zonder formele afspraken met de Libische autoriteiten en was in de praktijk gedwongen de registratie voor internationale bescherming te beperken tot negen aangewezen nationaliteiten. Als gevolg hiervan registreerde de UNHCR voornamelijk individuen als 'kwetsbaar persoon' uit Ethiopië, Eritrea, Irak, Palestijnse gebieden, Somalië, Sudan, Zuid-Sudan, Syrië en Jemen. Registratie was alleen mogelijk in Tripoli. Deze bij UNHCR geregistreerde personen konden van UNHCR een verklaring krijgen. Aan die verklaring konden ze echter geen verblijfsrecht ontlenen. Migrant in het bezit van een dergelijk document konden nog steeds opgepakt, gedetineerd en gedeporteerd worden. Het registratiedocument gaf toegang tot bepaalde diensten en ondersteuning van UNHCR en partnerorganisaties.⁸⁹¹

Sudanese en Syrische migranten werden getolereerd in Libië, aldus UNHCR. In algemene zin liepen zij minder direct risico op arrestatie en detentie door groepen gelieerd aan de autoriteiten. De GNU verklaarde dat Sudanese vluchtelingen in Libië behandeld zouden worden als 'broeders en zusters' en toegang zouden krijgen tot de lokaal beschikbare openbare diensten (scholing en medische diensten). De Libische autoriteiten in het oosten hadden een systeem voor registratie en documentatie van Sudanese vluchtelingen opgezet in Al Kufra. Met een registratiekaart, afgegeven door de autoriteiten in het oosten, genoten Sudanese vluchtelingen bewegingsvrijheid, toegang tot openbare diensten en toegang tot de arbeidsmarkt. De registratiekaart was niet geldig in het noordwesten. Aan de

⁸⁸⁷ UN News, *Two mass graves of migrants uncovered in Libya*, 10 februari 2025; BBC, *Bodies of migrants found in Libya mass grave, authorities say*, 9 februari 2025; OHCHR, *A/HRC/56/70*, 3 juni 2024, p. 9.

⁸⁸⁸ UN Security Council, *Letter dated 14 september 2023 from the Panel of Experts on Libya established pursuant to resolution 1973 (2011) addressed to the President of the Security Council*, *S/2023/673*, 15 september 2023, p. 18.

⁸⁸⁹ Het ging hierbij onder meer om Wet n. 6 uit 1987.

⁸⁹⁰ UNHCR, *Annual Results Report, 2024, Libya*, 28 mei 2025, p. 13.

⁸⁹¹ UNHCR, *Annual Results Report, 2024, Libya*, 28 mei 2025, p. 5, 8 13; UNHCR, Website, *Help Libya, How to seek Help - UNHCR Libya*, geraadpleegd op 23 juni 2025.

registratie ging een medische keuring vooraf. Sudanese vluchtelingen die positief testten op Hepatitis B of C of HIV werden uitgezet. In 2024 registreerde UNHCR ten minste 2.600 Sudanese vluchtelingen die werden uitgezet na een positieve test.⁸⁹² IOM meldde in februari 2025 dat zowel de westelijke als de oostelijke autoriteiten Sudanese migranten toegang tot Libië verschaften, mits zij in goede gezondheid verkeerden. Daarbij werd hen humanitaire hulp geboden, en kregen Sudanese kinderen de kans om naar school te gaan.⁸⁹³

6.2.2 Beschikbare data

Volgens schattingen van IOM waren er eind december 2024 824.000 migranten in Libië. Volgens IOM betrof dit het hoogste aantal migranten dat het land kende sinds de organisatie in 2016 deze aantallen in kaart begon te brengen.⁸⁹⁴ Het grootste deel van de migranten (54%) verbleef in het noordwesten van het land. Ongeveer tachtig procent van de migranten was man, elf procent was vrouw. Elf procent van de migranten in Libië was minderjarig, waarvan ongeveer de helft zonder begeleiding van een volwassene.⁸⁹⁵ In het oosten was dit 33%. De meeste migranten komen uit Niger (24%), Sudan (24%), Egypte (21%), Tsjaad (10%) en Nigeria (4%).⁸⁹⁶ Ongeveer zeven procent van de migranten in Libië kwam uit het Midden-Oosten of uit Zuid-Azië. In tegenstelling tot de meeste Sub-Sahara Afrika migranten komen de meeste migranten uit Azië en het Midden-Oosten aan via officiële grenspunten.⁸⁹⁷ Deze migranten vlogen voornamelijk op Benina Airport in Benghazi, waar zij op legale wijze het land binnenkwamen. Vervolgens reisde een deel van hen door naar West-Libië, om vanuit daar per boot de overtocht naar Europa te maken.⁸⁹⁸

Sinds december 2023 was er sprake van een licht stijgend aantal vluchtelingen en migranten dat in Libië aankwam. Deze trend kon volgens IOM gedeeltelijk worden verklaard door een toename in het aantal Sudanese dat naar Libië vluchtte als gevolg van het geweld in hun land.⁸⁹⁹ De toename in het aantal migranten was volgens IOM ook gekoppeld aan een toename van arbeidsmigrant die in de kustgebieden van Libië (zowel oost als west) op zoek gingen naar werk in de bouw, olie, handel en soms landbouw.⁹⁰⁰ In verschillende perioden van het jaar vindt ook seizoensarbeidsmigratie vanuit buurlanden naar Libië plaats.⁹⁰¹

Zoals hierboven vermeld, registreerde UNHCR in Libië individuen uit een beperkt aantal landen. In totaal waren er begin oktober 2024 ongeveer 69.500 vluchtelingen en asielzoekers geregistreerd door UNHCR.⁹⁰² Het betreft hier een toename van meer dan 26.500 ten opzichte van de cijfers zoals vermeld in het vorige ambtsbericht.⁹⁰³ Deze stijging was onder andere terug te voeren op verminderde registratiemogelijkheden tijdens de coronapandemie. De grootste groep geregistreerde vluchtelingen en asielzoekers was afkomstig uit Sudan (68%),

⁸⁹² UNHCR, *Annual Results Report, 2024, Libya*, 28 mei 2025, p. 5, 13.

⁸⁹³ IOM, *IOM Libya's response to the Sudan emergency*, april 2025, p. 1.

⁸⁹⁴ Het betreft echter nog steeds een lager aantal dan in Libië verbleef voor het conflict in Libië uitbarstte in 2011. Destijds verbleven ongeveer 2,5 miljoen migranten in Libië. IOM Libya, *DTM Libya — Migrant Report 50 (October - December 2023)*, 22 februari 2024; IOM Libya, *DTM Libya — Migrant Report 53 (June - July 2024)*, 31 juli 2024; IOM Libya, *Migrant Report Round 55, november - December 2024*, 15 februari 2025, p. 4.

⁸⁹⁵ IOM, *2024 Mission Overview*, 15 mei 2024; OHCHR, *A/HRC/56/70*, 3 juni 2024, p. 9.

⁸⁹⁶ IOM Libya, *DTM Libya — Migrant Report 50 (October - December 2023)*, 22 februari 2024; IOM Libya, *DTM Libya — Migrant Report 53 (June - July 2024)*, 31 juli 2024.

⁸⁹⁷ IOM Libya, *Migrant Report Round 55, november - December 2024*, 15 februari 2025, p. 23.

⁸⁹⁸ Globe Initiative, *Libya, hybrid human smuggling systems prove resilient*, september 2024, p. 8-11.

⁸⁹⁹ Voor een beschrijving van de oorlog in Sudan, zie het Algemeen Ambtsbericht Sudan, mei 2024.

⁹⁰⁰ IOM Libya, *DTM Libya — Migrant Report 50 (October - December 2023)*, 22 februari 2024.; IOM Libya, *DTM Libya — Migrant Report 53 (June - July 2024)*, 31 juli 2024.

⁹⁰¹ IOM Libya, *DTM Libya — Migrant Report 50 (October - December 2023)*, 22 februari 2024.; IOM Libya, *DTM Libya — Migrant Report 53 (June - July 2024)*, 31 juli 2024.

⁹⁰² UNHCR, *Operational Data Portal, Libya*, geraadpleegd op 29 oktober 2024.

⁹⁰³ In het voorgaande ambtsbericht werd vermeld dat 43.000 personen als vluchteling of asielzoeker geregistreerd stonden bij UNHCR in november 2022. M Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, februari 2023, p. 69.

gevolgd door personen afkomstig uit Syrië (14%), Eritrea (12%), Ethiopië (3%) en Zuid-Sudan (2%).⁹⁰⁴

UNHCR verwachtte gedurende 2025 groei van het aantal personen die hulpbehoevend was in relatie tot de vluchtelingenstroom uit Sudan. De verwachting was dat er eind 2025 een totaal aantal van 446,000 personen in Libië ondersteuning nodig zouden hebben. Het zou dan gaan om 375,000 Sudanese vluchtelingen, duizend niet-Sudanese vluchtelingen die uit Sudan vluchten en zeventigduizend mensen in gastgemeenschappen.⁹⁰⁵

6.2.3

Opvang en bescherming

Libië kende geen vluchtelingen- en asielzoekerskampen. Er waren eveneens geen kampen voor migranten. Zij verbleven voornamelijk in stedelijke gebieden in door henzelf gehuurde accommodaties, maar er waren ook informele nederzettingen.⁹⁰⁶ Vluchtelingen en asielzoekers bleven beschouwd worden als illegale migranten en werden ook in de huidige verslagperiode geconfronteerd met arrestatie, detentie en uitzetting.⁹⁰⁷ Vluchtelingen die geregistreerd stonden bij UNHCR konden aan de verklaring die ze van deze organisatie verkregen geen verblijfsrecht ontleen.⁹⁰⁸

Verskillende organisaties probeerden migranten, waaronder vluchtelingen en asielzoekers, te ondersteunen. Hieronder vallen bijvoorbeeld UNHCR, maar ook UNICEF, *World Food Programme* (Wereldvoedselprogramma, WFP), *Médecins sans Frontières* (Artsen Zonder Grenzen, MSF) en *International Rescue Committee* (IRC). Deze organisaties hadden beperkte toegang tot enkele officiële detentielocaties.⁹⁰⁹ MSF bood medische hulp in de steden van Misrata, Tripoli en Zuwara. Het ging daarbij om primaire gezondheidszorg, geestelijke gezondheidszorg, seksuele en reproductieve gezondheidszorg, diagnose en behandeling van tuberculose en zorg na seksueel geweld.⁹¹⁰ IRC bood migranten die op zee onderschept waren door de Libische kustwacht medische noodhulp en enkele basisvoorzieningen. UNHCR meldde zich in te zetten voor hervestiging voor de meest kwetsbare personen. De mogelijkheden hiertoe waren echter beperkt. Er waren veel meer vluchtelingen en asielzoekers dan het aantal personen dat UNHCR mocht opgeven voor hervestiging. UNHCR had in 2024 een quotum van 615 personen die hervestigd konden worden, een daling ten opzichte van 2023. Canada en Noorwegen accepteerden hervestigingen vanuit Libië in 2024. In 2023 waren er vijf landen die vluchtelingen vanuit Libië accepteerden.⁹¹¹

In februari 2025 berichtte MSF dat personen die ongedocumenteerd in Libië verbleven geen juridische bescherming genoten en ook niet beschermd werden door de fragiele Libische staatsinstituten. Hierdoor leefden migranten en vluchtelingen in precarie omstandigheden en werden zij onderworpen aan geweld en misbruik zowel binnen als buiten detentiecentra. De organisatie stelde dat migranten op dagelijkse basis geconfronteerd werden met geweld.⁹¹² Volgens IOM bleven migranten in Libië, onder andere door de zwakke rechtsstaat en het gebrek aan een gedegen migratiebeleid, uitdagingen en beschermingszorgen ondervinden, met name in

⁹⁰⁴ UNHCR, *Operational Data Portal, Libya*, geraadpleegd op 29 oktober 2024.

⁹⁰⁵ UNHCR, *Sudan Emergency Regional Refugee Response Plan, January-December 2025*, 4 februari 2025, p. 88 - 90.

⁹⁰⁶ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, februari 2023; OM Libya, *Migrant Report Round 55, november - December 2024*, 15 februari 2025, p. 9; IOM, *Migration, Environment & Climate Change in Libya*, juni 2024, p. 50.

⁹⁰⁷ UNHCR, *Operational Data Portal, Libya*, geraadpleegd op 29 oktober 2024.

⁹⁰⁸ UNHCR, *Annual Results Report, 2023, Libya*, 30 mei 2024, p. 4-5, 10-11.

⁹⁰⁹ Vertrouwelijke bron, 13 november 2024; Vertrouwelijke bron, 12 november 2024.

⁹¹⁰ Medecins sans Frontières, *Migrants in Libya: "Your destiny can change at any moment"*, 18 februari 2025.

⁹¹¹ UNHCR, *Annual Results Report, 2024, Libya*, 28 mei 2025, p. 24; UNHCR, *Annual Results Report, 2023, Libya*, 30 mei 2024; Vertrouwelijke bron, 12 november 2024.

⁹¹² Medecins sans Frontières, *Migrants in Libya: "Your destiny can change at any moment"*, 18 februari 2025.

stedelijk gebied en in nog grotere mate in detentiecentra. Dit was grotendeels te wijten aan hun status in Libië en de kwetsbare posities waarin zij zich bevonden met hoge risico's op geweld, uitbuiting, detentie zonder rechtsgrond of rechtswaarborgen, moeilijke levensomstandigheden en mishandelingen door handelaars en smokkelaars.⁹¹³

Op 2 april 2025 besloten de Libische autoriteiten tien ngo's te verbieden die de belangen van migranten behartigden (zie subparagraaf 5.3.1.5).⁹¹⁴

6.2.4 *Onderschepping op zee*

Verschillende Libische instellingen waren betrokken bij reddings- en onderscheppingsoperaties op zee, te weten: de Libische marine, verbonden aan de LAAF, de Libische kustwacht vallend onder het ministerie van Defensie van de GNU, de *General Administration for Coastal Security* van het ministerie van Binnenlandse Zaken, maritieme eenheden van het SSA (met name uit Zawiya) en de TBZ-brigade.⁹¹⁵

Onderscheppingen van migranten op zee en terugkeer naar Libië vonden zowel in het noordoosten als in het noordwesten plaats. Gedurende 2024 werden 21.762 migranten op zee onderschept en teruggebracht naar de Libische kust. In 2023 ging het om 17.025 personen en in 2022 om 24.684 personen.⁹¹⁶ Migrant die op zee werden gered of onderschept werden in Libië overgebracht naar officiële en onofficiële detentiecentra.⁹¹⁷

De OHCHR documenteerde in de periode april 2023 tot april 2024 een consistent patroon van gewapende interventies op land en op zee, gedwongen uitzettingen zonder eerlijk proces en vervoer van grensgebieden naar detentiefaciliteiten in West-Libië, waaronder in Bī'r al-Ghanam, Ghawt al-Sha'al en al-Assa.⁹¹⁸ Voor omstandigheden in detentiefaciliteiten voor migranten zie subparagraaf 5.1.5.

Volgens verschillende VN-organisaties bleef Libië, vanwege het hoge risico op uitbuiting en ernstig geweld, onveilig voor de ontschepping van migranten en vluchtelingen die onderschept of gered waren op zee.⁹¹⁹

6.2.5 *Massa-arrestaties en uitzettingen*

Tijdens de verslagperiode voerden veiligheidsactoren in Libië op verschillende momenten massa-arrestaties en collectieve uitzettingen van migranten en vluchtelingen uit. Zo vond in april 2023 een reeks massa-arrestaties en collectieve uitzettingen van duizenden personen plaats. Onder de gearresteerden waren personen met geldige visa en door UNHCR geregistreerde vluchtelingen. Volgens de OHCHR vonden de massale uitzettingen plaats te midden van toenemende druk van de Europese Unie en zijn lidstaten om migratie over de Middellandse Zee in te dammen, evenals een toename van haat zaaiende taal en racisme tegen migranten,

⁹¹³ IOM, *Libya Crisis Response Plan 2024*, geraadpleegd op 4 maart 2025.

⁹¹⁴ OMCT, *Libya: Stop the Crackdown on NGOs Supporting Migrants, Refugees and Asylum Seekers*, 17 april 2025.; The Advocates for Human Rights, *Stakeholder Report for the United Nations Universal Periodic Review: The Death Penalty*, 7 april 2025, p. 7.

⁹¹⁵ UNSC, *Implementation of Security Council resolution 2698 (2023), Report of the Secretary-General, S/2024/642*, 30 augustus 2024; Chatham House, *How migrant smuggling has fuelled conflict in Libya*, 13 februari 2025.

⁹¹⁶ IOM Libya, *Migrant Report round 54, August -October 2024*, 21 december 2024, p.24-25; IOM Libya, *Migrant Report round 50, oct – December 2023*, p. 28-29; Amnesty International, *Human rights in Libya*, 23 april 2024; IOM, Libya, *Migrant Report round 55, november – December 2024*, p. 24

⁹¹⁷ UNSC, *S/2024/642*, 30 augustus 2024, p. 3.

⁹¹⁸ OHCHR, *Technical assistance and capacity-building to improve human rights in Libya*, 3 juni 2024, p. 9.

⁹¹⁹ UNHCR, *UNHCR position on the designations of Libya as a safe third country and as a place of safety for the purpose of disembarkation following rescue at sea*, september 2020.; UNSC, *Implementation of Security Council resolution 2698 (2023), Report of the Secretary General, S/2024/642*, p. 3.

waaronder online desinformatiecampagnes die opriepen tot uitzetting van alle Sub-Sahara Afrikanen uit het land.⁹²⁰

Betrouwbare cijfers van het aantal uitgezette migranten waren niet beschikbaar voor de gehele verslagperiode. In berichten van de pers of van (internationale) organisaties werd regelmatig gesproken over gevallen van uitzettingen van tientallen tot honderden migranten tegelijk. Volgens Amnesty International werden in 2023 meer dan 22.000 vluchtelingen en migranten gedwongen uitgezet naar Tsjaad, Egypte, Niger en Sudan zonder de mogelijkheid om hun uitzetting aan te vechten of te verzoeken om internationale bescherming.⁹²¹ Eind 2024 werden tientallen Egyptenaren door Libië uitgezet.⁹²² In januari 2025 werden meer dan zeshonderd Nigerese mannen, na maandenlange detentie in Libië, uitgezet naar Niger. Gedurende deze uitzetting zouden twee van hen zijn gestorven.⁹²³ Tussen 28 maart en 25 april 2025 zouden 792 vrouwen en kinderen zijn teruggestuurd naar Niger. Dit betrof migranten die voorafgaand aan de uitzetting gedetineerd waren. Ten minste een van deze mensen zou overleden zijn tijdens de reis.⁹²⁴ In mei 2025 rapporteerde de Oost-Libische autoriteiten dat er in het eerste kwartaal van 2025 vanuit Oost-Libië 13.059 migranten uitgezet waren.⁹²⁵

Toename anti-migratiesentiment in 2025

In maart 2025 begonnen de autoriteiten in het noordwesten van Libië een grootschalige campagne tegen migranten uit Sub-Sahara Afrika. De aanleiding hiervoor was gelegen in nepnieuwsberichten, waarin gesteld werd dat de internationale gemeenschap migranten zou willen huisvesten in Libië. Dat stuitte op veel verzet onder de bevolking en de totstandkoming van een sterk anti-migratiesentiment. Deze werd gevoed door negatieve uitingen van politici en andere invloedrijke personen. Zo riep de grootmoefti van Libië, Sadiq Ghariani, de autoriteiten op om hard op te treden tegen migranten en (internationale) ngo's die zich inzetten voor de rechten of bescherming van migranten.⁹²⁶ Op 14 maart 2025 was er een grote demonstratie in Tripoli tegen de huisvesting van illegale migranten. Daarbij werden leuzen gescandeerd als 'Libië voor Libiërs'.⁹²⁷

Het anti-migratiesentiment manifesteerde zich in West-Libische steden in grote arrestatiecampagnes, geweldplegingen tegen migranten en een toename van racistische uitingen.⁹²⁸ Op 17 maart 2025 stelde de GNU-minister van Binnenlandse zaken dat hij per vier maanden 100.000 migranten wilde uitzetten.⁹²⁹ In steden als Tripoli, Misrata, Sabratha, Ben-Gashir, Janzour en Al-Serraj voerden de veiligheidsdiensten verbonden aan de GNU grote arrestatiecampagnes uit.⁹³⁰ Hierbij werden honderden migranten gearresteerd en gedetineerd.⁹³¹ Enkele

⁹²⁰ OHCHR, *Technical assistance and capacity-building to improve human rights in Libya*, 3 juni 2024, p. 9.; Amnesty International, *Human rights in Libya*, 23 april 2024.

⁹²¹ Amnesty International, *Human rights in Libya*, 23 april 2024;

⁹²² BBC Monitoring, *BBCM Libya Watchlist 20 Dec 24*, 20 december 2024.

⁹²³ New York Times, *'Living Through Hell': How North Africa Keeps Migrants From Europe*, 22 januari 2025.; The Guardian, *Libya expels 600 Nigeriens in 'dangerous and traumatising' desert journey*, 10 januari 2025.

⁹²⁴ Voice of African Migrants, *792 people deported from Libya to Niger in less than a month – at least one person died on deportation convoy*, 20 mei 2025.

⁹²⁵ The Tripoli Post, *Libya: over 13,000 Migrants Deported in First Quarter 2025*, 2 mei 2025.; Libya Review, *13,059 Migrants Deported from East of Libya in 2025*, 2 mei 2025.

⁹²⁶ Vertrouwelijke bron, 30 maart 2025; Agenzia Nova, *Libya: Grand Mufti calls for crackdown on migrants and criticizes international community*, 20 maart 2025; LCW, Report: Human Rights Violations In Libya During March 2025, 5 april 2025; UNSMIL, *S/2025/223*, 11 april 2025, p. 9.

⁹²⁷ ICJ, *Libya: Immediately halt collective expulsions, arrests, violence and hate speech against migrants, refugees and asylum seekers*, 2 april 2025.

⁹²⁸ UNSMIL, *S/2025/223*, 11 april 2025, p. 9;

⁹²⁹ ICJ, *Libya: Immediately halt collective expulsions, arrests, violence and hate speech against migrants, refugees and asylum seekers*, 2 april 2025.

⁹³⁰ OMCT, *Libya: Stop the Crackdown on NGOs Supporting Migrants, Refugees and Asylum Seekers*, 17 april 2025.; Refugees in Libya, *Drastic outbreak of racist violence against Black people in Libya*, 20 maart 2025.

⁹³¹ LCW, Report: Human Rights Violations In Libya During March 2025, 5 april 2025.

geweldplegingen hadden een fatale afloop, zoals toen twee Libiërs op 13 maart 2025 een niet-Libische man doodschoten.⁹³² Vooral mensen met een donkere huidskleur waren het doelwit van de haatcampagne, die een sterk afrofoobe dimensie kende.⁹³³

Uitzettingen vanuit Tunesië naar Libië

Vanaf juni 2023 vonden tevens massa-arrestaties en uitzettingen van duizenden migranten en asielzoekers uit Tunesië naar Libië plaats. Het ging voornamelijk om Afrikaanse migranten. Tussen juni 2023 en maart 2025 pakten de Libische autoriteiten 12.750 migranten op aan de Tunesische grens. Volgens een rapport van de OHCHR werden deze personen vervolgens zonder rechtsgrond of rechtswaARBorgen gedetineerd in Libië. Er zou mogelijk sprake zijn van gecoördineerde overdracht van migranten door Tunesische actoren aan Libische actoren, waarna migranten te maken kregen met dwangarbeid, uitbuiting, mishandeling. Als gevolg van de slechte behandeling kwamen migranten in sommige gevallen te overlijden. In augustus 2023 werden de lichamen van 28 migranten in het gemilitariseerde woestijngebied op de grens tussen Libië en Tunesië teruggevonden. Volgens Amnesty International werden migranten en vluchtelingen hier achtergelaten zonder voedsel of water. Minstens tachtig personen raakten vermist nadat honderden migranten, waaronder vrouwen en kinderen, zonder of met beperkte toegang tot water, voedsel of schuilplekken Tunesië waren uitgezet. In juli 2024 waren er opnieuw berichten van een massagraf waarin de lichamen van migranten lagen in het grensgebied tussen Libië en Tunesië. In februari 2025 werden twee massagraven ontdekt in het zuidoosten van Libië in de districten Wahat en Kufrah. In de massagraven werden 93 lichamen van migranten gevonden.⁹³⁴

6.2.6 *Mensenhandel en mensensmokkel*

Aan mensenhandel en -smokkel van migranten werd in Libië veel geld verdiend. Individuen van acht verschillende Libische gewapende groepen, waaronder drie personen tegen wie sancties waren genomen, ontvingen significante financiële inkomsten uit operaties van mensenhandel en mensensmokkel.⁹³⁵

In het oosten en westen van Libië was sprake van verschillende strategieën en verdienmodellen voor wat betreft de smokkel van migranten richting Europa. Volgens een rapport van onafhankelijke experts van VN werkten sommige gewapende groepen, delen van de kustwacht en lokale smokkelnetwerken samen door migranten op boten te zetten die vervolgens, kort na vertrek, terug gehaald werden naar de kust. Vervolgens was vaak sprake van cyclische uitbuiting. In sommige gevallen werden migranten gedwongen om meerdere keren voor hun reis

⁹³² UNSMIL, *S/2025/223*, 11 april 2025, p. 9; Refugees in Libya, *Drastic outbreak of racist violence against Black people in Libya*, 20 maart 2025.

⁹³³ ICJ, *Libya: Immediately halt collective expulsions, arrests, violence and hate speech against migrants, refugees and asylum seekers*, 2 april 2025.; Euromed Rights, *Alarming increase in racist violence against migrants in Tunisia and Libya*, 10 april 2025.; Refugees in Libya, *Drastic outbreak of racist violence against Black people in Libya*, 20 maart 2025.; Black Enterprise, *Libya's black migrants face unprecedented racist violence amid EU-backed policies*, 27 maart 2025.

⁹³⁴ OHCHR, *A/HRC/56/70*, 3 juni 2024, p. 9.; Amnesty International, *Human rights in Libya*, 23 april 2024; Reuters, *Exclusive: Migrant expulsions from Tunisia to Libya fuel extortion, abuse, UN says*, 11 juni 2024; Reuters, *UN probing reported mass grave on Libya-Tunisia border*, 9 juli 2024; Atlantic Council, *After Tunisia expelled 1,200 Black Africans, here's how the West can help avoid a humanitarian disaster*, 14 juli 2023; UNOCHR, *"Peace and stability in Libya go hand in hand with human rights," says High Commissioner*, 9 juli 2024; UNSC, *Report of the Secretary-General, S/2025/223*, 11 april 2025, p. 11.

⁹³⁵ UN Security Council, *Letter dated 14 september 2023 from the Panel of Experts on Libya established pursuant to resolution 1973 (2011) addressed to the President of the Security Council, S/2023/673*, 15 september 2023, p. 2.

te betalen. Gewapende groepen gebruikten migranten ook voor dwangarbeid.⁹³⁶ Onderschepping op zee gebeurde niet in alle gevallen.⁹³⁷

In het oosten was mensensmokkel minder afhankelijk van de cyclische uitbuiting van migranten. In deze regio werd meer verdiend aan de migranten die legaal Libië inreisden om vervolgens illegaal door te reizen naar Europa. De snellere doorlooptijden in deze operaties waren interessant voor handelaars en smokkelaars.⁹³⁸

Onafhankelijke VN-experts identificeerden zeventien routes van mensensmokkel in Libië die sinds juni 2023 effectief in gebruik waren. Libische netwerken werkten hiervoor samen met internationale en regionale netwerken. Private smokkelnetwerken opereerden in samenwerking met Libische gewapende groepen en gebruikten sterk ontwikkelde illegale handelsnetwerken in en buiten Libië met het doel om significante financiële inkomsten te genereren.⁹³⁹

6.2.7 Migratieroutes

De migratieroutes binnen en vanuit Libië richting Europa waren gevaarlijk. Dit gold zowel voor land- als zeeroutes. Migrant overlijden terwijl zij de Sahara woestijn doorkruisen, door marteling na ontvoeringen voor losgeld, door de oversteek van de Middellandse Zee op onzeewaardige boten en gedurende detentie. Over overlijdensgevallen en verdwijningen op zee waren de meeste cijfers beschikbaar, hoewel ook deze niet volledig waren. Over de risico's van het reizen over land was vanwege de afgelegen gebieden en wegen, een gebrek aan toegang tot (officiële en onofficiële) detentiecentra en het gebrek aan rapportages van autoriteiten en media minder bekend. Het aantal doden door reizen over land was daardoor moeilijker vast te stellen en was waarschijnlijk een ernstige onderschatting van de situatie, aldus IOM.⁹⁴⁰ In 2024 registreerde het *Missing Migrants Project* van IOM 965 doden en verdwijningen in Libië, waarvan 22% plaatsvond op land routes.⁹⁴¹ Het volgende voorbeeld dient ter illustratie van de gevaren van de reis over land. In mei 2025 kwamen elf Sudanese vluchtelingen om in het Libische grensgebied met Tsjaad nadat hun voertuig het had begeven. Overlevenden meldden dat zij vijf dagen zonder voedsel of water in de woestijn hadden doorgebracht.⁹⁴²

Voor de reis naar Libië was een onderscheid te maken in twee typen migratieroutes. De eerste betreft een zogenoemde hybride smokkelroute waarbij personen Libië legaal inreisden – voornamelijk via het vliegveld in Benghazi - en vervolgens illegaal (per boot) verlieten richting Europa. Het *Global Initiative Against Transnational Organized Crime* (GI-TOC) stelde dat 75% van de migranten die in 2023 in Italië

⁹³⁶ UN Security Council, *Letter dated 14 september 2023 from the Panel of Experts on Libya established pursuant to resolution 1973 (2011) addressed to the President of the Security Council*, S/2023/673, 15 september 2023, p. 20-23; UN Security Council, *Letter dated 6 december 2024 from the Panel of Experts on Libya established pursuant to resolution 1973 (2011) addressed to the President of the Security Council*, S/2024/914, 13 december 2024, p. 114.

⁹³⁷ Uit cijfers van het UNODC bleek dat in 2023 254.000 migranten de Noord-Afrikaanse kust verlieten richting Europa via de centraal-mediterrane route. Hiervan werden er 102.000 onderschept, waaronder ruim 21.000 door de Libische autoriteiten. 151.000 migranten kwamen aan in Europa via deze route. Deze cijfers behelzen naast de vertrekkers uit Libië, ook die uit Tunesië en Algerije. UNODC, *The Migrant Smuggling Market on the Central Mediterranean*, oktober 2023.

⁹³⁸ UN Security Council, *Letter dated 14 september 2023 from the Panel of Experts on Libya established pursuant to resolution 1973 (2011) addressed to the President of the Security Council*, S/2023/673, 15 september 2023, p. 20-23; UN Security Council, *Letter dated 6 december 2024 from the Panel of Experts on Libya established pursuant to resolution 1973 (2011) addressed to the President of the Security Council*, S/2024/914, 13 december 2024, p. 114.

⁹³⁹ UN Security Council, *Letter dated 14 september 2023 from the Panel of Experts on Libya established pursuant to resolution 1973 (2011) addressed to the President of the Security Council*, S/2023/673, 15 september 2023, p. 18
⁹⁴⁰ UNHCR, IOM, MMC, *On this journey no one cares if you live or die, Volume 2, Abuse, Protection and Justice along Routes between East and West Africa and Africa's Mediterranean Coast*, p. 14-15

⁹⁴¹ IOM Libya, *Migrant Report Round 55, november - December 2024*, 15 februari 2025, p. 25

⁹⁴² Darfur 24, *11 Sudanese Refugees Die in Libyan Desert*, 22 mei 2025.

aankwamen daar waren gekomen via zogenaamde hybride smokkelnetwerken. Hybride smokkelroutes zouden voornamelijk gebruikt worden door Egyptenaren, Pakistanen, Syriërs en Bengalezen.⁹⁴³ De tweede route was de landroute met aankomst over land in het zuidwesten (Sabha) of het zuidoosten (Kufra) waar met name migranten uit sub-Sahara Afrika gebruik van maakten. Een groot deel van hen had Libië als einddoel, bijvoorbeeld voor werk.⁹⁴⁴ Migrantenaantallen die via landroutes Europa bereikten vanuit Libië zouden stabiel laag zijn, aldus GI-TOC.⁹⁴⁵

Voor de aankomsten van migranten in Libië over land gold dat ongeveer 21% via Egypte naar Libië reisde en 16% via Sudan het land binnenkwam. 44% van alle migranten in Libië was naar Libië gereisd door Niger. Onder hen waren vooral migranten uit West-Afrika, met name Niger maar ook uit Burkina Faso, Ghana en Nigeria. 13% reisde naar Libië via Tsjaad. Migranten die Libië bereikten via Sudan en Tsjaad kwamen veelal uit de Hoorn van Afrika, met name uit Somalië, Ethiopië, Eritrea en Sudan en Tsjaad zelf.⁹⁴⁶

Volgens een onderzoek van IOM had ongeveer een derde van de migranten het voornemen om in Libië te blijven terwijl 39% nog geen definitieve eindbestemming had voor hun reis. Zestien procent van de migranten stelde voornemens te zijn om terug te keren naar het land van oorsprong en tien procent wilden doorreizen naar een derde land. Van deze laatste groep was 86% voornemens om naar Europa te reizen.⁹⁴⁷

Migranten die vanuit Libië door probeerden te reizen naar Europa, konden de Centraal-Mediterrane route nemen die vanuit Noord-Afrikaanse landen naar Italië en Malta leidde of de oostelijke route richting Griekenland. Naar schatting zouden meer dan 62.000 migranten in 2024 de Centraal-Mediterrane route naar Europa hebben genomen, waarvan 63% uit Libië vertrok. In maart 2025 was 93% van de migranten die per zee Italië hadden bereikt, vertrokken uit Libië.⁹⁴⁸ De meeste migranten die vanuit Libië naar Europa reisden, kwamen uit (Zuid-)Azië en het Midden-Oosten.⁹⁴⁹ Het aantal migranten dat via deze route Europa bereikte daalde in de periode van januari tot oktober 2024 naar 55.568 ten opzichte van dezelfde periode in 2023 (144.413, waarvan 33% uit Libië) en 2022 (85.607). Het aantal doden en verdwijningen op deze route nam in 2023 sterk toe ten opzichte van de vijf jaar ervoor. In 2023 lag het aantal doden en verdwijningen op 2,498, een toename van 76% in vergelijking met 2022.⁹⁵⁰ In 2024 registreerde IOM 1.285 doden en verdwijningen op deze route, een afname van 48% ten opzichte van dezelfde periode in 2023 maar relatief was dit percentage hoger dan eerdere jaren.⁹⁵¹ Op 14 juni 2023 verdronken bijna zeshonderd migranten, onder wie veel vrouwen en kinderen, voor de kust van Griekenland. Zij waren vanuit Tobroek vertrokken op een overvolle en vervallen vissersboot. Op 16 december 2023 kapseisde een boot voor de kust van Libië. Hierbij kwamen 61 migranten om het leven.⁹⁵²

⁹⁴³ Vóór juli 2023 reisden migranten veelal per boot vanaf Tobroek richting Europa, maar nadat de LAAF deze route in juni van dat jaar sloot, moesten zij over land richting het westen van Libië reizen om vandaaruit de oversteek naar Europa te maken.

⁹⁴⁴ Vertrouwelijke bron, 26 mei 2025.

⁹⁴⁵ GI-TOC, *Libya: hybrid human smuggling systems prove resilient*, September 2024, p. 8-11.

⁹⁴⁶ IOM Libya, *Migrant Report round 54, augustus - oktober 2024*, 21 december 2024

⁹⁴⁷ IOM Libya, *Migrant Report Round 55, november - December 2024*, 15 februari 2025, p. 11

⁹⁴⁸ MMC North Africa, *Quarterly Mixed Migration Update: North Africa*, 1e kwartaal 2025, p.3.

⁹⁴⁹ Onder hen waren voornamelijk migranten uit Bangladesh, Pakistan, Syrië en Egypte.

⁹⁵⁰ IOM, *2024 Mission Overview*, 15 mei 2024

⁹⁵¹ IOM Libya, *Migrant Report round 54, augustus - oktober 2024*, 21 december 2024, p.24-25; IOM, *2024 Mission Overview*, 15 mei 2024; Vertrouwelijke bron, 17 december 2024.

⁹⁵² OHCHR, *Technical assistance and capacity-building to improve human rights in Libya*, 3 juni 2024, p. 9; The Guardian, *Greece facing refugee 'children's emergency' as arrivals double in 2024*, 23 december 2024; IOM, *Mixed Migration Flows to Europe, Quarterly Regional Report*, July - September 2024, p. 10.

De oostelijke mediterrane route voerde met name naar Cyprus en Griekenland. Tijdens de verslagperiode nam het aantal migranten dat vanuit het oosten van Libië Griekenland bereikte toe. Volgens IOM kwamen er in het derde kwartaal van 2024 1.219 migranten aan op Kreta, allen vanuit Tobroek. *The Guardian* refereerde aan Griekse overheidsambtenaren die stelden dat er sprake was van een toename van vierhonderd procent van aankomsten vanuit Tobroek.⁹⁵³

⁹⁵³ The Guardian, *Greece facing refugee 'children's emergency' as arrivals double in 2024*, 23 december 2024; IOM, *Mixed Migration Flows to Europe, Quarterly Regional Report*, July – September 2024, p. 10; UN Security Council, *Letter dated 6 december 2024 from the Panel of Experts on Libya established pursuant to resolution 1973 (2011) addressed to the President of the Security Council*, *S/2024/914*, 13 december 2024, p. 114.

7 Terugkeer

7.1 Problemen bij terugkeer

Zoals aangegeven in voorgaande ambtsberichten is illegaal in- en uitreizen in Libië strafbaar op grond van de wetten 19/2020 (*on combatting irregular migration*) en 6/ 1987 (*Regulating entry, residence and exit of foreign nationals to/ from Libya*, gewijzigd via wet nummer 2 /2004). In eerdere verslagperiodes waren er gevallen bekend waarbij het niet hebben van een uitreisstempel in een Libisch paspoort bij terugkeer kon leiden tot nader onderzoek.⁹⁵⁴

Uit Eurostat, het officiële bureau voor de statistiek van de Europese Unie, komt naar voren dat er in 2023 veertig Libiërs zouden zijn teruggekeerd naar Libië vanuit Kroatië, Malta, Oostenrijk en Polen. Onder hen waren tien personen die gedwongen terugkeerden waarvan vijf vanuit Malta en vijf vanuit Kroatië.⁹⁵⁵ Cijfers voor 2024 waren aan het einde van de verslagperiode nog niet beschikbaar.

Informatie over omstandigheden bij (gedwongen) terugkeer was zeer beperkt. Een bron stelde op de hoogte te zijn van een persoon die vanuit Nederland vrijwillig terugkeerde naar Libië in 2024. Het was niet bekend om welke redenen de persoon besloot vrijwillig terug te keren. Drie dagen na terugkeer zou deze persoon door ISA zijn opgepakt om redenen die verband hielden met seksuele oriëntatie en religieuze overtuiging. Begin mei 2025 zat de persoon nog steeds in detentie. De informatie over dit geval kon niet worden geverifieerd aan de hand van andere bronnen.⁹⁵⁶ In november 2024 keerden twee Libische vrouwen gedwongen terug vanuit Tunis. Volgens een artikel van Amnesty International sprak de minister van Binnenlandse Zaken van de GNU over de gedwongen terugkeer van de twee vrouwen in een speech op 6 november 2024. De vrouwen zouden zonder voogd hebben gereisd (zie ook subparagraaf 5.3.5). Volgens een bron waren de twee vrouwen via Tunis onderweg naar Europa voor deelname aan een conferentie. Na terugkeer in Libië werden zij naar een detentiecentrum van Radaa gebracht. De redenen voor hun gedwongen terugkeer en detentie werden niet bekend gemaakt. De bron was niet op de hoogte van het vervolg in de zaak.⁹⁵⁷

Dezerzijds kon geen informatie worden verkregen, bij gebrek aan goed ingevoerde bronnen, over andere personen van Libische nationaliteit die in de verslagperiode, vrijwillig dan wel gedwongen terugkeerden, en problemen bij inreis ondervonden van de autoriteiten.⁹⁵⁸ In openbare bronnen is geen andere informatie gevonden over de (gedwongen) terugkeer van Libische staatsburgers en hun behandeling bij aankomst in Libië. IOM ondersteunde tijdens de verslagperiode geen personen die vrijwillig wilden terugkeren naar Libië. Volgens de website van de organisatie was dit niet mogelijk vanwege de situatie in Libië.⁹⁵⁹

⁹⁵⁴ Ministerie van Buitenlandse Zaken, algemeen ambtsbericht Libië, september 2021, p. 88 en 89; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Libië*, februari 2023.

⁹⁵⁵ Over veel landen uit de Europese Unie waren geen gegevens beschikbaar ten aanzien van het aantal Libische burgers die terugkeerden. Eurostat, *Third-country nationals who have left the territory by type of return and citizenship*, geraadpleegd op 25 april 2025.

⁹⁵⁶ Vertrouwelijke bron, 5 mei 2025.

⁹⁵⁷ Amnesty International, *Libya: Authorities must drop plans to impose compulsory veiling amid wider crackdown on 'morality' grounds*, 8 november 2024; Vertrouwelijke bron, 11 november 2024.

⁹⁵⁸ Vertrouwelijke bron, 11 november 2024; Vertrouwelijke bron, 19 maart 2025.

⁹⁵⁹ IOM Nederland, *Webpagina Terugkeer naar Jemen of Libië*, geraadpleegd op 23 maart 2025.

Bij gebrek aan concrete informatie over gevallen van (gedwongen) terugkeer en overdracht aan Radaa of andere autoriteiten op Mitiga International Airport kon geen duidelijk beeld geschetst worden van de risico's die dit met zich meebracht. Volgens een bron konden personen die terugkeerden naar Libië te maken krijgen met langdurige ondervraging door ISA op de luchthaven. Daarnaast liepen Libiërs volgens de bron bij terugkeer risico op arrestatie, detentie, een oneerlijk proces, marteling of buitengerechtelijke executie. De bron ging hierbij niet in op specifieke risicoprofielen.⁹⁶⁰ Zie ook subparagraaf 3.5.2 voor meer informatie over de controle van het vliegveld Mitiga door Radaa.

In het voorgaande ambtsbericht werd het standpunt van UNHCR ten aanzien van gedwongen terugkeer van onderdanen van Libië of van inwoners die gewoonlijk in Libië verblijven met inbegrip van degenen van wie de asielaanvraag is afgewezen vermeld. Dit standpunt veranderde niet tijdens de verslagperiode. In dit standpunt uit 2018 drong de UNHCR er bij alle staten op aan om gedwongen terugkeer naar Libië op te schorten totdat de veiligheids- en mensenrechtensituatie aanzienlijk was verbeterd. Gezien de volatiliteit van de situatie, de versnippering van de controle en de overvloed aan gewapende groepen, was de UNHCR van mening dat waarschijnlijk niet kon worden voldaan aan de relevantie- en redelijkheidscriteria voor een intern vlucht- of hervestigingsalternatief. Opschorting van de gedwongen terugkeer naar Libië van onderdanen en van inwoners die gewoonlijk in dat land verblijven diende als minimumnorm. Deze opschorting mocht geen vervanging vormen voor de internationale bescherming van vluchtelingen voor personen die bleken te voldoen aan de criteria voor de vluchtelingenstatus krachtens het Verdrag van 1951 en het Verdrag van de Organisatie van Afrikaanse Eenheid (OAE) uit 1969.⁹⁶¹

⁹⁶⁰ Vertrouwelijke bron, 5 mei 2025.

⁹⁶¹ UNHCR, *UNHCR position on returns to Libya (Update II)*, september 2018, p. 20 en 21, paragraaf 37; Vertrouwelijke bron, 13 november 2024.

8 Bijlagen

8.1 Geraadpleegde bronnen

8.1.1 Rapporten

ACAPS:

- [Mental Health and psychosocial support needs of Storm Daniel-affected communities](#), 30 januari 2024.
- [Protection risks in eastern and western Libya](#), 15 december 2023.

ACLED:

- [Regional Overview Africa July 2024](#), 12 augustus 2024.
- ACLED, [Data Export Tool](#), geraadpleegd op 21 januari 2025.

Adala for All:

- [Libya: Protecting an association from Law 19/2001 and its restrictions](#), 8 mei 2023.;

Alan George:

- [Review of Libya: Minority ethnic groups, Country Information and Guidance](#), 18 February 2015, 23 oktober 2015.

Amnesty International:

- [The State of the World's Human Rights](#), 23 april 2024.
- [Libya: "In seconds everything changed", Justice And Redress Elusive For Derna Flood Survivors](#), 11 maart 2024.
- [Libya: Ensure full investigations into responsibility of powerful military and political actors over catastrophic Derna floods](#), 11 maart 2024.
- [Libya: Internal Security Agency must be held accountable for deaths in custody, enforced disappearances and arbitrary detention](#), 10 september 2024;
- [Reveal fate, whereabouts of 19 Libyan men forcibly disappeared a year ago](#), 3 oktober 2024.
- [Submission to the UN Committee on the Elimination of Discrimination against Women](#), april 2024.
- [Libya: Internal Security Agency must end abuses in name of 'guarding virtue'](#), 14 februari 2024

Atlantic Council:

- [The end of Libya's false stability period](#), 20 september 2024.

Borusowski, J.:

- [Thuwar versus Azlam-Identity Dilemmas of Libyan Minorities during the Arab Spring. In Identity Narratives. Interdisciplinary Perspectives \(pp. 141-158\). Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego. Link](#), 2024.

Brookings:

- [Déjà vu: The trajectory of Libyan armed groups in 2024](#), 16 januari 2024.

Bruce Maddy-Weitzman:

- (2015) [A turning point? The Arab Spring and the Amazigh movement](#), *Ethnic and Racial Studies*.

BTI:

- [BTI 2024 Libya Country Report: BTI 2024](#), onbekende publicatiedatum.

Cairo Institute for Human Rights Studies:

- [Libya: Amendment to draconian Law 19/2001 on civil society offers no solution](#), 23 maart 2023.

Carnegie Endowment for International Peace:

- [Displacement-based discrimination impeding access to Personal documents](#), 16 september 2024.
- [Climate Vulnerability in Libya: Building Resilience Through Local Empowerment](#), 6 juni 2024.
- [A mixed balance sheet: Russia's uneven influence in the Maghreb](#), 3 oktober 2024.

Chatham House:

- [How migrant smuggling has fuelled conflict in Libya](#), 13 februari 2025.

- [Security actors in Misrata Zawiya and Zintan since 2011, How local factors shape Libya's security sector and what this means for disarmament, demobilization and reintegration](#), December 2023.
- Defender Center for Human Rights:
- [Brief Report on the Situation of Human Rights in Libya 2024](#), 10 september 2024.
 - [Freedom of the Press in Libya: A Long Way to Go](#), 19 juni 2023.
 - [The influence of the prevailing value system on laws with a legal philosophy, "A draft law to protect women from violence" as a model](#), augustus 2023.
- ECFR:
- [At the precipice: Averting a civil war in Libya](#), 20 augustus 2024;
 - [The bear who to tea: Russia, Libya and the Kremlin's playbook for fragile states](#), 28 maart 2025.
- Freedom House:
- [Freedom in the World 2024](#), 29 februari 2024.
 - [Freedom on the Net 2024: Libya](#), 2024.
- Friedrich Ebert Stiftung:
- [Libya's Public Employment Crisis, The Critical Need to Shift from Patronage to Performance](#), oktober 2024.
- GIS:
- [Libya is caught in an ever-deepening vicious circle](#), 24 maart 2025.
- Global Initiative Against Transnational Organized Crime:
- [Global Organized Crime Index: Libya](#), ongedateerd.
 - [Libya, hybrid human smuggling systems prove resilient](#), september 2024.
- Home Office:
- [Country Policy and Information Note. Libya: Ethnic minority groups](#), februari 2019.
- HRW:
- [Libya: Crackdown on Nongovernmental Groups](#), 18 april 2023
 - [Libya: Revoke Repressive Anti-Cybercrime Law](#), 3 april 2023.
 - [Trapped, How male Guardianship Policies restrict women's travel and mobility in the Middle East and North Africa](#), juli 2023.
 - [UN Experts Find War Crimes, Crimes Against Humanity in Libya](#), 28 maart 2023.
 - [Libya: Civic Space Crushed](#), 27 januari 2025.
 - [World Report 2025, Libya, Events of 2024](#), ongedateerd.
 - [World Report 2024: Events of 2023](#), 11 januari 2024
- ICJ:
- [Libya: Immediately halt collective expulsions, arrests, violence and hate speech against migrants, refugees and asylum seekers](#), 2 april 2025.
 - [ICJ, Libya: The authorities must ensure Women have effective access to justice for sexual and gender-based crimes](#), 29 oktober 2024.
 - [ICJ, Libya's civic space: repressive frameworks; continued attacks](#), oktober 2023.
 - [ICJ, The "Morality" police must not be re-established](#), 13 november 2024.
 - [UN rights body fails to further justice in Libya](#), 13 april 2023.
- ICMPD:
- [The Legal Guide for foreigners in Libya, second edition](#), november 2023, p. 34.;
- IFAD:
- [The State of Libya, Country strategy note 2023 – 2024](#), 15 december 2022.
- ILGA:
- [State-Sponsored Homophobia](#), December 2020.
- Insecurity Insight:
- [Eastern Libya Situation Report](#), November 2023.
 - [Western Libya Situation Report](#), December 2023.
- ISPI:
- [Libya's Protracted Crisis, Ten years of Electoral Deadlock](#), 30 juli 2024.
- OMCT:
- [Unravelling the Power of Militia Rule and the Quest for Justice in Libya Five Years After the siege of Tripoli](#), 24 mei 2024.
 - [Libya's Longstanding Human Trafficking Dilemma: A Crisis Demanding Urgent Action](#), 30 juli 2024
- International Crisis Group:

- [Getting Past Libya's Central Bank Standoff](#), 1 oktober 2024.
- [How Libya's Fezzan Became Europe's New Border](#), 31 juli 2017.
- [CrisisWatch: Libya: April 2023](#).
- [CrisisWatch: Libya: May 2023](#);
- [CrisisWatch: Libya: June 2023](#);
- [CrisisWatch: Libya: August 2023](#);
- [CrisisWatch: Libya: October 2023](#).
- [CrisisWatch: Libya: November 2023](#).
- [CrisisWatch: Libya: December 2023](#);
- [CrisisWatch: February 2024](#)
- [CrisisWatch: Libya: February 2024](#);
- [CrisisWatch: April 2024](#);
- [CrisisWatch: June 2024](#);
- [CrisisWatch: June 2024](#),;
- [CrisisWatch: Libya: August 2024](#).

International Labor Organisation:

- [Libya, Law No. 11 of 2016](#) on the Protection of Public Morals.

International Legal Assistance Consortium:

- [Access to Justice for Vulnerable Groups in times of COVID-19 – Libya](#), mei 2021.

IOM Libya:

- [Displacement and solutions report](#), mei 2024.
- [DTM Libya — Migrant Report 50 \(October - December 2023\)](#), 22 februari 2024.
- [DTM Libya — Migrant Report 53 \(June – July 2024\)](#), 31 juli 2024.
- [Migrant Report round 54, augustus -october 2024](#), 21 december 2024.
- [Migrant Report Round 55, november - December 2024](#), 15 februari 2025.
- [Migrant Report Round 56, January - February 2025](#), 2025.
- [2024 Mission Overview](#), 15 mei 2024.
- [Displacement and Solutions Report, DTM Round 45](#), augustus 2023.
- [Displacement and solutions report](#), mei 2024.
- [IOM Libya's response to the Sudan emergency](#), februari 2025.
- [Libya Crisis Response Plan 2024](#), geraadpleegd op 4 maart 2025.
- [Migration, Environment & Climate Change in Libya](#), juni 2024.
- [Mission Overview, Libya, 2024](#), 15 mei 2024.
- [Mixed Migration Flows to Europe, Quarterly Regional Report](#), July – September 2024.
- [On this journey, no one cares if you live or die, volume 2](#), 3 juli 2024.
- [Storm Daniel, Assessment of the situation of displaced individuals](#), september 2024.
- [Quarterly Mixed Migration Update: North Africa](#), 1e kwartaal 2025.

Kafala, Ghady:

- [Tawergha: ten years of displacement](#), Friedrich Ebert Stiftung, 22 april 2021;

Kun Libya:

- [Beyond the Bars, Within the Soul, The realities of LGBTQIA+ Persons in Libya](#), juli 2024.

Lawyers for Justice in Libya

- [Libyan organisations call on authorities to stop draconian laws and civil society crackdown](#), 6 april 2023.
- [Suppressed and marginalized, Systematic violence against civil society in Libya](#), 25 maart 2024.
- [New plan, same mistakes? Four priorities for UNSMIL's Advisory Committee to advance elections](#), 24 februari 2025.

LCW:

- [Annual Report 2024, Libya: Accountability is the solution, violations continue amid impunity](#), 8 april 2025.
- [Report: Human Rights Violations in Libya during April 2024](#), 5 mei 2024.
- [Report: Human Rights Violations In Libya During April 2025](#), 5 mei 2025.
- [Report: Human rights violations in Libya during February 2024](#), 5 maart 2024.
- [Report: Human Rights Violations In Libya During February 2025](#), 5 maart 2025;
- [Report: Human Rights Violations In Libya During March 2025](#), 5 april 2025
- [Report: Human Rights Violations in Libya during November 2024](#), 5 december 2024.
- [Report: Human Rights Violations in Libya during October 2024](#), 5 november 2024.

- Annual report 2023, [Libya: Unending violations and rampant impunity](#), 5 april 2024.
- Report: Human Rights Violations in Libya during September 2024, 5 oktober 2024. [URL](#).
- Report: Human Rights Violations in Libya during October 2024, 5 november 2024. [URL](#); UNSMIL,
- Report: [Human Rights Violations in Libya during July 2024](#), 5 augustus 2024.
- Report: [Human Rights Violations in Libya during May 2024](#), 5 juni 2024.

Lighthouse Reports:

- [Frontex and the pirate ship](#), 11 december 2023.

MENA Research Center:

- [Second Phase of Elections in Libya](#), 19 maart 2025.

Ministerie van Buitenlandse Zaken:

- [Algemeen ambtsbericht Libië](#), april 2019
- [Algemeen Ambtsbericht Libië](#), september 2021.
- [Algemeen Ambtsbericht Libië](#), februari 2023.

Minority Rights Group International:

- [Minority and Indigenous Trends 2023, Focus on water](#), juni 2023.

OECD Development Center:

- [Libya Sigi Country Profile](#), 17 juni 2024.

OFPPA :

- [Libye: La nationalité](#), 28 mei 2024.

OHCHR:

- [Mandates of the Special Rapporteur on trafficking in persons, especially women and children; the Working Group on Arbitrary Detention; the Working Group on Enforced or Involuntary Disappearances; the Special Rapporteur on the human rights of migrants; the Special Rapporteur on minority issues and the Special Rapporteur on contemporary forms of slavery, including its causes and consequences](#), 2 mei 2023.
- [Technical assistance and capacity-building to improve human rights in Libya](#), 3 juni 2024.
- Report of the Independent Fact-Finding Mission on Libya, [A/HRC/50/63](#), 27 juni 2022
- Visit to Libya, Report of the Special Rapporteur on violence against women and girls, its causes and consequences, 4 mei 2023.
- [Independent Fact-Finding Mission on Libya](#), geraadpleegd 28 maart 2025
- Report of the Independent Fact-Finding Mission on Libya, [A/HRC/52/83](#), 20 maart 2023.
- Report of the Independent Fact-Finding Mission on Libya, [A/HRC/48/83](#), 1 oktober 2021;
- Report of the Independent Fact-Finding Mission on Libya, [A/HRC/49/4](#), 23 maart 2022.
- Technical assistance and capacity-building to improve human rights in Libya, [A/HRC/56/70](#), 3 juni 2024.

OMCT:

- [Libya: call for justice for enforced disappearance victims](#), 30 augustus 2023.
- [Urgent Call: Libyan Arab Armed Forces Must Be Held Accountable for Torture Crimes Committed in Garna](#), 20 januari 2025.
- [Libya: Escalating Hate Speech, Xenophobia, and Violence Against Migrants in Libya](#), 2025.

Open Doors:

- [Libya: Full Country Dossier](#), januari 2024.
- [Libya: Persecution Dynamics](#), december 2024.

REACH:

- [Durable Solutions Analysis of the MultiSector Needs Assessment 2022 The Case of Murzuq](#), 4 juli 2023.

Researching Internal Displacement, Sébastien Moretti:

- [Getting the Numbers Right: the Challenge of Measuring Durable Solutions for IDPs in Libya](#), januari 2023.

Rupert Horsley:

- Libya, Hybrid Human Smuggling systems prove resilient, September 2024.

SAS:

- [A political economy of Tripoli's Abu Salim, The rise of the Stability Support Apparatus as Hegemon](#), april 2024.
- A Political Economy of Zawiya, Armed Groups and Society in a Western Libyan City, maart 2024.

SIPRI:

- [Climate, Peace and Security Fact Sheet, Libya](#), augustus 2024.

Stephen, A. R.:

- Politics of Racism, Genocide and Ethnic Cleansing in Libya: A Study of Tawergha, 2017. International Journal for Social Studies, 3(8). [Link](#).

Stiftung Wissenschaft und Politik:

- [*Libya's Militias Have Become the State*](#), 31 juli 2023
- [*Invisible occupation: Turkey and Russia in Libya*](#), 10 juli 2024;

Suliman Ibrahim, Bruno Braak & Jan Michiel Otto:

- [*The Long and Winding Road: Justice seeking and access to justice in Libya*](#), december 2022.

The Advocates for Human Rights,

- [*Stakeholder Report for the United Nations Universal Periodic Review: The Death Penalty*](#), 7 april 2025.

UK Home Office:

- [*Country Policy and Information Note Libya: Security situation*](#), April 2025.

UN General Assembly:

- Combating intolerance, negative stereotyping, stigmatization, discrimination, incitement to violence and violence against persons, based on religion or belief, Report of the Secretary-General, [A/79/284](#), 5 augustus 2024

UN Security Council:

- [A/HRC/53/36: Custody, violence against women and violence against children - Report of the Special Rapporteur on violence against women and girls, its causes and consequences, Reem Alsalem](#), 13 april 2023.
- Eighteenth Report of the Secretary-General on the Threat Posed by ISIL (Da'esh) to International Peace and Security and the Range of United Nations Efforts in Support of Member States in Countering the Threat, [S/2024/117](#), 31 januari 2024.
- Final Report of the Panel of Experts Established Pursuant to Resolution 1973 (2011) concerning Libya, [S/2023/673](#), 27 juni 2022.
- Implementation of Security Council resolution 2698 (2023), Report of the Secretary-General, [S/2024/642](#), 30 augustus 2024
- Implementation of Security Council resolution 2698, Report of the Secretary General, [S/2024/642](#), 2023.
- Letter dated 6 december 2024 from the Panel of Experts on Libya established pursuant to resolution 1973 (2011) addressed to the President of the Security Council, [S/2024/914](#), 13 december 2024.
- Ongoing Military Build-Up, Economic Crisis in Libya Reignite Concern over Potential Eruption of Violence in Capital, Special Representative Tells Security Council, [SC/16045](#), 17 april 2025.
- Report of the Secretary General, [S/2025/223](#), 11 april 2025.
- Report of the Secretary-General, [S/2023/248](#), 5 april 2023.
- Report of the Secretary-General, [S/2023/589](#), 8 augustus 2023.
- Report of the Secretary-General, [S/2023/967](#), 7 december 2023.
- Report of the Secretary-General, [S/2024/301](#), 9 april 2024.
- Report of the Secretary-General, [S/2024/598](#), 8 augustus 2024.
- Report of the Secretary-General, [S/2024/895](#), 10 december 2024.
- [Final Report of the Panel of Experts Established Pursuant to Resolution 1973 \(2011\) concerning Libya, S/2023/673](#), 15 september 2023.
- [S/2024/92](#), 29 januari 2024.

UNHCR, IOM, MMC:

- [*On this journey no one cares if you live or die, Volume 2*](#), Abuse, Protection and Justice along Routes between East and West Africa and Africa's Mediterranean Coast.

UNHCR:

- [Annual Results Report, 2023, Libya](#), 30 mei 2024, p. 4, 5 10-11.
- [Sudan Emergency Regional Refugee Response Plan, January-December 2025](#), 4 februari 2025
- UNHCR position on returns to Libya (Update II), september 2018.
- [UNHCR position on the designations of Libya as a safe third country and as a place of safety for the purpose of disembarkation following rescue at sea](#), september 2020.

UNICEF MENARO and UNICEF Libya, Primary Health Care Institute, Burnet Institute, WHO (2023):

- [Libya Country Report: Integration of mental health and psychosocial support in primary health care for children, adolescents, pregnant women and new mothers in the Middle East and North Africa Region](#), november 2024.

UNOCHA:

- [Libya, Situation report](#), updated 20 maart 2024.

UNSMIL & UNHRC:

- [Tarhuna - Mass Graves And Related Human Rights Violations And Abuses In Libya](#), augustus 2024.
- UNSMIL:
- [Remarks by SRSR Abdoulaye Bathily to the Security Council](#), 16 April 2024.
 - [DRSG Koury's remarks to the UN Security Council](#), 20 augustus 2024;
 - [DSRSG Koury's remarks to the UN Security Council](#), 16 December 2024
 - [Executive Summary, The Work of the Advisory Committee, Options for moving forward to hold elections and end the transitional period](#), 5 mei 2025.
 - [Remarks by Officer-in-Charge /Deputy Special Representative of the Secretary- General Stephanie Koury to the Security Council](#), 9 oktober 2024
 - [SRSR Hanna S. Tetteh In-person remarks to the Security Council on the situation in Libya as delivered](#), 17 april 2025.
- US Department of State:
- [2024 Trafficking in Persons Report: Libya](#), 25 juni 2024.
 - [2023 Trafficking in Persons Report: Libya](#), onbekende publicatiedatum.
 -
- USIP:
- [Young and Angry in Fezzan: Achieving Stability in Southern Libya through Greater Economic Opportunity](#), 22 november 2021.
- USCIRF:
- [Factsheet Religious Freedom Conditions in Libya](#), December 2023.
- USDOS:
- [Country report on human rights practices: Libya](#), april 2024
 - [Libya 2021 Human Rights Report](#), 2022.
 - [Libya, 2023 International Religious Freedom report](#), onbekende publicatiedatum.
- Wilson Center:
- [A Network of Insecurity and Violence – the Issue of Militias Operating in Libya | Wilson Center](#), 13 juli 2023

8.1.2

Nieuwsberichten

- AFP
- Africa News
- Agenzia Nova
- Al Jazeera
- Amnesty International
- Anadolu Agency
- Arab Center Washington DC
- Asharq Al-Awsat
- Atalayar
- BBC,
- BBCM
- Brookings
- Cairo Institute for Human Rights Studies
- Cairo Institute for Human Rights Studies
- Carnegie Endowment
- Carnegie Middle East Center
- Committee to Protect Journalists
- Deutsche Welle
- ECFR
- France24
- Grey Dynamics
- Human Rights Center
- Human Rights Research Center
- Human Rights Watch
- ICC
- ICG
- ICJ
- International Commission Jurists
- International Legal Assistance Consortium
- ISS
- Lawyers for Justice in Libya
- LCW
- Libya Herald,
- Libya Review
- Libya Security Monitor
- Libya Tribune
- Libya Update
- Menas Associates
- Middle East Monitor
- New Lines Magazine
- NOS

- OMCT
- OMCT
- Oxford Analytica
- Reuters
- Rift Valley Institute
- The Conversation
- The Guardian,
- The Law Society of Libya
- The Libya Observer
- The New Arab
- The New York Times
- The Tripoli Post
- UN News
- Washington Institute

8.1.3 Websites

- Malomat for All.
- Consulat general de Libye Marseille.
- N Office for Disarmament Affairs, *Explosive weapons in populated areas*
- UNMAS, *Libya*.
- Flight Connections, *Flights from Libya*.
- Logistics Cluster, *Libya*.
- World Bank Group, *The World Bank in Libya*, 20 september 2024.
- ISS African Futures, *Libya*.
- VIND Burgerzaken, *Libië*.
- ICC, *Situation in Libya*.
- IOM, *Displacement Tracking Matrix, Libya*.
- UNHCR, *Operational Data Portal, Libya*.
- Eurostat, *Third-country nationals who have left the territory by type of return and citizenship*.
- IOM Nederland, *Webpagina Terugkeer naar Jemen of Libië*.

8.2 Kaart van Libië

8.3 Lijst met afkortingen

ACLED	Armed Conflict Location & Event Data Project
AQIM	Al-Qaida in de Islamitische Maghreb
CBL	Central Bank of Libya
CID	Criminal Investigation Department
DACOT	Deterrence Apparatus for Combatting Organized Crime and Terrorism
DCIM	Directorate for Combating Illegal Migration
FFM	Independent Fact-Finding Mission on Libya
GNA	Government of National Accord
GNS	Government of National Stability
GNU	Government of National Unity
HCS	High Council of State
HNEC	High National Elections Commission
HoR	House of Representatives
HRW	Human Rights Watch
ICC	International Criminal Court
IOM	International Organisation for Migration
IRC	International Rescue Committee
IS	Islamitische Staat
ISA	Internal Security Agency
LAN	Libyan Anti-torture Network
LDPF	Libyan Political Dialogue Forum
LAAF	Libyan Arab Armed Forces
LNA	Libyan National Army
MSF	Médecins Sans Frontières
Ngo	Niet gouvernementele organisatie
NOC	National Oil Company
NRC	Norwegian Refugee Council
OMCT	Organisation Mondiale Contre la Torture
SDF	Special Deterrence Force
SSA	Stabilization Support Apparatus
UNHCR	United Nations High Commission for Refugees
UNODC	United Nations Office on drugs and Crime
UNSMIL	United Nations Support Mission in Libya
USDOS	United States Department of State
VN	Verenigde Naties
WFP	World Food Programme